

نصو پر ابو عبد الرحمن القفري

تەفسیری رهوان

بۆ تیگەیشتنی قورئان

به‌رگی [۱۲]

نووسینی

مه‌لا مه‌حموودی گه‌لا‌له‌یی

جزمی ۲۴

تەفسىرى رەۋان

بۆتىگە يىشتىنى قورئان

بەرگى بىست و چوارەم

نووسىنى

مەلا مەحمۇدى گەلا ئەيى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تەفسىرى رەۋان بۇ تېگە يىشتى قورئان. كە

نوسىنى : مەلا مەحمۇدى گەلا ئەلەيى. كە

چاپى يەكەم. كە

چاپخانەى ئۆفسىتى تىشك. كە

تىراژ: (۵۰۰) دانە. كە

ژمارەى سپاردن: (۶۳۵) ى سالى ۲۰۰۲ كە

مافى چاپكردنەۋەى پارىژراۋە تەنھا ھى نووسەرە. كە

هه ره شه له وانده ی پیغه مبه ران به در و ده خه نه وه و مزگینی بو ئه وانده ی
شوینیان ده که ون

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ
إِذْ جَاءَهُ ۖ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ﴾ (۳۲) ﴿وَالَّذِي
جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ (۳۳) ﴿لَهُمْ
مَا يَشَاءُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾ (۳۴) ﴿لِيُكَفِّرَ
اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهم أَجْرَهُمْ
بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (۳۵) ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ
عَبْدَهُ ۖ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۚ وَمَنْ يُضْلِلِ
اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ (۳۶) ﴿وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُّضِلٍّ
أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ﴾ (۳۷)

له وه پیش پهروه ردگار هه ره شه ی توندی له کافره کان کرد، په ندو
نه زیله و غمونه ی له سهر بی بناغهی بیرو باوه ریان هی تیا به وه، شه جار
لیره دا ناشیرینتر بیرو باوه رو هه لوئیسیتان پون ده کاته وه: که برییتی به
له در و ده له بستان به دهم خوا وه ها وه لدانان و مندا ل بو دانان و به در و
خستنه وه ی پیغه مبه ره که ی و ره تکر دنه وه ی په یامه که ی: هه ره شه یان
لی ده کاو ده یانتر سیتنی له ناگری دوزه خ.

ئه‌جار واده‌ی به‌هشت دده‌ا به‌خودا په‌رستان و له‌تاوانیان خوش ده‌بی
ئه‌گه‌ر تۆبه‌بکه‌ن.

ده‌فرموی: ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ﴾ کئ‌له‌وکه‌سه‌سته‌مکارتره: که‌درۆ له‌سه‌ر خودا هه‌لده‌به‌ستئ،
پئغه‌مبه‌ری راستگۆو دلسۆز بۆ ئاین و بۆ ئه‌وان به‌درۆ ده‌خه‌نه‌وه، واته:
که‌س له‌و که‌سه‌تاوانبارتر نیه‌که‌درۆ بۆ خودا هه‌لده‌به‌ستئ: هاوه‌لئ بۆ
بریار دده‌ا، مندالئ بۆ به‌ره‌وا ده‌زانن، به‌پئچه‌وانه‌ی فه‌رمان و
جله‌وگیره‌کانئ ئاین و حه‌رام و حه‌لال دیاریی ده‌که‌ن، بانگه‌وازیی
پئغه‌مبه‌ر بۆ یه‌که‌تاپه‌رستی ره‌تده‌که‌نه‌وه، درۆ له‌سه‌ر خودا هه‌لده‌به‌ستن و
پئغه‌مبه‌ره‌که‌شی به‌درۆ ده‌خه‌نه‌وه، ئه‌وه‌بوو به‌بی‌تئفکیرین و بیر کردنه‌وه
قوره‌یشییه‌کان په‌یامی پئغه‌مبه‌ریان ره‌تکرده‌وه، هه‌ر له‌گه‌ل‌هاته‌سه‌ریان
و بانگه‌وازی خۆی راگه‌یانده‌خیرا و گۆزو گومه‌ت به‌درۆیان خسته‌وه،
ئه‌مه‌ش به‌لگه‌یه‌کی تره‌له‌سه‌ر نه‌فامی و نه‌زانیان.

ئه‌جار به‌شوئین راگه‌یانده‌ئو حال و وه‌زع و هه‌لوئسته‌یان دا
هه‌ره‌شه‌ی توندیان ئاراسته‌ده‌کا، ده‌فرموی: ﴿أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِّلْكَافِرِينَ﴾ ئایا له‌دۆزه‌خ دا بۆ ئه‌و کافره‌سه‌ره‌قانه‌شوئینی هه‌وانه‌وه‌نیه؟
واته: ئه‌وانه‌شوئینان دۆزه‌خه‌و جیگا و مه‌کانیان دیاریکراوه،
ئسته‌یفه‌امه‌که‌بۆ ته‌قیریو چه‌سپاندنه! ئه‌جار واده‌و مزگئنی دده‌ا
به‌خودا په‌رستان و ده‌فرموی:

﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ، أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ ئه‌و که‌سه‌ی
به‌راستی پئغه‌مبه‌ره‌و په‌یامی حق و راستی هئناوه، په‌وانه‌کراوی خودا
بۆ سه‌ر ئاده‌میزادو دا پئغه‌مبه‌رو پئشه‌ایانه، هه‌روه‌ها ئه‌وانه‌ش که
شوئین ئه‌و پئغه‌مبه‌ره‌که‌وتون و ئیمانیان پئ‌هئناوه‌و دلتیان له‌وه‌قورئان
که‌لامی خودایه‌و به‌رنامه‌ی ژبانوه‌چرای رێبازی به‌خته‌وه‌ری و به‌مراز

گه‌یشتنه، هۆی سهرفرازی دونیاو قیامه‌ته، ئەوانه ئەوکه‌سانه
له‌خواترس و خۆپاریز له‌هاوه‌لدانان بۆ په‌روه‌ردگارو دژ به‌بته‌رستین.

پاداشی ئەوانه‌لای خودایه ﴿لهم مايشاؤون عند ربهم﴾، ذلك جزاء
المحسنين ﴿هرچی داوا‌بکه‌ن له‌به‌هشت وای خودا بۆیان ئاماده‌یه،
چییان بۆی له‌به‌هشت دا له‌پله‌وپایه‌ی به‌رزو خۆشی بۆ کۆسپ و
لی‌خۆشبون له‌تاوان و ده‌سته‌به‌ری بوونی په‌زامه‌ندی خودا بۆیان ده‌سته‌به‌ر
ده‌بی، نازو نیعمه‌تی وایان ده‌دریتێ هیچ چاوێک نه‌ی بینیه و به‌سه‌ردلی
که‌س دا تینه‌ په‌رتیه، به‌خه‌یالیش که‌س ته‌سه‌وری نه‌کردوه، ئا ئەو
پاداشه‌ زۆر و همه‌ جهۆره‌ پاداشی چاکه‌ کارانه، ئەوانه‌ی: خودا‌په‌رستیان
به‌ جهۆریک بووه‌ وه‌کوو بلی‌ی چاویان له‌خودا بووه، خو ئە‌گه‌ر چاویان
له‌خودا نه‌بووبی دلتیا بوون له‌وه‌ی که‌ خودا چاوی لی‌انه، ئەم پاداشه
به‌رزو پی‌روژه: که‌ خودا بۆی ئاماده‌ کردون و واده‌ی پی‌ داون:

﴿ليکفر عنهم اسوأ الذي عملوا ويجزيهم أجرهم بأحسن ما كانوا
يعملون﴾ بۆ ئەوه‌ یه‌خراپ‌ترین خراپه‌کاریه‌کانیان بی‌خۆشی؛ پاداشیان
به‌گوێره‌ی کرده‌ی باشیان بداته‌وه، کام کردوه‌یه‌یان باش و په‌سنده‌ ئەوه‌یان
بۆ ده‌کاته‌ غموونه، هه‌موو کرده‌وه‌ باشه‌کانی تریان به‌گوێره‌ی ئەو کرده‌وه
باش‌تره‌ بۆ حسیب ده‌کا.

چاکه‌ له‌کرده‌وه‌ خراپ خراپه‌کانیان خۆش‌ببی هه‌لبه‌ته‌ له‌هه‌موو
تاوانیکیان خۆش‌ده‌بی، هیچ تاوانیکیان له‌ئه‌ستۆ نامی‌نی. ده‌که‌ونه
ژیانی به‌خته‌وه‌ری و سهرفرازییه‌وه.

ئەوانه‌ بۆ خودا صول‌حاو به‌خوچاراو بوون و، به‌پراستی به‌ندایه‌تی
خودایان کرده‌وه‌ ﴿أليس الله بكاف عبده؟﴾ تایا خودا به‌س‌نیه‌ بۆ
به‌نده‌که‌ی؟ پی‌غه‌مبه‌ر: که‌ خودای له‌پشت‌بۆ پی‌ویستی به‌که‌سی‌تره‌یه‌؟
نه‌خه‌یر!

به‌لئی هه‌ر که‌سی به‌راستی به‌ندایه‌تی بۆ خودا بکاو پشستی پی‌به‌ستئی
خۆب‌خاته پهنای، خودای به‌سه‌و هه‌وێج‌ه‌ی به‌ که‌سی تر نیه، ناخۆشی
وته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی رۆژی قیامه‌تی لی دوور ده‌خاته‌وه‌و هه‌رچی بیه‌وی
ده‌یداتی. له‌ دونیاش دا سه‌ربه‌رزو سه‌رفرازه‌و شابه‌سه‌پانی خۆی نازانی.

﴿وَيُخَوِّنُكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ئه‌و موشریک و
نه‌مامانه هه‌ر په‌شوت لی ده‌که‌ن به‌ته‌کانیان، ده‌لێن: ئه‌گه‌ر موحه‌مه‌د
وازنه‌هێنئی له‌ دژایه‌تیکردنی خودا کائان و به‌رده‌وام بئی له‌سه‌ر په‌خنه
لی گرتنیان ئه‌وه‌ تووشی ناخۆشی و ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی ده‌که‌ن، شی‌ت و
ویتی ده‌که‌ن، ئه‌ونه‌فامانه پرۆایان وابوو ئه‌و بتانه هێزو توانای له‌بن
نه‌هاتوویان هه‌یه، هه‌ر که‌سی دژیان بدوئی تووشی کاره ساتی ده‌که‌ن،
ده‌گیرنه‌وه: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ خالیدی نارد بۆ ئه‌وه‌ی بتی (العزی) بشکیئئی
کابرای مح‌ورو ساده‌نی وتی: ده‌ترسم تووشی شتیکت بکا، چونکه ئه‌م بته
هێزو توانایه‌کی هه‌یه که‌سی ناویریتی، به‌لام خالید گوئی پی نه‌داو به
ته‌وره‌که‌ی وردو خاشی کرد.

﴿وَمَنْ يَضِللِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ، وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ﴾
که‌سیک خودا بریاری گوم‌رابوونی بۆ دابی له‌به‌ر ئه‌وه‌ی بۆ خۆی ئاماده
باشی گوم‌رابون و تاوانکاری تێدابی. که‌س نیه بتوانی هیدایه‌تی بدا،
که‌سیکیش خودا هیدایه‌تی بدا، چونکه بۆ خۆی ئاماده باشی هیدایه‌ت
وه‌گرتنی تێدایه، ئه‌وه‌ که‌س نیه بتوانی گوم‌رای بکا. واته گوم‌راکردن و
هیدایه‌تدان به‌ ده‌ست خودایه، ئه‌و به‌دیه‌پنه‌ریانه که‌سی تر جگه له‌خودا
رۆلێ تێدا نابینن.

﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انتِقَامٍ﴾ ئایا خودا به‌سه‌ر هه‌موو شتیك دا بالا
ده‌ست و خاوه‌ن توانایه؟ ئایا خودا خاوه‌نی سزای سه‌خت و دژوارییه؟
نیستفه‌هامه که بۆ ته‌قریرو ئیسباته، واته به‌لئی خودا خاوه‌نی تواناو

دهسه‌لاتی ره‌هایه عه‌زابی سه‌خت و دژواری هدیّه، ههرکه‌سی پنه‌ای بو
به‌ری پنه‌ادراوه که‌س ناتوانی زیانی لی‌بدا.

بوژدانی بته‌رسته‌کان و هه‌ره‌شه لی‌کردنیان

وَلِئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ
أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هِيَ مُمْسِكَةٌ رَحْمَتَهُ قُلْ حَسْبِيَ
اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ يَتَقَوْمِ اعْمَلُوا
عَلَىٰ مَكَانِكُمْ إِنِّي عَمِلْتُ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾
مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤٠﴾

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی له‌ موشریکه‌کان کردو واده‌ی
به‌هه‌شتی به‌یه‌کتا په‌رستان دا، نه‌جار لی‌زه‌دا به‌لگه‌ له‌سه‌ر پوچی بیرو
باوه‌ری بته‌رسته‌کان ده‌هیئتیه‌وه، موشریکه‌کان بو‌خویان دان به‌وه
داده‌نین: که‌ خودا ناسمانه‌کان و زه‌وی به‌دی هیتاون، نیعتیراف به‌وه‌ش
ده‌که‌ن: که‌ نه‌وبتانه‌ دارای خیره‌و شهرنین ده‌فه‌رموی:

﴿وَلِئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ﴾ ته‌گه‌ر
پرسیار له‌ و موشریکانه‌ بکه‌ی بلی‌تی کی‌ به‌دیهینه‌ری ناسمانه‌کان و
زه‌وییه، خیره‌ ده‌لین:، خودا به‌دیهینه‌ریانه‌. له‌وکاته‌دا بت و سه‌نه‌م

ده پهرستن، دان به ودها ده نين: كه خودا به ديهينره، دهى چون عه قل و تاوه زيان نه وه قبول ده كا عيباده تى غه يري خودا بكن و هاو هل بو خودا دابنين، له كاتيك دا نه و پهرستراوانه داراي هيچ شتيكيان نيه، نه زيان ده گه يهنن نه سود به خشن.

﴿قل: افرأيتم ماتدعون من دون الله ان ارادنى الله بضر هل هن كاشفات ضره، او ارادنى برحمة هل هن مسكات رحمة؟﴾ نهى موحه مده به و موشريكانه بيژه، نه گهر نيوه به دده مى خوتان دانه به وها بنين. كه خودا به ديهينره و هه موشتيك هه نه و دروستى كرده، ده سا هه والم بدهنى دهر باره ي بته كانى خوتان، نايا ده توانن قه زاو قه دهرى خودا ره تبكه نه وه. ده توانن تهنك و چه له مه قه لاچو بكن، يان نه گهر خودا بيهوى خيرو بيترىكم به نسيب بى، له خيرو خوشى دا زيان به سر به رم نايات نه وانه ده توانن بينه كو سپ و له مپه رو نه هيلن نه و خيره م به نسيب بى؟!

﴿قل: حسبى الله، عليه يتوكل المتوكلون﴾ نهى پيغه مبه ر: بلى: خودام به سه، له هه موو كارىكم دا، به مه رجى خودا له پشتم بى، حه ويجه م به كه سى ترنيه، نه وم به سه بو خير پى گهيانندن و زيان لى دوور خستنه وه، نيتر چ باكم له بت و صه نه مه كانى نيوه نيه زيانم پى بگه يهنن، جگه له خودا له كه س ناترسم، هه ر پشت به خودا ده به ستم و به تده ما يارمه تى نه وم، خاوه ن باوه ران هه ر پشت به نه و ده به ستم و چاويان له كه ره مى نه وه.

وه كوو له سه رزمانى حه زره تى هود له گه ل گه له كه ي دا، ده فه رموى: ﴿ان نقول: الا اعتراك بعض آلهتنا بسوء، قال: انى اشهد الله واشهدوا انى بريئ مما تشركون، من دونه فكيدونى جميعا ثم لا تنظرون. انى

توكلت على الله ربى وربكم، ما من دابة الا هو آخذ بناصيتها ان ربي على صراط مستقيم ﴿٥٤-٥٦﴾ .

پیش‌ه‌وایانی وه‌ک‌وو ئیمامی ئەحمەد و تیرمیزی و حاکیم و ئیبنو ئەبی‌حاتەم لە عەبدوللای کورپی عەباس‌ه‌ه ﷺ دەفەرمووی: رۆژیک لەدوا پیڤه‌مبەر‌ه‌هه بووم فەر‌مووی: (یاغلام، انی أعلمک کلمات: احفظ الله يحفظك، احفظ الله تجده تجاهك، اذا سألت فاسأل الله، واذا استعنت فاستعن بالله واعلم أن الأمة لواجمعت على أن ينفعوك بشيء لم ينفعوك الا بشيء قد كتبه الله لك، وان اجتمعوا على أن يضروك بشيء لم يضروك الا بشيء قد كتبه الله عليك، رفعت الأقلام وجفت الصحف و اعمل لله بالشكر في اليقين. واعلم أن في الصبر على ما تكره خيرا كثيرا وأن النصر مع الصبر، وأن الفرج مع الكرب وان مع العسر يسرا)

عەبدوللای کورپی عەباس دەفەر‌مووی: رۆژیک لە پاشکۆی پیڤه‌مبەر‌ه‌هه بووم، فەر‌مووی: ئە‌ی کورپه‌ لاوه، من چە‌ند ئامام‌ۆزگاریه‌کت ده‌کەم لە‌دلیان بگره‌و لە‌بیرت نه‌چنه‌وه سه‌رفراز ده‌بی، هه‌میشه‌ خودات له‌ یاد بێ، خوداش تۆی له‌ بیر‌ه‌و پشتیوانته، خودات له‌ یاد بێ، ده‌بینی بۆ هه‌موو کاریکت خودا له‌گه‌ڵت دایه، ئە‌گەر داوای شتیکی‌ت کرد هه‌ر له‌ خودا داوا‌بکه، ئە‌گەر پشتت به‌که‌سیک به‌ست پشت هه‌ر به‌خودا به‌سته، باش بزانه و دلیابه، ئە‌گەر هه‌موو ئاماده‌میزاد کۆ‌بینه‌وه له‌سه‌ر ئە‌وه سودی‌کت پێ‌ بگه‌یه‌نن، ئە‌گەر ویستی خودای له‌سه‌ر نه‌بی و خودا له‌ چاره‌ی نه‌نوسیبی، ناتوانن خیره‌که‌ت پێ‌ بگه‌یه‌نن ..

ئە‌گەر هه‌موویان کۆ‌بینه‌وه له‌ سه‌ر ئە‌وه زیانی‌کت لی‌ بده‌ن، ناتوانن مه‌گەر خودا له‌ چاره‌ی نووسی‌بی، له‌له‌و حوله‌ حفاظ دا هه‌موو شتی‌ک براوه‌ته‌وه، قه‌ڵەم هه‌لگیراوه‌ته‌وه و مه‌ره‌که‌بی سه‌ر کاغه‌ز وشک بۆ ته‌وه. ئە‌ی کورپی خۆشه‌ویستم شوکرو سوپاسی

خودا بکە بەراستی و دڵسۆزی، بزانه و دڵنیابە: کە سەرەنجامی خۆگری و پشوو درێژی لە سەر ناخۆشی خێرو فەری زۆرە، سەرکەوتن لە گەڵ صەبر و پشوو درێژی دا دەستەبەر دەبی، پزگار بون و سەرکەوتن دواي ناخۆشی و تەنگانە دەینە کایەو. دوا تەنگانە فەرەحیە.

ئێبنو ئەبی حاتم لە ئێبنو عەبباسەو ریاویەت دەکا، دەلی: پیغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: کە سیك پێی خۆش بی لەهەموو کەس بەهێزتر بی، با پشت بەخودا ببەستی، کە سیك دەیهوی دەولەمەندترینی خەلک بی واتە: دل دەولەمەندبی، با متمانە بەو هی لای خودا هەیه زیاتری لەو هی کە لە دەست خۆی دایە، کە سیك دەیهوی بەرێزترینی نادەمیزاد بی، باتەقوای خودا بکا.

﴿قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ اِنِّي عامل فسوف تعلمون من ياتيه عذاب يخزيه، ويحل عليه عذاب مقيم﴾
ئە ی پیغەمبەر! بەقورەیشییەکان بلی: ئە ی گەل و هۆزم ئێو بەویستی خۆتان چی دەکەن بیکەن، چۆنتان دەوی هەلویستی خۆتان بەرانبەر پەيامەکم بنوینن، بەئارەزووی خۆتان دژایەتی بانگەوازیی یەکمە بکەن، بەهێزو توانای خۆتان بنازن، جۆرەها فرت و فیل و بیانوو بهێننەو، دڵیابن من لەسەر بیرو باوەری خۆم و تۆزقالتیک لە هەلویستی خۆم نایەمە خوار، سوور دەم لەسەر بانگەوازیی بۆ یەکتاپەرستی و بلاو کردنەو هی ئایینی خودا بە ناو خەلک دا، لەو بەولاو دەزانن کێ عەزابی سەختی دژوار دیتە سەری و چۆن زەلیل و بیچارە دەکەوی و چۆن عەزابی بەردەوام نازل دەبیتە سەری و رۆژی قیامت یەخە دەگری !!

دیارده‌کانی بہ‌توانایی خوداو زانیاری رہ‌های

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ
فَلَِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ
بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾ اللَّهُ يُتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي
لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ
وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ
قُلْ أُولَٰئِكَ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾
قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ
إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ
قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ
دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾ قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ
فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا

مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّثْلَهُ مَعَهُ لَا فُتُورَ بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَبَدَأَهُم مِّنَ اللَّهِ مَا لَهُمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾
وَبَدَأَهُم سَيِّئَاتٍ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾

له وه پیش به لگهی له سهر تاک ته نهایی خودا هیئانه وه، نیشانه ی
دهسه لاتی ره هاو بی سنووری په روه ردگار پراگه یاند، پوچی مه ز هه ب و بیرو
بوچونی هاوه لئانه رانی خسته پرو، واده ی خو ی بو چاکه کاران راگه یاندو
هه ره شه ی توندی له خراپه کاران کرد.

ته مجار لیږده دا دلته وایی پیغه مبهری کردو دلخو شی دایه وه: که به ټیمان
نه هیئانی گه له که ی په ست نه بی؛ پی زاناندو بو ی دوپات کرده وه: که
قورثانی پیروز به حق نازل بووه بوته وه ی سود به ئاده میزاد بگه یه نی و
نامه ی هی دایه ته بو یان، ته مهش یه کی که له دیارده ی به توانایی
په روه ردگار، ته مجار به شوین ته وه دا دوو جوړ له دیارده کانی دهسه لاتی
ره های په ووه ردگار راده گه یه نی، یه کیکیان وهرگر تنه وه ی گیانه کانه
له کاتی ته و ابوونی ماوه ی ژبانی بو دیاریکراویان، دووه میان ته وه یه: که
هر خودا خو ی خاوه نی شه فاعه ته و هر ته و شه فاعه ت وهرده گری و
ریگه ی شه فاعه ت ددها.

ته مجار وه صفی په ووه ردگار ده کا به چنه ند صیفه ټیک: که به دیه یانی
بونه ووه ره و زانیاری یه به سهر هه موو شټیک دا، دوا به دوا ی ته وه هه ندی
دیمه نی قیامت راده نوینی.

ده فهرموی: ﴿انا انزلنا عليك الكتاب للناس بالحق﴾ ئه ی پیغه مبه ر
 هه ر ئیمه خوداین، هه ر ئیمه خاوه نی شکۆ مه ندی و به دیه ینه ری
 بونه وهرین، ئیمه قور ئانمان به حق و راستی بۆ سه رنازل کردوی بۆ ئه وه ی
 ئاده میزاد و ههروه ها جندۆ که پی ی به هره مه ند بن، بیته به رنامه ی
 ژیانیان و هۆی به خته وه ری دونه یاو قیامه تیان، ئه رکی سه رشانیان
 به رامبه ر خۆیان خودایان بۆ پرون بکاته وه، مزگینه ییدا به چاکه کاران و
 خراپه کاران بترسینی، هه لیان بنی بۆ خودا په رستی و دوور که وتنه وه له
 تاوان و خراپه کاری، من خودای بونه وهرم و به دیه ینه ری هه موو شتیکم،
 هیچ پیویستیم به کهس نیه، هه موو کهس موحتاجی منه.

﴿فمن اهتدى فلنفسه، ومن ضل فانما يضل عليها﴾ جا که سیك
 به ویستی خۆی ریازی هیدایه تی هه لپژارد سه رفرازه، که سیکیش ریازی
 گومرایی ره چاو کرد به دبه خت و چاره ره شه.

تۆ ئه ی پیغه مبه ر: به ر پرسیارنی ئاخۆ ئیمان ده هیئنن یان نا،
 هیدایه تدانیان به ده ست تۆنیه، تۆ ته نها راگه یاندنی په یامه که ت له سه ره و
 به ریک و پیکیش ئه رکی سه رشانی خۆت جی به جی کردوه. وه کوو
 له شوینیکی تر دا ده فهرموی: ﴿انما انت نذیر، والله على كل شئ وکیل﴾
 (هود/۱۲). یان ده فهرموی: ﴿فذکر انما انت مذكر، لست عليهم
 بمصیطر﴾ (الغاشیه ۲۱/۲۲).

ئه بجا ره وه ردگار دیار ده یه کی ده سه لاتی خۆی غمایش ده کا و ده فه موی:
 ﴿الله يتوفى الأنفس حين موتها، والتي لم تمت فى منامها﴾ واته،
 بیگومان هه ر خودا گیانه کان وه ر ده گریتته وه له کاتی مردنیان دا، فریشته که
 تاییه ت ده نیروی و گیان ده کیشی، په یوه ندی نیوان جه سه ته و گیان
 ده پچرینی، گیان وه ر ده گریتته وه جه سه ته ده رزینی پاش مردنیش جار یکی
 تر دروستان ده کاته وه و نه گیانتان به به ردا ده کاته وه.

هه‌ربه و جوړه گیانه‌کان وهرده‌گریته‌وه له‌وانه‌ی خه‌ویان لی ده‌که‌وی و ماوه‌ی ژیانیان له‌دونیا ماوه و ماوه‌ی نه‌جه‌لیان نه‌هاتووه؛ چونکه خه‌ولی که‌وتنیش جوړه مردنیکه و زیندو بی ناگاده‌کاو له کاروپیشه‌و بیرکړنه‌وه‌ی داده‌پرې، هه‌ر نه‌وه‌نده هه‌یه گیانه‌که‌ی له جه‌سته‌دا ده‌میښی. جا: که په‌روه‌ردگار گیانه‌کان وهرده‌گریته‌وه ﴿فیمسک التی قضی علیها الموت، ویرسل الأخری الی أجل مسمى﴾ نه‌و گیانه‌ی مردنی له‌سه‌ر بریار داوه وهری ده‌گریته‌وه و نایگریته‌وه بو جه‌سته‌که‌ی، گیانه نووستووه‌که‌ده گپړته‌وه بو جه‌سته‌که له کاتیکا به ناگادیتته‌وه، هه‌ر به و جوړه به‌رده‌وام ده‌بی و خه‌وی لی ده‌که‌وی و به ناگادیتته‌وه تاده‌گاته کاتی مردنی حه‌قیقی و کو‌تایی به ژیانی دی.

﴿ان فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون﴾ بینگومان له‌م خه‌ولی‌خسته و گیان وهرگرتنه‌وه‌دا، هه‌روه‌ها له‌دیاردی خه‌ولی‌که‌وتن و مردن دانیشه‌نه‌ی سه‌ر سوړه‌ینه‌رو سه‌رنج راکیش هه‌ن له‌سه‌ر به‌ده‌سه‌لاتی خودا و کار دروستی بو گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک بیر بکه‌نه‌وه‌و هه‌ول بده‌ن خودابناسن و به‌ندایه‌تی بو بکه‌ن.

غوونه‌ی نه‌م نایه‌ته نایتیکی تره ده‌فه‌رموی ﴿وهوالذی یتوفاکم باللیل ویعلم ما جرحتم بالنهار ثم یبعثکم فیه لیقضی أجل مسمى﴾، ثم الیه مرجعکم، ثم ینبئکم بما کنتم تعملون، وهوالقاهر فوق عباده، ویرسل علیکم حفظة حتی اذا جاء أحدکم الموت توفته رسلنا وهم لا یفرطون﴾ (الانعام ۶۰/۶۱).

نه‌مجارماوه‌ته‌وه نه‌و بزاندري نایا نه‌فس و روح دوو ناوون بو‌یه‌ک شت، یان نه‌فس شتی‌که‌و روح شتی‌کی تره.؟ له‌م باره‌وه ناشارو ریویات و بیروپای جوړاو‌جوړ هه‌ن.

ئیبنوعه بباس فەرموویه تی: ئادمیزاد نەفس و روحی تێدایه، له نێوانیان دا تیشکیك ههیه وه کوو تیشکی خۆر، نەفس سه رچاوه ی عه قل و به راورد کردن وشت لێك جیا کردنه وهیه، به هۆی گیانه وه جم و جول و هه ناسه دان دهسته بهر ده بن، که ئاده میزاد نووست خودا نەفسی لێه ورده گرێته وه، به لام گیانه که ی له جهسته دا ده هیلێته وه^(۱)، به لام به مردن نەفس و روح هه ردوکیان له جهسته دا نامینن.

ئیمامی رازی ده فەرموی: نەفسی ئاده میزاد جه وهه ریکی گیانی پروناک که ره وهیه، هه ر کاتی پیه وندی بکابه جهسته وه پروناکی ده خاته ناو هه موو نه ندامه کانی یه وه، ئه و پروناکیه ژیا نه، گیان تێدا بوونه، له کاتی مردن دا ئه و جه وهه ره گیانییه له جهسته جیا ده بێته وه، هه یج پیه وندییه کی ظاهر ی و باطنی پیه و ی نامینن، به لام له کاتی نووستن دا پروناکی ئه و جه و هه ره له ظاهر ی به رده ن ده پچرێ پیه وندی باطینی ده میئنن، که وابوو مردن و نووستن به کیکن وه لێ مردن بریتیه له پچرانی پیه وندی ئه و پروناکییه: له جهسته به ته واوی^(۲)

له صه حیحی بوخاری و مسلم دا فەرمووده یه که له ئه بو هو ره یه وه ریوایه ت کراوه ده فەرموی (اذا آوی أحدکم الی فراشه فلینفضه بداخله ازاره فانه لا یدری ما خلفه علیه، ثم لیقل: باسمک ربی وضعت جنبی، وبک أرفعه، أن أمسکت نفسی فارحمها، وان أرسلتها فاحفظها بما تحفظ به عبادک الصالحین)^(۳)

۱- تهفسیری قورطوبی ج ۸/ (۱۹۰) ۴۳۷۴ .

۲- تهفسیری رازی ج ۲۶/ ۲۸۶ .

۳- رواه البخاری فی الدعوات (۶۳۲۰) بساب (۱۲) ورواه مسلم فی الذکر و الدعاء (۲۷۱۴) باب ما یقوله عند النوم . ریوایه ته کان رسته کانیان جوداوازیان تێدایه به لام ماناکه یان یه که .

نیمامی بوخاری له حوزه یفہوہ ریوایت دہکا دہلی: پیغہ مبرہ: کہ
شہو دہچوہ سہر جیگای نووستنی دہستی دہخستہ ژیر کولمییہوہ نہجار
دہیفہرموو: (اللهم باسمك أموت وأحيا) کہ بہ ٹاگا دہہاتہوہ دہیفہرموو:
(الحمد لله الذي أحيانا بعد ما أماتنا واليه النشور)^(۱).

نہجار پەرہردگار زہمی موشریکہکان دہکا، لہسہر نہوہ: کہ لہ
جیاتی خودا بت و صدنہم دہپرستن و نہو دارو بہردہ بی گیان و ہستانہ
بہبی بہلگہ دہکەنہ ہاوشانی خوداو بہخودایان لہ قہلہم دہدہن.
دہفہرموی: ﴿أَمْ أَتَأْخُذُوا مِنْ دُونِهِ شَفَعَاءَ﴾ بہلکوو نہوانہ لہجیاتی خودا
چہند شتیکیان کردوہ بہ ہاوشانی خواو بہتہما شفاعہتیانن ؟؟

واتہ باوانہکەن و نہوہ بیرو باوہرو ہلسویتیان نہبی. ﴿قُلْ أَوْ
لَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ﴾ نہی پیغہ مبرہ! پییان ہلی: بہج
عہقلینک ئیوہ نہو بت و صدنہمانہ دہکەنہ ہاوشانی خوداو بہتہما
شہفاعہتیان بہندایہتیان بۆ دہکەن؟ خو نہوان دارای شہفاعت نین، نازانن
شہفاعتکردن چہ و چ نیہ، تہنانت ہست بہوہ ناکەن: کہ ئیوہ
دہیانپہرستن. دہی بہ ج عہقلینک ئیوہ شتیك دہپرستن دارای ہیچیان نیہ
تہنانت ہستیان نیہ ٹاگاداری بہندایہتیکردنہ کہ شتان بن ہویان!!

نہجار پەرہردگار ہندی لہ نیشانہو دیاردہی خودایہتی خوئی
رادہگہیہنیو دہفہرموی: ﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا﴾ نہی موحمەد پییان
ہلی: شہفاعت بہ ہہموو لایہنیکہوہ ہہرو خودایہ، شہفاعت
لہلاکراو شہفاعت وەرگرو ریگہدان بہشہفاعتکردن تاییہتہ بہ خوداوہ و
ہیج کہسی تر نیہ: چونکہ ہەر نہو خودایہ و نہو دارای نہو شتانہیہ.

﴿لِلَّهِ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ خواہنیہتی و
ملك و سدلتہنہتی ٹاسمانہکان و زہوی ہەر ہی خودایہو نہو بہرپیوہہرو

۱- أخرجه البخاري في الدعوات (۶۳۱۲) باب (۷).

هه‌لسو پینه‌ریانه، زهره‌رو زیان به‌ده‌ست نه‌وه، سه‌ره‌نجام گه‌پانه‌وه تان هه‌ر
بۆلای نه‌وه، پاداش و سزاتان به‌گویره‌ی کرده‌وه‌کانتان ده‌داته‌وه، که‌وابی
پیویسته له سه‌رتان عیبادت هه‌ر بۆ نه‌وبکه‌ن و هه‌ر نه‌و به‌خودا بزائن،
چونکه هه‌ر نه‌و شیای خودایه‌ تیه.

نه‌بجار هه‌ندی له‌ره‌وشت و هه‌لس و که‌وتی موشریکه‌کان باس ده‌کاو
ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِآخِرَةِ﴾ بڕیک له هه‌لسو که‌وتی ناشیرینی موشریکه‌کان نه‌وه‌یه: که‌پییان
بگوترئ: هه‌ر (الله) خودای بوونه‌وه‌رو هیچ خودای تر نین جگه له نه‌و،
دلایان ده‌گیری و ته‌نگه تاو ده‌بن و هه‌لده‌تیزینن، پشت هه‌لده‌که‌ن ڕووه‌ر
ده‌گیژن، چونکه ڕوایان به‌هه‌بوونی خودایه‌کی تاک و ته‌نها نیه، به‌ته‌ما
زیندو بوونه‌وه‌رو ڕابوونی قیامت نین !!

که‌چی ﴿وَإِذَا ذَكَرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ که‌ناوی بت و
صه‌نه‌مه‌کانیان دئ، باسی خودا درۆزنه‌کانیان ده‌کری، ڕوخۆش ده‌بن و
ده‌گه‌شیته‌وه! به‌کورتی: که‌ناوی خودا به‌ته‌نها به‌یترئ ته‌نگه تاو ده‌بن و
چاویان لی ده‌چیته‌پشتی سه‌ر، که‌له ته‌ک خودا دا باسی (اللات) و
(العزی) و (مناة) بکری که‌یف خۆش ده‌بن، نه‌وه‌ش نیشانه‌ی نه‌فامی و
ته‌حه‌قیبانه، چونکه بیرو باوه‌ری به‌کتا په‌رستی و ناو هیئانی خوداو
وتنی (لا اله الا الله) دل خۆش ده‌که‌ن و ئارامی ده‌به‌خشن به‌گیان..

وه‌کوو له شوینیکی تردا ده‌فه‌رموی ﴿إِلَّا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾
(الإشتمزاز) که‌چاوگی (اشمأز) به‌نه‌و په‌ری توپه‌یی و ته‌نگه تاوی
ده‌گه‌یه‌نی. هه‌روه‌کوو چۆن (اشتبشار) که‌چاوگی (یستبشرون) به‌نه‌و
په‌ری خۆشی و ته‌ر ده‌ماخی ده‌گه‌یه‌نی: که‌وابوو له نیوان (اشمأز)
(یستبشرون) (مقابله) و به‌رامبه‌ری هه‌یه ته‌مه‌ش جوژیکه له‌به‌لاغه دوا
لۆمه‌کردنی موشریکه‌کان فرمان به‌پیغه‌مبه‌ر ده‌کا: که‌هه‌موو کاتی‌ک

په‌نا به‌خودابه‌ری و هاوار له زاتی پاکی بکا بۆ ئه‌وه‌ی له خراپه‌و شوومی
ئه‌وان بیپاریزی.

ده‌فه‌رموی: ﴿قُل: اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر
رۆبکه‌ره خوداو هاواری لی بکه‌و هانای بۆیه‌ره‌و بلی: ئه‌ی خوداوهندی
بوونه‌وه‌ر، ئه‌ی به‌دهیهینه‌ری ئاسمانه‌کان و زه‌وی، ئه‌ی زاناو ئاگادار به‌سه‌ر
هه‌موو نه‌ینێ و ئاشکرایه‌ک دا، هه‌ر ته‌و پۆژی قیامه‌ت کیشه‌و نیزاعی
ناو به‌نده‌کانت یه‌کالا ده‌که‌یته‌وه، پاداشتی چاک به‌چاکه‌که‌ر ده‌ده‌یته‌وه،
سزای تاوانبار ده‌ده‌ی له‌سه‌ر تاوانه‌کانی، حه‌ق و به‌تال جودا ده‌که‌یه‌وه،
کیشه‌و نیزاعی ژیا‌نی دونیا‌یان ناهیتلی.

ئیمام موسلیم و ئه‌بو داود و ه‌ی‌ت‌ریش فه‌رموده‌یه‌کیان له‌ خاتو
عائیشه‌وه‌ ر‌ی‌و‌ایه‌ت ک‌رد‌وه، ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ که‌ شه‌و
هه‌ل‌ده‌ستایه‌وه‌ بۆ شه‌و نوێژ نوێژه‌کانی به‌م دوعایه‌ ده‌ست پێ ده‌کرد (اللهم
رب جبریل ومیکائیل واسرافیل، فاطر السموات والأرض عالم الغیب
والشهادة انت تحکم بین عبادک فیمَا کانوا فیه یختلفون اهدنی لما یختلف
منه من الحق باذنک انک ته‌دی من تشاء الی صراط مستقیم)^(۱).

ئیمامی ئه‌حمه‌د ئه‌و فه‌رموده‌یه‌ی پیغه‌مبه‌ر ر‌ی‌و‌ایه‌ت ک‌رد‌وه که‌
فه‌رمویه‌تی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: هه‌ر که‌سی به‌ د‌ل‌سۆزی بلی: (اللهم فاطر
السموات والأرض، عالم الغیب والشهادة انی اعهد الیک فی هذه الدینا انی اشهد أن
لا اله الا انت وحدک لا شریک لک، وان محمدا عبده و رسولک، فانک ان تکلنی الی
نفسی تقربنی من الشر و تباعدنی من الخیر وانی لا اثق الا برحمتک فاجعل لی
عندک عهدا توفینیه یوم القیامه انک لاتخلف المیعاد) ئیلا خودا پۆژی قیامه‌ت
به‌فریشته‌کانی ده‌فه‌رموی: ئه‌و به‌نده‌یه‌م عه‌ده‌یه‌یانی له‌ ته‌ک دا ک‌رد‌وم
واده‌ی منی بۆ جی به‌ جی بکه‌ن ئیت‌ر ده‌یخه‌نه‌ به‌هه‌شته‌وه.

۱- رواه مسلم فی صلاة المسافرين (۷۷۰) باب (۲۶) الدعاء فی صلاة اللیل وقیامه.

هزره‌تی نه‌بویه‌کر ده‌فرموی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمائی پی‌کردم که به‌یانی و
ئیواری و کاتی نووستنم به‌شهو بیژم (اللهم فاطر السموات والأرض، عالم
الغیب والشهادة لا اله الا انت رب کل شیئ وملیکه اعوذ بك من شر نفسي و
شر الشیطان و شرکه او اقترف علی نفسي سوءا او أجره علی نفسي).
نه‌جبار په‌روه‌ردگار به‌سن‌شیه‌هه‌په‌شه‌ناراستنه‌ی موشریکه‌کان ده‌کاو
ده‌فرموی:

۱- ﴿ولوان للذین ظلموا ما فی الأرض جمیعاً ومثله معه لافتدوا به من
سوء العذاب يوم القيامة﴾ نه‌گدر له‌فه‌پزی مه‌حال دا نه‌و کافرو
موشریکانه، نه‌و سته‌مکارو مله‌وران‌ه، هه‌موو گه‌نج و خه‌زینه‌ی
زه‌ویان هه‌بی و نه‌ونده‌ی تریشیان بیته‌سهر و زیاتریش، هه‌موویان
ده‌کرده‌فیدییه و قوربانی بو‌نه‌وه‌ی له‌سزای سه‌ختی پوژی قیامت
پزگاریا بی، به‌لام بی‌سوده‌و هیچ شتی‌ک پزگاریان ناکا. بی‌گومان
نه‌مه‌هه‌په‌شه‌یه‌کی توندو تیژه‌له‌کافره‌کان و نا‌هومید کردنیانه‌له
په‌جمه‌تی خودا.

۲- ﴿وبداهم من الله ما لم یکنوا یحتسبون﴾ پوژی قیامت به‌و جوړه
دیمه‌نی ترسناکی سزای سه‌خت و دژواریان بو‌ده‌رده‌که‌وی، عه‌زابی
واده‌بینن به‌خه‌یالیش به‌سهر‌دلایان دا رانه‌بردوه‌و له‌حیساب و مه‌زنده‌یان
دا جیگای نه‌بوته‌وه. هه‌روه‌کوو به‌هه‌شتی‌یه‌کان نازو نیعمه‌تی
وه‌هاده‌بینن هیچ چاوێک نه‌یدیوه‌و به‌سهر‌دلی که‌س دا رانه‌بردوه‌و.

۳- ﴿وبدا لهم سیئات ما کسبوا، وحق بهم ما کانوا به‌یسته‌زنون﴾
جوړه‌ها: سزای کرده‌وه‌کانیان: ده‌رده‌که‌وی نه‌و عه‌زاب و سزایه‌ی له
دونیا‌دا گالته‌یان پی‌ده‌هات و به‌ته‌مانه‌بوون تووشیان بی‌له‌هه‌موو
لایه‌که‌وه‌یه‌خه‌یان ده‌گری و ده‌وریان ده‌دا، نه‌و کات له‌هه‌لویست و
کرده‌وه‌ی خوین په‌شیمان ده‌بنه‌وه، به‌لام چ‌سود؟! کار له‌کارترازوه‌و
هیچ مه‌جالێک نه‌ماوه.

ئاده میزاد سېله و پینه زانه له کاتی تهنگانه هانا بو خودا ده باو
له فهره حیدا خودا ناناسی

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ
نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾ قَدْ قَالُوا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ
عَنَّهُم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا
وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَٰؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا
وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾ أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

لهوه پیش کرده وی ناشیرینی موشریکه کانی رانواند. هه ره شهی جوړاو
جوړی لی کردن، لیږدها هه لویست و کرده وی ناشیرینی تریان
پاده گه یه نی، سېله یی و به دکارییان نمایش ده کا، ته مجار نهوه راده گه یه نی؛
سه رچاوه ی رزق و روژی خودایه و نهو به ثاره زوی خوی بو هه ندی که س
رزق و روژی فراوان ده کا و بو هه ندیکش تهنگی ده کاته وه، هه ر دوباره
که ش بو تاقیکردنه وی ئاده میزاده، ده فهرموی؛

له فاذا مس الانسان ضر دعانا، ثم اذا خولناه نعمة منا قال: انما
اوتيته على علم. ئاده میزادی بیرو باوه ر زه عیف و خودانه ناس و
هاوه لډانه ر، که زیانیکی لی ده که وی، تووشی دهر دو به لایه ک دی، هه ژاری

نه‌بوونی به‌سهردا دی، ها نا بو خودا ده‌با، لی‌ی ده‌پارێته‌وه، ده‌لایته‌وه،
بو‌ئوه‌ی نه‌و ناخۆشی یه‌ی له‌سهر لاباو له‌و ته‌نگانه‌ی رزگاری بکا،
جگه‌له‌ خودا که‌سی تر به‌ خودا نازانی، هاوار ناکاته که‌سی‌تر.

که‌چی که‌ له‌و ته‌نگانه‌و نه‌خۆشی‌یه‌ی رزگارمان کرد، نازو نیعمه‌تمان
پی‌به‌خشی جه‌سته‌ی ساغ‌بووه، مال‌و سامانمان پی‌دا، پله‌و پایه‌ی
وه‌رگرت بو‌غرا ده‌بی‌و خۆی له‌خۆ ده‌گۆڕی، ده‌لی نازایه‌تی ولیهاتوویی
خۆمه‌ نه‌م شتانه‌م بو‌دسته‌ به‌ربووه، نه‌وه‌ شانم هه‌لی ده‌گری و شیاوی
نه‌وه‌م بۆیه‌ پێم دراوه‌!

به‌لام نه‌وانه‌ به‌هه‌له‌چون، وانیه‌ وه‌ک نه‌وان بو‌ی چون، به‌لکو نه‌و
ده‌وله‌مه‌ندی و له‌شساعی‌یه‌ی تی‌یدا، نه‌و پله‌و پایه‌ی پی‌ی دراوه،
تاقیکردنه‌وه‌و ئیمتحانه‌، بو‌ئوه‌یه‌ ده‌ری بجه‌ین ناخۆ سوپاسگوازاری یان
سپله‌و ناشکوری کاری، فرمانبه‌ر داری په‌وره‌ردگاری یان یاخی و
سه‌رپێچیکاری. هه‌رچه‌ند خودا پێش‌وه‌خت هه‌موو شتی‌ک ده‌زانی،
را‌بردو ئیستاواها‌توو لای نه‌و چونیه‌که‌و پتووستی به‌ تاقیکردنه‌وه‌نیه‌،
به‌لکو بو‌ئوه‌یه‌ ئاده‌میزاده‌کان خۆیان خۆیان بو‌ده‌ر بکه‌وی و
هه‌لۆیست و کرده‌وه‌ی خۆیان به‌ چاوی خۆیان ببینن.

﴿ولكن اکثر الناس لا يعلمون﴾ وه‌لی زۆربه‌ی زۆری ئاده‌میزاد نازانن:
که‌ نازو نیعمه‌ت پێدان ئیستیدراج و تاقیکردنه‌وه‌یه‌ بو‌یان و بو‌ئوه‌یه‌
خۆیان بو‌یان ده‌ربکه‌وی ناخۆ شوکرانه‌ ژمێرن یان سپله‌ و پێنه‌زانن.

ئه‌جار نه‌وه‌ رون ده‌کاته‌وه: که‌ نه‌م سپله‌ و پێنه‌زانیه‌ دیارده‌یه‌کی
کۆنی خودا نه‌ناسانه‌و تایبه‌ت نیه‌ به‌موشریکه‌کانی عه‌ره‌به‌وه. ده‌فه‌رموی:
﴿قد قالها الذين من قبلهم، فما أغنى عنهم ما كانوا يكسبون﴾ نه‌م
قسه‌یه‌ی: که‌ ساماندارو نازو نیعمه‌ت پێدراو ده‌یلێن و ده‌لێن: ئیمه
به‌لیهاتوویی خۆمان نه‌وه‌مان بو‌خۆمان ده‌سته‌ به‌ر کردوه‌ و ته‌یه‌کی کۆن و

له میژینه ی مله وړان و ساماندارانی میژووه، زور به یان نه م و ته نابه جییه یان کردوه، به دریژایی میژووی که و نارای ناده میزاد دهوله مندو قدراله کانی وه کوو قارون نه م قسه یه یان کاویژ کردو ته وه، به لام ساماندارو له شساعی، پاشایه تی و فرمانره وایی دادی نه دان و نای دا.

﴿فأصابهم سيئات ما كسبوا﴾ تۆله و عه زابی توندی ئیمه له سه ر به دکاری و بوغراییان یه خه ی گرتن و بواری نه دان، تیکیانه وه پیچان و بوونه په ندی زه مانه، هندیکیان له دونیادا به خو ی و به سامان و قه سرو باله خانه یه وه به ناخی زه ودا رومان چواند، پژوی قیامه تیش ناگری دۆزه خی بۆ ناماده کراوه.

وه کوو له نایه تیکی تردا ده رباره ی قارون ده فهرمو ی: ﴿قال: انما اوتيته على علم عندي، او لم يعلم ان الله قد اهلك من قبله من القرون من هو اشد منه قوة واكثر جمعاً، ولا يسأل عن ذنوبهم المجرمون﴾ (القصص/۷۸).

نه مجار په روه ردگار هه ره شه ی توند ناراسته ی موشریکه کانی مه که ده کا و ده فهرمو ی: ﴿والذين ظلموا من هؤلاء سيصيبهم سيئات ما كسبوا وما هم بمعجزين﴾ نه وانه ی سته مکارن له و کافرو موشریکانه ی سه رده م به موشریکه کانی قورپه شیشه وه، تۆله و سزای کرده وه کانیان دیتته وه پړی و له دونیادا توشی ته نگانه ی نا هه موارو کوشتن و دیلی و مالویرانی ده بن، خودا مۆله تیان ده دا، ئیهمالیان نا کا، هه رکاتی ویستی تۆشیان بکاو تۆله یان لی بستینی نه وان له چنگ غه زه ب و قاری خودا ده رناچن، هه لاتن له ده ست خودا نا کری، هه موو که س پژوی قیامه ت بۆ لای خودا ده گه ریته وه، هه رکه س و به گویره ی کرده وه ی دونیا پاداش و سزاوهر ده گریته وه، بیگومان په روه ردگار به سه ر هه موو شتیک دا بالاده ست و خاوه ن توانایه، هیچی لی یاخی نابی.

﴿اولم يعلموا ان الله یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر ان فی ذلك
 لآیات لقوم یؤمنون﴾ نایا نهو موشریکانه نابینن: که خودا بهویستی
 خوی رزق و رۆزی بهرفراوان دهبهخشی بهکه سانیک و له هندیکی تریش
 دهگریتهوه، بیگومان لهم دهوله مهند کردنه هندی ئاده میزادو هه ژار
 کردنی هندیکی تریان، بهلگهی به هیزو گهوره هه له سهر به دسه لاتی
 خوداوا تاك و ته نهایی له ته صه روفکردندا. بۆ که سانیك پروایان به خودا
 هه بی، خاوهن بیرو باوه ری راست و دروست بن. بۆیه به تاییه تی ناوی
 ئیماندارانی هینا، چونکه هه رنه وانه سود له نیشانه و نایاتی خودا
 وهرده گرن .

خودا له تاوان خویش ده بی ئه گهر تاوانکار تۆبه بکاو به دلسۆزی
 ئه رکی سه رسانی ئه نجام بدا

قُلْ یَعْبَادِیَ الَّذِیْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰی اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ
 رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِیْعًا اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ
 ﴿۵۳﴾ وَاَنْیَبُوْا اِلٰی رَبِّکُمْ وَاَسْلِمُوْا لَهٗ مِنْ قَبْلِ اَنْ یَّاتِیَکُمْ
 الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُوْا ﴿۵۴﴾ وَاتَّبِعُوْا اَحْسَنَ مَا اُنْزِلَ
 اِلَیْکُمْ مِنْ رَبِّکُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ یَّاتِیَکُمْ الْعَذَابُ
 بَغْتَةً وَّاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ ﴿۵۵﴾ اَنْ تَقُوْلَ نَفْسٌ بِحَسْرَتٍ
 عَلٰی مَا فَرَطْتُ فِیْ جَنْبِ اللّٰهِ وَاِنْ کُنْتُ لِمِنَ السَّٰخِرِیْنَ ﴿۵۶﴾

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾
 أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ
 مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ بَلَىٰ قَدْ جَاءَ تِلْكَ أَيْتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا
 وَأَسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾

دەربارەدی سەبەب نزولی نایەتی ژمارە (۵۳) ﴿قل یا عبادی الذین
 أسرفوا.....(الآية) هەردو پیری فەرموودە بوخاری و موسلیم، هەروەها
 ئەبوداودو نەسائی لە ئیبنو عەباسەو ریبایەتیان کردووە؛ کە کۆمەڵیک
 لە موشریکەکان زۆریان موسولمان شەهید کردبوون، زۆریان داوینسیسی
 کردبوو، پاشان هاتنە خزمەت پیغەمبەر و وتیان: ئەوێ تۆ بانگەوازی بو
 دەکەوی زۆر باشە، ئایا پێمان دەڵێی رێگای تۆبەمان هەیە؟ بو کردووە
 خراپە کاتمان قەرە بوو کردنەو هەیە؟! ئیتر نایەتی ﴿والذین لا یدعون مع
 الله الهاً اخر...﴾ تادەگاتە ﴿وكان الله غفوراً رحیماً﴾ (الفرقان ۶۸-۷۰).
 هەروەها نایەتی ﴿قل: یا عبادی الذین أسرفوا... (لَا یَـٰٓأَیُّهَا النَّاسُ﴾ نازل بوو.

تیمامی ئەحمەد لە ئیبنو عەباسەو ریبایەت دەکا: دەڵێ لە پیغەمبەرم ژنەوت
 دەیفەرموو: ئەم نایەتەم پێی لە هەموو دنیا خۆشەویستە. کە دەفەرموی:
 ﴿قل: یا عبادی الذین أسرفوا علی أنفسهم.. (الآية)﴾. پیاوتیک هەڵی داوە
 وتی: ئەی پیغەمبەری خودا! ئەی ئەگەر ئەو کەسانە هاوێڵیان بو خودا
 دانابی؟ پیغەمبەر ﷺ بێدەنگ بوو، پاشان فەرموی: بەڵێ کەسیکیش
 هاوێڵی بو خودا دانابی. سێ جار ئەمە فەرموو. واتە: هەرلێ دانەریش
 ئەگەر تۆبە بکاو بگەرێتەو خودا لێی خوش دەبی.

ئىبنو جەريرو ئىبنو مەردە دەيىھى لە ئىبنو عەبباسەو رىوايە تيان کردوہ
فەرموى: دانىشتوانى مەككە وتيان: موحمەد پىي وايە: كەس يىك بت
پەرستى، ھاوڤل بۆ خودا دابنى، بەنارەوا ئادەمىزاد بكوژى خودا لىي
خۆش نابى، دەي چۆن ئىمە كۆچ بگەين و موسولمان بين؟ لە كاتىك دا
ئىمە بتمان پەرستوو، ئادەمىزادەمان كوشتون، ھاوڤل بۆ خودا دادەنئىن!
ئىتر ئايە تى ﴿قل: يا عبادي... الآية﴾ نازل بوو.

پەيوەندەى ئەم كۆمەللە ئايەتە بە ھەى پيئشەو لەم پەووەيە:

لەو پيئش پەرەردگار ھەر پەشەى توندى ئاراستەى موشرىكەكان کرد،
ئەجار بە شوپن ئەو دەا باسى كەمالتى پەرھەت و بەزەيى خۆى دەكا بۆ
بەندە خاوەن باوەرەكانى، فەضل و چاكەى خۆى بۆ خودا پەرستان
رادەنوتى، بەو ئەگەر تۆبە بگەن و بۆلاى خودا بگەرپنەو بەدلسۆزى
ئەركى سەرشانى خۆيان ئەنجام بەدەن خودا لە تاوانيان خۆش دەبى،
پاداشتى باشيان پى دەبەخشى، ئەمەش بەمەبەستى ھەلنانى كافەرەكان بۆ
ئەو ھى واز لە كوفرو پيئىنى بىتن، رۆبگەنە ئىسلام و ئيمان بەيئن.

ئەبو حەبىيان دەفەرموى: ئايە تى ﴿قل يا عبادي...﴾ ھەموو كافرىك
دەگرىتەو ئيمان بەيئى و رۆبكاتە خودا، ھەر و ھا ھەموو موسولمانىكى
گونابار دەگرىتەو كە تۆبە بكاو واز لە تاوانكارى بىئى.

دەفەرموى: ﴿قل: يا عبادي الذين أسرفوا على أنفسهم لا تقنطوا من
رحمة الله، ان الله يغفر الذنوب جميعاً، انه هو الغفور الرحيم﴾
ئەي پيئەمبەر! بەو خەلكە بلى: ئەي بەندەكانى خودا ئەوانەى
زىدە پەوييان کردوہ لە تاوانکردن و سەرپيچىكارى فەرمانى خودا،
ھەرگىزاو ھەرگىز لە پەرھەتەى خودا نا ئومىد مەبن، ئەي تاوانباران لە
ليخۆشبوونى خوا نا ئومىد مەبن. چونكە بيگومان خودا لە ھەموو
تاوانىك خۆش دەبى. مەگەر ھاوہلدانان بۆ خودا وليشى ژىوان نەبيتەو،

چونکه هاوه‌لدانه‌ریش نه‌گهر ژتیوان بیته‌وه‌و تۆبه بکا له‌وانه‌یه خودا لی‌ی
خۆش بی، به‌لام که‌سێک هاوه‌ل بۆ خودا دابنێ و تۆبه نه‌کا به‌هیچ
شی‌وه‌یه‌ک خودا لی‌ی خۆش نابێ. وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی:
(ان الله لا يغفر ان يشرك به و يغفر ما دون ذلك لمن يشاء)
(النساء/۴۸).

ئه‌مه ره‌حه‌تی خودایه، به‌شی هه‌موو شتی: ده‌کا، هه‌موو تاوانی:
داده‌پۆشی، بانگه‌وازییه بۆ گه‌رانه‌وه له‌ تاوان و تۆبه له‌سه‌ر پێچیکردن،
بانگکردنی سه‌رلیشیتاوو گومپایانه بۆسه‌ر پێبازی راست، بانگیان ده‌کا
بۆ ئه‌وه‌ی هومی‌دو بتمان‌ه‌یان به‌لی‌خۆشبوونی خودا هه‌بی.

په‌روه‌ردگار خاوه‌نی په‌حم و به‌زه‌یی به‌رفراوانه بۆ به‌نده‌کانی، خۆی
دروستی کردون و ده‌زانی سروشتیان چی تێدا‌یه، ده‌زانی نەفس و شه‌یتان
چ کاریگه‌ریه‌کیان هه‌یه به‌سه‌ریان‌ه‌وه، ده‌زانی: که شه‌یتان سوپای له‌دژیان
ده‌نگ داوه، به‌هه‌موو شی‌وه‌یه‌ک و له‌ هه‌موو پێبازی‌که‌وه بۆیان ده‌چی، به‌و
په‌ری لی‌برانه‌وه دژیان ده‌هه‌ستی و هه‌ولێ له‌ خشته‌ بردنیان ده‌دا، ده‌زانی
کیانی ئه‌م ئاده‌میزاده چه‌ند لا‌وازو بی و هه‌جه، هه‌ر کاتی ده‌ستی له‌ ئایینی
به‌ربوو، یسان نه‌یتوانی ده‌ستی پێ‌وه بگه‌ری چۆن سه‌ره‌نگری ده‌بی و
ده‌که‌وی‌ته زلکاوی گومپایی‌یه‌وه، ده‌زانی ئه‌م ئاده‌میزاده له‌ناخی‌دا
چه‌ند چه‌زو ئاره‌زوی جیا‌جیا هه‌ن و چه‌ن به‌ خێرای پهرتسی تێک
ده‌چی و ته‌وا‌زونی خۆی له‌ ده‌ست ده‌داو ده‌که‌وی‌ته ئه‌م به‌رو ئه‌وبه‌رو
په‌رکێشی تاوان و سه‌مه‌کاری ده‌کا، ده‌که‌وی‌ته زلکاوی گومپایی‌یه‌وه و
تی‌یدا نو‌غرو ده‌بی!

په‌روه‌ردگار بۆ خۆی به‌نده‌کانی خۆی ده‌ناسی و ده‌زانی چیان له‌ باردا‌یه،
بۆیه ده‌ستی هاریکاریان بۆ درێژده‌کا، ده‌رگای په‌حه‌مت و لی‌خۆش‌بوونیان
بۆ ده‌کاته‌وه، له‌سه‌ر تاوان نایانگه‌ری تاهه‌موو پێبازی‌کی باشیان پیشان

نه‌داو هه‌موو بیانویکیان نه‌بری، نه‌بجار نه‌گهر سه‌رباری نه‌ه هه‌موو بانگه‌وازی کردن و هومید به‌رنان و هه‌ولدان له‌گه‌لیان دا هه‌رسووریوون له‌سه‌ر تاوان و سه‌ریچیکردن و هاوه‌لیان بوّ خودا داناو شه‌ریعت و به‌رنامه‌ی خودایان پاشگۆی خست نه‌وکاته به‌سزاده‌یانگری و له‌سر تاوانیان به‌ئاگری دۆزه‌خ عه‌زاییان ده‌دا.

ئیبینوکه‌ئیر ده‌فه‌رموی: ئەم نایه‌ته بانگه‌وازیکردنی هه‌موو تاوانبارانه به‌کافرو به‌موسولمانی تاوانکاره‌وه، بانگه‌وازیان ده‌کا بوّ تۆبه‌کردن و گه‌رآنه‌وه بوّ لای خودا، هه‌والیان ده‌داتی: که په‌روه‌ردگار له‌هه‌موو تاوانیکیان خۆشی ده‌بی نه‌گهر تۆبه‌بکه‌ن، هه‌ر چه‌نده تاوانه‌کانیان گه‌وره‌و زۆربن، ته‌نانه‌ت هاوه‌ل دانانیش نه‌گهر تۆبه‌ی لی‌بکری لی‌خۆشبوونی خودا ده‌یگریته‌وه، به‌لام نه‌گهر، تۆبه‌ی لی‌نه‌کا، خودا بوّ خۆی بریاری داوه: که لی‌ی خۆش نه‌بی^(۱).

ئیمامی شه‌وکانی ده‌فه‌رموی: ئەم نایه‌ته له‌قورئان دا له‌هه‌موو نایه‌تیک زیاتر جیگای هیوايه، چونکه گه‌وره‌ترین مژده‌ی له‌خۆگرتووه، له‌سه‌رتاوه په‌روه‌ردگار به‌ندکانی وه پال‌خۆی دان و به‌وشه‌ی (عبادی) خیطابی لی‌کردن، بوّ نه‌وه پێژداریان بکاو زیاتر مژده‌که کاریان تی‌بکا، نه‌بجار وه‌صفی کردن به‌زیده‌پۆ له‌تاوانکردن دا، دوا به‌دوای نه‌وه نه‌هی لی‌کردن له‌وه‌ی ناهومید نه‌بن له‌په‌حه‌تی خودا، جا له‌کاتیک دا نه‌هی بکا له‌موسریف و زیده‌پۆکان که له‌په‌حه‌تی خودا ناهومید نه‌بن، دیاره ده‌بی نه‌وانه‌ی زیده‌په‌وی ناکه‌ن له‌تاوان داو تاوانی گه‌وره‌یان نه‌نجام نه‌داوه زیاتر هومیدیان به‌په‌حه‌تی خودا هه‌بی‌و چاوه‌روانی لی‌خۆشبوون بن.

۱- ته‌فسیری ئیبینوکه‌ئیر ج ۴/ ۱۶۲۱ .

دهرگای ره‌همه‌تی خودا به‌رفراوانه و هه‌موو شتیکی تیوه ده‌چی. وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿اَلَمْ يَعْلَمُوا اَنْ اللّٰهُ هُوَ یَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾ (التوبة/۱۰۴).

یان ده‌فرموی: ﴿وَمَنْ یَعْمَلْ سِوَاءَ اَوْ یَظْلِمْ نَفْسَهُ، ثُمَّ یَسْتَغْفِرَ اللّٰهُ یَجِدَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِیْمًا﴾ (النساء/۱۱۰).

نه‌جار په‌روه‌ردگار لی‌خۆ‌ش‌بوونی خۆس پابه‌ند ک‌دوه به دوو‌مه‌رج: ۱- ده‌فرموی: ﴿وَأَنبِیَوا اِلٰی رَبِّکُمْ وَأَسْلَمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ اَنْ یَّاتِیَکُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصِرُوْنَ﴾ بگه‌پینه‌وه بۆ لای خودا تۆیه بکه‌ن و به‌ندایه‌تی خۆتان به‌ته‌واوی پابگه‌یه‌ن، خۆ له‌تاوان و خراپه‌کاری بیاریزن، گه‌ردنگه‌چی فه‌رمان و جله‌و گیریه‌کانی بن، پیش نه‌وه‌ی مردن یه‌خه‌تان بگری، نازارو نه‌شکته‌جی جو‌راو جو‌ر بچیزن و پاشان که سئ نبی به‌هاناتانه‌وه بی و عه‌زایی دۆزه‌ختان لی‌دوور بخاته‌وه.

۲- مه‌رجی دوو‌م شوینکه‌وتنی قورئانه، ده‌فرموی: ﴿وَاتَّبِعُوا اَحْسَنَ مَا اُنْزِلَ اِلَیْکُمْ مِنْ رَبِّکُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ یَّاتِیَکُمُ الْعَذَابُ وَ اَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ﴾ شوین په‌یامی قورئان بکه‌ون، هه‌رجی قورئان به‌حه‌لالی بزانی به‌حه‌لالی بزائن، نه‌و شته‌ی جله‌و گیری لی‌کردن خۆتانی لی‌بیاریزن. پابه‌ندی فه‌رمان و جله‌و گیریه‌کانی بن، نه‌و نامه‌ ئاسمانیه‌ بکه‌نه به‌رنامه‌ی ژیا‌نتان و په‌یره‌وی بکه‌ن. ته‌مه‌ش پیش نه‌وه‌ی به‌ناگه‌هان عه‌زابتان بۆ بی و ئیوه‌لی غافل بن و هه‌ستی پی‌ته‌که‌ن.

نه‌جار په‌روه‌ردگار ئاده‌میزاد ده‌ترسی‌نی له‌وه‌ی رۆژی قیامت بکه‌ونه حاله‌تی په‌شیمان بوونه‌وه و خۆزگه‌خواستن به‌وه‌ی وایان بک‌ردایه‌و وایان

نەکردایە، ئەوکاتە خۆزگە خواستن هیچ سودی نیەو (زاری بریا بەری نەگرتوو). دەفەرموی:

۱- ﴿إِن تَقُولِ نَفْسُ: يَا حَسْرَتَا عَلَىٰ فِرطتٍ فِي جَنبِ اللَّهِ وَإِن كُنتَ لَمِنَ السَّخِرِينَ﴾ پەلە بکەن لە تۆیەکردن و ئەنجامدانی کردەوهی چاک، بترسن لەوهی بکەونه حالەتیکە وە نەفسی تاوانبار و سەرکەشتان بلی: ئای پەشیمانی بۆ خۆم و مالتۆیران خۆم، بۆ کەمتەرخەمیم کردو ئیمانم بە خدا نەهینا، بۆچی پابەندی فەرمان و جلەوگیرییەکانی قورئان نەبووم؟ ئای چیم بەخۆم کردو چۆن خۆم مالتۆیران کرد، ئای: کە پەشیمانم لەوهی: کە لە دنیادا گالتەم دەهات بەئاینی خودا، بە قورئان، بپروام بە هیچ نەبوو!

۲- ﴿أَوْ تَقُولُ: لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنتَ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾ یان بلی: ئەگەر خودا هیدایەتی بدامایە لە پێڕی خودا پەرستان دەبووم و خۆم لەتاوان و ستمکاری دەپاراست و شیایە عەزابی دۆزەخ نەدەبووم

۳- ﴿أَوْ تَقُولُ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ: لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً، فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾ یان لەو کاتەدا: کە عەزابی دۆزەخ دەبینی بلی: خۆزگە من جاریکی دی دەگەرێمەوه بۆ ژیاڵی دنیا و ئەو هەلەم بۆ هەڵدەکەوتەوه، ئیتر لە پێڕی ئیمانداران دەبووم، یەکتاپەرست دەبوم و کارو پێشەم چاکە کاری دەبوو. واتە: کارێک مەکە پەشیمانی لەدوابی، خۆت مەخەرە مەوقیفیکەوه پۆژی قیامت ئاواتە خوازیی بگێڕنەوه بۆ ژیاڵی دنیا بۆ ئەوهی کاری چاک ئەنجام بەدی.

گەرانی لەژیاڵی قیامتەوه بۆ ژیاڵی دنیا هیواو ئاواتیکە پێی ناگە، کە ژیاڵی دنیا تەواو بوو، ئیتر جاریکی تر ناگەرێتەوه بۆ ئەم ژیاڵی دنیایە، کەوابی ئیستا وایۆهەلتان بەدست کەوتوووە لە ژیاڵی

دونیادان و کاتی نه‌نجامدانی کرده‌وی چاکه، دهی نه‌م هه‌له له‌کیس خۆتان مه‌دهن، که له‌ده‌ستتان چوو تازه جاریکی دی ناگه‌ریتنه‌وه.

نه‌جار په‌روه‌ردگار ره‌ددی نه‌م قسه‌ بی‌جی و هه‌لویتست و ئاواته‌ خوازیانه‌ یان ده‌داته‌وه ده‌فرموی: ﴿بلی قد جاءتك آیاتی فکذبت بها، واستکبرت، وکنت من الکافرین﴾ به‌تی: بی‌گومان نه‌ی به‌نده‌ی په‌شیمان له‌هه‌لویتست و کرده‌وی جیهانت، نه‌ی نه‌وکه‌سه‌ی ئیتستا به‌هه‌له‌ی خۆت زانیوه‌و خۆزگه‌ ده‌خوازی بت‌گێڕنه‌وه‌و بۆ ژیا‌نی دونیا و کاری باشی‌تیدا بکه‌ی، تازه‌ نه‌و ئاواته‌ت نایه‌ته‌ دی، هه‌لینکه‌ و له‌کیس خۆت داوه‌..

ئیمه‌ له‌ ژیا‌نی دونیات دا ئایاتی قورئانمان بۆ ناردی، به‌لگه‌ و نیشانه‌ی جو‌راو جو‌رمان نیشان دای، بیانومان ب‌ری، ئیقامه‌ی حوججه‌یه‌مان له‌سه‌رکردی، وه‌لی تۆپه‌یامی ئیمه‌ت ره‌تکرده‌وه، قورئان و پی‌غه‌مبه‌رت به‌درۆخستنه‌وه، لوتبه‌رزیت نواندو ئینکاریت کرد، ده‌توانی ئیمان به‌یئنی و ئیمان‌ته‌هینا، هه‌لت بۆ هه‌لکه‌وت و له‌کیست دا، تازه‌ به‌تازه‌ ئاواته‌ خوازی جاریکی دی بگه‌رپی‌ته‌وه‌و بۆ ژیا‌نی دونیا؟! دل‌نیا‌به‌، نه‌و ئاواته‌ت نایه‌ته‌دی، خۆ له‌ فهرزی مه‌حال دا بشگێ‌ردرینه‌وه‌ ئیوه‌ هه‌ر هه‌لویتستی پی‌شبووتان ده‌بی و ئیمان ناهینن و په‌ند ئامیز نابن، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی‌تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿ولوردا لعادول لما نه‌وا عنه﴾ (الانعام/۲۸).

وه‌زع و حالی موشریکه‌کان و خودایه‌رستان له‌ رۆژی قیامه‌ت دا

وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ

تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وَجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي

جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾ وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا
بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ الشُّوْءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾

لەو پێش پەوەر دگەر هەر پەشە توندی لە موشریکەکان کرد و بری
دیمەنی سامناکی قیامەتی راناندن، وادە ی لێخوشتبون و بەخشینی نازو
نیعمەتی بە هەشتی دا بە خودا پەرستان، بە جۆریک هەست و شعوری
ئادەمیزادانی بەو پۆژەو پەیوەست کرد، خستنی ساری مەحشەرەو و
تەرازوی حەق و حیساب دانراو بەندەکان خانە بەر لێکۆڵینەو و
لێپرسینەو، ئەجار دیمەنی پیری تاوانباران رادەنویستی، حال و وەزعی
خودا پەرستان نمایش دەکا، موشریکەکان پورەش و یەکتا پەرستان دەم و
چاو گەش و پوخۆش.

دەفەرموی: ﴿وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُم
مَسْوَدَةٌ، الیس فی جەنم مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ﴾ ئە ی پێغەمبەر!
هەواڵێکی گەڕگ بەو خەڵکە رابگەینەو دیمەنیکی تری پۆژی قیامەتیان
بۆ باس بکە، ئەو هەش بریتییه لەو ی: کە تۆ لە پۆژی قیامەت ئەو
کەسانە دەبینی: کە هاوەرێیان بۆ خودا داناهو مندال و خێزانیان وە پال
داو، دەیانبینی رویان رەش هەلگەراو، لە عەیبەتان، لە ترسان
لە پەشیمانی لە کارو هەلویستی دونیا یان، غەمبارو سەر شۆر و
غەزەب لێگیراو، لە هەموو لایە کەو و عەزابی دۆزەخ دەورە ی داو،
هیچ شتێک شک نابەن پزگاریان بکا. نایا دۆزەخ جێگای لوتبەرزو
ستەمکاران نیە؟!

بە ئی بیگومان لە دۆزەخدا شوینی هوانەو ی ئەوانە هەیه: کە
لە ناستی بەندایەتی کردن بۆ خودا لوتبەرزی دەنویتن، حەق ژێر دەخەن و
بەتال روکش دەکەن و بانگەوازی بۆ دەکەن. ئیمامی ئەحمەدو تیرمیزی

له عه بدوللای کوری عومره وه ریوایه تیان کردوه ده فرموی: پیغه مبه ر ﷺ
 فدرموی: (یحشر المتکبرون يوم القيامة كأمثال الذر في صور الرجال
 يغشاهم الذل من كل مكان يساقون الى سجن جهنم) لوتبهرزو
 خۆیه زلزانه کان رۆژی قیامت وه کوو گه ردیله بچوک ده کرینه وه و له
 شیوه ی پیادا هه شریان ده کری، له هه موو لایه که وه زه لیلی و ریسوایی
 دایپۆشیون، به ره و دۆزه خ راپیچ ده کرین.

﴿وينجي الله الذين اتقوا بمغازتهم، لايمسهم السوء و لا هم يحزنون﴾
 حال وه زعی پیپی دووهم: که پیپی خودا په رستانه جوداوازه له حال
 موشریکه کان، له کاتی که دا: که موشریک و تاوانباران به ره و دۆزه خ راپیچ
 ده کرین، خودا پیپی خودا په رستان و ته قوا کاران له عه زابی دۆزه خ رزگار
 ده کا، به مرازی خۆیان ده گه یه نی، که چوونه ناو به هه شتی رازاوه وه، هیه
 ناخوشیه کی رۆژی قیامت نابینن، خه م و خه فته بو ژیا نی دونیا یان
 ناخۆن، له هه لۆیست و کرده وه ی رابوردویان رازین، دلخۆشن به وه ی پییان
 دراوه له به هه شته دا.

له مانای ئه م نایه ته دا فدرمووده یه کی پیغه مبه ر ﷺ هیه ئه بو هو په یه ره
 ریوایه تی کردوه.

ده لێ: پیغه مبه ر ﷺ فدرموی: (یحشر الله مع كل امرئ عمله، فيكون
 عمل المؤمن معه في احسن صورة واطيب ريح، فكما كان رعب او خوف قال
 له لا ترع فما انت بالمراد به، ولا انت بالمعني به، فاذا كثر ذلك عليه قال
 فما احسنك! فمن انت؟ فيقول: أما تعرفني أنا عمك الصالح، حملتني على
 ثقلی، فوالله لأحملنك و لأدفعن عنك فهي التي قال الله: ﴿وينجي الله الذين
 اتقوا بمغازتهم... الآية﴾^(۱).

۱- ته فسیری قورطوبی ج ۸/ ۲۰۰ (۴۳۸۴).

به‌لگه‌ی تاک و ته‌نهایی و خودایه‌تی په‌روه‌ردگار

الله

خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾ لَهُ مَقَالِيدُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِعَايَةِ اللَّهِ أُولَئِكَ
هُمْ الْخَسِرُونَ ﴿٦٣﴾ قُلْ أَغْفِرَ اللَّهُ تَأْمُرُونِي أَعْبُدُ أَيُّهَا
الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ
أَشْرَكَتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَسِرِينَ ﴿٦٥﴾ بَلِ اللَّهَ
فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ
وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَالسَّمَوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

له‌وپیش په‌روه‌ردگار هه‌په‌شه‌ی له‌ کافره‌کان کردو واده‌ی به‌هه‌شتی
پازاوه‌ی به‌خودا په‌رستان دا، نه‌جار دیته‌وه‌سه‌ر رانواندن و به‌یانکردنی
به‌لگه‌ له‌سه‌ر خودایه‌تی په‌وه‌ردگارو تاک و ته‌نهایی له‌ زات و له‌
صیفات‌ی دا، نه‌جار ناره‌زامه‌ندی خو‌ی له‌هه‌لویتست بیرو باوه‌ری کافره‌کان
پاده‌گه‌یه‌نی له‌م پوه‌وه: که داوا یان له‌ پیغه‌مبه‌ر کردوه بت به‌رستی بو
خو‌شیان بت ده‌به‌رستن، وه‌کوو پتویست خو‌ داناناسن، چونکه نه‌گه‌ر
خودایان بناسیایه دارو به‌ردی داتاشراویان نه‌ده‌کردن به‌هاوه‌ل و هاو شانی!

ده‌فرموی: ﴿الله خالق کل شیء، وهو علی کل شیء وکیل﴾ خودا به دیهینه‌ری هه‌موو شتی‌که، هه‌رچی له‌دونیاو قیامت دا هه‌بی، خودا به‌دی هی‌ناوه، خاوه‌نیه‌تی و هه‌لی ده‌سوپینتی، به‌پیره‌ی ده‌باو پاریزگاریه‌تی. هه‌موو شتی‌ک ئاتاجی خودایه له‌په‌یدابون و مانه‌وه‌ی دا، هه‌رشتی‌ک خودا دروستی نه‌کا دروست نابی، هه‌رچی خودا نه‌یه‌لی‌تیه‌وه نامینیتیه‌وه، خودا به‌دیهینه‌رو راگرو پاریزگاری بونه‌وه‌ره. فرمانپه‌واو به‌پیره‌به‌ری هه‌موو شتی‌که هه‌ر له‌زیره‌نامه جه‌پیره .

﴿له‌ مقالید السموات والارض﴾ کیل و کۆنترۆلی ئاسمانه‌کان و زه‌وی ئه‌وه‌ی تی‌یان دایه، هه‌مووی هی ئه‌وه‌و به‌ده‌ست ئه‌وه، ئه‌و خاوه‌نیانه و به‌پیره‌یان ده‌با. هه‌ر ئه‌و رزق و رۆزیده‌ره، هه‌ر ئه‌و به‌خشنده‌و میهره‌بان و کاردروست و فرمانپه‌وایه، چی بوی و چۆنی بوی ئاوا بونه‌وه‌ر به‌پیره‌ ده‌با.

ئیبنو ئه‌بی حاتم له‌ عوسمانی کوری عه‌فانه‌وه‌ ریوايه‌ت ده‌کا ده‌لی عوسمان ده‌باره‌ی ته‌فسیری نایه‌تی ﴿له‌ مقالید السموات والارض﴾ پرسپاری له‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ کرد، پیغه‌مبه‌ر له‌وه‌لام دا فه‌رموی: ئه‌ی عوسمان! پيش تو‌کەس له‌م باره‌وه‌ پرسپاری لی نه‌کردوم، ته‌فسیری ئه‌م نایه‌ته‌ به‌م جو‌ره‌یه: ﴿لااله الا الله والله اکبر، وسبحان الله وبحمده، استغفر الله، لاحول ولا قوة الا بالله، هو الاول و الاخر و الظاهر و الباطن، بيده الخير يحيى ويميت وهو على كل شيء قدير﴾ مه‌به‌ستی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ته‌وه‌بوو بیژهری ئه‌م دو‌عايه‌ خه‌زینه‌ی ئاسمانه‌کان و زه‌وی بو‌ والا ده‌کری، خیر و بیریکی زۆری توش ده‌بی، پاداشی گه‌وره‌ی ده‌دریته‌وه.

﴿والذين كفروا بآيات الله أولئك هم الخاسرون﴾ واته‌ ئه‌وانه‌ی ئینکاری نایاتی خودا ده‌که‌ن، په‌یامی قورئان ره‌تده‌که‌نه‌وه‌، هه‌موو ئه‌و نیشانه‌و دیارده‌ جو‌راو جو‌رانه‌ی ناو بو‌ونه‌وه‌ره: که هه‌موو یان ئاماژه

به‌تاك و ته‌نهایی خودا ده‌كهن، به‌ناشكرا شه‌وه ده‌گه‌یه نن: كه خودا خاوه‌نی بوو نه‌وره، خاوه‌نی ده‌سه‌لاتی ره‌هایه، جا شه‌وانه‌ی ٲینکاری شه‌م راستیانه ده‌كهن شه‌وانه خۆیان له‌ده‌ست داوه، بوونه سوتهمه‌نی دۆزه‌خ، خه‌ساره‌تمه‌ندی حه‌قیقی شه‌وانه‌ن..

شه‌جار په‌وره‌دگار فهرمان به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌كا: كه‌به توندی سه‌ره‌زنشتی موشریكه‌كان بكا له‌پاساوی شه‌وه‌دا كه‌ داوایان له‌پیغه‌مبه‌ر كرد بت بپهرستی. ده‌فه‌رموی: ﴿قل افغیر الله تأمروني أعبد ایها الجاهلون﴾ شه‌ی پیغه‌مبه‌ر! به‌موشریكه‌كانی نه‌ته‌وه‌كه‌ت بلی: كه‌داوات لی‌ده‌كهن هاریکاریان بكه‌ی له‌بتپهرستی داو ده‌لین: شه‌وه نایینی باوك و باپیرائته، پییان بلی: شه‌ی نه‌فامینه شه‌وه داوام لی‌ده‌كهن جگه‌ له‌خودا شتی‌تر بپهرستم؟ پاش شه‌وه به‌لگه‌ی ناشكراو به‌هیزم لاهه‌ن له‌سه‌ر تاك و ته‌نهایی خودا فهرمانم پی‌ده‌كهن دارو به‌ردی دا‌ناشراو بكه‌م به‌هاوشانی خودا؟ ئیوه به‌هه‌له‌ چون كه‌رپیگه به‌خۆتان ده‌ده‌ن فهرمانی له‌و جۆره به‌من بكه‌ن!

به‌یه‌قی له‌كتیبی (الدلائل) دا له‌حه‌سه‌نی به‌صری نه‌قل ده‌كا ده‌لی: موشریكه‌كانی مه‌كه‌ به‌ پیغه‌مبه‌ریان گوت: شه‌وه چۆن تو شه‌ی موحه‌مه‌د! باوك و باپی‌ری خۆت به‌گومرا ده‌زانی و دژی خودا‌كانی ئیمه‌ ده‌دوی‌ی؟ ئیتر نایه‌تی ﴿قل أفغیر الله تأمروني... الآية﴾ نازل بوو.

ئیبنو شه‌ی حاتم له‌ئیبنو عه‌بباسه‌وه ریاوایت ده‌كا ده‌فه‌رموی موشریكه‌كان له‌به‌ر نه‌فامی و نه‌زانیان بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ریان كردو و تیان؛ وه‌ره شه‌تو خودا‌كانی ئیمه‌ بپهرسته ئیمه‌یش له‌تك خودا‌كانی خۆمان دا خودای تو ده‌پهرستین، ئیتر نایه‌تی ﴿قل أفغیر الله تأمروني أعبد... الآية﴾ نازل بوو. به‌راستی موشریكه‌كان نه‌فام بوون، كه‌ شه‌م جۆره فهرمانه‌یان به‌پیغه‌مبه‌ر كرده‌ موساوه‌مه‌یه‌کی سه‌یرو مامه‌له‌و

سہودا یہ کی کہس نہ کردہ یان کردوہ، شیایو تہوہ بوون کہ بہ نہ فام
خیطابیان ئاراستہ بکری .

نه بچار په روه ردگار له سهر زمانى هه موو پيغه مبه ران هه رده شه
له بته پرسته كان ده كاو ده فرموى: ﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكَتْ لَيَحْبُطَ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾
بيگومان له خوداوه نيگاو سروش كراوه بو تو نهى پيغه مبه ر، هه روه ها بو
هه موو نهو پيغه مبه رانهى له پيش تووه هاتوون نيگامان بو
كردون، به وه نه گهر ته نانه تويش نهى پيغه مبه ر! هاو هل بو خودا
دابنئى هه موو كرده وه يه كى چاكت مايه پوچ ده بئى. هه ر
كرده وه يه كى خيرو باش نه نجام بدهى، صيلهى په حم به جئ بيئى،
يارمه تى هه ژارو ليقه و ماوان بدهى، هيچ پاداشتيان له سهر
وه رنا گريته وه، ده چيته ناو پيړى نه وانده وه: كه خه ساره تمه ندى دونياو
قيامه ت بوون.

بەم شێوە بە ھەموو پێغەمبەرانی پراگەیاندراو و پێیان گوتراو: ئەگەر ھاوێڵ بۆ خودا دابنێن ھەموو کردووەیەکی باشتان پوچ دەکێتەو و خەسارەتەندی دۆنیای قیامت دەبن. جا ئەگەر لە فەرزێک دا ھاوێڵدانان بۆ خودا کردەوێ پێغەمبەرانی بەو دەردە بەری، ئەوێ حالی غەیری ئەوان چۆن بێ؟ ئەجار پەرورەدگار فەرمان بە پێغەمبەر دەکا: کە بەھیچ شێوەیەک گوی بۆ فەرمانی موشریکەکان نەگری و داواکەیان پەت بکا ئەو. دەفەرموی:

﴿بَلِ اللّٰهُ فَاعْبُدْ﴾ به لکړو هر خدا بپه رسته و هر ته و به خدا بزانه و هر ملکه چی نه و به، خوت و شویتکه و توانت جگه له خدا که سی تر به خدا مه زانن. ﴿وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾ له پیږی نه وانه به که

سوپاسگوزاری نیعمه‌ته‌کانی خودان، سوپاسی خودا بکه له‌سەر ئه‌وه هیدایه‌تی داوی بو ئیسلام و پله‌ی پیغه‌مبه‌ریتی پی به‌خشیوی.

ئه‌جار په‌روه‌ردگار نا‌په‌زاه‌مندی خۆی راده‌گه‌یه‌نی. له‌م په‌وه: که ئه‌و موشریکانه‌ ریزی خودا ناگرن و مافی خودایه‌تی ناده‌نی، دان به‌گه‌وره‌یی و شکۆمندی خودا دانان، دارو به‌ردی داتاشراو ده‌که‌نه‌ هاوشانی، ئای که نه‌فام و که‌م ناوه‌زن، که‌م‌وده‌ن و که‌م شعورن.

عه‌بدوللای کورپی مه‌سعود ده‌فه‌رموی: مالیک له‌ مالیه‌کانی جوله‌که‌ هاته‌ خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر ﷺ و‌تی: ئه‌ی موحه‌مه‌د ئیمه‌ له‌کتیبه‌کانی خۆماندا ده‌بینین په‌روه‌ردگار ئاسمانه‌کان ده‌خاته‌ سەر په‌نجیه‌کی ده‌ستی قودره‌تی، هه‌وت ته‌به‌قه‌ی زه‌وی ده‌خاته‌ سەر په‌نجیه‌کی تری، دره‌خت ده‌خاته‌ سەر په‌نجیه‌کی ئاوو گل ده‌خاته‌ سەر په‌نجیه‌کی، باقی مه‌خلووقات ده‌خاته‌ سەر په‌نجیه‌کی، ئه‌جار ده‌فه‌رموی: من پاشاو خاوه‌ن و فه‌رمانه‌وام!

پیغه‌مبه‌ر ﷺ پیکه‌نینیکی هات و دانی ده‌رکه‌وتن، بو‌ پشتگیری و به‌راست دانانی و ته‌ی مالیه‌که‌، ئه‌جار پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئایه‌تی ﴿وما قدرُوا اللهَ حقَ قدرهَ والارضَ جَمِيعاً قبضتَه یومَ القیامه...الآیه﴾ خۆینده‌وه^(۱).

موسلیم و بوخاری و نه‌سائی و ئیبنو ماجه له‌کۆمه‌لیکه‌وه له‌عه‌بدو للای کورپی عومه‌ره‌وه، ده‌فه‌رموی: رَوِّیْکَ پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌سەر دوانگه‌ ئایه‌تی ﴿وما قدرُوا اللهَ حقَ قدره... والارضَ جَمِيعاً قبضتَه یومَ القیامه والسموات مطوَّیات بیمینَه﴾ خۆینده‌وه به‌ده‌ستی ئاماژه‌ی بو ئه‌و تواناو ده‌سه‌لاته‌ی خوا ده‌کردو ده‌ستی ئه‌م دیوو ئه‌ودیو ده‌کردو ته‌مجیدو په‌سنی خودای راده‌گه‌یانندو ده‌یفه‌رموو: خودا

۱- أخرجه الترمذی فی التفسیر (۳۲۳۸) باب (۴۰) ومن سورة الزمر و البخاري فی التفسیر أيضاً (۴۸۱۱) باب (۲) و ما قدرُوا الله...

ده فەرمووی: ﴿أنا الجبار، أنا المکتر، أنا المملک، أنا العزیز، إنا الکریم﴾،
پێغه مبه‌ر ﷺ له‌سه‌ر دوانگه‌ که ده‌له‌رزى به‌جۆرێک له‌دلى خۆماندا وتمان
ناها ئیستا نایستا ده‌که‌وێته‌ خواری^(۱).

﴿والأرض جمیعاً قبضته‌ یوم القیامة‌ والسموات مطویات بیمی‌نه‌،
سبحانه‌ وتعالی عما یشرکون﴾. واته‌: زه‌وى هه‌مووی له‌ژێر ده‌سه‌لاتی
په‌های په‌روه‌ردگار دایه‌، چۆنى بوی وای لی ده‌کا، جگه‌ له‌ نه‌و که‌سى تر
تۆز قالیک ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ردا نیه‌، ئاسمانه‌کانیش ملکه‌چی توانا و
ده‌سه‌لاتی خودان، چۆنى بوی ئاوا ده‌یان پێچیته‌وه‌و گۆرانکاریان تیدا
ده‌کا و هیچ شتیکی لی یاخی نابی.

خودا به‌رزو پیرۆزه‌ پاک و خاوینه‌ له‌وه‌ی که‌ هاوه‌لی بو
داده‌نین، به‌پرای زانایانی سه‌له‌ف ته‌فسیری ئه‌م جۆره‌ نایه‌تانه‌ ده‌بی له‌سه‌ر
شیوه‌ی حه‌قیقه‌ت بکری و ته‌مثیل و مه‌جازی تیدا نیه‌و خودا
چۆنى نایه‌ته‌که‌ فەرمووه‌ ده‌بی ئاوا ئیمانمان پێی هه‌بی و له‌چۆنیه‌ته‌که‌ی
نه‌کۆلینه‌وه‌، سه‌فیانی کورێ عویه‌ینه‌: که‌ یه‌کیکه‌ له‌زانایانی
سه‌له‌ف ده‌فەرمووی: هه‌ر شیوه‌یه‌ک خودا له‌قورئان دا وه‌صفی
خۆی پێکردبێ ته‌فسیره‌که‌ی ئه‌وه‌یه‌ بیه‌خوینه‌وه‌، له‌چۆنیه‌تی ماناکه‌ی
بێده‌نگ به‌.

زانایانی خه‌له‌ف ده‌لێن: ئه‌م نایه‌تانه‌ ته‌مثیل و مه‌جازن ئاماژه‌
به‌ده‌سه‌لات و قودره‌تی خودا ده‌که‌ن مه‌به‌ست به‌(قه‌بضه‌) و (یه‌مینه‌)
ده‌سه‌لات و توانایه‌ به‌سه‌رشتدا!!

۱- ته‌فسیری مه‌راغی ج ۳۱/۲۴. رواه البخاری فی التفسیر (۴۸۱۲) باب (۳) ﴿والأرض
جمیعاً قبضته‌..﴾ وأطرافه‌ فی (۶۵۱۹) (۷۳۸۲) (۷۴۱۳) ورواه مسلم فی صفات
المنافقین (۴۷۸۷).

له‌صه‌حیحی بوخاری و موسلیمدا فه‌رمووده‌یه‌ک ه‌دی‌ه‌ ئه‌بوهوره‌یره
ریوایه‌تی کردووه، ده‌فه‌رمووی: پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ فه‌رمووی: (یقبض الله
الأرض يوم القيامة ويطوى السماء بيمينه، ثم يقول أنا الملك أين
ملوك الأرض؟) ^(۱).

په‌روه‌ردگار رۆژی قیامه‌ت هه‌موو زه‌وی ده‌پی‌چیت‌ه‌وه‌و ده‌یخاته‌ چنگی
خۆیه‌وه‌و ئاسمانه‌کان ده‌پی‌چیت‌ه‌وه‌و نه‌جار ده‌فه‌رمووی: من پاشام، کوان
فه‌رمان‌ه‌واو پاشاکانی دنیا؟.

رابوونی قیامه‌ت و یه‌کالا کردنه‌وه‌ی کیشه‌کان و
سزاو پاداش وه‌رگرتنه‌وه‌

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ
﴿٦٨﴾ وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِئَ
بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ
﴿٦٩﴾ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

له‌وه‌ پێش په‌روه‌ردگار به‌لگه‌ی له‌سه‌ر شکۆمه‌ندی و گه‌وره‌یی خۆی
هه‌تایه‌وه‌، ئه‌وه‌ی راگه‌یاند، که‌ هه‌ر خۆی به‌ده‌یه‌ینه‌رو هه‌لسورپه‌نه‌ری
بوونه‌وه‌ره‌، نه‌جا لی‌ره‌دا باسی پێشه‌تاو رابوونی قیامه‌ت ده‌کا؛ که‌ ئه‌م
رابوونه‌ش خۆی یه‌کی‌که‌ له‌ نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی په‌های په‌روه‌ردگار...

۱- رواه البخاري في التفسير (٤٨١٢) باب (٣) ورواه مسلم في صفات المنافقين (٢٧٨٧).

پیش رابوونی قیامت فوو ده‌کری به‌که‌په‌نای صووردا بهم فوو
پیدا‌کردنه هموو گیانله‌به‌ران ده‌مرن جگه له خدا کهس نامی‌نی، نه‌مه
فوو پیدا‌کردنی جاری یه‌که‌مه، نه‌جار بۆ جاری دووهم فوو ده‌کری به
که‌له‌شاخی صووردا بۆ زیندوو بوونه‌وه، نه‌جار ته‌رازووی کرده‌وه‌کان
داده‌نری و حق و حساب لیک جیا ده‌کری‌ته‌وه، هموو کهس سزاو
پاداشی خۆی وهرده‌گری‌ته‌وه.

ده‌فرمووی: ﴿ونفخ في الصور فصعق من في السموات ومن في
الأرض إلا من شاء الله ثم نفخ فيه أخرى فإذا هم قيام ينظرون﴾، بۆ
یه‌که‌جار فوو ده‌کری به‌که‌له‌شاخی صووردا، واته‌ ئیسرافیل به‌فرمانی
خودا فوو ده‌کا به‌که‌په‌نای صووردا، هه‌رچی زینده‌وه‌ر هه‌یه له‌ترسان
ده‌س به‌جی زنده‌قی ده‌چی و ده‌مری، له‌ ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دا جگه
له‌خودا کهس به‌زیندوویی نامی‌نی‌ته‌وه، جگه له‌وانه‌ی خودا نایه‌وی
له‌وکاته‌دا بمرن و دوایی ده‌یانگری‌نی، قه‌تاده ده‌فرمووی: نازاندری
نهم چه‌رتکراوانه کین!

نه‌جار پاش ماوه‌یه‌ک که خودا خۆی ده‌زانن چه‌نده جاریکی تر فوو
به‌شاخی صووردا ده‌کری بۆ زیندوو بوونه‌وه، ئیتر ده‌س به‌جی هموو
مه‌خلوقات به‌فرمانی خودا گو‌پ هه‌لده‌ته‌کینن و زیندوو ده‌بنه‌وه له‌سه‌ر
قاچ راده‌وه‌ستن، سه‌یری دیمه‌ن و کاره‌ساتی نه‌و رۆژه ده‌که‌ن، چاوه‌پروانن
چیان پی ده‌گوتری و چیان له‌گه‌ل ده‌کری، له‌چه‌ند نایه‌تیکی تردا ئاماژه
به‌وه ده‌کاو ده‌فرمووی: ﴿فإنما هي زجرة واحدة، فإذا هم بالساهرة﴾
(النازعات/۱۳-۱۴). یان ده‌فرمووی: ﴿يوم يدعوكم فتستجيبون بحمده
وتظنون إن لبثتم الا قليلا﴾ (الاسراء/۵۲). یان ده‌فرمووی: ﴿ومن آياته
ان تقوم السماء والأرض بأمره، ثم إذا دعاكم دعوة من الأرض، إذا انتم
تخرجون﴾ (الروم/۲۵).

نه‌جار په‌روه‌ردگار بری دیمه‌نی پوژی قیامت پاده‌نوینی و ده‌فرموی:
 ۱- ﴿وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا﴾، زه‌وی سارای مه‌حشر به‌نووری
 خودا پرووناك ده‌بی، نووری ته‌جه‌لی خودای لی دهرده‌کسه‌وی،
 عه‌داله‌تکاری خودا له‌وی‌دا به‌رجه‌سته ده‌بی، حه‌ق و حیساب به‌پرک و
 پیکی له‌ناو مه‌خلووقاتدا به‌کالا‌ده‌کریتته‌وه!

۲- ﴿وَوُضِعَ الْكِتَابُ﴾ نامه‌ی نه‌عمال داده‌نری له‌به‌رده‌م ئاده‌میزاددا،
 هه‌رکه‌سه نامه‌ی کرده‌وه‌کانی ده‌دریته ده‌ستی راستی یان ده‌ستی چه‌پی،
 وه‌کو له‌شوینیکی تردا ناماژه به‌وه ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَكُلَّ إِنسَانٍ
 أَلَمْنَا طَائِرًا فِي عُنُقِهِ، وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مِنْشُورًا﴾
 (الاسراء/۱۳). یان ده‌فرموی: ﴿مَا لِهَذَا الْكِتَابِ لَا يَغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا
 كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا﴾ (الكهف/۴۹).

۳- ﴿وَجِئَیْ بِالنَّبِیِّیْنَ وَالشَّهَدَاءِ﴾ پیغه‌مبه‌ران ئاماده‌ی مه‌وقیف
 ده‌کرین، پرسیارپان ئاراسته ده‌کری ئاخو نه‌ته‌وه‌کانیان چییان وه‌لام
 داونه‌وه، چون به‌ره‌وپیری بانگه‌وازیه‌کیان چون و چ هه‌لویتستیکیان
 نواندوه؟ وه‌کو له‌نایه‌تیکی تر ناماژه به‌ته‌وه ده‌کا ده‌فرموی: ﴿فَكَيْفَ
 إِذَا جُنَّا أَكْلًا مِّنْ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ، وَجُنَّا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا﴾ (النساء/۴۱).

هه‌روه‌ها شایه‌تی تریش دینینه سارای مه‌حشره‌وه بو ته‌وه‌ی شایه‌تی
 له‌سه‌ر گه‌ل و نه‌ته‌وه‌کان بدن وه‌کو له‌نایه‌تیکی تردا ناماژه به‌مه ده‌کاو
 ده‌فرموی: ﴿وَجَاءَ كُلُّ نَفْسٍ مَّعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ﴾ (ق/۲۱).

هه‌موو که‌سیك: که ده‌هیندری بو سارای مه‌حشر دوو فریشته‌ی
 له‌گه‌ل‌دان، فریشته‌یه‌ک کیشی ده‌کا بو حیساب و لی‌کولینه‌وه، فریشته‌یه‌کیش
 بو شایه‌تیدان له‌سه‌ری.

هه‌روه‌ها ئومه‌تی ئیسلامیش ده‌بنه شایه‌ت به‌سه‌ر گه‌ل و نه‌ته‌وه‌کانی
 تره‌وه، شایه‌تیان لی ده‌ده‌ن به‌وه‌ی: که پیغه‌مبه‌ره‌کانیان چون په‌یامیان

پی گه‌یاندوون و نه‌وانیش چۆن وه‌لامیان داونه‌وه، و دکر له‌نایه‌تیکی تردا
 ناماژه به‌وه ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا
 شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ﴾ (البقرة/۱۴۳).

هه‌روا شه‌هیدانی ریتیازی پاکی خودا به‌رستی ده‌هینن: شه‌راندی له‌پینار
 نایینی خودادا شه‌هید بوون، دین و شایه‌تی دددرن له‌سه‌ر نه‌وه‌ی: که
 پیغه‌مبه‌ران و داعیانی ئیسلام په‌یامی خزیسان گه‌یاندووه و
 پیپراگه‌یاندراوانیش چۆنیان وه‌لامداوه‌ته‌وه‌و چ ده‌لویتستیکیان نراندووه!!
 شه‌جار نه‌وه راده‌گه‌یه‌نی: که هه‌مرو حه‌ق و حیسابیک په‌کالا
 ده‌کریتته‌وه، هه‌رکه‌سه سزاو پاداشی خۆی ودرده‌گریته‌وه، ده‌فرموی:

۱- ﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ﴾ دادگایی نیتوان مه‌خلورقات ددکری و
 هه‌رکه‌سه سزاو پاداشی خۆی به‌عه‌داله‌ت پی دددری و به‌شه‌نداره‌ی
 گه‌ردیله‌یه‌ک سته‌م له‌که‌س ناکری.

۲- ﴿وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ﴾ نه‌وان به‌هیچ جۆری سته‌میان لی ناکری، نه
 له‌پاداشیان که‌م ده‌کریتته‌وه، نه له‌تاوانیان زیاد ددکری: به‌لکر پاداش و
 سزایان به‌گرییدی کردووه‌کانیانند. وه‌کرو له‌نایه‌تیکی تردا شه‌م مانایه
 دوباره ده‌کاته‌وه ده‌فرموی: ﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا
 تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَأَنْ كَانْ مِنْ ثِقَلٍ حَبَّةٍ مِنْ خُسْرٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكُفًى بِنَا
 حَاسِبِينَ﴾ (الانبیاء/۴۷).

جاری وایش دهبی خودا به‌فه‌زلی خۆی له‌پاداش زیاد ددکا، و دکوو له
 نایه‌تیکی تردا ناماژه به‌وه ددکار ده‌فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ
 وَإِنْ تَكْ حَسَنَةٌ يَضَاعَفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ (النساء/۴۰).

۳- ﴿وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ﴾ هه‌مرو که‌سی پاداش و سزای
 کردووه‌کانی دونیای ودر ده‌گریته‌وه. چاکه به‌چاکه و خراپه به‌خراپه.

﴿وَهُوَ اعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ﴾ خدا له همه‌وو شایدت و کرده‌وه نووس و چاو دیریک زاناره به کرده‌وی به‌نده‌کانی، پیویسی به‌نامهی شه‌عمال و فریشته‌ی چاو دیرو رقیب نید، که‌نامدی کرده‌وه تیدا نووسراو دادندی و پیغه‌مبه‌ران و شه‌هیدان و فریشته‌کان ده‌کا به شایه‌ت و نامادیان ده‌کا و شایه‌تی ددندی، بۆ بۆردان ئیکمالی حوجه‌یه، بۆ بیانو و برین و چه‌سپاندنی حق و عدالت. بۆ شه‌ویه بزانی: خودا ویرای زانیاری ته‌واوی به‌کرده‌وی بده‌ده‌کانی به‌حق و عدالت حوکم ده‌کا و به‌ نه‌ندازی گهردیله‌و بچوکتیش هه‌له له حساب و لیکن‌ینه‌وه دا رونادا و به‌هیچ جوړی ستم له که‌س ناکا!!

حال و ددعی خودا په‌رستان و کافران له روژی قیامت دا دیه‌نی به‌ری‌کردنی به‌شه‌شتیان و رایج‌کردنی دۆزه‌خیان

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۚ إِذَا جَاءُوهَا
فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ
يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هَذَا ۚ قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ
﴿٧١﴾ قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فِيمَا تُثَمَّرُ
الْمَشْكِرَاتُ ﴿٧٢﴾ وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى
الْجَنَّةِ زُمَرًا ۚ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٢﴾
 وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ
 نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَمِلِينَ ﴿٧٤﴾
 وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ
 رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

له‌وه پیئش به‌کور تی حال و وه‌زعی شه‌لی قیامه‌تی رو‌نکرده‌وه
 فەرموی ﴿ووفیث کل نفس ما عملت﴾ شه‌جار له‌م کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌دا
 به‌دریژی حال و وه‌زع و دیمه‌نی خوداپه‌رستان و کافره‌کان نایش ده‌کاته‌وه
 دیمه‌نی سه‌رسوره‌ینه‌ری فریشته‌کان راده‌نوینی که‌به ده‌وری عه‌رش به‌رزی
 کردگادا ناپوره‌یان داوه، سه‌رگه‌رمی ته‌سبیح و ته‌قدیسن، ده‌فه‌رموی:
 ﴿وسیق الذین کفروا الی جهنم زمراً﴾ له‌ سارای مه‌حشه‌ردا لی‌کۆلینه
 وه‌و حق و حیساب ته‌نجام ده‌دری، خوداپه‌رستان له‌ کافران جیاده‌کرینه‌وه
 دۆزه‌خی و به‌هه‌شتی دیاری ده‌کرین.

شه‌جار کافره‌کان به‌ره‌و دۆزه‌خ راپیچ ده‌کرین، کۆمه‌ل کۆمه‌ل و پی‌پر پی‌پر
 ملی رێیان پی ده‌گیری و بو‌ناو دۆزه‌خ به‌زدخت و پال پی‌وه‌نان
 لی‌یان ده‌خوړن، راوه‌ستان و پشه‌وودان نیه، ناو ږدانه‌وه‌و خو‌باشدان
 نا‌کری، هه‌ر کۆمه‌له‌ و سه‌رکرده‌که‌ی دونیا‌یان له‌ پی‌شه‌وه‌یه، چۆن له‌ ژیا‌نی
 دنیا‌دا پی‌شه‌نگ و رابه‌ریان بو‌وه بو‌گو‌مپایی و سه‌رلی شی‌وان،
 له‌ ورۆژه‌ش دا‌پی‌شه‌نگیا‌نه به‌ره‌و دۆزه‌خ و شو‌ینی به‌دبه‌ختی هه‌تا هه‌تایی
 پی‌شه‌نگی تا‌قمیک فی‌عه‌ونه‌و هی تا‌قمیک‌کی تر نه‌مردوو هی پی‌رێکی
 که‌ ته‌بو جه‌هل و هی کۆمه‌لێکی تر مار‌کس و هی ده‌سته‌یه‌کی تر لی‌نینه،

پیڑیک نه تاتورك پیشه‌نگیانه و وه جیه‌یه کی تر تیتوو حیزبیک کی تر عه‌فله‌ق رابه‌ریانه!... هتد.

دیمه‌نه کان تابلی‌تی ترسناک سهرنج راکیشن. پیست گرژده‌کا و موچورکه به جه‌سته دا دینی، مروّف سهرسام ده‌کا، دلّ داخوری‌تی پال پیوه‌نان و راپیچکردنیکه ههر مه‌پرسه و وه‌صف ناکری! وه‌کو و له نایه‌تیک کی تردا ناماژه به وه‌ده‌کا و ده‌فرموی: ﴿یوم یدعون الی نارجهنم دعا﴾ (الطور/۱۳).

﴿حتی اذا جاؤوها فتحت أبوابها﴾ هه‌تا ده‌گه نه دهرگا‌کانی دۆزه‌خ، خیرا و ده‌ست له عاست ههرحه‌وت دهرگا‌کانی ده‌کری‌نه‌وه بو‌نه‌وه‌ی یه‌کسهر تاوانبارانی راپیچکرا و بچنه ناویسه‌وه و خیرا به‌سزای شیایو خۆیان بگن.

﴿وقال لهم خزنتها: ألم یأتکم رسل منکم یتلون علیکم آیات ربکم، وینذرونکم لقاء یومکم هذا؟﴾ بهر پرس و کاربه ده‌ستانی دۆزه‌خ به شیوه‌ی سهرزه‌نشتکردن و لو مه‌وه پییان ده‌لین: نه‌وه داوه‌شین بوچی واتان له خوکردو خۆتان تووشی ئه‌م سزا سامناکه کرد؟ چما پیغه‌مبه‌ران له‌ره‌گه‌زو نژادی خۆتان نه‌هاتنه سهرتان و بانگه‌وازیان نه‌کردن؟ نایاتی ئیمه‌یان بو نه‌خویندنه‌وه؟ له‌عه‌زابی سه‌ختی ئه‌م رۆژه نه‌یان ترساندن؟ بوچی شوینیان نه‌که‌وتن و ئیمان‌تان پی نه‌هینان؟!

﴿قالوا: بلی، ولكن حقت کلمة العذاب علی الکافرین﴾ کافره‌کان به‌ناچاری و له‌وه‌لامیان دا ده‌لین: به‌لّی پیغه‌مبه‌ران هاتنه سهرمان و بانگه‌وازیان کردین، به‌لگه و نیشانه‌ی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی خۆیان نیشانداین، به‌لام ئیمه‌به‌درۆمان خسته‌وه، سه‌ری‌تیچی فره‌مانه‌کانیا‌مان کرد شیایو نه‌وه بووین بریاری عه‌زاب بمانگریته‌وه.

لهو که‌سانه بین: که خودا دهر باره‌یان فەرمویسه‌تی: ﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ (هود/۱۱۹). و د‌کو له نایه‌تیکی تردا ئەم مانایا دوباره ده‌کاته‌وه ده‌فەرموی: ﴿كَلِمَاتٍ لِّقِي فِيهَا قَوَّحٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا: بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا: مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ وَقَالُوا: لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ (الملك/۸-۱۰).

ئە‌م‌جار: که ناوا به‌و جو‌ره دان به‌تاوانی خو‌یان دا د‌د‌ن‌ن، به‌وه‌لا‌می‌کی گور‌چ‌ک‌پ وه‌لام ده‌در‌ینه‌وه، و‌لا‌می‌ک که‌بر‌یاری خودای له خو‌گرت‌ووه به‌تور‌دان‌یان بو‌ ناو د‌ۆ‌زه‌خ! ده‌فەرموی:

﴿قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا، فَبُئْسَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ﴾
پ‌ی‌ان د‌د‌گوت‌ری: پ‌ر‌ۆ‌نه ناو د‌ۆ‌زه‌خ‌وه، خ‌ی‌را ه‌ر‌ک‌ۆ‌مه‌له‌و خو‌به‌ده‌ر‌گایه‌ک دا ب‌کا. فر‌ی‌شته‌ی به‌ر‌پ‌رسی ناو د‌ۆ‌زه‌خ ت‌ی‌یان راد‌ خو‌رن و پ‌ی‌ان ده‌ل‌ی‌ن: ده‌ی‌ خ‌ی‌را ب‌چ‌نه ناو د‌ۆ‌زه‌خ‌وه، بو‌ ه‌ه‌تا ه‌ه‌تایی ت‌ی‌ ب‌دا ب‌ی‌ن‌نه‌وه، بر‌یار‌یک‌ه‌و له خودا‌وه ده‌ر‌چ‌روه، ئە‌و شو‌ینه ج‌ی‌گای ئ‌ی‌ودیه و لی‌ی‌ ده‌ر‌نا‌چ‌ن، به‌ر‌ده‌وام ئ‌ی‌وه س‌وته‌مه‌نی د‌ۆ‌زه‌خ‌ن و د‌ۆ‌زه‌خ س‌وت‌ی‌نه‌ری ئ‌ی‌ودیه، س‌زا دان‌تان به‌ ک‌ۆ‌تانایه، به‌ر‌استی ج‌ی‌گایه‌کی خ‌راپ و ناخ‌ۆ‌شه ئە‌و شو‌ینه‌ی بو‌ ئ‌ی‌وه دان‌راوه، به‌ د‌ترین شو‌ینی ه‌ه‌وانه‌یه بو‌ ئ‌ی‌وه بر‌یار دراوه، ئە‌مه‌ش به‌ ه‌وی خو‌به‌زل‌زان‌ی‌ول‌وت‌به‌ر‌زیتان و پ‌شت ه‌ه‌ل‌کرد‌نتان له پ‌ه‌یام‌ی ه‌ق و شو‌ین‌که‌وت‌نی، ئە‌وه‌یه ئ‌ی‌وه‌ی وال‌ی کرد‌وه ئە‌و ع‌ه‌زاب‌ه ب‌چ‌ی‌ژ‌ن، سو‌چ له خو‌تانه‌وه‌یه و به‌ده‌ستی خو‌تان خو‌تان به‌ ف‌ه‌تاره‌ برد‌وه.

ئە‌م‌جار د‌ی‌ته سه‌ر‌یاسی حال‌ و وه‌زعی خودا په‌ر‌ستان: که به‌و په‌ری ر‌ی‌زه‌وه به‌ره‌و به‌ه‌ه‌شت به‌ر‌ی ده‌کر‌ین، ده‌فەرموی: ﴿وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا﴾ ئە‌وانه‌ی له ژ‌یانی د‌ونیایان داخ‌ودا په‌ر‌ست بو‌ون له لای‌ه‌ن فر‌ی‌شته‌کانه‌وه به‌ر‌ی‌ژ و خو‌رمه‌ته‌وه به‌ره‌و به‌ه‌ه‌شت به‌ر‌ی ده‌کر‌ین،

کۆمەل کۆمەل و یدە بە دوایەدا بە گۆیژە پەلو پایە ناو بەهەشتیان،
بەری دەکرێن، پیری پیڤەمبەرەن ئەجار راستگۆیان و لە دوا ئەوان
شەهیدان بە دوایان دا زانیانی ئایینی، هەر تاقمە و بەجیا دەنێردرێن!
﴿حتی اذا جاؤوها و فتحت ابوابها﴾ هەتا بەسەر پردی سیراڤدا
تیپەرین و گەیشتنە بەردەم ئۆبواب. دەرگاکانی بەهەشت دەرگاکیان بۆ
کراوەتەو بەریژووە پیشوازییان لی دەکری.

لە صەحیحی موسلیمدا لە ئەنەسەو فەرمودەیک ریوایەت کراوە،
دەلی: پیڤەمبەر ﷺ فەرمووی: (وانا أول من یقرع باب الجنة). من یە کەم
کەسم کە تەقوالبابی دەرگای بەهەشت دەکەم.

ئیمامی بوخاری و موسلیم لەئەبو هورەیرەو لە پیڤەمبەرەو ﷺ
فەرمویتە (یدخل الجنة من امتی زمرة هم سبعون الفاً تضیی وجوهم
اضاءة القمر ليلة البدر) واتە تاقمیک لە ئومەتی من دەچنە بەهەشتە وە
ژمارەیان هەفتا هەزارە، دەم و چاریان وەکوو مانگی شەوی چوارە
دەدرەوشیتهو، عوکاڤە کوری موحصین راست بوو و تی: ئەی
پیڤەمبەری خودا! بۆم لەخودا داوابکە من لەوتاقمەم، پیڤەمبەر ﷺ
فەرمووی: (اللهم اجعله منهم) خودایە ئەم بخەرە پیری ئەوانەو، پاشان
کابرایەکی ئەنصاری و تی: ئەی پیڤەمبەری خودا دوام بۆکە من
لەوانەم، پیڤەمبەر ﷺ فەرمووی: (سبقك بها عكاشة) عوکاڤە دەست
پیشخەری لی کردی.

لەصەحیحی موسلیم دا لە عومەری کوری خەتتابەو فەرمودەیک
هەیه دەفەرمووی: پیڤەمبەر ﷺ فەرموویتە (ما منکم من أحد فیبلغ أو
فیسیغ الوضوء، ثم یقول اشهد أن لا الا الله وأن محمدا عبده ورسوله الا
فتحت له ابواب الجنة الثمانية، یدخل من أيها شاء^(۱)).

۱- ذکره فی الطهارة (۲۳۴) باب الذکر المستحب عقب الوضوء ورواه أبوداود فی الطهارة
(۱۶۹) و (۱۷۰) باب ما یقول إذا توضأ

هه‌ریه‌کی له ئیوه جوان ده‌سنوێژ بشواو پاشان شایه‌تومان بیئێ و
بلی (اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا عبده ورسوله) ئیلا هه‌ر
هه‌شت ده‌رگا‌کانی به‌هه‌شتی بو ده‌کپینه‌وه، به‌ویستی خۆی له‌کامیانه‌وه
بیه‌وی بجیتته ژوری ده‌جیتته ژوری.

ئیمامی ئەحمەد له (الحسن) وه له‌مه‌عازه‌وه ریا‌یه‌ت ده‌کا ده‌لی:
پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموویه‌تی: (مفتاح الجنة شهادة ان لا اله الا الله) کللی
به‌هه‌شت شایه‌تیدانه به‌وه‌ی: که هیچ خودانین جگه له (الله) هه‌رنه‌و
خودایه‌و هه‌رنه‌و شیاری په‌رستش بو‌کردنه.

﴿وقال لهم خزنتها: سلام عليكم طبتم فادخلوها خالدين﴾
به‌رپرس و ده‌رگه‌وانانی به‌هه‌شت به‌خودا‌په‌رستان ده‌بیژن سلو تان لی بی،
له هه‌موو ناخۆشی و غه‌م و په‌ژاره‌یه‌ک به‌دورن، چاکتان کرد له‌دنیا‌دا
خودا‌په‌رستی و یه‌کتا‌په‌رستیتان کرد، هاوه‌ل و هاوه‌شتان بو خودا
به‌ره‌وانه‌زانی، به‌قسه‌و به‌کرده‌وه خودا‌په‌رست و گوێ رایه‌ل بوون، پا‌دا‌شتان
باشه‌و لی پازی ده‌بن.

﴿وقالوا: الحمد لله الذي صدقنا وعده، و أورثنا الأرض
نبتوا من الجنة حيث نشاء، فنعم أجر العاملين﴾ موسو‌ل‌مانه
خودا‌پیدا‌وه‌کان، خاوه‌ن بر‌وا‌پته‌وو کرده‌وه باشه‌کان: که چاویان به
به‌هه‌شت ده‌که‌وی و نازنعه‌ته‌کانی ده‌بینن، له خۆشیان ده‌بیژن
سو‌پاسی هه‌میشه‌یی و شو‌کری به‌رده‌وام بو نه‌و خودایه‌یه
واده‌ی خۆی به‌جی هیتا، نه‌و به‌لێن و واده‌ی له سه‌ر زوبانی
پیغه‌مبه‌رانی، پی‌تی‌دا بووین هینانیه‌ دی. زیندوی کردینه‌وه
به‌هه‌شتی پی به‌خشین نه‌و دو‌عا‌و پارانه‌ویه‌ی له دنیا‌دا
نه‌ج‌امان دا وه‌رگیتا: که ده‌مان‌گوت ﴿ربنا آتنا ما وعدتنا علی رسلك

ولا تخزننا يوم القيامة، انك لا تخلف الميعاد ﴿آل عمران/۱۹۴﴾
گیرابوو هاته‌دی .

ئیترا له خوشیان په‌رده‌ی بی‌ده‌نگی ده‌شکینن ﴿وقالوا:
الحمد لله الذي اذهب عنا الحزن ان ربنا لغفور شكور، الذي احلنا دار
المقامة من فضله، لا يمسنا فيها نصب ولا يمسنا فيها لغوب﴾
(فاطر/۲۴-۳۵) به‌هه‌شتی رازاوه‌ی پی به‌خشیوین، به ئاره‌زوی
خۆمان تی‌یدا ده‌گوزهرینن، چۆمان بسوی کویمان بسوی لی‌ی ده‌ی
گوزهرینن، به‌راستی په‌روه‌ردگار پاداشی باشی داویننه‌وه،
نازو نیعمه‌تی تا بلای نایابه و هیچ چاویک نه‌یدیوه به‌سه‌ر دلی
که‌س دا رانه‌برده‌وه.

﴿وترى الملائكة حافين من حول العرش يسبحون بحمد
ربهم وقضي بينهم بالحق، وقيل الحمد لله رب العالمين﴾ ئه‌تۆ ده‌بینی
ئهی به‌هه‌شتی به‌خته‌وه‌ر، ئهی خودا پیداوو به‌نازگه‌ییشته‌و!
ده‌بینی فریشته‌کان کۆمه‌ل کۆمه‌ل به‌ده‌دوری عه‌ره‌شی به‌رین دا
گردبوونه‌وه، سه‌رگه‌رمی ته‌سبیح و ته‌مجیدی خودان، سوپاسی ده‌که‌ن،
له پاسای نیعمه‌ته‌کانی دا شوکرانه ژمیرن هه‌ر ده‌بیژن (سبحان الله
وبحمده) حال وه‌زع وایه.

کی‌شه‌ی نیتوان به‌نده‌کان یه‌کالا کراوه‌ته‌وه، هه‌رکه‌س به‌ پاداشی
خۆی گه‌یشتوووه سزای عادلانه‌ی وه‌رگرتۆته‌وه، به‌هه‌شتی
خراونه ناوبه‌هشتی رازاوه‌و به‌رینه‌وه، تاوانباران و به‌دبه‌خته‌کان
تورپه‌راونه ناو دۆزه‌خی قول و بی ئامانه‌وه. موسولمانان و
فریشته‌کان تیکرا ده‌لین: هه‌مدو سوپاس په‌سنی و پی‌رۆزی بو
خودای بوونه‌وه‌ره.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره تی (غافر)

ئەم سوره ته ناوی سوره تی (غافر) ه چونکه سهره تا بهوه دهست پێدهکا:
 که قورثانی پیروژ له خودایه کهوه نازل بووه که (غافر الذنب) ه لیخۆشبووه
 له تاوان (قابل التوب) ه تۆبه و په شیمانی له بهنده کانی وهرده گری، (غافر)
 صیفه تی خودایه و یه کیکه له ناوه جوانه کانی پهروه دگار، ئەم سوره ته
 ناویکی تریشی هیه پیتی دهوتری سوره تی (المؤمن) ئەمهیش لهم روه و هیه
 که چیرۆکی ئەو کابرایه ی تێدایه: که له نه ته وه ی فیرعه ون بوو ئیمانی
 هینابوو، له ناو کتیبه ته فسیره عهره بیه کاندایه (مؤمن آل
 فرعون) مه شهووره.

په یوه ندای ئەم سوره نه به ههس پێشه وه له دوو سهره وه یه:

١- لیکچوونی ناوه پۆکی سوره تی (غافر) له گه ل سوره تی (الزمر) دا،
 ئەوه تا له ههردوو سوره ته که دا روداوو دیمه نی رۆژی قیامت
 رانویندراون، حال و وه زعی بی پروایان له سارای مه حشه ردا
 نمایش دهکا.

٢- په یوه ندیه کی به هیتز له نیتوان کۆتایی سوره تی (الزمر) و سهره تای
 سوره تی (غافر) دا هیه. ئەوه تا له کۆتایی سوره تی (الزمر) دا حال و
 وه زعی کافره به دبەخته کان و موسولمانه خودا پێداوه کان نمایش دهکا،
 سوره تی (غافر) ییش بهوه دهست پێدهکا، که خودا (غافر الذنب) ه
 تاوان پۆشه و تۆبه قه بول دهکا، بۆ ئەوه ی کافره کان هه لبتی بۆ
 ئیمانه یێنان و وازه یێنان له کوفرو هاوه لدانان.

سوره‌تی (غافر) و هدر هوت حامیمه‌کان مه‌ککه‌یین ، واته :
له مه‌ککه نازل بوون ، شه‌مانیش وه‌کسوو باقی سوره‌ته مه‌ککه‌ییه‌کان
لایه‌نی بیرویاوه‌ریان له خۆگرتووه ، گرنگی ده‌دن به بنه‌ماکانی
عه‌قیده ، بۆیه به شییوه‌یه‌کی زه‌ق باسی یه‌کتاپه‌رسی و
خودا په‌رسی ده‌کا ..

چاره‌سه‌ری کیشه‌ی هه‌ق و به‌تال ده‌کا . قه‌ضیه‌ی کوفرو
ئیمان یه‌کلاده‌کاته‌وه ، چۆنیه‌تی بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ران و باغوازان
نایینی خودا په‌سه‌ندو هه‌لس و کهوت و به‌پیره‌وه‌چوونی گهل و نه‌ته‌وه‌کان
بۆ په‌یامی پیغه‌مبه‌ران نمایش ده‌کا ، دیارده‌ی لوتبه‌رزو
خۆیه‌زلزانی مله‌وران و بوغرایانی گهل و نه‌ته‌وه‌کان راده‌نوینی ،
ناکام و سه‌ره‌نجامیان شی‌ده‌کاته‌وه ، له‌نیۆ راناندنی شه‌م کیشه‌و
رودوانه‌دا هه‌لویتستی موسولمانانی راستال و به‌خۆچاراوو بۆ خوا
صولحاو رون ده‌کاته‌وه ، باسی یارمه‌تی خودا بۆیان و داوای
لیتخۆشبوون بۆیان له‌لایه‌ن فریشته‌کانه‌وه‌و نازو نیعمه‌تی ناو
به‌هه‌شتیان ده‌کا .

که‌وابوو ده‌توانین بڵێین: ناوه‌پۆکی سه‌رله‌به‌ری سوره‌ته‌که‌ باسی
کیشه و به‌ری نیوان هه‌ق و به‌تاله ، به‌رامبه‌ری و مه‌عه‌ره‌که‌ی نیوان
کوفرو ئیمانیه ، راناندنی هه‌لویتستی مله‌وران و سه‌ره‌نجامیان
به‌ده‌ست عه‌زابی بی‌نامانی خوداوه . ناو به‌ناوه‌ش به‌بۆنه‌ی
باسی موسولمانان و بۆ خودا صولحاوانه‌وه باسی شه‌نه‌ی بای
ره‌حه‌ت و لیتخۆش بوونی خودا ده‌کا . بۆ شه‌وه‌ی نه‌اده‌میزادانی
نۆمه‌تی پیغه‌مبه‌ری ئیسلام په‌ند و هه‌ریگرن و بی له‌داهاتووی
خۆیان بکه‌نده .

سەرچاوه‌ی قورئان و حال و وەزە و هەڵوێستی بێ‌پروایان لەناستی‌دا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢﴾ غَافِرِ
 الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 إِلَهُ الْمَصِيرِ ﴿٣﴾ مَا يَجْدِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا
 فَلَا يَغْرُرُكَ تَقْلُبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ﴿٤﴾ كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ
 نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ
 لِيَأْخُذُوهُ وَجَدَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ
 فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٥﴾ وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى
 الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٦﴾

ئەم کۆمەڵە نایەتە سەرچاوه‌ی قورئان بەیان دەکەن ئەو دەچەسپێنن:
 کە ئەم کەلامە بەرزو پێرۆزە لەخوداوە هاتوو، بێ‌پروایان بەناهەق کێشەو
 جەدەل دەربارەى ئەنجام دێدەن، بێ‌بەلگە ئەو پەیامە ئاسمانیە رەت
 دەکەنەوه ، دەفەرموی: ﴿حَم﴾ یەکیەکە لەو پیتە پچرپچرانیەى لەسەرئای
 هەندێ سۆرەتدا هاتوون و لەو پیتە لەشوتنی خۆیان مانای ئەم جوۆرە
 وشەو پیتانەمان روون کردووە...

ئه وه مان به په سه ندزانی که ئه مه ته حه دداو بوږدانی عه ره ب و
نا عه ره ب بی، ، به لکو ته حه ددا بی له ئینس و جین که بتوانسن له و پیته
عه ره بیانه که لامیکی وه کوو قورئان بڅه نه ږوو .

﴿تنزيل الكتاب من الله العزيز العليم﴾ نازلکردنی قورئان له لایه ن
خودای بالاده ست و زاناوه یه . زاتی پاکی به سروس به فریشته ی
تابیه تی دا ناردویه تی بو حه زده تی موحه مه د ﷺ بو ئه وه ی به خه لکی
رابگه یه نی و ئه وانیش په یږه ی بکه ن ، که لامیکی هق و راسته و
درویی تیدا نیه ، خودایه کی خاوه ن ده سه لات و زانا به هه موو نه یی و
ناشکرایه ک نازلای کردوه .

﴿غافر الذنب وقابل التوب شديد العقاب، ذي الطول لا اله الا هو، اليه المصير﴾ ییگومان ئه و خودایه ی قورئانی نازل کردوه ئه و
له تاوانی به نده کانی خوښ ده بی نه گه ر توبه ی لی بکه ن، قه بولی توبه و
په شیمانی ده کا، توله و عیقابی به شیده ده ته، که سیکی په نادا و له تاوانی
خوښ بوو ، ده بخاته نازونیمه تی به هه شتی رازاوه وه ، که سیکیش بگری و
بیه وی سزای بدا ، عه زابی به زه به ره ، خاوه نی نازونیمه تی هه میسه
نه بږاوه یه ، بی تا تاجه ، پیو یستی به که س نیه ، به مه حضی ئی حسان و
چا که کاری خوی ده به خشی و نازو نیعمه ت ده دا . هیچ خدا نین جگه له
ئه و ، هه ر ئه و خودایه و گه ږانه وه ی هه موو که س هه ر بولای ئه وه .

نه مجار دلنه وایی پیغه مبه ر ده کاو ده فرموی: ﴿ما يجادل في آيات الله الا الذين كفروا ، فلا يغفر لك في البلاد﴾ کی شه و ده مه ده می
ناکا ده رباره ی ثایاتی خودا و په یامی هق ره ت ناکاته وه ئیلا ئه وانه
نه بی که کافرو بی ږوان، ئه وانه به ناهه ق جه ده ل ده که ن، ده یانه وی هق
بکوژی تنه وه ، ده میک ده لئین: قورئان شیعه ر ، چه لیک ده بیژن: سیحه ر ،
کاتی وایش هه یه ده لئین: چیړوکه کوون و ئه فسانه یه ! ئه ی پیغه مبه ر !

تۆ بەو ھەلۆیست و قسانەیان دلتەنگ مەبە ، ھەروەھا ئەی موسوڵمانینە
ئێوە بەو ھەخت مەخۆن: کە بێ پروایان لە ناز و نیعمەتدان و مامەڵە و
پیشە سازیان پیشکەوتوو و لاڵات و ھەریمیان بەپیت و فەرە، قازانج و
سودیان یەکاویە و دوچەندانە، ئەوانە خودا مۆلەتی داوێ بۆ کاتیکی
دیاری کراو زۆری پێتاجی کۆتایی بە ناز و نیعمەتیان دی و تۆلەیی خودا
دەیانگریتەو و سەرەنجامیشیان ئاگری دۆزەخە...

و ھەکوو لە نایەتییکی تردا دەفەرموی: ﴿لَا يَغْرُذُكَ تَقْلُبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي
الْبِلَادِ، مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَا لَهُمْ جَهَنَّمَ وَبئس المهاد﴾ (آل عمران/ ١٩٦ -
١٩٧) یان دەفەرموی: ﴿نَمَتَّعَهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ
غَلِيظٍ﴾ (لقمان/ ٢٤) .

ھەلبەتە جەدەل و گفتوگۆ دان و سان دوو جۆرە ، جۆریکیان بۆ
سەلمانندی ھەق و چەسپاندنی راستیە ، بۆ روونکردنەوی ھەق و گەیشتن
بە راستییە ، ئەم جۆرە لیکۆلینەو و جیدالە پیرۆزو پەسەندە ، پێویستە
موسوڵمان و داعی و نەسیحەتکار رابەر و مامۆستا و پەروردکار لەو
بارەو ھەق و ھەڵەکان بکەن، فێری بەلگە و لیکۆلینەو ببن ، بۆ ئەو ھەق
بتوان ھەق و انیشان بدەن خەلکی شوینی بکەوی، بجیتە دلیانەو و
بیسەلینن و بیچەسپینن .

جۆریکی تریان جەدەلی پوچ و بێ بناغە، ئینکەبەری و سەرپرەقی و
مەلنەدانە ، ھەلەدانە بۆ شاردنەوی ھەق و بەدەرخستنی بەتال
لەشیو ھەق پەسەندە . بۆ ھەلەخانە تاندن و لەخستەبردنی خەلکییە ، ئەم
جۆرە جەدەلە ناپەسەندەو نەھی لیگراوە ، کات بە فێرۆدان و زیان گەیانندنە
بەتاک و کۆمەڵنەخۆی سودی لی دەبینی و نەکەسانی دی، کاریکی خراب
و زیانە خرۆیە . ھەرکەسی جیدالی بەتال بکا کاریکی کوفرئامیز ئەنجام
دەدا، ھەرکەسی کیشەو جیدال دەربارەو قورئان بکا پیتی کافر دەبی .

بۆیه ئه بولعالیه ده ئی: دوو نایه ت هه ن له قورئاندا زۆر به پره قی دژی
ئه وانیه: که ده رباره ی قورئان جیدال به رپا ده کهن ، یه که میان نایه تی:
﴿ مَا يَجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا ﴾ (غافر/۴) دووه میان نایه تی:
﴿ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴾ (البقرة/۱۷۶).

ئه جار دلنه وایی پیغه مبه ر ﷺ ده کا: که ره ت کردنه وه ی په یامی حه ق و
به درۆ خسته نه وه ی پیغه مبه ران هه ر تاییه ت نیه به قوره یشییه کانه وه، به لکو و
داب و نه ریتی هه موو گه ل و نه ته وه کانی رابوردو بووه، ده فهرمو ی:

﴿ كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ ﴾ واته: له پیش
قوره یشییه کانه گه لی نوح (نوح) ﷺ یان به درۆ خسته وه، (ئه م زاته
که یه که م پیغه مبه ر بووه خودا ناردویه تی بۆ سه ر گه له که ی:
که جله وگیری بکا له بته رستی) هه روه ها ئه و گه ل و نه ته وه و تاقم و
پێرانه ش له دوا ی گه لی نوح هاتونه ته گۆره پانیی ژیا نه وه و
گه له کۆمه کییان له پیغه مبه ره کانیان کردوه و په یامی حه قیان
ره تکردۆ ته وه، بۆ نمونه گه لی عاد و شه مود و قه ومی لوط و قه ومی
فیرعه ون .. هتد ... پیغه مبه رانی خودایان به درۆ خسته وه و گوئیان
به بانگه وازییه که یان نه داو سووربوون له سه ر کوفرو ئیلحادی خۆیان ،
سه ره نجامیان ئه وه بوو خودا به سزای جۆراوجۆرو ریشه کیشکه ر له ناوی
بردن و توشی عه زابی هه تاهه تایی بوون!

﴿ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوهُ بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ
الْحَقَّ ﴾ هه موو گه ل و نه ته وه یه کی رابووردو که پیغه مبه ریان بۆ سه ر
ره وانه کراوه: که پیغه مبه ره که یان بانگه وازی کردوون بۆ یه که تاپه رستی
پشتیان لی کردوه و ، بریاریان داوه و سووربوون له سه ر ئه وه ی زیان به
پیغه مبه ره که یان بگه یه نن، به ندی بکه ن بیکوژن، چیان بۆ بکری
له ئه زیه تدان و ده سترپژی کردنه سه ری ئه نجامی بسده ن، هه یانبوه

پيغەمبەرەكەى خۇيان شەھىد كردووە، ھەيانبوو بەجۆرەھا ئەزىيەتدان و گوى پى تەدان، ۋەلامى پيغەمبەرى خۇيان داو تەو، كيشەو جەدەلى ناپەوايان بەرامبەر پيغەمبەرەكان بەرپا كردووە، بەناھەق و بەبەلگەى وینەچوو بەگژ فروستادەى خودادا چوونەو، بۆ ئەو ھەق و راستى نەچەسپى و گەشەنەكا، پەيامە ئاسمانىيەكە زوو بپوچيئەنەو، بەمەش گەورەترين تاوانيان ئەنجام داو.

پيغەمبەر ﷺ فەرمويەتى: (من أعان باطلا ليدحض به حقاً، فقد برئت منه ذمة الله تعالى و ذمة رسوله) ھەر كەس يارمەتى بەتالايك بدا بۆ ئەو ھەق و راستىيەك بھەوتى، بيگومان خوداو پيغەمبەر ﷺ لى بى بەرين ، خۇشيان ناوى و دوژمىيانە ، كەسيكيش خوداو پيغەمبەر دوژمنى بن ھاوار بەحالى .

ئەمجار پەرۋەردگار سەرەنجامى سەرپق و چەقە بازو بەتالخوازان رون دەكاتەو دەفەرموى: ﴿فأخذتهم فكيف كان عقاب﴾ ئەو كيشەكارو بەتال خوازانەم بەسزاي توندو سامناك گرتن، برۋانە عەزابى من چۆن عەزابىكە!!

بەرپاستى عەزابىكى ريشەكيشكەر بوو ئاسەوارى برينەو، زىدو نيشتمانى خاپوور كردن و بونە پەندى زەمانە، دەى باقەومەكەى تۆيش ئەى موخەمەد! پەندو عىرەت و ەربگرن و بترسن لەو ھەى ئەگەر سەرپىچى بكەن، بەجۆريك لەو سزايانە بيانگرم و بيانكەمە پەندو عىرەت بۆ ئادەمىزادانى دواخۇيان ، خۆ ئىستاموشرىكەكانى مەككە ئىوارەو بەيانى كە دەپۆن بۆ كاروانى شام و يەمەن بۆ بازەرگانى بەسەر شوينەوارى ئەو گەل و نەتەوانەدا تىدەپەرن و كەلاو كۆن و شارو گوندى خاپورىان دەبينن .

﴿وَكذلك حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ﴾
 هه‌ر به و جوړه‌یه سزاو عه‌زایی هه‌موو جوړه کافرو مولحیدیك ، واته
 هه‌روه‌کوو چوڼ بریاری خودای تو به‌عه‌زابدانی گهل و نه‌ته‌وه
 به‌دروځه‌روه‌کان چه‌سپاوله‌ناومان بردن و له‌روژی قیامه‌تیشدا تورده‌درینه
 ناو ناگری دوزه‌خه‌وه . به‌و شیوه‌ش بریاری نیمه چه‌سپاوه له‌سه‌ر نه‌وانه‌ی
 پروا به‌په‌یامی تو ناکه‌ن نه‌ی موحه‌مه‌د ، به‌ناهق و به‌تال دژت ده‌وه‌ستن
 و گه‌له کو‌مه‌کیت لی‌ده‌که‌ن، نایینی پیروژت ره‌تده‌که‌نه‌وه نه‌وانه‌ش شیای
 ناگری دوزه‌خن و نه‌و عه‌زابه‌یان پی‌ده‌چیژین !

تییینی:

دهرباره‌ی لی‌خو‌شبون له‌تاوان و قبول‌کردنی توبه ، ندرسه‌رگوزه‌شته و
 ریوایات هه‌ن .

ئیبو نه‌بو حاتم و ئیبو جهریر له‌نه‌بو ئیسحاقی سوبه‌یعیه‌وه ریوایه‌ت
 ده‌کا: ده‌لی: پیاویك هات بو لای عومه‌ری کورې خه‌تتاب سه‌زای خودای
 لی‌بی- وتی: نه‌ی فه‌رمانه‌وه‌ای موسولمانان ! من پیاویکم کوشتوه ،
 نایا بوم هه‌یه توبه بکه‌م؟ ئیتر نیمامی عومه‌ر سه‌زای خودای لی‌بی-
 ده‌ستی‌کرد به‌خویندنی نه‌م نایه‌تانه ﴿حم﴾ ، تنزیل الکتاب من الله العزیز
 العلیم، غافر الذنب ، و قابل التوب ، شدید العقاب ﴿نه‌جار پتی
 فه‌رموو: توبه بکه‌و ناهومید مه‌به .

ئیبو نه‌بی حاتم و (الحافظ) نه‌بونه‌عیم له‌یه‌زیدی کورې (الأصم) ده‌وه
 ریوایه‌ت ده‌کا: که ده‌لی: پیاویکی خه‌لکی شام به‌هیزو ده‌سه‌لات بوو،
 زورجار دیده‌نی حه‌زهره‌تی عومه‌ری ده‌کرد ، پاش ماوه‌یه‌ك که‌متر
 هاتوچوی عومه‌ری ده‌کرد ، حه‌زهره‌تی عومه‌ر هه‌والی پرسی و چاوی بو
 گپړا و وتی: نه‌وه فلانی کورې فلان چ ده‌کاو بو دیار نیه؟ وتیان: نه‌ی
 فه‌رمانه‌وه‌ای موسولمانان ملی ناوه‌ته شه‌راب خواره‌نه‌وه و هه‌میشه

سه‌رخۆشه. سه‌زهره‌تی عومه‌ر بانگی له‌میرزای تایه‌تی خۆی کرد .
 فهرمووی: بنووسه: له (عومه‌ری کورپی خه‌تتاب) وه‌ بۆ فلانی کورپی فلان!
 سلاوت لی‌بێ ئه‌من سه‌رنج‌ت راده‌کێشم بۆ سوپاسکردنی ئه‌و خودایه‌ی
 جگه‌ له‌ئێه‌و خودای‌ترین، ﴿غافر الذنب و قابل التوب، شدید العقاب ،
 ذي الطول لا اله الا هو اليه المصير﴾ پاشان سه‌زهره‌تی عومه‌ر به‌هاوه‌لانی
 فهرموو له‌خودا بپارێنه‌وه‌ براكه‌تان به‌دل ده‌ست له‌تاوانه‌کانی هه‌لبگرێ و
 خودا تۆبه‌ی لی‌وه‌ربگرێ ...

..که‌نامه‌که‌ی عومه‌ر گه‌یشته‌ ده‌ستی پیاوه‌که‌ ، چهند جارێک
 خۆیندیه‌وه‌ ئیتر هه‌روا سه‌یری ده‌کردو ده‌بخوینده‌وه‌ و ده‌یگوت: ﴿غافر
 الذنب و قابل التوب شدید العقاب﴾ له‌عه‌زابی خودا ترساندومی ،
 واده‌ی لی‌خۆشبوونیشی پی‌داوم، ئیتر به‌و جوړه‌ هه‌ر ده‌بخوینده‌وه‌و
 دووباره‌ی ده‌کرده‌وه‌، پاشان ده‌ستی کرد به‌گریان ، ئیتر به‌ته‌واوی وازی
 له‌و تاوانه‌ هێنا.

جا که‌ ئه‌م هه‌واله‌ به‌سه‌زهره‌تی عومه‌ر گه‌یشته‌وه‌ فهرمووی: هه‌رکاتێک
 دیتان براهه‌کتان لای داو که‌وته‌ هه‌له‌وه‌ هه‌ولێ له‌گه‌لدا بده‌ن، بیخه‌نه‌ سه‌ر
 رێپازی راست و بیروپاوه‌ری دا به‌زێننه‌وه‌، داواکه‌ن له‌خوا تۆبه‌ی
 لی‌وه‌ربگرێ ، مه‌بن به‌یارمه‌تیده‌ری شه‌یتان له‌سه‌ری .

زانایانی که‌لام ده‌فهرموون: واده‌بێ خودا به‌تۆبه‌کردن و
 به‌بێ‌تۆبه‌کردنیش له‌تاوانه‌ بچوکه‌کان خۆش ده‌بێ، ظاهیری نایه‌تی ﴿غافر
 الذنب﴾ ئه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نی که‌ خودا پێش تۆبه‌کردنیش واده‌بێ له‌تاوانی
 گه‌وره‌ خۆش ده‌بێ، به‌لام قبولکردنی تۆبه‌و لی‌خۆشبوون له‌تاوان به‌فه‌ضل و
 نیحسانی خودا خۆیه‌تی و له‌سه‌ری پتویست نیه‌.

فریشته هه لگه ره کانی باره گای نه قده س (حملة العرش)

موسولمانانیاں خوش دهوین و یارمه تیان ده دهن

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ

وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ

لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا

فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

رَبَّنَا وَادْخُلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ

مِنْ آبَائِهِمْ وَازْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ

الْحَكِيمُ ﴿٨﴾ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ

يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

له وه پیش هه لویستی کافره سه ره رق و دلره قه کانی رونکرده وه،
 حه قیقه تی مه عره که ی نیوان حه ق و به تالی رونکرده وه، گۆره پان و کات و
 زه مانی نهو به گۆیه کدا چوونه ی به یانکرد، وینه ی کیشان و راینواندن بو
 نه وه ی له دلدا جیگیربن و بانگخوازان ی نیسلام، داعیانی رییازی
 به خته وه ری هه ردوو جیهان نهو حه قیقه ته بزائن و دلنیابن: که له هه موو
 کات و شوینیک حه ق حه ق و به تال به تاله و لیکیان جیابکه نه وه باوه ش
 به حه قدا بکه ن و له به تال به تکه نه وه، توری بده ن و قیزی لی بکه ن، باش

بزانن که سهرکه‌وتن ههر بۆهه‌قه‌و ههر حه‌ق ده‌می‌نیت‌ه‌وه ، هی‌زی رواله‌تی به‌تال له‌کات و شوینیکی سنوورداردا حه‌ق و راستی لی‌هون نه‌کا!
چونکه نه‌وه هی‌زی حه‌قیقی نیه که‌ش و فشه، ماوه‌یه‌که‌و به‌سه‌رده‌چی هی‌زو توانای حه‌قیقی نه‌وه‌یه خودا هه‌یه‌تی و قورئان باسی ده‌کا و وینه‌ی ده‌کی‌شی!

ئه‌جار به‌بۆنه‌ی نه‌و حه‌قیقه‌ته‌وه حه‌قیقه‌تیکی‌تر به‌یان ده‌کا. ئه‌ویش: که‌هه‌لگرا‌نی باره‌گای ئه‌قه‌س و ئه‌وفریش‌تانه‌ش: که‌به‌ده‌وری نه‌و عه‌رشه به‌رینه‌وه‌ن پابه‌ندی نه‌و حه‌قه‌ن که موسولمان په‌یره‌وی ده‌که‌ن، ئه‌وانیش به‌شی‌کن له‌ هی‌زی ئیمان‌داری ناو بوونه‌وه‌ری به‌رفراوان ، هه‌میشه سهرگه‌رمی ته‌سبیحات و حه‌مدو ئه‌نای په‌روه‌ردگارن ، داوای لی‌خۆ‌ش‌بوون بۆ ئاده‌میزادانی خوداناس ده‌که‌ن، چونکه حه‌قیقه‌تی ئیمان و خوداناسی، فریشته‌و موسولمانی به‌یه‌که‌وه په‌یوه‌ند کردووه، کردونی به‌پێ‌رو لایه‌نێک دژی به‌تال و به‌تال‌خوازان ده‌فه‌رموی:

﴿الذین یحملون العرش ومن حوله یسبحون بحمد ربهم یؤمنون به و یستغفرون للذین آمنوا﴾ نه‌و فریشتانه‌ی که هه‌لگری عه‌رشی په‌روه‌ردگارن نه‌و فریشتانه‌ش که به‌ده‌وره‌یه‌وه‌ن رێ‌زدارترین پێ‌ری فریشته‌ن، ئه‌وانه هه‌میشه سهرگه‌رمی ته‌سبیحات و حه‌مدو سوپاسن، خودا پاک و به‌رزو پیرۆز ده‌گرن، له‌هه‌موو ره‌وشتیکی نزم و هه‌رچی صیفاتی جوان و نیشانه‌ی که‌مال وجه‌لاله وه‌پالێ ده‌ده‌ن. بر‌وایان به‌هه‌بوون و به‌تاک و ته‌نها‌یی خودا هه‌یه، به‌ندایه‌تی خودا ده‌که‌ن و لوتبه‌رزیی نا‌نوین له‌عیباده‌ت کردن دا ، ملکه‌چی فه‌رمان و جله‌و‌گیریه‌کانی ، داوای لی‌خۆ‌ش‌بوون بۆ ئاده‌میزادانی خاوه‌ن باوه‌ر ده‌که‌ن .

سروشتی فریشته وه‌هایه: که موسولمانان دوعای پارانه‌وه ئا‌راسته‌ی په‌روه‌ردگار ده‌که‌ن، ئه‌وانیش داوای گیرابوونی دوعا‌کانیان بۆ ده‌که‌ن.

پیغه‌مبەر ﷺ فرمویه‌تی: (إذا دعا المسلم لأخيه بظهور الغيب قال الملك: آمين، ولك بمثل) : که موسولمان پاشمله دوعای بۆ برای موسولمانی کرد، فریشته‌ش ده‌لین ئامین، خدا ئه‌وه‌نده‌ش پاداشت بۆ تۆ بنوسی، ئه‌م فرموده له‌صه‌حیحی موسلیم دا ریوایه‌ت کراوه.

پیویسته ئاماژه‌ش به‌وه بکه‌ین که ئیمه ده‌بی باوه‌رمان به‌عرش هه‌بی و چۆنیه‌تیه‌که‌ی هه‌واله‌ی خودا بکه‌ین، ئیمه دیمه‌نیکمان له‌به‌رچاو نیه بلێن عهرش وه‌کوو ئه‌و وایه، ناشزانین هه‌لگرتنه‌که‌ی چۆنه، هه‌روه‌ها نازانین ئه‌وانه‌ی به‌ده‌وریه‌وه‌ن چۆن و چۆن به‌ده‌وریه‌وه‌ن، چه‌ندیکیش له‌وه بکۆلینه‌وه بی‌سووده و چه‌ندیک خۆمان به‌وه‌وه ماندو بکه‌ین ناگه‌ینه ئه‌نجام، چونکه زانیاری و هه‌سته‌کانی ئیمه‌ی ئاده‌میزاد ناتوانن ده‌رکی ئه‌و غه‌یبیا تانه بکه‌ن، هه‌ر ده‌بی پروامان به‌وه هه‌بی که عهرش هه‌یه و کۆمه‌لی فریشته هه‌لیان گرتوه و کۆمه‌لیکیش به‌ده‌وریه‌وه‌ن و هه‌موویان تیکراو به‌رده‌وام خه‌ریکی ته‌سبیحات و هه‌مدو سوپاسی خودان.

ئه‌گه‌ر بگوتری وه‌صفکردنی فریشته به‌ئیمانداریی چ سودیکی هه‌یه؟ خۆ عاده‌ته‌ن تا ئیمان نه‌بی هه‌مدو ئه‌نا نابێ. له‌وه‌لام دا ده‌گوتری: مه‌به‌سته‌که ده‌رخستنی ریزو نرخی ئیمان، بۆ ئه‌وه‌یه بزانی ئیمان شیاوی ئه‌وه‌یه ته‌نانه‌ت فریشته‌شی پی‌وه‌صف بکری. بۆ ئه‌وه‌یه ئاده‌میزادان هه‌لبنی بۆ وه‌ده‌ست هینانی؛ هه‌روه‌کوو چۆن ئیمان کراویشه به‌صیفه‌تی پیغه‌مبه‌ران، وه‌کوو له‌شویتیکێ تردا ده‌فرموی: ﴿ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (البلد/۱۷). ده‌شتوانی بگوتری: صیفه‌تی ئیمان بۆ پیغه‌مبه‌ران و فریشته صیفه‌تی مادیمه‌یه، صیفه‌تی کاشیفه نیه.

شیوه‌ی ئیستیغفاری فریشته بۆ ئاده‌میزادان به‌م شیوه‌یه ده‌بیژن: ﴿رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ

وَقِهِم عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾ ئەى پەرورەدگارى ئیمە رەحمەت و زانیاریت بەشى ھەموو شتێک دەکا، بەلکوو لەھەموو شتێک زیادە، کەوابوو تاوانى ئەوانە بپۆشە کە تۆبە لەتاوانەکانیان دەکەن، روو دەکەنە خوداپەرستى و پەیرەوى ئایینی ئیسلام دەکەن ، خودایە لەعەزەبى دۆزەخ بیانپاریژە .

خەلەفى کورپى ھیشامى (البنار القارى) دەلى: قورئانم بو سەلىمى کورپى عیسا دەخویند: کە گەیشتمە ئایەتى ﴿وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾ دەستى کرد بەگریان و وتى: ئەى خەلەف ! سەیر بکە موسولمان چەند لای خودا ریزدارە ، لەسەر جیگای خوێ دەنوێ و فریشتە داواى دوعاى خێرى بو دەکەن!

﴿رَبَّنَا وَاَدْخُلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمِنْ صَلَاحٍ مِنْ اَبَائِهِمْ وَارْزُقْهُمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ پەرورەدگارا؛ ئەو خوداپەرستانە بخرە ناو بەھەشتى رازاوەو ؛ ئەو بەھەشتەى خۆت لەسەر زوبانى پیغەمبەرەن وادەت پىداون، خودایە خوێان و باوک و دایكى صالح و ژن و منداڵى بەخۆچاراویان بخرە تەکیانەو بەکۆمەل بیاغەرە ناو بەھەشتى رازاوە، ئەو بەھەشتەیان پىپەرەوا ببینە و پێیان ببەخشە! ھەرکەسى لەوان خاوەن ئیمان و یەکتاپەرستە لەناو بەھەشتدا بەیەکتریان شاد بکەرەو ، چونکە چاوپێکەوتن و بەیەك شادبوونەوێ خزم و کەس و کاریش یەکیکە لە نیعمەتە ھەرە بەنرخەکان و تەواوکەرى خوێشى بەھەشت، ھەرەکو لەدوونیدا دیدەنى و بینینی خزم و کەس و کار چاو فیتەک کەرەو و فەرەحبەخشى دلن .

بێگومان ئەتۆ ئەى خودایە توانات بەسەر ھەموو شتێکدا ھەبە، داناو کار دروستى لێزان و کارامەى لە ھەموو گوشتارو کردارو شەریعت و یاسایەکتدا .

نمونه‌ی نهم نایه‌ته نایه‌تیکی تره که ده‌فرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتَهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ، وَمَا أَلَتْنَا مِنْهُمْ مِنْ شَيْءٍ كُلٌّ أَمْرٌ بِمَا كَسَبَ رَهِينَ﴾ (الطور/٢١) .

سه‌عیدی کوری جوبه‌یر ده‌فرموی: موسولمان: که چسوه ناو به‌هسته‌وه پرسیار له‌باوک و دایک و له‌کورو له‌برای ده‌کاو ده‌لی: له‌کۆین و چییان به‌سهر هاتووه؟ پیتی ده‌گوتری: نه‌وان پله‌یان به‌نه‌ندازه‌ی پله‌ی تو به‌رز نیه‌و ناگه‌نه ناستی تو! ده‌لی: من بو خۆم و بو نه‌وان تی‌کۆشام ده‌بی بینه ناستی من، ئیت داخوازه‌که‌ی جی‌به‌جی ده‌بی، نه‌جار سه‌عیدی کوری جوبه‌یر بو پشتگیری قسه‌که‌ی خۆی نایه‌تی: ﴿رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ (الآية) ی خوینده‌وه^(١) .

نه‌جار فریشته‌کان درێژه به‌دوعاو پارانه‌وه‌که‌یان ده‌ده‌ن و ده‌بیژن: ﴿وَقَهُم السَّيِّئَاتِ، وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ، وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ خدایه خاوه‌ن باوه‌پان و خوداپه‌رستان بیاریزه له‌ناخۆشی و مه‌ینه‌تی دونیا و قیامه‌ت، له‌تاوانی گه‌وره‌و بچوکیان خۆش ببه، بی‌گومان که‌سێک تو رۆژی قیامه‌ت بیاریزی له‌سزاو عه‌زابی نه‌ده‌ی نه‌وه ره‌حمه‌ت پی‌گه‌ردووه، خستۆته ناو به‌هه‌شتی خۆته‌وه، نه‌مه‌ش نه‌په‌ری به‌مرازگه‌یشتن و خۆشی‌یه، هیچ خۆشی و فەضل و ریزیک نایگاتی!!

لی‌ره‌دا تی‌بینیه‌ک هه‌یه ته‌ویش نه‌وه‌یه: زانایانی ئیسلام له‌نایه‌تی ﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ ... (الآية) نه‌وه‌یان وه‌رگرتووه که فریشته له‌ئاده‌میزاد ریزدارترن، چونکه فریشته که له‌حه‌مدو شه‌نا ده‌بنه‌وه داوای لی‌خۆشبون بو ئاده‌میزادانی خاوه‌ن باوه‌ر ده‌که‌ن، نه‌مه‌ش نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که خۆیان تاوان ناکه‌ن و بی‌تاجن له‌ ئیستیغفار کردن بو خۆیان، چونکه نه‌گه‌ر پی‌ویستیان به‌داوای لی‌خۆشبوون له‌تاوانی خۆیان هه‌بوایه، ده‌بوایه

١- ته‌فسیری ئیبنو که‌ثیر ج ٤/ ١٦٣٣ .

سهرتا خوْیان پیش بختایه، نه مهش ئامازه به و فرمانهی که خودا ناراستهی پیغهمبه ری ده کاو ده فرموی: ﴿فاعلم انه لا اله الا الله و استغفر لذنبك و للمؤمنين و المؤمنات﴾ (محمد/۱۹) نه وهتا به پروونی فرمانی به پیغهمبه رﷺ کردوه: که سهرتا داوای لیخوشبوون بو تاوانی خوْی بکا نه مجار بو تاوانی موسولمانان!

کافره کان روْزی قیامت دان به تاوانی خوْیان دا ده نیّن و خوْیان به شیای سزادان ده زانن

إِنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لَمَقَّتْ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ مَقَّتِكُمْ
أَنفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾
قَالُوا رَبَّنَا آمَنَّا أَتُنَبِّئُنَا أَنَّكُنَا نَكْفُرُونَ
فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ
اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكَ بِهِ تَوَّعْتُمْ أَنْ تَكْفُرُوا
أَلَعَلِّيَ الْكُبَرِ ﴿١٢﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ
لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾
فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾
رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ

يَسْأَلُ مَنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾ يَوْمَ هُمْ بَرْزُورٌ لَا يَخْفَى
عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾
الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ
اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار حال و وه‌زعی کافره کیشه‌کاره‌کانی روون
کرده‌وه، نه‌مجار لی‌رده‌ا باسی نه‌وه ده‌کا: که نه‌و خودا نه‌ناسانه‌ی روژی
قیامت دان به‌تارانی خو‌یان دا ده‌نی‌ن و داوا ده‌که‌ن بیانگی‌یرینه‌وه بو
ژیانی دنیا بو نه‌وه‌ی قهره‌بوی تاوانی له‌وه پیشیان بکه‌نه‌وه !!
نه‌مجار باسی نیشانه‌کانی قودره‌تی خودا ده‌کاو به‌لگه‌ی جو‌راو جو‌ر
ده‌هینیتته‌وه له‌سه‌ر خودایه‌تی و به‌توانایی و له‌سه‌ر باراندنی باران و نیگا
ناردن بو نه‌و به‌ندانه‌ی هه‌لیان ده‌بژی‌ری بو پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی.. نه‌مجار
ترساندنن ئاده‌میزادان له‌عه‌زایی قیامت ...

ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ينادون لِمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ
تَدْعُونَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ﴾ بی‌گومان نه‌وانه‌ی له‌دو‌نیادا کافرو
مولحیدن و له‌سه‌ر نه‌و حاله‌ ده‌مرن ، روژی قیامت له‌ناو دۆزه‌خدا زۆر
رکیان له‌خۆده‌بیته‌وه و خو‌یان ده‌بوغزینن به‌و په‌ری بوغزاندن ، چونکه
به‌ده‌ستی خو‌یان خو‌یان تووشی نه‌و نا‌په‌حه‌تی و عه‌زابه‌ کردووه ، جا له‌و
حاله‌دا بانگیان لی‌ده‌کری نه‌ی به‌ده‌خته‌کانی شیاو بو نه‌و عه‌زابه
بی‌تامانه ، نه‌ی نه‌وانه‌ی جی‌گاتان بو هه‌تا هه‌تایه دۆزه‌خه و لی‌ی ده‌رنا‌چن
نیستا ئیوه چهند رقتان له‌خۆتانه دل‌نیابن نه‌و کاته‌ی بانگه‌وازیی کران بو

ئیمانیه تان و پشتتان هه لکردو ئیمانتان نه هیتنا خودا زور زیاتر رقی لیتان هه لسا و پتر بوغزاندانی!

﴿قَالُوا رَبَّنَا أَمَتْنَا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَا اثْنَتَيْنِ، فَاعْرِضْنَا بَعْدَهُمَا لِنَنبِتْ، فَبُهِلَ إِلَى خُرُوجِ مَنْ سَبِيلُ؟﴾ کافره کان لانا و دزده خدا و ده لام دده نه وه ده لیتن؛ خودایه! دوو جار مردرو بوین: جاریکیان که دتو به تاوێک بووین له پشستی باو کماندا، جاریکیش که دواژیانی دنیا مردنت به سه ره هیتنا، دوو جاریش ژیاوت پی به خشین جاریکیان له ژیاوتی دنیا داو جاریکیش که له قیامت زیندوت کردینه ده، و ده کوو له نایه تیگی تر دا دده رموی: ﴿كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَ كُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَيْنَاكُمْ، ثُمَّ يَمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ﴾ (البقرة/۲۸).

خودایه ئیمه ئیستا دان به تاوانه کانی خویمان دا ده لیتن، ئیمه په یامی پیغه مبه را ئان روت کرده ده هارده لمان بر خردا دانا، بار درمان به زیندو بوونه ده نه برور، ئیمه ئیستا را که ترینه ئهم حاله ته وه خویمان به تاوانبار ده زانین، پیگویمان زاتی پاکت ده توانی رزگارمان بکسا و ئهم عه زابه وه درمان نی، نایا ریگا چار دیه که هیه بر نه ده دی، ئیمه ئهم عه زابه رزگارمان بی و بگه ریتنه ده بر ژیاوتی دنیا بر نه ده دی کرداریک بکهین تو لیسی رازی بی، هه لیتست و بیزر باو ده ریگ پدیرو بکهین لای تو په سه ند بی!

وه کوو له نایه تیگی تر دا ناماژد به رد ده کاو دده رموی: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْإِجْرَمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِندَ رَبِّهِمْ، رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ﴾ (السجدة/۱۶) یا نه دده رموی: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ وَقَفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا: يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نَكَذَّبُ بِآيَاتِ رَبَّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (الأنعام/۲۷).

له ژير تارمايى نهم هه لويسته بى هوميديهيان دا، له كاتيكدان هوان
چاوه پي وه لامن وه لاميكى جهرگپريان ده دريته وه، به جورتي كه بو
هه تاهه تايه هيوابراو ده بن!

ده فهرموي: ﴿ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ ، وَإِنْ يُشْرَكَ بِهِ
تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ﴾ ، واته: ئيوه بهو حاله وه ده ميئننه وه بو
هه تاهه تايه نه وه شوي و جيگاتانه، ناشگيردريته وه بو ژيانى دونيا ،
نه گهر له فهرزيكيشدا بگيردريته وه هه مان هه لس و كهوت ده نويئن،
هه مان كرده وه ره چاوده كه نه وه كه له وه پيش ره چاوتان كرديوون! وه كو
له نايه تيكي تر دا نامازه بو نه وه ده كار ده فهرموي: ﴿وَلَوْ رَدُّوا لَعَادُوا
لَمَا نَهَوْنَا عَنْهُ﴾ (الانعام/٢٨).

كه وابي تازه گهرانه وتان بو ژيانى دونيا مه حاله، له ناو دوزه خدا
ده ميئننه وه چونكه ئيوه له دونيادا حال و هه لويستتان وابوو: كه
بانگه وازيى ده كران بو ئيمانهيئنان و يه كتاپه رستي ئيوه سوورده بون له سهر
كو فرو ئيلحادو هاوه لدانان بو خدا، نه گهر بت و صه نه م بكرانايه هاوه لى
خودا و بانگه وازيتان بكرايه بو نه و بيروباوهره خيرا به بى سى و دوو بپرواتان
ده كرده شوي بانگه وازيى كمر ده كهوتن ، بويه ئيستا خودا بريارى داوه
بهو شيوه عه زاب بدرين، حوكم و بريارى ته واوئيش ههر بو خودايه و
بهس، هه موو حوكم و برياريشى به گويره ي حيكمت و دادپه روه ريبه ،
بى هاوه ل و بى ويئنه يه له زات و له صيفات دا، به رزو پيروزه و دووره په ريزه
له وه ي مندال و خيزانى هه بى.

﴿هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّل لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا ، وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا
مَنْ يُنِيبُ﴾ په روه ردگار خودايه كى وه هايه نيشانه ي خودايه تى خوئيتان
نیشان ده دا ، به لگه ي جوړاو جوړ راده نويئى له سهر تاك و ته نهايى و
به ده سه لاتى خوئى ، نه وه تا له به رزايى يه وه باران ده بارئى و ده يكاته هوى

رزق و روژی بۆ ئیتوه، به هۆی تهو باراندهوه جوړدها دانهریتهو میوه جاتان
بۆ ودهست دینى، گژو گيا و دارو درخت دپوینى، شیوه و رنگ و
تام و بۆن و بهرامیان لیک جودايد، هه رچه نده به یهك ئاو ئارددرین و
له یهك زهوى دا دپوین، و له یهك كهش و هه وادا پى دهگهن. وهنى كه سیك
ووردین و ملكه چى خودا نه بى بهو ئایهت و نیشانانه په ند ئامیز نابى و
عیبهت و درناگرى.

﴿فادعوا الله مخلصين له الدين، ولو كره الكافرون﴾ به دلسۆزى
خودا په رستى و یه كتاپه رستى ته نجام بدهن، پیچه راته ی موشریكه كان
هه لسو كهوت بكه ن، په پرده و پرۆگرامىك ره چاو بكه ن كه ته ریبازی
هاوه ئاندانان جودا بى، هه رچه نده كافره كان به هدئویست و
بیروباوه رتان قه ئس بن ئیود گوئیان پى مه دهن، لییان بگه رپن با
له خهفته تان شهق بهرن!!

عه بنوللای كورى زوبه یر ده ئى: پیغه مبه رﷻ له دواى نرینه فەرزەكان
تهم درعايه ی ده خویند (لااله الا الله وحده لا شریك له، له الملك و له الحمد
وهو على كل شیء قدير، لا حول ولا قوۃ الا بالله، لااله الا الله ولا نعبد الا اياه
له النعمة و له الفضل و له الثناء الحسن، لااله الا الله مخلصين له الدين و لو
كره الكافرون).

ئیبینو ئه بى حاته م له ته به وورد یردود ریوايهت ده كا ده ئى: پیغه مبه رﷻ
فه رموی: له خودا بپارینه وه به دلیكى پر هیواوه، بیتان رابى كه
دوعا كه تان گیراده بى. باش بزانی خردا دوعایهك و درناگرى له دلیكى
غافله وه هه لقولابى.

ته جار به ووردگار سى صیفه تى جه لالهت و شكۆمه ندی به خسرى
ده دسپیتى و ده درموى: ﴿رفیع الدرجات﴾، ذو العرش، یاقی المرح
بن امره على من يشاء من عباده لیسن یوم التلاقى به ووردگار كه

نیشانه و نایاتی خۆی نیشانی ئیوه ده‌دا، صیفاتی به‌رزو پیروزی هه‌ن، شکۆمه‌ندو به‌عه‌ظه‌مه‌ته، خاوه‌نی عهرشی به‌رینه به‌ویستی خۆی چۆنی بوی ئاوا بوونه‌وهر هه‌لده‌سوپێتی.

ئهم صیفه‌تانه هه‌موویان نیشانه‌ی شکۆمه‌ندین دیارده‌ی گه‌وره‌یی و ده‌سه‌لاتی ره‌هاو بی‌سنوورینی، خودایه‌کی وه‌هایه‌ نیگا ده‌نپێری بۆ سه‌ر به‌نده هه‌لپێارده‌کانی، ئهو به‌ندانه‌ی هه‌لیان ده‌بژێری بۆ فروستاده‌یی و راگه‌یاندنی نیگا و سروش، ئه‌رکی پێغه‌مبه‌رایه‌تیان ده‌خاته سه‌رشان و ئهو پله‌و پایه به‌رزو پیروزه‌یان ده‌دات. بۆ ئه‌وه‌ی ئاده‌میزادان بترسن له‌روژی قیامت، له‌عه‌زاب و روداوی ئهو روژه‌ی هه‌موو ئه‌هلی ئاسمانه‌کان و زه‌وی، به‌رین و دوا‌ییان کۆده‌بنه‌وه و له‌سارای مه‌حشه‌ردا گرد ده‌کرینه‌وه.

مانای (يلقي الروح) یانی (يلقي الوحي) وشه‌ی (روح) ی بۆ وه‌حی به‌کارهێناوه، چونکه ئاده‌میزاد به‌هۆی نیگاوه‌ دلیان زیندوو ده‌بیته‌وه، له‌مردویی کوفر رزگاریان ده‌بی، چۆن جه‌سته به‌هۆی گیانه‌وه زیندوه دله‌کانیش به‌هۆی نیگا و سروشه‌وه زیندوو ده‌بنه‌وه.

قورئانی پیروژ له‌چهند شوێنی‌تردا له‌شوێنی وشه‌ی (وحي) وشه‌ی (روح) ی به‌کارهێناوه، وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿يُنْزِلُ الْمَلَائِكَةُ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِ عَلِيٍّ مِنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ﴾ (النحل/۲) یان ﴿وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ﴾ (الشعراء/۱۹۳-۱۹۵).

دیارده‌و صیفاتی روژی قیامت زۆرو هه‌مه‌ جوړو پڕ ترس و سامناکن، هه‌ندی له‌صیفاتی ئهو روژه ئه‌وه‌یه ﴿يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ، لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ روژی قیامت روژتیکه هه‌موو ئاده‌میزاد تیییدا به‌ده‌ره‌وه‌ن و هیچ شتیک نیه

بیانشیریتته‌وه، سارای مه‌حشر ده‌شتیکی کاک‌ی به‌کاک‌یه‌و هیچ چال و گردۆلگه‌ی تیدا نیه، هه‌موو ئاده‌میزاد له‌گۆره‌کانیان دینه‌ دهره‌وه چاوه‌روانی برپاری یه‌زدانین، هیچ شتیکیان له‌خودا نه‌یینی نیه، هه‌رچی کردویانه‌و گوتویانه به‌ناشکراو به‌نه‌یینی له‌نامه‌ی ئه‌عمالیان دا نویاگه و لای په‌روه‌ردگار عه‌یانه، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿یَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنْكُمْ خَافِيَةٌ﴾ (الحاقه/۱۸) .

له‌و رۆژه‌دا له‌و مه‌وقیف و دیمه‌دا په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رموی: ئه‌مپۆ سه‌لتنه‌ت و ده‌سه‌لات هی کێیه؟ کێ فه‌رمانه‌واو بالاده‌سته؟ که‌س نیه زات بکا وه‌لام بداته‌وه، ئیت په‌روه‌ردگار بۆ خۆی وه‌لامی پرسپاری خۆی ده‌داته‌وه ده‌فه‌رموی: ئه‌مپۆ سه‌لتنه‌ت و خودایه‌تی بۆ (الله)یه، تاک و ته‌نها و فه‌ردو سه‌مه‌ده، به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا ده‌ست رۆیش‌توو بالاده‌سته‌و گیانه‌به‌رانی به‌مردن ملکه‌چ کردوه، هه‌موانیان ده‌میرینی، هه‌موانیشیان زیندوو ده‌کاته‌وه، حیساب و لی‌کۆلینه‌وه له‌گه‌ل به‌نده‌کانی ده‌کا و به‌گۆیره‌ی کرده‌وه‌کانیان پاداش و سزا وه‌رده‌گره‌وه .

﴿لِيَجْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ، لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ، إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾
رۆژی قیامه‌ت رۆژیکه هه‌موو که‌س به‌گۆیره‌ی کرده‌وه‌ی خۆی مامه‌له‌ی له‌گه‌ل ده‌کری . رۆژی سزاو پاداش و هه‌ق و عه‌داله‌ته، رۆژی دادگایی کردن و یه‌کلاکردنه‌وه‌یه، مۆله‌تدان و دواخستنی تیدا نیه، شکۆمه‌ندیی په‌روه‌ردگار هه‌بیه‌تیک به‌جه‌وو مه‌وقیفه‌ که‌ ده‌به‌خشی بیده‌نگی و ترس و خوف سارای مه‌حشر داده‌گری مه‌خلوقات هه‌موویان گوێ قولاخن، چاوه‌روانی سه‌ره‌نجام و ئاکامن، سته‌م له‌که‌س ناکری، له‌تاوانیان زیاد ناکری و له‌چاکه‌یان که‌م ناکریتته‌وه .

خودا زوو حیساب و لی‌کۆلینه‌وه له‌گه‌ل به‌نده‌کانی ده‌کا، هیچی لی‌تیک ناچی حیساب کردنی له‌گه‌ل ئه‌م، له‌ حیساب کردنی له‌گه‌ل یه‌کی‌کی‌تر

بی‌ئاگای ناکا، دادگایی کردنی هه‌موو ئاده‌میزاد لای خودا وه‌کوو
دادگایی کردنی نه‌فسیک وه‌هایه، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ئامازه به‌وه
ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿ما خلقکم و لا یبعثکم الا کنفس واحدہ﴾ (لقمان/٢٨)
یان ده‌فرموی: ﴿وما امرنا الا واحدہ کلمح بالبصر﴾ (القمر/٥٠).
خودا زانا و ئاگاداره به‌سهر هه‌موو نه‌یتی و ئاشکرایه‌کدا، هه‌ر له زه‌رره
تا مه‌جه‌رره لای خودا چون یه‌که، ده‌سه‌لاتی به‌سهر هه‌موویان دا
وه‌کوو یه‌که وایه.

ئیمامی موسلیم له‌صه‌حیحی خۆیدا فرمووده‌یه‌کی ریاوایه‌ت کردووه،
فرمووده‌که به‌حه‌دیشی قودسی مه‌شه‌وره ئه‌بوزه‌ر له پیغه‌مبه‌ره‌وه
ریاوایه‌تی کردووه: که له‌په‌روه‌ردگار هه‌ گێڕاویه‌تیه‌وه ده‌فرموی:
﴿یا عبادي اني حرمت الظلم على نفسي و جعلته بینکم محرما،
فلا تظالموا... یا عبادي انما هي اعمالکم احصیها علیکم ثم اوفیکم
اینها، فمن وجد خیرا فلیحمد الله تبارک و تعالی و من وجد غیر
ذلك فلا یلومن الا نفسه﴾.

ئه‌ی به‌نده‌کانم من سته‌مم له‌خۆم یاساغ کردووه و له‌ناو ئیه‌شه‌دا
یاساغم کردووه. که‌واته سته‌م له‌یه‌که‌تر مه‌که‌ن... تا ده‌گاته ئه‌وه که
ده‌فرموی: ئه‌ی به‌نده‌کانم! ئه‌وه کرده‌وه‌کانتان ئه‌نجامیان ده‌ده‌ن و
له‌سه‌رتان ده‌نوسین، پاشان پاداش و سزاتان به‌گوێره‌ی کرده‌وه‌کانتان
ده‌ده‌ینه‌وه، جا که‌سیک خیری هاته پیش باسوپاسی خودا بکات،
وه‌که‌سیکیش شه‌ری توش هات باسه‌رزه‌نشتی خودی خۆی بکات.

نایه‌ته‌کان به‌گشتی و به‌چۆن ئه‌م خالانه‌یان له‌خۆ گرتوون:

١- په‌روه‌ردگار خیری بۆ به‌نده‌کانی ده‌وی و پی‌ی ناخۆشه‌ توشی
شه‌ر بن.

۲- زۆرىمى زۆرى زانايانى ئىسلام ئايەتى ﴿أَمَّا اثْنَتَيْنِ وَ أَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ﴾

يان كىرگۈتە بەلگە لەسەر ھەبوونى غەزابى ناو گۆر، ئەمەش بەگۈيرەى ئەو راقە كىرگەنەى ئىمامى (السدى) بۇ ئەم ئايەتەى كىرگۈتە كە دەفەرمۇى: دوو مەردنەكە و دوو ژيانەكە بەم جۆرىيە: لەدونىادا دەمان مەرىنى و لەگۆردا زىندوومان دەكاتەو بەم پەرسىيار لىكەردن، پاشان دەمانمەرىنىتەو، ئەمجار لەقىيامەتدا زىندوومان دەكاتەو .

۳- رۆژى قىيامەت تاوانباران دان بەتاوان و كوفرى خۇيان دا دەنىن پەشىمانن بەلام بىسۈودە، داواى گەرانەو دەكەن بۇ دونىا بەلام گەرانەو نەبى.

۴- پەرۋەردگار چەندان بەلگەى داناون لەبوونەو ەردا نىشانەى ھەبوون و تاك و تەنھەى و بەتوانايى خودان، ھەركەسىك پىروانىتە ئاسمانەكان و مانگ و خۆرو ئەستىرەكان چۆم و جۆگا و ساراو گۆگىيەى ناو زەوى ، سەبىرى دەرپاكان و چۆنىيەتى باران بارىن بكات ، دەزانى خودايەكى تاك و تەنھاو خاۋەن دەسەلات و زانا ئەم بوونەو ەرى بەدەپىناۋە و بەپىۋەى دەبا...

۵- خودا پىغەمبەرانى بۆيە نادرون ئادەمىزادان بىرسىنن لەرۆژى مەحشەر و رەبەرۋوبوونەو لەگەل خودا .

۶- رۆژى قىيامەت رۆژىكە ھەموو ئادەمىزادانى تىدا زىندوكرائەتەو و لە دەشتىكى كاكى بەكاكى دا كۆكرائەتەو، ھەموو كەس بەئەندازەى كىرگەو ەكانى پاداش و سزا ۋەردەگىرى، ھەموو كەس بەدەرەۋەن و ھىچ شتىك لەخودا نەپنى نىيە، لەو رۆژەدا دەرەكەۋى كە غەظمەت و سەلتەنەت ھەر بۇخودايەو بەغەدالەتكارى سزاو پاداشتى بەندەكانى دەداتەو .

هه ندى له ديارده ترسناكه كانى روژى قيامهت

وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْأَرْزَاقِ إِذِ الْقُلُوبُ
لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظْمِينَ مَالٍ لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعَ
يُطَاعُ ﴿١٨﴾ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾
وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ
بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي
الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ
كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَءَاثَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ
يَذُوبُهُمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاكِ ﴿٢١﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ
قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾

له وه پيش ناماژهى به وه كرد: كه خودا پيغه مبه رانى بويه نار دوون
نا ده ميزاده كان بترسي نى له روژى قيامهت، روژى به يه ك گه يشته وه و
زيندوبو ونه وه، نه مجار هه ندى ديمه نى سامناكى نه و روژه راده نو ينى
بو نه وهى كافره كان له روداوى نه و روژه بترسي نى و واز له كو فرو بيدينى
خويان بهي نى.

دەفەرموی: ﴿وَأَنذَرَهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذَا الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاطْمِينَ﴾ نەى پیتغەمبەر! ئەو کافرو موشریکانە بترسینە لەرۆژی قیامت بۆ ئەوەی وازیینن لە کوفرو بیدینی، بیانترسینە لە روداوی رۆژیک کە ناده میزاد خەریکە دلیان لە شوینی خۆی هەڵدەکەندری و بەرزبیتەو بۆ قورگیان، واتە: دلیان ئەوەندە تەنگ و خەفەتبار دەبن، خەریکە دلیان لە قورگیان بیتە دەری.

﴿مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حِمٍ وَلَا شَفِيعٌ يُطَاع﴾ نیە بۆ کافرو سستەمکاران دۆست و خزم و دلسۆز سودیان پێ بگەیهنن تەکا کارو شەفاعەتکاریان نین، ئەگەر هەشیان بێ شەفاعەتیان لی وەرناگیری.

قیامت هەردی و گومان لەرابوونی دا نیە، هەر شتیکیش هاتنی مسۆگەر بێ نزیکە، دەگوتری: (كُلَّ آتٍ قَرِيبٍ) هەرچەندە لە دیدی ناده میزادانەو هاتنی قیامت دووربێ و رابوونی بوەغری، وەلی لای خودا نزیکە، وەکو لە شوینیکی تردا دەفەرموی: ﴿اَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ﴾ (القمر/۱). یان دەفەرموی: ﴿اتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ﴾ (النحل/۱).

تەجار پەرورەدگار ئەو رادەگەیهنی: کە زانیاری تەواوی دەربارەى کارو کردەو و هەلس و کەوتی هەموو ناده میزادان هەیه هەموو شتیکی کۆنترۆل کردوو. دەفەرموی: ﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾ پەرورەدگار ناگاداری هەموو شتیکی، تەنانت غەیانەتی چاویش دەزانێ کە یەکیک بە غەیانەت سەیری شتیکی حەرام دەکا خودا ناگای لییه، هەرودها شاراودی نیو دل و دەروونەکانیش دەزانێ، ئەو خەيال و خەتەراندی بەسەر دلدا رادەبورن خودا پێیان ناگاداره و دەزانێ چین و چی نین.

به‌کوردی و به‌کورتی زانیاری خودا همه‌موو شتیکی کۆنترۆل کردوو،
 گه‌وره‌بی یان بچوک کهم بی یان زۆر، ناشکرا بی یان نه‌یتی خودا
 به‌ته‌واویی پی‌ی ده‌زانی و ناگای لییه‌تی، ده‌ی با ناده‌میزاد حه‌یا له‌خودا
 بکه‌ن بزائن: که خودا چاوی لییانه و هیچ کرده‌وه و هه‌لسوکه‌وتیکی نه‌وان
 له‌خودا په‌نامه‌کی نیه، که سیک ته‌ماشاکردنی چاوی خائین بزانی دياره
 شتی تری لی گوم نابی.

﴿والله یقضی بالحق﴾ په‌روه‌ردگار به‌هه‌ق و عه‌داله‌تکاری حوکم ده‌کا،
 پاداشی چاکه‌به‌چاکه ده‌داته‌وه و خراپه‌ش به‌خراپه، هه‌رکه‌س شیای چی‌بی
 نه‌وه‌ی دینیته‌وه ری، هه‌ر خودا له‌و رۆژه‌دا حوکم و بریاری به‌ده‌سته‌و
 دادگایی عه‌داله‌تکارییه.

﴿والذین یدعون من دونه لایقضون بشیئ إن الله هو السميع
 البصیر﴾ نه‌و بت و سه‌نه‌مانه‌ی جگه له‌خودا ده‌یان په‌رستن هیچیان
 له‌بارانیه و هیچیان پی‌ناکری و هیچ حیسابیکیان بو‌ناکری، بی‌گومان
 خودا شه‌واو بینایه و هه‌رچی ده‌یکا له‌زانیاریه‌وه هه‌لده‌قۆلی و به‌ته‌واوی
 همه‌موو شتیکی لی‌ده‌زانی، له‌روانگه‌ی نه‌و زانیاریه ره‌هایه‌وه پاداش و
 سزای همه‌موو کهس به‌گویره‌ی کرده‌وه‌کانیان ده‌داته‌وه.

نه‌و قوره‌یشییانه نه‌و خه‌لکه بی‌دین و کافرو مولحیدانه پی‌ویسته
 به‌خۆیاندا بچنه‌وه و له‌خودا بترسن ﴿أو لم یسیروا فی الارض
 فینظروا کیف کان عاقبة الذین من قبلهم﴾ نه‌وه بو‌په‌ند له‌نه‌ته‌وه
 له‌ناوبراوه‌کانی رابووردوو و هه‌رناگرن، بو‌چی نه‌وانه‌ی په‌یامی ئیسلام ره‌ت
 ده‌که‌نه‌وه و سورن له‌سه‌ر کوفرو ئیلحادی خۆیان بو‌چی گه‌شت و
 گوزار ناکه‌ن به‌ناو زه‌وی‌دا؟ بو‌چی به‌چاوی وردبینی‌یه‌وه سه‌یری شوینه‌واری
 رابووردوان ناکه‌ن و بزائن نه‌و گه‌ل و نه‌ته‌وه پی‌شینانه چییان
 به‌سه‌ر هاتوو، چ عه‌زاب و سزایه‌ک گرته‌یه‌وه تیکیه‌وه پی‌چان و له‌ناوی

بردن! له کاتیکدا ﴿کانوا هم اشد منهم قوّة و آثاراً في الارض فاخذهم الله بذنوبهم وما كان لهم من الله من واق﴾ ئەو گەل و نەتەو و رابووردوانە زۆر لە موشریکە قوریشییەکان و کافرانی سەردەمیش بە هیژو تواناتر بوون ، قەلاو شوراو بالەخانەیان لە هی قورەیشییەکان گەورەترو بلندتر و پتەوتر بوون.

خودا بە هۆی تاوان و سەرپیچیانەو، ئەوانە ی لەناو بردن و کەس نەبوو دیفاعیان لی بکا، کەس پارێزگاری نەکردن، دە ی با قورەیشییەکان و هەموو کافر و مولحیدو ستمەکارو تاوانباریک لە هەموو چەرخ و زەمانیکدا بترسن لەو هی: کە خودا چی بە سەر ئەو گەل و نەتەو و رابووردووانە دا هێنا بە سەر ئەوانیشی بینێ ، چۆن ئەوانی لەناو برد ئەمانیش بەو دەردە بەری.

ئەجار هۆی لەناو بردنی نەتەو و ستمەکارەکان دیاریی دەکا و دەفەرموی: ﴿ذلك بانهم كانت تأتيمهم رسالهم بالبينات فكفروا فاخذهم الله، انه قوي شديد العقاب﴾ ئەو هیلاک و لەناو بردنەیان بە هۆی ئەو وەو بوو کە پێغەمبەرەکانیان دەهاتنە لایان و بانگەوازیان دەکردن بۆ ئیمان هێنان و خودا پەرستی ، کە چی ئەو گەل و نەتەو و بەدکارانە پەیامی پێغەمبەرانیان رەتدە کردەو، ئیتر خودا بە هیلایکی بردن و ولاتی بە سەردا وێران کردن، بێگومان خودا خاوەن هیژ و عەظەمەتە ، خاوەن هەلەمەت و شەو کەتە ، هەرچی بیهوی دەیکا، هیچ شتیک نیه بەرگە ی بگرتی ، عەزابی توندو تیژە، بۆ ئەوانە ی سەرپیچی فەرمانەکانی دەکەن، دە ی ئیوەیش ئە ی موشریکەکانی قورەیش و هەموو ملهپور و ستمەکاران پەند لە بەهیلاک چوونی ملهپورانی رابووردوو وەر بگرن و بەخۆتاندا بچنەو، بائێو ش وەکوو ئەوانتان بە سەر نەیه .

چیرۆکی حه زره تی موسا له گه ل فیرعه ون و هاما ن دا

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا
 وَمُسْلَطِينَ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَمَّانَ وَقَارُونَ
 فَقَالُوا سِحْرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ
 عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا
 نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾
 وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ
 أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾
 وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ
 لَا يَوْمُنِي يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾

له وه پێش پهروه ردگار ته سه لای پێغه مبه ری هینایه وه به وه دلای
 دایه وه: که مله ورو موشریکه کانی رابووردو و سه ره نجامیان به هیلاکچون و
 فهوتان بوو ، ته وه تا ئاسه واره که لاهه کۆنیان تا یستاش ماون و ئیواره و
 به یانی قوره یشیه کان له کاتی سه فیه و گه شت و گوزار دا ده یانبینن،
 ته مجار لیته دا به چیرۆک و به سه رهاتی حه زره تی موسا ته سه لای دلای
 ده داته وه، لهم روانگه وه: که حه زره تی موسا وێرای موعجیزه ی ناشکرا و
 جوړاو جوړی له سه ر راستی پێغه مبه ریه تیه که ی که چی فیرعه ون و

هامان و قارون به دروژیان خسته‌وه ، په‌یامه‌که‌یان ره‌تکرده‌وه ، وتیان: سیحریازه، دروژن و فیتنه‌جوئه، به‌لام سه‌ره‌نجام سه‌رکه‌وتن بۆ موسا و شوینکه‌وتوانی بوو، به‌مه‌ش موژده به پیغه‌مبه‌ری نیس‌لام ده‌دا که سه‌رکه‌وتن و سه‌رفرازی دونیاو قیامت هه‌ر بۆ ئه‌وه .

ده‌فرموی: ﴿وَلَقَدْ ارسلنا موسىٰ بآياتنا وسلطان مبين﴾ بی‌گومان ئیمه موسامان کرده پیغه‌مبه‌رو به‌موعجیزه‌ی جوژاو جوژه‌وه ره‌وانه‌مان کرد ﴿الی فرعون و هامان و قارون﴾ بۆ سه‌ر فیرعه‌ون و دارو ده‌سته‌که‌ی که پاشای میصر بوو، هامان وه‌زیرو یارمه‌تیده‌ری بوو و قارونیش ده‌وله‌مه‌ندترین سه‌رمایه‌داری ئه‌و روژگاره بوو.

﴿فقالوا: ساحر کذاب﴾ ئه‌و مله‌پورانه ده‌رباره‌ی ئه‌و پیغه‌مبه‌ره موعجیزه ناشکراو نمایانه وتیان: ئه‌مه سیحریازو دروژن و فیتنه‌یه، که ده‌لی: پیغه‌مبه‌رم درۆ ده‌کا، ئه‌و به‌لگه و نیشانانه‌ی ده‌یاننوتنی له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ریتی خۆی سیحرو چاوبه‌سته‌کی‌یه.

ئه‌م به‌درو‌خسته‌نه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ران و ره‌تکرده‌وه‌ی په‌یامه‌که‌یان داب و نه‌ریتیکی سه‌رتاسه‌ری گه‌ل و نه‌ته‌وه مله‌پورو گومپراکان بووه. وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ناماژه بۆ ئه‌وه ده‌کاوه ده‌فرموی: ﴿كذلك ما اتى الذين من قبلهم من رسول الا قالوا: ساحر او مجنون، اتواصوا به بل هم قوم طاغون﴾ (الذاریات/٥٢-٥٣).

به‌تایبه‌تی ناوی فیرعه‌ون و هامان و قارونی هینا، چونکه ئه‌وانه سه‌رانی مله‌پورو قسه‌پرویشتوو بوون ، ئه‌وانی دی شوینکه‌وتوو گوپراپه‌لی بی‌ده‌سه‌لات بوون، هه‌موو سه‌رده‌می‌کیش دونیاخۆرو مله‌پور، گوئی بۆ به‌لگه‌و موعجیزه راناگرن، هه‌ر خیرا په‌نا ده‌به‌ن بۆ زه‌برو زه‌نگ و هه‌یزو هه‌ول ده‌ده‌ن له‌و رینگه‌وه به‌ره‌رکانی په‌یامی هه‌ق بکه‌ن بۆیه ده‌فرموی: ﴿فلما جاءهم بالحق من عندنا﴾ که ئه‌و پیغه‌مبه‌ره له‌لایه‌ن ئیمه‌ود

به به لگه و مورعجیزه ی حق و ناشکراوه ره وانه کراو هاته ناویان و بانگه وازی کردن، پشتیان لی هه لکردو و په یامه که یان رت کرده وه.

﴿قَالُوا: اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ﴾ مله پوره کان (فیرعه ن و هامان و قارون) وتیان: ده ست بکه نه وه به ته نفیز کردنی یاسای له وه پیشستان دهر باره یان، به م جوړه زارو که نیرینه کانیان بکوژن و میینه کانیان به یلنه وه، بو ته وه ی زور نه بن و نه بنه جیگای مه ترسی، نیرینه کانیان له نا بهرن، میینه کانیان مه ره خه س بکه ن بایببگه ن ده یان که یینه کاره که رو خزمه تی خو مانیان پی ده که یان!

وادیاره نه مه جاری دوو م بوو ه ثم یاسا مله پوری و سته مکاریه دهر باره ی نه ته وه ی ئیسرائیل په پیره و بکری، جاری یه که م: که له پیش له دایک بوونی هه زره تی موسادا بوو، بو ته وه بوو که نه هیلری پی بگا و زو و له نا و بجی، جاری دوو ه میس: له ده ست پی کردنی بانگه وازی هه زره تی موسا وه یاسا که خرایه وه گه ر. به لام فرت و فیلی فیرعه ون سه رنه که وت، نه وه بوو هه زره تی موسا بهر نه و یاسا مندال کوژییه نه که وت و رزگاری بو، جاری دوو ه میس به هه مان شیوه پلانه که یان بی سود بوو.

﴿وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ﴾ فرت و فیلی کافر و خودا نه ناسان گو مپایی یه و سوو د به خش نیه، نه خشه و پلانی که نه تیجه به ده سه ته وه ناداو پیچه وانه ی مه به ست دیتته وه.

وه کوو زانیمان فیرعه ون له پیش له دایک بونی هه زره تی موسادا یاسای نیرینه کوژی نه ته وه ی ئیسرائیلی دهر کرد و په پیره ی کرد، نه مجار داوی دهر کردنی ثم یاسایه و له ژیر تیشکی مانای ثم نایه ته ی ئیره دا دوو بیرو بوچو وغان لا په یدا ده یان:

۱- ویده چی نه و فیرعه ونه ی نه و یاسایه ی دهر کردو و مردبی و وه لی عه هلو جینشینی هاتبته سه رته خت و ئیتر نه و یاسا نیرینه کوژییه

وه لا خرابی و کاریان پی‌ته‌کردبی، هه‌تا ئه‌و کاته‌ی چه‌زره‌تی موسا بانگه‌وازیی خۆی ده‌ست پیکردوه‌و روه‌پروی فیرعه‌ونی تازه‌بوته‌وه، ئه‌م فیرعه‌ونه‌ تازه‌یه‌ش ئاگاداری ژبانی چه‌زره‌تی موسا بووه‌و زانیویه‌تی: که به‌مندالی له‌باله‌خانه‌ی فیرعه‌ون دا پینگه‌یشتوه‌و، هه‌روه‌ها ئاگاداری یاسای له‌وه‌ پێش بووه‌، : که بریتی بوو له‌کوشتنی مندالی نیرینه‌ی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل و مه‌ره‌خه‌سکردنی مێینه‌کانیان! ئیتر دارو ده‌سته‌که‌ی ره‌هنومایی ده‌که‌ن که یاسا کۆنه‌که‌یان بجه‌نه‌وه‌ گه‌ر سه‌ره‌له‌نوێ ده‌ست بکه‌نه‌وه‌ به‌کوشتنی نیرینه‌کانیان به‌تایبه‌تی مندالی ساحیره‌کان و ئه‌وانه‌ی ئیمانیان به‌موسا هیناوه‌ .

۲- ئیحتیمالی دووه‌م ئه‌وه‌یه‌ فیرعه‌ون هه‌ر ئه‌و فیرعه‌ونه‌بی که موسای له‌ خۆگرت و به‌خیوی کرد، وه‌لی به‌تێپه‌رپوونی رۆژگار یاسای نیرینه‌ کۆژیه‌که‌ی سوایی و ئه‌وه‌نده‌ توندوتیژی تێدانه‌مابی، یان هه‌ر کاری پی‌ته‌کردبی و پووچی کردبێته‌وه‌، دارو ده‌سته‌که‌ی ره‌هنومایی ده‌که‌ن بۆ وه‌گه‌ر خسته‌نه‌وه‌ی ئه‌و یاسا سه‌مه‌کارییه‌ و تایبه‌تی ده‌که‌ن به‌وانه‌ی ئیمانیان به‌موسا هیناوه‌و شوینی که‌وتوون، به‌لام وادیاره‌ فیرعه‌ون بۆخۆی رایه‌کی تری هه‌یه‌ و ده‌یه‌وی هه‌لسوکه‌وتیکی تر دژی موسا په‌یره‌وبکا، ده‌فه‌رموی:

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ﴾ لیم گه‌رێن با موسا بکوژم و له‌سه‌رچاوه‌وه‌ ئه‌و بانگه‌وازیه‌ بکوژینمه‌وه‌، وا دیاره‌که‌سانیک هه‌بوون دژی ئه‌وه‌بوون موسا بکوژری، پێیان وابوووه‌ کوشتنی موسا کێشه‌که‌ چاره‌سه‌ر نا‌کاو له‌وانه‌یه‌ جه‌ماوه‌ر کێشه‌که‌ بقۆزنه‌وه‌و به‌شه‌هیدی بزائن و راه‌په‌رینی‌ک دژی دام و ده‌زگای داپلۆسینه‌ری فیرعه‌ون ئه‌نجام بدری، ئه‌مانه‌ش به‌تایبه‌تی دوا‌ی ئیمانه‌یتانی ساحیره‌کان له‌ فستیقاله‌ جه‌ماوه‌رییه‌که‌دا پتر پتر تی‌ده‌چی. یان ویده‌چی هه‌ندی له‌راویژکارانی

فیرعه‌ون له‌دلی خویان دا ترسیک دایگرتین و ترسابن له‌وهی خودای موسا
تۆله‌یان لی‌سینی، چونکه بتپهرسته‌کان پروایان به فره خودایی هدی،
له‌وانه‌یه پییان وابوو بی خوداکه‌ی موسا پاریزگاری لی‌ده‌کا و ناهیلی
ده‌ستدریژی بکریته‌سمر. قسه‌ی فیرعه‌ون که ده‌لی: ﴿ولیدع ربّه﴾
ره‌تکرده‌وهی بیروبو‌چوونی نه‌و جوړه که‌سانه بوو.

له‌وانه‌شه فیرعه‌ون نه‌م قسه‌یدی به‌ته‌وسه‌وه به‌خه‌لکه‌که‌گوتبی بو
گالته پیکردن بوو بی!

نه‌مجار فیرعه‌ون پاساو بو کوشتنی موسا ده‌هینتته‌وه، به‌لکه‌ی به‌هیزی
نه‌ویه ده‌لی: ﴿إني أخاف أن یبدل دینکم أو أن یظهر فی الأرض
الفساد﴾ نه‌من ده‌ترسم ناینتان بگوړی و بیرویاوهرتان تیک بدا، واتان
لی‌بی واز له‌به‌ندایه‌تیکردنی من بهینن و بتپهرستی نه‌کن! ده‌ترسم
بتاڅخاته سمر نایینی خوی و واتان لی‌یکا یه‌کتاپهرستی پدیره و بکه‌ن یان
دوو‌به‌ره‌کی بخاته ناو خه‌لکه‌وه‌و پشیوی و ئازاوه به‌ریابی و به‌مه‌ش
ناسایشی ولات تیک بچی.

له‌به‌رامبر نه‌م جه‌بروت و مله‌وپیه‌ی فیرعه‌وندا موسا په‌نا به‌خوا
ده‌گری و خو ده‌خاته ناو نه‌و قه‌لا پته‌وه‌وه، ده‌فرموی: ﴿وقال موسیٰ إني
عذتُ برّبي وربکم من کلّ متکبرٍ لا یؤمن بیوم الحساب﴾ حه‌زهرتی
موسا ﷺ فرموی: من په‌نا ده‌گرم به‌خودای خوّم و خودای ئیوه‌ش
له‌زه‌ره‌رو زیانی هه‌موو مله‌وپیکی وه‌کوو فیرعه‌ون و هاو وینه‌کانی، په‌نا
ده‌گرم به‌خودا: که‌بمانپاریژی له‌زیانی هه‌موو کافرو مله‌وپیکی بی‌پرواو
ملنه‌ده‌ر بو حق و راستی؛ نه‌وانه‌ی پروایان به‌هاتنی روژی قیامت نیه.

ره‌تدانه‌وه‌ی حه‌زهرتی موسا ﷺ ره‌تدانه‌وه‌یه‌کی جه‌رگیر بوو، هه‌م قسه
بوو، هه‌م کرده‌وه بوو. به‌گویه‌ی داخوازی حال و مه‌قام بوو، واته: نه‌ی
فیرعه‌ون! نه‌وه‌ی تو وت له‌روانگی لاقرتی و گالته‌کردنه‌وه

﴿وَلِدْعُ رَبِّهِ﴾ باموسا هارار له‌خودا که‌ی بکا، نه‌وه نایینی حقه‌ی منه بۆ
گالته‌پیکردن ناشی، وه‌من په‌ناده‌گرم به‌خودای خۆم و هاراری لی‌دده‌کم که
له‌شه‌رو نه‌گبه‌تی تو بیماریزی، ده‌شبینی چون خودا یارمه‌تیم ده‌داو به‌سه‌ر
تودا زالم ده‌کا و بۆرت ده‌ده‌م!

چیرۆکی پیاوه موسولمانه‌که‌ی قه‌ومی فیره‌هون و دا‌کوکی کردنی
له‌ حه‌زه‌تی موسا

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ آلِ
فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ
اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَذِبًا
فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي
يَعِدُّكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَابٌ ﴿٢٨﴾ يَقُومُ
لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنَ
بَاسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا
أَهْدِيكُمْ إِلَّا لِسَبِيلِ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾ وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَنْقُومُ رَبِّي
أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ الْآحْزَابِ ﴿٣٠﴾ مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ
وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾
وَيَنْقُومُ رَبِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾ يَوْمَ تُؤَلَوْنَ مَدَائِرَ

مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾
 وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ
 مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ
 مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ
 مُرْتَابٌ ﴿٣٤﴾ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ
 أَتَاهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ
 يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

له‌وه پیش په‌روه‌ردگار باسی نه‌وه‌ی کرد که فیرعه‌ون هه‌ره‌شه‌ی
 کوشتنی له‌هه‌زه‌تی موسا کرد، ئیتر له‌دیدو پروانگه‌ی خه‌لکه‌وه‌واهه‌ست
 کرا که کوشتنی هه‌زه‌تی موسا مسۆگه‌ره‌وه‌هیچ هه‌یژیک نیه‌بتوانی
 فیرعه‌ون له‌وه‌لویسته‌ی پاشگه‌ز بکاته‌وه‌، به‌ته‌حه‌دداو مله‌وره‌یه‌وه‌ده‌لی:
 من موسا ده‌کوژم باخودا که‌ی نه‌هیل‌ی و به‌رگری لی‌بکا، فیرعه‌ونیش
 فیرعه‌ونه‌و مله‌وره‌پکی سته‌مکاری بی‌ویژدانه‌و هیتله‌ر له‌چاوی‌پا ناوی
 ده‌ستنوژی به‌موفه‌ره‌که‌ده‌شیا .

ئالیره‌دا هه‌یژی ئیمان خو‌ی ده‌نوینی و ئازایه‌تی و برپا پته‌وی
 موسولمان ده‌رده‌که‌وی. کابرایه‌کی بۆره‌پیاو نه‌هامانه‌وه‌نه‌قارونه‌، به‌لام
 خودا هه‌یدایه‌تی داوه‌و نووری ئیمان له‌دلی‌دا چه‌سپاوه‌، نایه‌وی‌پ‌ی بزانه‌
 که‌ ئیمانی هه‌ناوه‌، دیته‌ قسه‌و په‌نجه‌ی نا‌ره‌زایی به‌رزه‌کاته‌وه‌، خوینی
 خو‌ی ده‌کاته‌ کاسه‌وه‌ و گو‌ی به‌سه‌ره‌نجام نادا، ده‌که‌و‌یتته‌ نه‌صیحه‌ت و
 نامۆزگاریی کردنی فیرعه‌ون و دارو ده‌سته‌که‌ی، زۆر به‌لیزانی و ژیرانه‌

به‌رگری له چه‌زده‌تی موسا ده‌کا . ده‌یه‌وی له‌و برپاره‌یان ژئیوانیان
بکاته‌وه ، جوړه‌ها به‌لگه‌یان بۆ دینیته‌وه...!!

ده‌فه‌رموی: ﴿وَقَالَ رَجُلٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ: أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا
أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ، وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ واته: پیاگیتک
له‌داروده‌سته‌که‌ی فیرعه‌ون و قه‌صری پاشایه‌تی : که‌له‌ناو دلێ خۆی‌دا
ئیمانی هی‌نابوو ، نه‌یویست بوو که‌س پی‌ی بزانی، هاته‌ ناخاوتن و
په‌نجی ناره‌زایی ده‌رپری و تی: نه‌وه چۆن ریگه به‌خۆتان ده‌ده‌ن پیاوی‌ک
بکوژن هه‌موو تاوانه‌کانی نه‌وه‌ن ده‌لی: خودای من (الله)یه؟

به‌ج عه‌قلێک ئیوه پرکیشی نه‌و کاره ده‌که‌ن و په‌نا بۆ کوشتنی که‌سی‌ک
ده‌جه‌ن بانگه‌وازی‌تان ده‌کا بۆ خودا په‌رستی و یه‌کتا په‌رستی لوه‌لحال بۆ
پشتگیری بانگه‌وازی‌یه‌که‌ی موعجیزه‌ی جوړاو جوړی خستوونه (پور،
موعجیزه‌کانی گه‌واهیده‌رن له‌سه‌ر راستی پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی و په‌یامه‌که‌ی،
ده‌ی که‌سی‌ک نه‌وه حالی بی بۆ ده‌بی بکوژری؟! که‌ی که‌سی‌کی ئاوا مرۆف
دۆست و خودا په‌رست و بانگ پی‌ژی حه‌ق و عه‌داله‌تکاری شی‌او
کوشتنه؟ ئیتر وادیاره فیرعه‌ون له‌و هه‌ل‌ریسته‌ی پاشگه‌زی‌په‌تله‌ده‌ به‌لای
که‌مه‌ره ته‌نفی‌زکردنه‌که‌ی دواخست .

ئیب‌نوعه‌بیاس ده‌فه‌رموی: له‌داروده‌سته‌که‌ی فیرعه‌ون ته‌ده‌ها ئه‌م کابرایه
و هاوسه‌ری فیرعه‌ون موسو‌لمان بوون و ئیمانی هی‌ناوه . هه‌ره‌ها ته‌و
کابرایه‌ش که‌هه‌والی به‌ موسا دار و تی: ﴿يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتِكَرُونَ بِكَ
لِيَقْتُلُوكَ﴾ القصص/٢٠

نه‌ه‌جار کابرای خاوه‌ن باوه‌ری موسو‌لمان، شه‌ش به‌لگه‌ نا‌پاسته‌ی فیرعه‌ون و
کاربه‌ده‌ستانێ ده‌ربار ده‌کا و ده‌لی:

١- ﴿وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ، وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي
يَعِدْكُمْ﴾ نه‌ی خه‌لکینه! نه‌ی پیار ما‌قول و نه‌نجومه‌نی راوی‌ژر

کاربه‌دهستانی ده‌ربار! نه‌م کابرایه : که موسایه و بانگه‌وازیی خوداپه‌رستی و یه‌کتابه‌رستی ده‌کا، نه‌گهر درۆ بکا هۆبالی درۆ‌کردنه‌که‌ی له‌نه‌ستۆی خۆیه‌تی، خودا له‌دونیاو قیامت سزای ده‌داته‌وه، ئیوه‌ش حه‌قتان نه‌بی به‌سه‌ریه‌وه. خۆ نه‌گهر راست بکات و پیغه‌مبه‌ریی و به‌پیر بانگه‌وازییه‌که‌یه‌وه نه‌چن، نه‌وه به‌ته‌ئکید هه‌ندی له‌وه‌هه‌ره‌شانه‌ی لی‌کردوون دینه‌جی و تووشی نه‌هامه‌تی ونه‌گبه‌تی ده‌بن، که‌وابی وازی لی‌بینن و چیتان به‌سه‌ر خۆی و گه‌له‌که‌یه‌وه نه‌بی با ئیمانی پی‌بینن و شوینی بکه‌ون.

۲- ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ﴾ هێگومان نه‌گهر موسا حه‌قی به‌ده‌سته‌وه نه‌بی، دۆرزن بی داوای پیغه‌مبه‌ریتیه‌که‌ی راست نه‌بی و خودا به‌موعجیزه‌ کۆمه‌کی پی‌نه‌کا، خودا ریسوای ده‌کاو به‌هیلاکی ده‌با، چ پتیوست نا‌کا ئیوه بیکوژن و خۆتانی پتوه ماندو بکه‌ن !!

۳- ﴿يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ﴾ ، فمن ينصرنا من بأس الله إن جاءنا هكذی گهل و نه‌ته‌وه‌که‌م نه‌وه خودا ژبانێ جیهانی بو ئاسان کردوون، فه‌رمانه‌وه‌ایی به‌رفراوانی پێداون، بالاده‌ستی کردوون به‌سه‌ر نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل دا و به‌ناره‌زووی خۆتان ئاغایه‌تیان به‌سه‌ره‌وه ده‌که‌ن، خۆتان ئاغا و کوێخای ناخی میصرن و هه‌رچی بیلێن و بتانه‌وه‌ی جی‌به‌جی‌ی ده‌که‌ن، ده‌ی له‌پاساوی نه‌م جاهو سه‌لته‌نه‌ته‌ی پیتاندراره سوپاسی خودا بکه‌ن و شوین په‌یامی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی بکه‌ون، بترسن له‌ سزاو تۆله‌ی سامناکی.

جا نه‌گهر ئیوه سه‌ره‌پێچی په‌یامی موسا بکه‌ن و خودا تۆله‌ی لی‌ستاندن و عه‌زابی بو سه‌ر ناردن، کێ له‌عه‌زابی سه‌ختی خودا ده‌مانپاریزی؟ دلنیا‌بن نه‌گهر خودا عه‌زابی سه‌ختی خۆی بنی‌ری، نه‌وه سوپاو نامی‌رو هێزه‌ی شانازی پتوه ده‌که‌ین هیه‌ج دادمان ناداو هیه‌چمان

لی‌ناگیریتته‌وه . به‌لام فرعه‌ون سوور بوو له‌سه‌ر هه‌لویتستی مله‌ورانسه‌ی
خۆی و گوئی بیستی نامۆزگاری دلسۆزانه‌ی کابرای موسولمان نه‌بوو،
به‌لککوو:

﴿قال فرعون ما أريكم إلا ما أرى وما أهديكم إلا سبيل الرشاد﴾
فیرعه‌ون له‌وه‌لامی کابرای خاوه‌ن ئیمان دا وتی: من رازی نابم جگه‌ له‌و
ریبازه‌ی من په‌سه‌ندی ده‌که‌م چ ریبازی دیکه‌ په‌یره‌و بکه‌ن، نه‌وه‌ی من
پیم باشه‌و په‌یره‌وی ده‌که‌م ده‌بی ئیوه‌ش نه‌وه‌تان به‌لاوه‌ باش بی‌و په‌یره‌وی
بکه‌ن، دلنیا بن من ته‌نها شاره‌زایی ئیوه‌ ده‌که‌م بو ریبازی راست و
دروست و سه‌رفرازی و به‌خته‌وه‌ریی . من پیم باشه‌ موسا بکوژن و
له‌کوژی بکه‌نه‌وه ، لهم ریگه‌ چاره‌ زیاتر هیچ ریگه‌ چاره‌سه‌ری تر په‌سه‌ند
ناکه‌م، ئیتر دارو ده‌سته‌و نه‌ته‌وه‌ی فیرعه‌ون گوئیان به‌نامۆزگاری بابای
موسولمان نه‌دا، و گوئی بیستی فه‌رمانی فیرعه‌ون بوون و خۆیان تووشی
هیلاکه‌ت کرد.

وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تر دا ناماژه‌ بو نه‌وه‌ ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿فَاتَّبِعُوا
امر فرعون وما امر فرعون برشید﴾ (هود/٩٧) یان ده‌فه‌رموی: ﴿واضِلْ
فرعون قومه‌ وما هدی﴾ (طه/٩٧) .

فیرعه‌ون سه‌رکرده‌یه‌کی خائین به‌گه‌ل و ولات بوو، مله‌ه‌ورو
سته‌مکاربوو، چه‌وسینه‌رو بی‌ویژدان بوو ، خۆی و گه‌له‌که‌ی تووشی
نه‌هامه‌تی دنیا و قیامه‌ت کرد، جاوه‌نه‌بی میژووی که‌وناپرای ئاده‌میزاد
ته‌نها فیرعه‌ونی تیدا بروبی و به‌س به‌لکوو به‌هه‌زارانی وه‌کوو فیرعه‌ونی
به‌خۆوه‌ بینیه‌و و ده‌بینی، هه‌ر سه‌رکرده‌و رابه‌رو پاشاو ریش سپی و
به‌هرسیکی ولات به‌زه‌بی به‌خۆی شوین که‌وتوو ژێرده‌سته‌کانیدا نه‌یه‌ته‌وه
فیرعه‌ونیکه‌ بو خۆی و گه‌ل به‌ق‌ر ده‌دا و ولات وێران ده‌کا.

له‌هه‌موو سهرده‌میك و رۆژگارێك دا نموونه‌ی فیرعه‌ون به‌سه‌دان و به‌هه‌زارانه ، چاو خورده‌كه‌وه و بره‌وانه به‌ده‌گه‌من نه‌بی به‌رپرس و سه‌ركرده‌و رابه‌ریكی دلسۆزو خه‌مخۆری گه‌ل و ولّات نابینی ، به‌لام خائین و سته‌مكارو مله‌ورو خۆبه‌رست له‌هه‌ژمار نایه‌ن و خودا له‌شه‌رو نه‌گه‌ته‌ی مله‌وران بانه‌پاریزی!

له‌حه‌دیشی سه‌حیح و چه‌سپاری موسلیم و بوخاری دا له‌مه‌عه‌لی کوری یه‌ساره‌وه فهرمووده‌یه‌ك ریه‌ایه‌ت کراوه ده‌فه‌رموی: (ما من عبد یسترعیه الله رعیة یموت یوم یموت ، وهو غاش لرعیتة الا حرم الله علیه الجنة ، وان ریحها لیوجد من مسیره خمس مائة عام) هه‌ر به‌نده‌یه‌ك خودا به‌رپرسیاریه‌کی گه‌ل و ولّاتی بداته ده‌ست و خیانه‌تیان لی‌بکا، كه‌مرد جینگای دۆزه‌خه‌و خودا بۆنی به‌هه‌شتی لی‌یاساغ ده‌کا، هه‌رچه‌نده‌ بۆنی به‌هه‌شت نه‌وه‌نده‌ خۆش و زۆرو كه‌س‌كونه‌ پینج سه‌د ساله‌ ری ده‌روا له‌دوره‌وه بۆنی ده‌کری!

٤- ﴿وقال الذي آمن: يا قوم اني أخاف عليكم مثل يوم الأحزاب مثل دأب قوم نوح و عاد و ثمود و الذين من بعدهم﴾ بابای موسولمان نه‌و پیاگهی له‌نه‌ته‌وه‌ی فیرعه‌ون خودا هیده‌ایه‌تی دابوو، ئیمانی به‌موسا هینا بوو، درێزه‌ی به‌نامۆژگاریه‌کانی داو وتی: ئه‌ی گه‌ل و نه‌ته‌وه‌که‌م، نه‌گه‌ر ئیمان به‌په‌یامی موسا نه‌هینن، ترسم هه‌یه‌ تووشی‌عه‌زایی سه‌ختی دنیا و قیامه‌ت بن، ترسی ئه‌وه‌م هه‌یه‌ چی به‌سه‌ر ئه‌و گه‌ل و نه‌ته‌وانه‌ی گه‌له‌کۆمه‌کیان له‌پیتفه‌مبه‌ره‌کانیان کرد به‌سه‌ر ئیوه‌ش بی.

ده‌ترسم ئیوه‌ش نه‌گه‌ر بره‌وا به‌په‌یامی موسا نه‌که‌ن به‌ده‌ردی گه‌لی نوح و گه‌لی عاد و ته‌موود و نه‌و نه‌ته‌وه‌انه‌ی دوا نه‌وان : که‌ خودا له‌ناوی بردن - بچن، چۆن خودا نه‌وانی ریشه‌کیش کرد ئیوه‌ش قه‌لاچۆ بکات ، نه‌وه‌ می‌ژوو شایه‌ته‌ په‌روه‌ردگار له‌سه‌ر سه‌ره‌پچی و مله‌وری، نه‌و گه‌ل و

نه ته وانه ی له ناو بردن و کهس نه بوو دیفاعیان لی بکا و بیانپاریزی !! بۆ خویان سته میان له خویان کرد .

﴿وما الله يريد ظلماً للعباد﴾ دلتیابن خودا نایه وی سته م له بهنده کانی بکا ، به بی تاوان نه و گهل و نه ته وانه ی ریشه کیش نه کردوون، به لکوو له سه ر سه ریچی کردن و تاوان له ناوی بردوون!

ه- ﴿ويا قوم ائني اخاف عليكم يوم التناد، يوم تولون مدبرين ما لكم من الله من عاصم﴾ نه ی گهل و نه ته وه کهم نه من جگه له عه زابی دونیا و له ناوچوونی به کۆمه لتان ترسی نه وه م هیه تووشی عه زابی قیامه تیش بن، به ته تکیدیش تووش ده بن، تووشی عه زابی روژی هاوار هاوار و بانگ لیک کردن ده بن، له هه موو لایه که وه هه ر بانگ کردن و پارانه وه و راپیچکردن و بگهرو بهرده یه، فریشته بانگی ئاده میزاد ده کهن، به هه شتی بانگی دۆزه خی و دۆزه خی بانگی به هه شیتان ده کهن.

ودکوو له نایه تیکی تردا ئاماژه بۆ نه وه ده کاو ده فهرموئ: ﴿ونادی اصحاب الجنة اصحاب النار ان قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقاً فهل وجدتم ما وعد ربكم حقاً؟ قالوا: نعم﴾ (الأعراف/۴۴) یان ده فهرموئ: ﴿ونادی اصحاب الأعراف رجالاً يعرفونهم بسيماهم﴾ (الأعراف/۴۸) یان ﴿ونادی اصحاب النار اصحاب الجنة ان افيضوا علينا من الماء او مما رزقكم الله﴾ (الأعراف/۵۰).

ههروه ها دترسم تووشی عه زابی روژی قیامه ت بن؛ نه و روژه ی لدرسی دۆزخ هه لدین، یان له ویستگه ی مه حشهروه راپیچ ده کرین بۆ نه ی دۆزه خ ، کهس پشتگیریتان لی ناکا و له خوتان ناگری، کهس شه فاعه تتان بۆ ناکات، دیمه نی راکردن و هه لاتنی قیامه تی نه و مله ورو دهره به گ و سته مکارو خۆبه زلزانانه زور گوغجاوه له گهل نازو فیزو که له ره قی دونیا یان. که سیك له دونیادا نه وه هه لوستی بی، ده بی

له‌قیامت دا ئه‌وه حالّی بی. ﴿وَمَنْ يَضِللِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ كه‌سیك خودا گومرای بكا كه‌س نیه بتوانی هیدایه‌تی بدا. ئه‌مه ئاماژه‌کردنیکی ناسکی تیدایه بۆ قسه‌که‌ی فیرعه‌ون: ﴿وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾ (غافر/٢٩).

٦- ﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ الْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ ، حَتَّى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ: لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا﴾ له‌کۆتاییدا سه‌رکۆنه‌یان ده‌کا به‌وه که‌باوک و باپیرانیان هه‌لۆیستی ناشیرینیان به‌رامبه‌ر هه‌زهره‌تی یوسف عليه السلام نواند ، ئه‌وه‌یان ئاراسته‌ ده‌کا که به‌درۆخسته‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ران دیارده‌یه‌کی باوی باوک و باپیرانیان بووه، بیگومان له‌روژگاری خۆیدا هه‌زهره‌تی یوسف هاتۆته‌ سه‌ر باوک و باپیرانتان و موعجیزه‌و به‌لگه‌ی له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی خۆی نواندو بانگه‌وازیی کردن بۆ خوداپه‌رستی و یه‌کتاپه‌رستی، که‌چی به‌درۆتان خسته‌وه، واته‌ باوک و باپیرانتان به‌درۆیان خسته‌وه و به‌رده‌وام به‌رامبه‌ر په‌یامه‌که‌ی له‌شک و گومان دا بوون ، یوسف عليه السلام و هه‌موو ئه‌و پیغه‌مبه‌رانه‌ی له‌دوا ئه‌وه‌وه هاتوون به‌درۆتان خسته‌وه، کاتیکیش هه‌زهره‌تی یوسف له‌دونیا ده‌رچوو، وتتان: ئه‌وه ئیتر خودا دواى ئه‌و هیچ پیغه‌مبه‌ریک ره‌وانه‌ ناکا!

شایانی باسه‌ ئه‌مه یه‌که‌مجاره‌ قورئان ئاماژه‌ ده‌کا بۆ پیغه‌مبه‌ریتی هه‌زهره‌تی یوسف و ره‌وانه‌کردنی بۆ سه‌ر ئه‌هلی میصر، له‌وه‌پیش زانیمان که هه‌زهره‌تی یوسف گه‌یشته‌ ئه‌وه که بکریته‌ ئه‌مینداری گه‌نجینه‌و رزق و روژی ولاتی میصر به‌لکو بوو به‌عه‌زیزی میصر که گه‌وره‌ترین پله‌و پایه‌ی ئیداری ئه‌و ولاته‌ بوو، واته‌: وه‌ک سه‌ره‌ک وه‌زیران وابوو.

بۆیه ئیتمه‌ ده‌توانین بلّین: چونکه هه‌زهره‌تی یوسف ده‌سه‌لّات و فه‌رمانپه‌روایی هه‌بووه تا له‌ژیان دا‌بووه خه‌لکه‌که به‌ئاشکرا نه‌یان‌توانیوه

به بره ره کانی بکه ن و په یامه که ی ره ت بکه نه وه، به لام کاتیک که له دونیا
 ده رچوه ترس و خو فیان نه ماوه، نیت که ف و کولی ناو دهروونی خو یان
 هه لپشتوه، پیخو شحالی خو یان به مردنه که ی ده برپوه، بیرو باوه ری
 به کتاپه رستیان ره تکر دو ته وه، به هه موو عه قلی خو یان گه یشتنه نه وه که
 نیت خدا له وه دوا پیغه مبه ری تر نانی ری.

﴿كذلك يضل الله من هو مسرف مرتاب﴾ ناوا به و جو ره هه رکه سی
 زیده رپه وی بکا له تاوان و شک و گومانی هه بی ده رباره ی نایینی خودا
 گومرای ده کا و سه ری لی ده شیو تی.

نه مجار وه صفی نه و جو ره ناده میزاده نه گبه تانه ده کاو ده فهرموی:
 ﴿الذين يجادلون في آيات الله بغير سلطان اتاهم﴾ نه و زیده رپه وانه له تاوان
 دا و نه و دل پر شک و گومانانه که سانیکن، به بی نه وه ی به لگه و
 نیشانه یه کیان بو هاتی ده مه ده می یانه ده رباره ی نایه ته کانی خودا،
 به ناهه ق به ره نگاری هه ق ده که ن، ده یانه وی به فوو ته ستیره ی پر شن گداری
 نایینی خودا بکوژینه وه.

﴿كبر مقتاً عند الله و عند الذين آمنوا﴾ زور گه وره و ترسنا که له لای
 خودا و موسولمانان نه و کی شهو جیداله ی نه وان به ناهه قی نه نجامی ده ده ن،
 چونکه کی شهو جیدالی بی بناغه یه، بویه خودا ده بیوغزینی و سزای دانا وه
 بو نه وانه ی نه و کاره ده که ن، موسولمانان ده بیوغزینن و هه ر که سی ک
 بیکا ده نگی لی داده برن و گفت و گو ی له گه ل نا که ن.

﴿كذلك يطع الله على كل قلب متكبر جبار﴾ ناواو به و جو ره خودا
 چون دلی جیدالکمران و دل پر له گومانی کوژ کرد. دلی هه موو سه رره ق و
 خو به زلزانیکی سته مکار موژ ده کا، هه ر که سی ک رو له هه ق وهر گپی ری و
 به ده سه لات و زه بوون و هه ژاران بچه و سینی ته وه، سوکایه تیان پی بکا و

کوست و بریان بکا، خودا دلی مۆر ده‌کا و له نیعمه‌تی یه‌کتاپه‌رستی بی‌به‌شی ده‌کا، شیایوی عه‌زابی سه‌ختی دۆزه‌خی ده‌کا .

(الشعی) ده‌لی: هه‌ر که‌سیک به‌ناهه‌ق دوو ئاده‌میزاد بکوژی به‌جه‌بیار له‌قه‌له‌م ده‌دری. قه‌تاده ده‌لی: هه‌ر که‌سیک به‌ناهه‌ق یه‌کیک بکوژی له‌پیری جه‌بیار حسیب ده‌کری .. موقتیل ده‌لی: (متکبر) که‌سیکه‌ مل نه‌دا بۆ یه‌کتاپه‌رستی، (جبار) که‌سیکه‌ به‌ناهه‌ق ئاده‌میزاد بکوژی و به‌مله‌وپی بیانچه‌وسیتته‌وه .

فیرعه‌ون قه‌ئس ده‌بی و گالته به‌په‌یامی موسا ده‌کات

وَقَالَ فِرْعَوْنُ

يَهْمَنُ ابْنُ لِي صِرَاحًا لِّعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ ﴿٣٦﴾ أَسْبَابَ السَّمَوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا
وَكَذَلِكَ زَيْنَ فِرْعَوْنَ سَوْءَ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ
وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٧﴾

له‌وه‌پیش وه‌صفی فیرعه‌ونی کرد به‌وه که‌ خۆبه‌زلزان و چه‌وسینه‌ره‌وه‌و مروت کور بووه، ، نه‌جار لی‌ره‌دا نمونه‌ی سه‌ره‌رقی و خۆبه‌زلزانی و مله‌ورپه‌که‌ی ده‌هیتته‌وه‌ ده‌فه‌رموی:

﴿وقال فرعون يا هامان ابن لي صراحاً لعلني ابلغ الاسباب اسباب السموات فأطلع الى إله موسى وإني لأظنه كاذباً﴾ فیرعه‌ونی پادشا به‌هامانی وه‌زیری گوت: ئه‌ی هامان ده‌ست به‌کاربه‌ بجۆ قه‌لا یه‌کم بۆ

دروست بکه به‌شکو بگه‌مه نهو ئاسۆ دووره‌ده‌ستانه و ئاسۆ
دووره‌ده‌سته‌کانی ئاسمانه‌کان تا له‌وێرا پروانه خودای موسا، بزانم ئاخۆ
ده‌یدۆزمه‌وهو شتی واهه‌یه؟ بینگومان من پێم وایه درۆ ده‌کا و چ خودای
وه‌ها نین که موسا باسی لێوه ده‌کا.

فیرعه‌ون مه‌به‌ستی به‌م قسانه‌ی گالته‌کردن بوو به‌په‌یامی موسا و
ره‌تدانه‌وه‌ی بانگه‌وازییه‌که‌ی بوو، له‌هه‌مان کاتدا ویستی سه‌ر
له‌داروده‌سته‌که‌ی تێک بداو له‌سه‌ر کوفرو فیرعه‌ون په‌رستی بیانیه‌یلێته‌وه‌.
گالته‌ی به‌عه‌قلیان کردو سوکایه‌تی پیکردن، نه‌وانیش هێنده ده‌به‌نگ بوون
پروایان پێ‌کردو شوینی که‌وتن، ملکه‌چی فه‌رمان و جله‌وگیریه‌کانی بوون.
﴿كَذَلِكَ زَيْنَ لَفْرَعُونَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصَلَّ عَنْ السَّبِيلِ، وَمَا كَيْدُ
فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ﴾ ئابه‌و جوژه گومراویستی‌یه به‌و شیوه ته‌حه‌قی و
نه‌فامی‌یه فیرعه‌ون کاری گه‌ندی خۆی به‌جوان زانی، کاری ناشیرینی بو
جوان کرا، واته: له‌گومراییی و سه‌رپێچی کردن دا زێده‌ره‌ویی کردو له‌سه‌ر
مله‌وڕیی و بوغراییی خۆی به‌رده‌وام بوو، شه‌یتان رێگای عه‌داله‌ت و حه‌ق
په‌رستی لی‌به‌ست، و نه‌یه‌یشت په‌یره‌وی بکا، فرت و فێلی فیرعه‌ون بو
له‌خشته‌بردنی خه‌لکانی دیکه، هه‌مووی خه‌ساره‌مه‌ندی و به‌دبه‌ختی‌یه، چی
له‌پیناوی فرت و فێله‌کانی دا خه‌رج بکا به‌فیڕۆ ده‌چی و هیچی لی‌شین نابێ.

ئامۆژگاری پیاوه ئیمانداره‌که بو گه‌ل و نه‌ته‌وه‌که‌ی

وَقَالَ الَّذِي

ءَامَنَ يَقَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِيَكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٨﴾
يَقَوْمِ إِنَّمَا هَٰذِهِ الدُّنْيَا مَتَعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ

دَارُ الْقَرَارِ ﴿۳۹﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا
 وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
 فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۴۰﴾
 ﴿۴۱﴾ وَيَقُومُ مَالِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَةِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى
 النَّارِ ﴿۴۲﴾ تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ
 لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَرِ ﴿۴۳﴾ لَاجِرَمَ
 أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ
 وَأَنْ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَبِ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ
 ﴿۴۴﴾ فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولَ لَكُمْ وَأَفِئْضُ أَمْرِ إِلَى
 اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِصِيرُ الْعِبَادِ ﴿۴۵﴾ فَوَقَدَ اللَّهُ سَيِّئَاتِ
 مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ ﴿۴۶﴾ النَّارُ
 يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا
 آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿۴۷﴾

وپرای نهو هه‌موو چارواو‌کردنه‌ی فیرعه‌ون، سه‌رباری نهو سه‌ره‌قی و
 دل‌ره‌قیه‌ی فیرعه‌ون، بابای موسولمان کۆلی نه‌دا و سوور بوو له‌سه‌ر
 نامۆژگاری و نه‌صیحه‌تی خۆی، بۆ دوا‌جار زۆر به‌راشکاوی په‌یامی خۆی

ئاراسته کرد و سى جار بانگه‌وازی دلسوزانه‌ی به‌نه‌ته‌وه‌کەى راگه‌یاند. له‌جاری یه‌که‌مدا به‌شیوه‌یه‌کى کورت بانگه‌وازی کردن بۆ قبولکردنى په‌يامى حه‌زرتى موسا، له‌دوو جارو سییه‌جاردا به‌شیوه‌یه‌کى دوورو دريژ و ته‌فصيل نامیژ بانگه‌وازی ئاراسته‌کردن؛ بسانگى کردن بۆ ئيمانیه‌ینان به‌خودا، ئه‌جار ترساندن له‌بوغرابوون به‌دونیا و هه‌لینان بۆ کارکردن بۆ قیامت، ئه‌جار به‌راوردیه‌کى کرد له‌نیوان خوداپه‌رستى و بته‌پرستى‌دا، ئه‌جار ئه‌وه راده‌گه‌یه‌نئى که ئه‌و پشتى به‌خودا به‌ستوه و هه‌موو کاریکی خۆى حه‌واله‌ی ئه‌و خاوه‌ن ده‌سه‌لاته ره‌هايه‌کردوه.

ده‌فرموى: ﴿وَقَالَ الَّذِي آمَنَ: يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾
ئو بابایه‌ی ئیمانی هینابو له‌قه‌ومى فیرعه‌ون وتى: ئه‌ی نه‌ته‌وه‌که‌م!
گه‌لۆ شوینم بکه‌ون، چیتان پی‌یژم به‌قسه‌م بکه‌ن، خاتر جه‌م بن شاره‌زایتان ده‌که‌م بۆ ریبازى خیر و سه‌رفرازی هه‌ردوو جیهان،
ئه‌ویش شوین که‌وتنى ئه‌و په‌يامه‌یه که موسا هیناویه‌تى. هه‌لبه‌ته ئه‌م
قسه‌یه‌ی بابای موسولمان به‌شیوه‌یه‌کى ناراسته‌وخۆ ئاماژه‌ی ئه‌وه‌ی
تیدايه که ریبازى فیرعه‌ون ریبازى گومراییه.

ئه‌جار ئاماژه به‌هیچ و پوچى ژيانى دونیا ده‌کا، و ده‌فرموى:
﴿يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ﴾ گه‌لۆ!
خاترجه‌م بن ئه‌م ژيانى دونيايه هه‌ر تاویکه‌و ده‌پریته‌وه، که‌خایه‌ن و
بی‌وه‌فایه، چه‌ندیک دريژه بکیشى مردنى له‌دوايه‌و کۆتایى دى، ژيانى
روژى دواى به‌رده‌وام و نه‌پراوه‌یه، بۆ هه‌تا هه‌تایه و مردنى به‌دوادا نایه،
خه‌لکى له‌و روژه‌دا ده‌کرینه دوو پێر به‌هه‌شتى و دۆزه‌خى، به‌خته‌وه‌ر و
کامه‌ران که‌سیکه له‌ژيانى دونیادا هه‌ول‌بدات بۆ ئه‌وه‌ی به‌هه‌شتى بى،
نه‌گه‌ت و به‌دبه‌خت که‌سیکه هه‌ول‌بدات دۆزه‌خى بى.

﴿من عمل سیئة فلا یجزی الاّ مثلها، ومن عمل صالحاً من ذکر او انثی وهو مؤمن ، فأولئك یدخلون الجنة یرزقون فیها بغير حساب﴾
 کەسێک تاوانی: ئەنجام بدا لەروژی قیامەتدا هەر بەئەندازەی تاوانە کەمی
 تۆلەمی لی‌دەسەندری، کەسێکیش کردەوێ چاک بکا -چ نێبی چ می بی-
 واتە: بەگوێرەی فەرمان و جلەوگیری خودا هەلسوکەوت بکا، برۆای بەتاک
 و تەنهایی خودا هەبی، هەر ئەوانە دەچنە ناو بەهەشتەووە لەزەت و
 خوشی بەردەوام نەبراوێان دەدریتی، پاداشتیان بی‌هەژمارو بی‌حیسابە،
 دووچەندانە^١ و^٢چەندانە پاداشتیان دەدریتەو، ئەمەش لەپروانگەی فەزل و
 رەحمەتی خوداوەیە:

ئەم نایەتە بنەمایەکی سەرەکییە بۆ دەرھێنانی ئەحکامی شەرعی
 لەبۆاری جینایات دا، زۆر یاسا و قانونی لی‌دەردەھێنری ئەو دەگەییەنی
 تۆلەستاندنەو بە (مثل) واتە: بەئەندازەی تاوان رینگە پێدراو و
 مەشروعە زیاد لە (مثل) ناپروایە و لەسنوور دەرچوونە .

﴿یا قوم! مالی أدعوکم الى التّجاة و تدعونني الى التّار﴾ گەلۆ! ھۆی
 چیه من بانگەوازیستان دەکەم بۆ رینگای سەرفرازی و رزگاربوون لەئاگرو
 شادبوون بەبەهەشت بەھۆی نیمانھێنانتان بەخودا و برۆابوونتان بە
 پیغەمبەران و یەکتاپەرستی ، کەچی ئێوە بانگەوازییم دەکەن بۆ کرداری
 خراب و ریبازی بەرەو دۆزەخ و بەدبەختی ھەتا ھەتایی؟؟ بۆچی داوام
 لی‌دەکەن ھاوێ بۆ خودا دا بنییم و بتپەرستی بکەم؟؟

نەری بۆچی ﴿تدعونني لأکفر بالله وأشرك به مالیس لي به علم وأنا
 أدعوکم الى العزيز الغفار﴾ ئێوە بانگی من دەکەن و ھەلەم دەنێن بۆ
 ئەوێ برۆام بەتاک و تەنهایی خودا نەبی و ھاوێ بۆ دا بنییم؟! لەکاتی کدا
 ئەو شتەمی کە دەتانەوی بیکەم ھاوێ خودا ھیچ بەلگەیەکم نیە لەسەر
 خودایەتی ئەو شتە، ئەدی بە چ عەقلێک بیکەم ھاوێ خودا!؟

وه لحال من بانگه‌وازیستان ده‌که‌م بۆ شه‌وه‌ی ئیمان بینن به‌خودایه‌ک
 هه‌رچی صیفاتى ئولوهیته هه‌یه تى‌یدایه، هه‌رچی صیفاتى جه‌لال و
 جه‌مال هه‌یه هه‌یه‌تى. خودای من خودایه‌کى خاوه‌ن تواناو ده‌سه‌لاته، زۆر
 به‌ناسانى ده‌توانى تۆله له‌سه‌رپیچیکاران بسینى لیخۆشبووه و تاوانپۆشه
 بۆ شه‌وانه‌ی تۆبه‌ده‌که‌ن و بۆلاى شه‌وه‌ده‌گه‌رینه‌وه.

نه‌جار جه‌ختى له‌سه‌ر پرپوچی بیروباوه‌ره‌کیان کرده‌وه و تى: ﴿لا جرم
 انّ ماتدعونى اليه ليس له دعوة في الدنيا ولا في الآخرة﴾ شتیکی
 به‌لگه نه‌ویست و چه‌سپاوه، عه‌قل ده‌یسه‌لمینى و واقیع ده‌یچه‌سپینى
 شه‌وه‌ی ئیوه داوام لى‌ده‌که‌ن له‌به‌تبه‌رستى و هاوه‌لدانان بۆ خودا، شه‌وه‌ی
 ئیوه به‌خودای ده‌زانن و په‌رستشى بۆ ده‌که‌ن، نه‌گه‌ر بانگی لى‌یکه‌ن وه‌لام
 ناداته‌وه، نه‌له‌دونیا داو نه‌له‌قیامه‌ت دا سود به‌عیباده‌تکه‌ره‌که‌ی
 ناگه‌یه‌نى، ناشنه‌وى و نابینى، شه‌دى چۆن به‌که‌لکى خودایه‌تى دى؟!

غونه‌ی شه‌م نایه‌ته نایه‌تیکی تره ده‌فه‌رموى: ﴿ومن اضل ممن يدعو من
 دون الله من لا يستجيب له الى يوم القيامة، وهم عن دعائهم غافلون، واذا
 حشر الناس كانوا لهم اعداء وكانوا بعبادتهم كافرين﴾ (الاحقاف/٦-٥).
 یان ده‌فه‌رموى: ﴿ان تدعوهم لا يسمعوا دعاءكم ولو سمعوا ما
 استجابوا لكم، ويوم القيامة يكفرون بشرككم﴾ (غافر/١٤).

ده‌بى كى له‌و كه‌سه بى عاقلتر بى داریكى داتاشر او به‌ردىكى راسته‌و
 پاسته‌ كراو بپه‌رستى، یان گۆرو قسنى پیاو چاكىك بكاته نزرگای خو‌ی و
 به‌ده‌ورى دابسو‌رپه‌تو پى‌ی وابى شه‌و مردوه به‌هانا‌یه‌وه دى و سودو قازانجى
 بى‌ده‌گه‌یه‌نى، هاواری لى‌بكاو لى‌بپارپه‌وه!

﴿وان مردنا الى الله، وأن المسرفين هم أصحاب النار﴾ بیگومان
 سه‌ره‌نجام گه‌رانه‌وه‌مان بۆلاى خودایه، هه‌موومان ده‌مرین وه‌ه‌موومان
 زیندو ده‌كری‌ینه‌وه ده‌چینه‌وه به‌رقابى په‌حه‌متى، شه‌وده‌م هه‌موو كه‌سىك

به‌گویره‌ی کرده‌وی خۆی مامه‌له‌ی له‌گه‌ڵ ده‌کری، پاداشی چاکه به‌هه‌شتی رازاوه‌یه و سزای خراپه ئاگری دۆزه‌خه.. ته‌جاوه‌زکاران و زیده‌په‌وان، نه‌وانه‌ی روچون له‌ گومپرای و کوفر و بێدینی دا ئه‌هلی ناو دۆزه‌خن و ده‌خرینه‌ ناوی و بۆ هه‌تا هه‌تا هه‌تایه‌ تی‌یدا ده‌می‌ننه‌وه..

ئه‌جار بابای ئیماندار نامۆژگارییه‌کانی به‌ وته‌یه‌کی جوان و شیرین و کاریگهر کۆتا پێ هیناو دا وای لی کردن بیر له‌ داهاتوی خۆیان بکه‌نه‌وه و دووربین وورد بین بن، روی تی‌کردن و وتی:

﴿فستذكرون ما أقول لكم ان الله بصير بالعباد﴾ گه‌لۆ! داهاتوو نزیکه، له‌وه به‌ولاره راستی قسه‌کانی منتان بۆ ده‌ر ده‌که‌وی، نه‌وه‌مه نامۆژگارییه‌کانی منتان دینه‌وه‌ بیر، ده‌زانن نامۆژگاری و هه‌ول و ته‌قه‌للای من له‌گه‌لتان چهند دلسۆزانه‌یه، به‌لام نه‌وه‌ کاته‌ی ئه‌م راستییانه‌تان بۆ ده‌ر ده‌که‌وی، گوێگرتن و په‌شیمان بوونه‌وه سودی نیه، کار له‌کار ده‌ترازی و وه‌ختی ته‌کلیف و به‌ر پرسیاری به‌سه‌ر ده‌چی، کاتی حساب لی‌کۆلینه‌وه‌ سزاو پاداشته!

﴿وأفوض أمري الى الله﴾ من ئیستا پشت به‌خودا ده‌به‌ستم و داوای کۆمه‌کی هه‌ر له‌وه‌ که‌م بۆ نه‌وه‌ی له‌ هه‌موو خراپه‌و سه‌رپی‌چیه‌ك بپاریزی، له‌ تۆله‌ی داب‌پان و دوورکه‌وتنه‌وه‌ لی‌تان نه‌توانن زیانم پێ بگه‌یه‌نن.

﴿ان الله بصير بالعباد﴾ بێ گومان خودا بینایه به‌هه‌نده‌کانی، ناگاداری هه‌موو کارو کرده‌وه‌یه‌کیانه، ته‌نانه‌ت شاراه‌ی ناو دلیان ده‌زانی و ئاگای له‌ خییانه‌تی چاوی به‌نده‌کانیه‌تی. ده‌زانی کێ شیای هیدایه‌ته‌ هیدایه‌تی ده‌دا، کێ شیای گومپاییه‌ له‌گومپرای خۆی دا ده‌یه‌یتیه‌وه، به‌م جوړه ئیماندار هۆزی فیرعه‌ون نامۆژگاری خۆی کردو جیهادی خۆی نه‌نجامدا، وته به‌نرخه‌کانی خۆی له‌ویژدانی میژوودا تۆمار

کرد، له‌به‌رام‌به‌ر نه‌نجومه‌نی مله‌پورانی فیرعه‌ون و فیرعه‌ون خۆی‌دا په‌یامی حه‌قی را‌گه‌یان‌دو بو‌یرانه خاله‌کانی له‌سه‌ر پی‌ته‌کان دانا، مو‌قاتیل ده‌لی: دوا‌ی نه‌م حیوا‌رو ئامو‌ژ‌گار ی‌کردنه بابای ئی‌مان‌دار وه‌کی‌وی که‌وت و قا‌چاغ بو‌و، دارو ده‌سته‌ی فیرعه‌ون بو‌یان نه‌گی‌راو نه‌یان‌توانی زیانی پی‌ بگه‌یه‌نن.

ده‌فه‌رموی: ﴿فوقاه الله سيئات ما مكروا﴾ ئی‌تر په‌ر وه‌رد‌گار بابای ئی‌مان‌داری له‌نا‌کامی نه‌و پیلان و فرت و فیلانه‌ی ده‌یان‌کردن پز‌گار کردو نه‌یه‌یشت زیانی پی‌ بگه‌یه‌نن، هه‌روه‌کوو چۆن له‌وه‌و پی‌ش هه‌زه‌تی موسای له‌پیلانه‌که‌یان پز‌گار کرد: که له‌شو‌ینێکی تردا ئاما‌زه‌ی پی‌ ده‌کا‌و ده‌فه‌رموی: ﴿ياموسى ان الملائكة ياتمرون بك ليقتلوك﴾ (الق‌صص/٢٠).

له‌قیامه‌تیش دا له‌نا‌گری دۆ‌زه‌خ ده‌پیا‌ری‌زی، ﴿وحاق بال فرعون سوء العذاب﴾ هه‌رچی نه‌وانه‌ش: که سه‌ربه‌فیرعه‌ون بو‌ون به‌لای سامناک له‌ ناو خۆی گرتن و تی‌کیه‌وه‌ پێ‌چان و له‌ناو ده‌ریادا خنکا‌ندنی، له‌قیامه‌تیش دا ده‌خ‌ری‌ته ناخۆش‌ترین شو‌ینی دۆ‌زه‌خه‌وه.

نه‌ب‌جار شی‌وه‌ی عه‌زا‌به‌که‌یان دیاری ده‌کا‌و ﴿سوء العذاب﴾ شی‌ده‌کا‌ته‌وه، ده‌فه‌رموی ﴿النار يعرضون عليها غدواً وعشياً، ويوم تقوم الساعة أدخلوا آل فرعون أشد العذاب﴾ واته: گیانی فیرعه‌ون و دارو ده‌سته‌که‌ی دوا‌ی نه‌وه‌ی له‌ده‌ریا دا خنکان و ژیا‌نی دونیا‌یان له‌کیس چو‌و، له‌جیهانی به‌رزه‌خیا‌ن دا تا پو‌ژی به‌ری گیانه‌کانیا‌ن نیشانی نا‌گر ده‌در‌ین و جا که قیامه‌ت هات، جه‌سته‌و گیانیان یه‌ک ده‌گر‌نه‌وه‌و زین‌دو ده‌بنه‌وه‌و پاپی‌چی سارا‌ی مه‌ح‌شه‌ر ده‌ک‌ری‌ن و به‌فریشته‌کان ده‌گو‌تری: فیرعه‌ون و تا‌قمه‌که‌ی تو‌ر بده‌نه ناخۆش‌ترین شو‌ینی دۆ‌زه‌خه‌وه. نه‌م نایه‌ته به‌لگه‌یه‌کی به‌هێ‌زه له‌سه‌ر هه‌بو‌ونی عه‌زا‌بی ناو گو‌ر، نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که دوا‌ مردن جو‌ره عه‌زا‌بی‌ک هه‌یه بو‌ تا‌وان‌باران.

ئیمامی بوخاری و موسلیم و هی تریش لە عەبدوللای کوری عومەرەوہ ریوایت دەکەن دەلی: پیغەمبەر ﷺ فەرموی: (ان احدکم اذا مات عرض علیه مقعده بالغداة والعشي، ان کان من اهل الجنة فمن اهل الجنة، وان کان من اهل النار فمن اهل النار، يقال له هذا مقعدك حتى یبعثک الله الیه يوم القيامة) ھەریەکێ لە ئیوہ: کە مرد بەیانی و ئیوارە شوینی خۆی نیشان دەدری، جا ئەگەر بەھەشتی بێ شوینی بەھەشتی نیشان دەدری، ئەگەر دۆزەخیش جیگای خۆی لە دۆزەخ نیشان دەدری، پێی دەگوتری ئەوہ شوینی تۆیە ھەتا خودا پرۆژی سەلا زیندوت دەکاتەوہ دەتھینیتە ئەوی.

لەئێبنو مەسعودەوہ ریوایت کراوہ دەلی: پیغەمبەر ﷺ فەرموی: گیانی ھۆزی فیرعەون و کافرانی تر بەیانی و ئیوارە بەسەر ئاگردا رادەنویترین و پێیان دەگوتری: ئەمە مەنزڵگای ئیوہیە، بەکورتی ئەم ئایەت و ھەدیسانە بنەماو چەسپتەری ئەوہن: کە عەزابی بەرزەخ ھەق و چەسپاوہ شک و گومانی تیدا نیە، ئیمامی بوخاری لەخاتو عائیشەوہ ریوات دەکا، دەفەرموی: دەربارە ی عەزاب گۆر پرسیارم لە پیغەمبەر ﷺ کرد لەوہلام دا فەرموی: (نعم عذاب القبر حق) بەلی عەزابی ناو گۆر ھەیەو ھەق و چەسپاوہ.

دەمە دەمی نیوان سەرانی کوفرو شوینکەوتوانیان لەناو دۆزەخ دا

وَإِذْ يَتَحَاوُونَ فِي
النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا
لَكُمْ تَبَعًا فَمَا هَلَ أَنْتُمْ مُعْتَبَرُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ

﴿٤٧﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللَّهَ
 قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ
 جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾
 قَالُوا أَوَلَمْ تَأْتِكُمْ رُسُلُكُم بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا
 بَلَىٰ قَالُوا فَادْعُوا مَا دُعُوا الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾

ئەمە سەرئای چیرۆکی ترە، چیرۆکی گشتی یەو تاییبەت نیە
 بە فیرەدون و دارو دەستە کە یەو، هەموو سەرانی کوفرو شوین کە وتوانیان
 دەگریتەو. . پەیوەندی نێوان ئەم کۆمەڵە نایەتە لە گەڵ هێ پێشەو دە
 لەم پڕوەو یە: پڕی لە نامۆژگارییەکانی نێماندارە کە ی هۆزی فیرەدون
 باسی چۆنیەتی دۆزەخ بوو، ئەجار بەم بۆزەو لێردا چیرۆکی
 تێک گیران و دەمە دەمی نێوان سەرانی کوفرو شوینکە وتوانیان نمایش
 دەکاو دەفرموی:

﴿وَاذْ يَتَحَاوُونَ فِي النَّارِ، يَقُولُ الضَّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا: اإنا كنا لكم
 تبعاً فهل أنتم مغنون عنا نصيباً من النار؟﴾ ئە ی پێغەمبەر! بەمەبەستی
 پەندو نامۆژگاری ئەو حال و وەزە بۆ گەلە کەت باس بکە، کە تێکرا
 کافرەکان -بە فیرەدون و گەلە کە یەو- لە ناو ئاگردان و بە کێشە
 دین و دەکەوێت دەمە دەمی: جا مسکین و بێ هێزەکانی دنیا بەملهورو
 خۆبەزێزانەکانیان دەبێژن ئێمە وابەستە ی ئێو بووین، شوینتان کەوتین،
 ملکە چی فرمان و جەو گیریه کانتان بوین، ئایا ئێو ئیستا بەشێک لە
 عەزابی دۆزەخان بۆ ئەستۆ دەگەن؟ ئێو نەتانیشت ئێمە شوین

په‌یامی پیغه‌مبه‌ران بکه‌وین، به‌قسه‌ی ئیو گومرا بووین، به‌هۆی
شویتکه‌وتنمان بوئیوه‌ تووشی ئەم عەزابە سەختە هاتووین، دە‌له‌جیاتى
ئیمە به‌شیک له‌و عەزابە هەلبگرن!

به‌لێ ئەمە دیمە‌نیکە له‌دیمە‌نە سامناکه‌کانی قیامەت، ئیستا سه‌رانی
کوفرو شویتکه‌وتوانیان له‌ناو ئاگر‌دا، کیشه‌یان تیکه‌وتوه‌ و که‌وتونه
سه‌ر زه‌نشترکردنی یه‌کتری، چلکاو خۆرو ملکه‌چ و بێ هیزه‌کان
له‌گه‌ل مله‌وړو دونیا خۆره‌کان دا دۆزه‌خ له‌ خۆی گرتوون چه‌ندیک ه‌اوار
بکه‌ن و بلین:

ئیمە بێ‌ده‌سه‌لات بووین، زۆرمان لی‌کراوه‌ نه‌مانتوانیوه‌ سه‌ر پیچى
ئاغا‌کامان بکه‌ین، دادیان ناداو قسه‌یان لی‌وه‌ر ناگیرى، چونکه‌ نه‌وانه
خودا پرێزی مرۆ‌قایه‌تی پی‌به‌خشیبون له‌ده‌ستیان داوه‌، که‌ سایه‌تی خۆیان
نه‌پاراستوه‌، پرێزی خۆیان نه‌گرتوه‌، به‌ده‌ستی خۆیان و به‌ویستی
خۆیان خۆیان کردوه‌ به‌میگه‌له‌ بزن و مه‌ړو لیخوړ دراون، له‌که‌سایه‌تی و
نازادی و مرۆ‌قایه‌تی خۆیان دابه‌زیون خۆیان کردۆته‌ دارده‌ستی مله‌وړان،
پرۆژی له‌ پرۆژان به‌خۆیان دانه‌چوونه‌وه‌، په‌نجه‌ی نا‌ره‌زاییان دژی مله‌وړان
به‌رز نه‌کردۆته‌وه‌، چیان پی‌گوتراوه‌ گوتووینانه‌ به‌لێ به‌سه‌ر چاوو ده‌س
به‌سنگه‌وه‌ بوون، گه‌وره‌کانیان پرێبازی گومراییان نیشان داون و ئەوانیش
په‌یره‌وییان کردوه‌، ده‌ی ئەم وابه‌سته‌بون و شویتکه‌وتنه‌ کوێرانه‌ دادی
نه‌دان و له‌گه‌ل مله‌وړانیان له‌ دۆزه‌خ خزیندران.

ئه‌جار به‌مالوێرانی خۆیان زانیوه‌ که‌وتوونه‌ قسه‌و داوا ده‌که‌ن رابه‌رو
گه‌وره‌کانی دونیایان به‌شیک له‌ عەزابی دۆزه‌خیان بۆ له‌ئه‌ستۆ بگرن و
که‌میک نازاریان لی‌سوک بکه‌ن، وه‌کوو له‌ دونیادا وایان تی‌ده‌گه‌یانندن له‌
مالوێرانی ده‌یانپاریزن، پرزگاری و نازادیان پی‌ده‌به‌خشن .

﴿قال الذين استكبروا: انا كل فيها، ان الله قد حكم بين العباد﴾
 ملهورو خوښه زلزانه کانی جیهان وه لآمی ژیر دهسته کانیان دده نه وه
 ده لئن: ئیمه و ئیوه به کومه ل واین له دوزهخ دا ئیمه حالمان له ئیوه
 خرابتره (نه گهر که چهل دهرمانکهر بوايه دهرمانی سهری خوئی ده کرد!)
 به چ هیزو توانایه که به شیک یان هه موو عه زابی ئیوه له نه ستو بگرین،
 نه گهر بمانتوانایه عه زامان له خو مان دوور ده خسته وه! ئیمه هیچمان بو
 ناکری و چ ده سه لاتی کمان نیه، نه وه واقعی حاله و بریاری خودای دادوه و
 دادپه روه ره، به گویره ی عه داله تکاری خوئی بریای داوه له نیوان به نده کانی
 دا هه ندیکیان بو به هه شت و هه ندیکیان بو دوزهخ، عه زاب و سزای
 سامناکی خوئی به سه رمان دا دابه ش کرده، هه رکه سه به گویره ی کرده وه ی
 خوئی توله ی لی ده سه ندری، وه کوو له نایه تیکی تر دا نامازه به وه ده کاو
 ده فهرموی: ﴿قال: لكل ضعف ولكن لا تعلمون﴾ (الاعراف/٣٨).

جا: که له ملهوره کان ناھومید بوون، نه مجار هانا بو لیپرسراو و کار
 به ده ستانی دوزهخ ده بن، داوایان لی ده کهن بویان له خودا بیارینه وه،
 به لام بی سوده!

ده فهرموی: ﴿وقال الذين في النار لخزنة جهنم: ادعوا ربکم یخفف
 عنا یوما من العذاب﴾ ته وانه ی له ناو ئاگردان به لیپرسراوانی دوزهخ
 ده بیژن تکاتان لی ده کهن بومان له خودا بیارینه وه، به شکوو به نه ندازه ی
 رۆژیک سزامان له سه ر هه لبرگی، شه فاعه تمان بو بکهن، بومان بیارینه وه،
 هه رچۆنیک بی تۆزی سزامان له سه ر سوک بکهن، کار به ده ستانی دوزهخ
 خیرا وه لآمی گورچکپرو ناھومیدیان دده نه وه .

﴿قالوا: أو لم تك تأتیکم رسلکم بالبینات؟﴾ ده لئن: نه وه چۆن روتان
 دی باسی رزگار بون و سوک کردنی عه زاب بکهن، نه ری ئیوه نه بوون
 پیغه مبه ران به به لگه و نیشانه وه هاتنه ناوتان و بانگه وازیان کردن بو

ئیمانیه‌نان و خودا په‌رستی؟ به‌لگه‌و نیشانه‌ی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی
خۆیان به‌ئیه‌ نیشان دا، ئیه‌یان له‌م سزاو عه‌زابه‌، ترساند؟ وه‌کوو له‌
نایه‌تیکی تر دا ده‌فرموی: ﴿الم یاتکم رسل منکم یقولون علیکم آیات
ریکم وینذرونکم لقاء یومکم هذا؟﴾ (الزمر/٧٢) چەند دڵسۆزانه‌ په‌یامی
خۆیان پی‌ گه‌یاندن و بانگه‌وازییان کردن؟!

﴿قالوا: بلی﴾ ته‌هلی جه‌ه‌ننهم وتیان: به‌لێ: پیغه‌مبه‌رمان هاتنه‌
سه‌رو بانگه‌وازییان کردین ئیمه‌ به‌درۆمان خستنه‌وه‌، ئیمانان پی‌
نه‌هینان.. جا: که‌ ئاوا به‌و جو‌ره‌ دان به‌ تاوانانی خۆیان دا ده‌نین، فریشته‌
به‌ر پرسه‌کانی دۆزه‌خ به‌گالته‌وه‌ قه‌شمه‌ری پی‌ کردنه‌وه‌..

﴿قالوا: فادعوا، وما دعاء الکافرین الا فی ضلال﴾ پێیان ده‌لێن: که‌
وایه‌، ده‌ بۆخۆتان هاوار بۆلای خودا بکه‌ن و وه‌پارێن ئیمه‌ دوعاو پارانه‌وه‌
بۆ که‌سێک نه‌نجام ناده‌ین له‌ ژیا‌نی دونه‌ی دا خودانه‌ ناس بووبی‌و په‌یامی
پیغه‌مبه‌رانی په‌تکرد بیتسه‌وه‌، مو‌عجیزه‌ و نیشانه‌ی ئاشکرای ئه‌و
پیغه‌مبه‌رانه‌ی به‌درۆخستبیتسه‌وه‌، ئیمه‌ له‌ ئیه‌ بی‌ به‌رین و حاشا له‌وه‌ی
شه‌فاعه‌تتان بۆ بکه‌ین، نه‌گه‌ر بۆ خۆشتان بی‌پارێنه‌وه‌ خاتر جام بن دوعاو
پارانه‌وه‌ی کافرو خودانه‌ناسان به‌شی هه‌ر به‌فیرۆ چوونه‌، هه‌رگیزاو هه‌رگز
نزیان لی‌وه‌ر ناگیرێ.

تیرمیزی له‌ ئه‌بو ده‌راداوه‌ ریوایه‌تی کردوه‌، ده‌لێ برسیه‌تی یه‌خه‌ی
دۆزه‌خیان ده‌گری هه‌تا به‌ نه‌ندازه‌ی هه‌موو ئازاری دۆزه‌خ پی‌ نا‌ره‌حه‌ت
ده‌بن، هاواریان لی‌ هه‌لده‌ستی‌و داوای خۆراک ده‌که‌ن، خۆراکی ﴿الضریع﴾
یان پی‌ ده‌ده‌ن ده‌یخۆن و هیچ برسیایه‌تیان لا ناچی، هاوار ده‌که‌ن بۆ
خۆراک خواردنیکیان بۆ ده‌به‌ن قوت ناچی له‌ بی‌نیان ده‌گیرێ، بیرده‌که‌نه‌وه‌
له‌ دونه‌یدا : که‌شتی وه‌هایان به‌سه‌ر ده‌هات ئاویان به‌سه‌ردا ده‌کردو به‌ئاو
قوتیان ده‌دا، هاوار ده‌که‌ن ئاویان فریابخه‌ن، ئاوی کول‌اتوویان بۆ ده‌بری،

که له دهم و چاویان نزیك ده بیته وه دهم و چاویان ده بر ژینی، که ده بخونه وه
 ریخوله کانیان کوتکوت ده کا، هارار ده کهنه فریشته گزیره کانی دوزهخ
 بژیان وه پارتین ده لیتن: ﴿أولم تك تأتيكم رسلكم بالبينات؟ قالوا: بلى،
 قالوا فادعوا ومادعاء الكافرين الا في ضلال.﴾^(۱)

یارمه تیدانی خودا بو پیغه مبه رانی له دونیاو قیامت دا

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ ﴿٥١﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ
 وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى
 الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾ هُدًى
 وَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾ فَأَصْبِرْ إِنَّا وَعَدَ اللَّهُ
 حَقًّا وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ
 وَالْإِبْكَرِ ﴿٥٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ
 اللَّهِ يَغَيِّرُ سُلْطَانًا أَنَّهُمْ إِن فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ
 مَّا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ
 الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

۱- نهم فەرمووده یه تیرمذی ریوایه‌تی کردووه و نیساندی زه عیغه له باسی ی جهه نهم
 دا (۲۵۸۶) باب (۵) هیناویه‌تی .

دەربارە‌ی سەبەب نزولی نایەتی (٥٦) ئیبنوئەبی‌ل‌حاتەم لە ئەبولعالیە‌وه رپوایەت دەکا، دە‌ئێ: جوله‌که هاتن بۆ‌لای پێغه‌مبەر ﷺ باسی دە‌جالیان کردو زوریان پێدا هە‌لگوت.

وتیان: لە ئیمە دە‌بی و لە‌ره‌گە‌زی ئیمە سەر هە‌ل‌دە‌دا، بە‌هۆی ئە‌وه‌وه دنیا داگیر دە‌کە‌ین، ئیتر پەرورە‌دگار نایەتی ﴿ان الذین یجادلون فی آیات الله بغير سلطان اتاهم، ان فی صدورهم الاکبر ما هم ببالغیه، فاستعذ بالله﴾ ی نازل کردو فەرمانی بە‌ پێغه‌مبەر کرد که پە‌نا‌ب‌گری بە‌خودا لە‌ فیتنە‌ی دە‌جال.

جا نایە‌تە‌که دە‌ربارە‌ی موشریکە‌کانی مە‌که‌که نازل بووبی، یان دە‌رحەق جوله‌که‌کان هاتیبێ‌تە‌ خوار، ماناکە‌ی گشتی یە‌و هە‌موو جیدال‌خوازو کیشە‌کاریک دە‌گری‌تە‌وه.

ئیبنوکه‌سیر رپوایە‌تە‌که‌ی ئە‌بولعالیە‌ی پێ‌ ته‌واو نی‌و گومانی لە‌سەرە‌، دە‌ئێ‌ راست ئە‌وه‌یه: که دە‌ربارە‌ی هە‌موو کافرێک هاتیبێ‌تە‌ خوار. دە‌فەر‌مو‌ی: ﴿انا لننصر رسلنا والذین آمنوا فی الحیاة الدنیا ویوم یقوم الا‌شهاد﴾ د‌ئیان ئیمە لە‌د‌نیادا یارمە‌تی پێغه‌مبەرانی خۆ‌مان و هە‌موو ئە‌وانە‌ی ئیمان‌یان هێ‌ناو دە‌دە‌ین، پێغه‌مبەر‌ان شوێ‌ن‌که‌وت‌وانیان بە‌سەر دوژمنانیان دا سە‌رده‌خە‌ین، هە‌ره‌ها لە‌ پ‌وژ‌ی قیامە‌تیش‌دا که شایە‌تە‌کان راست دە‌کە‌ینه‌وه، فریشتە‌و پێغه‌مبەر‌ان و موسو‌ل‌مانان دە‌کە‌ینه‌ شایە‌ت لە‌سەر ئە‌وه پێغه‌مبەر‌ان پە‌یامی خۆ‌یان گە‌یان‌د‌وه‌و گە‌ل و نە‌تە‌وه‌کانیان بە‌‌در‌و‌یان خست‌ونە‌وه.

لە‌قیامە‌ت دا سەر‌که‌وتنە‌که ئاشکراو نمایانە‌، پێ‌ویست بە‌ م‌وجادە‌لە‌و کیشە‌ نا‌کا، شتیکی بە‌‌ل‌گە‌ نە‌ویستە‌.. بە‌‌لام سەر‌ که‌وتنی خودا ناسان لە‌ د‌نیادا پێ‌ویستی بە‌‌ل‌سەر‌ را‌وه‌ستان و تێ‌ف‌کرین هە‌یه، ئە‌وه‌تا‌واده‌ی خودا ر‌ون و ئاشکرایە‌و دە‌فەر‌مو‌ی: ئیمە پ‌شت‌گیری پێغه‌مبەر‌ان و موسو‌ل‌مانان

ده‌که‌ین، له‌هه‌مان کاتدا ئاده‌میزاد به‌چاوی خۆیان ده‌بینن و بینوانه
پیغه‌مبه‌ران شه‌هید کراون، ده‌ربه‌ده‌رو زیندانی کراون، نه‌زیه‌ت و
چهرمه‌سه‌رییان بینویه، هه‌روا موسوڵمانان هه‌یانبوه له‌سه‌ر ده‌ستی کافر
توشی دژوارترین سزاو کوشتن و برین بوون، ته‌نانه‌ت کۆمه‌له
موسوڵمانانی وا هه‌بووه فری دراوته ناو چالی ناگره‌وه.

﴿اصحاب الاخدود﴾ باشت‌ترین نمونه‌ی ئه‌و حه‌قیقه‌ته‌ن، ئیستاش
له‌هه‌موو کون و قوژبنی‌کی جیهان دا ده‌بینن و ده‌شنه‌وین: موسوڵمانان چ
حالیکیان هه‌یه به‌ده‌ست ملسه‌وران کوفره‌وه، هه‌ر له‌ کوردستانی
خۆمانه‌وه بگه‌ره تافه‌له‌ستین و تونس و جه‌زائیر و زۆریه‌ی ولاتیانی‌تری
جیهان، هه‌ر موسوڵمانه‌وه به‌ده‌ستی کوفره‌وه له‌ قاقۆزه‌ پیچ‌راوه
زه‌له‌له‌تیه‌تی، ده‌چه‌وسێن‌ریته‌وه و قه‌لاچۆده‌کری‌ن، هه‌ر ده‌مه‌به‌ بیانویکه‌وه
هه‌ر پۆژه له‌ ژێر په‌رده‌یه‌کی بریقه‌ دار دا، موسوڵمانه‌وه ده‌کوژری، تالان
ده‌کری، راده‌گوێزری له‌زیدو نیشتمانی خۆی ده‌ر ده‌کری، له‌سه‌ر خاك و
ئاوی خۆی هه‌له‌ده‌ قه‌ندری، ده‌ی کواوا ده‌ی خوداو کواسه‌ر که‌وتنی
موسوڵمانان به‌سه‌ر کوفردا؟؟

بینگومان ئه‌مه‌ ده‌رگایه‌کی به‌ر فراوانه‌ و شه‌یتان به‌ئاسانی ده‌توانی
لێیه‌وه بجێته‌ ناودل و ده‌رونه‌وه موسوڵمانی سافیلکه‌ له‌ خشته‌ به‌ری و
مه‌به‌ستی خراپی خۆی بینیته‌ جی، بۆیه‌ پێویسته‌ ئیمه‌ به‌وردبینی‌یه‌وه
سه‌یری ئه‌و مه‌سه‌له‌یه‌ بکه‌ین و بزانی‌ن: که‌واده‌ی خودا راسته‌و
په‌تبه‌وونه‌ی تیدا نیه‌و هه‌موو کاتی دیته‌ جی وه‌لی خه‌لکی پێوه‌ره‌ کانیا
هه‌له‌یان تیدا‌یه‌و سه‌ر سه‌ره‌کی ده‌روانه‌ پوداوه‌کان و زۆرحه‌قائیق و
قیییم پاشگویی ده‌خه‌ن و مه‌زه‌نده‌ کردنه‌که‌یان هه‌له‌یه‌و گوێرانه‌ به‌راورد
کردنه‌کانیا ئه‌نجام ده‌ده‌ن!

به لّی قیاس و پیوه رو مه زنده کردنی ئاده میزاد که م و کوری تیدایه،
ماوه یه کی کورت و پانتاییه کی که می تیدا بهرچاو گیراوه، بهر آورد
کردن و پیوه ره کان هی ئاده میزادن و شمولی نین، پیوه ری تهواو و گشتی
پیوه ری پهروه ردگاره، نهو قه زییه که له پانتاییه یه کی بهربلاوی کات و
شوین دا راده نوینی سنور ناخاته نیوان نه م چهرخه و چه رخیکی تر، یان
نه م شوینه و شوینیکی تر..

جا نه گهر له م پروانگه وهو به گویره ی نهو پیوه رو بهر آورد کردنه بروانینه
قه ضییعی بیرو باوه ری ئیسلامی و رپیازی خودا پرستان، نهوه ده بینین
به بی شک و گومان بیرو باوه پر سهر که وتوه و سهرده که وی، سهر که وتنی
بیرو باوه ریش سهر که وتنی هه لگره کانیه تی له حه قیقه ت و واقع دا
هه لگرانی نه م بیرو باوه ره که سایه تی و بونیکیان نیه له ده ره وه ی بوونی
بیرو باوه ره که یان دابی.

یه که م شتیك: که بیرو باوه ر داوا له موسولمانان ده کا نه وه یه: که
خویان له پیناوی دا بهخت بکه ن، خویان به وتینن بیرو باوه ریان بهر قه رار
و ئاشکرا بی، هه روا خه لکی به کورت بینی ده ره واننه مانای سهر که وتن
سهر که وتنیك به سهر که وتن ده زانن خویان پیوه گر تبی و پیوه ری نهوان
بیگریتته وه! به لام له راستی دا جوړی سهر که وتنه زوړو جیا جیان، جاری وَا
ده بی سهر که وتن له بهرچاوی کورت بینان له شیوه و روخساری تیشکان دا
خوی ده نوینی، بو غونه حه زره تی ئیبراهیم که چوار په لیان به ست و
به مه نجه نیق هه لیاندایه ناو ئاگره وه و له بیرو باوه ری خوی په شیمان
نه بو وه وازی له بانگه وازی کردن بژی، نه هیئا، ئایا نه مه مه وقیعی
سهر که وتنه یان تیشکانه؟

له واقعی حال داو له پروانگه ی بیرو باوه ره وه نهوه نهو کاته ی حه زره تی
ئیبراهیم عليه السلام په لبه ست کراو خرایه ناو مه نجه نیق وه له سهر تروکی

سهرکه‌وتن دابوو، هه‌روه‌کوو چۆن شه‌و کاته‌ی له‌ناگره‌که هاته‌ده‌روه
سهرکه‌وتن بوو، شه‌وه‌یان شیوه سهرکه‌وتنیکه و شه‌مه‌یان شیوه
سهرکه‌وتنیکه تره، به‌رواله‌تیش زۆر لیک دورن و لیک جیان! به‌لام
له‌پراستی دا زۆر لیک نزیکن و هه‌ردوو حاله‌که سهرکه‌وتن!

حه‌زهره‌تی (حسین) ره‌زای خودای لی‌بی-که به‌و شیوه مه‌رگه‌ساته‌خۆی
هاوه‌لانی شه‌هید کران، نایا شه‌وه سهرکه‌وتن بوو یان تیشکان بوو؟؟
به‌رواله‌ت و له‌دید کورت بینانه‌وه به‌پێوه‌ری پرکه‌م و کورپی ئاده‌میزاد
تیشکان و ژیر که‌وتن بوو، وه‌لی له‌حه‌قیقه‌ت و واقیع داو به‌پێوه‌ری
پراستی و شمولی سهرکه‌وتن بوو، سهرکه‌وتنیکه گه‌وره، چونکه هیچ
شه‌هیدیکه ریڭای پاست و خودا په‌رستی و ئازادی هێنده‌ی هه‌زهره‌تی
حسین له‌دلۆ ده‌روونی موسولمانان دا خۆی نه‌چه‌سپاندوه.

شه‌هید بوونی (حسین) و هاوه‌لانی له‌سارای که‌ریه‌لا بۆته‌ خوینی
سیاوه‌حش و وشک نابیتته‌وه، یادکردنه‌وه‌ی شه‌و دیمه‌نه موچه‌که به‌جه‌سته‌ی
شیعه‌و ناشیعه‌و موسولمان و ناموسولمان دا دینی! به‌لکو هه‌ندیکیان
وه‌کول دینی و ده‌یانگریه‌نی، تا ئیستاو له‌مه‌و دواش خوینه‌که‌ی
گه‌شه‌و بوته‌ ره‌مزو پانتایه‌کی زۆر له‌ جیهانی ئیسلامی یادی سالانه‌ی
ده‌که‌نه‌وه، ماته‌مینی بۆ ده‌گیژن هه‌رچه‌نده ماته‌مینی به‌که به‌گویره‌ی
شه‌رع په‌نگه په‌سه‌ند نه‌بی و به‌لکوو زۆریه‌ی دیارده‌کانی شه‌و ماته‌مینی به
له‌چوار چیه‌ی ئایینی ئیسلام دا جیڭای نابیتته‌وه، به‌لام له‌واقیع دا
شه‌هید بوونی هه‌زهره‌تی حوسین به‌و و شیوه تراژیدیایه سهرکه‌وتنیکه
بی وینه بووه.

زۆر شه‌هید هه‌ن له‌میژووی که‌ونا رای ئاده‌میزاد دا به‌ شه‌هید
بوونه‌که‌یان خزمه‌تیکه وه‌های قه‌زییه‌که‌یان کردوه، نه‌گه‌ر هه‌زار سال
له‌ژیان دا بوونایه‌و هه‌ول و تیکۆشانیان بکرايه نه‌یانده‌توانی شه‌م خزمه‌ته

پیشکەش بکەن، یەکیکی وەکوو قازی محمد (پیشەوا) ئیعدام کردنە کە ی بووبە رەمزو خزمەتێکی گەورە ییرو باوەرە کە ی کرد! بریندار بوونی شیخ مەحمود و حبس و زیندانی و نەفی کردنی تائەو پەری سنوور خزمەتی قەزیە کوردی کرد. هەڵهاتنی مەلا مستەفای بارزانی بەخۆی هەڤالانیەو سالانی (١٩٤٦/١٩٤٧) لە کوردستانی عێراقەو بەناو سی کوچکە (عێراق، ئێران، تورکیا) داو بەرپنەو لە ئاوی ئاراس و پەنا هەندە بوونی لەولاتی سوفیەت تیشکان نەبوو بەلکوو سەرکەوتن بوو! سەرکەوتنێکی گەورەو کەم وێنە.

کۆرەو دووملیۆن کەسە کوردە کە بەهاری سالی ١٩٩١ زاینی بەرەو سنورەکانی تورکیا و ئێران سەرکەوتنێکی بی وێنە ی بۆ گەلی کوورد دەستە بەر کرد، دە ی کەوابی سەر کەوتن کامە یە و تیشکان چیە؟! چۆنیان پیناسە بکەین و چۆنیان لێک جیا بکەینەو ؟

پیش هەموو شتێک پتویستە ئیمە پێدا چوونەو یەکی ورد بکەین و بەو زانیاری و مەزندە کردنە روالەتیە ی خۆمان دا بچینەو، پتوهری سەرکەوتن و ژێر کەوتنی حەقیقی بزانی و دەست نیشانیا بکەین، لایەنێکی تر هە یە پتویستە بەرچاو بگیری، بەلێ راستە وادە ی خودا بۆ پیغەمبەرانی و شوێنکەوتوانیا هەمیشە بەردەوامە، خودا خیلانول وەعدی نیە، بەلام پتویستە حەقیقەتی ئیمان لەو دل و دەروانە دا خۆی بنوینی و بچەسپی: کە ئەو وا دەو بەلێنە خودایی یە بەسەردا تەببیق دەکری..

پتویستە ئەو هەش بزانی: کە ئیمانی راست و حەقیقی لەدل و دەرونیک دا دەبی و گەشە دەکا، کە هیچ جوهرە هاوئەدانانیکی تیدا نەبی بۆ خودا، ئیمانی راست و حەقیقی کاتیک لەدل دا پەیدا دەبی: کە ئەو دلە بەدلسۆزی رۆبکاتە خودا پشت هەر بەخودا ببەستی، بەقەزاو

قه‌ده‌ری خودا دلنیا بی، خاتر جه‌م بی له‌وه‌ی: که هه‌رخودا هه‌لسورپینه‌ری
کاره‌کانیه‌تی، دلنیا بی له‌وه‌ی: که چاک ئه‌هیه خودا به‌چاکی
بزانی، هه‌رچی خودا به‌سه‌ری بی نی پئی رازی بی، قبولی بی، جا
کاتیک ناده‌میزاد گه‌یشته ئه‌و پله‌و مه‌قامه، ئیتر هیج پیشنیاریک
بو خودا ناکا، هه‌موو شتیک هه‌واله‌ی خودا ده‌کاو هه‌ر به‌لایه‌کی به‌سه‌ر
بی خوی بو راده‌گری و به‌خیری ده‌زانی، ئه‌مه‌ش مانایه‌که
له‌مانای سه‌رکه‌وتن، سه‌رکه‌وتن به‌سه‌ر زات و شه‌هوت دا، ئه‌مه
جوړیکه له‌سه‌رکه‌وتنی داخلی و سه‌رکه‌وتنی خاریجی بی ئه‌و
ده‌سته‌به‌ر نابی!

سه‌رکه‌وتن له‌دونیا دا دوو جوړه سه‌رکه‌وتنی مه‌عنه‌وی سه‌رکه‌وتنی
حیسی، سه‌رکه‌وتنی مه‌عنه‌وی وه‌کو بو‌ردانی به‌رامبه‌ر به‌لگه‌ی به‌هیزو
نیشانه‌ی ناشکرا، یان به‌ده‌سته‌به‌ر بوونی شکۆمه‌ندی بو که‌سیک و
بلا‌وبونه‌وه‌ی بیروباوه‌ر و په‌یامی، وه‌کوو ئه‌و شکۆمه‌ندی و نه‌رده‌ی خودا
به‌حه‌زه‌تی داود و سوله‌یانی به‌خشی و به‌درو‌خه‌ره‌وه‌کانیان ریسوا بوون،
وه‌کوو سه‌رکه‌وتنی حه‌زه‌رتی موحه‌مه‌د ﷺ به‌سه‌ر موشریکه‌کانی مه‌که‌داو
په‌هاو‌یشتنی ئه‌و ده‌وله‌ته به‌هه‌رچوار لای خوی دا.

سه‌رکه‌وتنی (حسی) یش بریتیه له‌فه‌وتاندن و تۆله‌ ساندنه‌وه
له‌به‌درو‌خه‌ره‌وه‌کان، وه‌کو خنکاندن فی‌عه‌ون و قه‌ومه‌که‌ی، وه‌کوو
کوشتنی سه‌رانی قوره‌یش له‌غه‌زای به‌درداو به‌دیل گرتنی هه‌ندیکی‌تریان و
ده‌ست به‌سه‌را‌گرتنی مال و سامانیان.. هتد.

سه‌رکه‌وتن له‌قیامه‌ت دا به‌بریتیه له‌وه له‌دۆزه‌خ رزگاری و بچی
ناو به‌هه‌شته‌وه، شوینی خوش و رزاه‌ت به‌نسبب بی، به‌دیتنی
په‌روه‌ردگار شادی بی و هاوه‌لی پیغه‌مبه‌ران و پیاو چاکان بی.

وہ کوو لہ نایه‌تیکی تردا ناماژہ بہوہ دہ‌کا و دہ‌فرموی: ﴿فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّيْنَ وَالصّٰدِقِيْنَ وَالشّٰهِدَاءِ وَالصّٰالِحِيْنَ وَحَسَنَ اُولٰٓئِكَ رَفِیْقًا﴾ (النساء/٦٩) .

خودا پەرستان پاداشتی خۆیان وەر بگرنه‌وه و تاوانباران تۆله‌ی کرده‌وه کانیان لی بسه‌ندری، پرسیوا بکرین و توپ درینه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظّٰلِمِيْنَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمْ سَوْءُ الدّٰرِ﴾ نه‌و پۆژه‌ی شایه‌ته‌کان راست دهنه‌وه و شایه‌تی دهنه‌ن، پۆژیکه‌ عوزر خواهی له‌سته‌مکاران وەر ناگیری، فیده‌و قوربانیان ده‌ست ناکه‌وی، نه‌گەر ده‌ستیشیان بکه‌وی لییان وەر ناگیری، چونکه‌ عوزر و بیانوه‌ کانیان پوچ و بی‌بناغه‌ن، په‌حه‌ت و به‌زه‌یی خودا نایانگریته‌وه، خراپترین شوینی حه‌وانه‌یان بۆ ناماده‌ کراوه، که دۆزه‌خه‌و ناخۆشترین مالی قیامه‌ته‌..

نه‌جار هه‌ندی دیارده‌ی یارمه‌تی خودا له‌دونیادا بۆ خۆشه‌ویستانی راده‌نوینی و دهنه‌فرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسٰی الْهُدٰی، وَاَوْرَثْنَا بَنِيْ اِسْرَآئِیْلَ الْكِتَابَ هُدٰی وَذِكْرٰی لِأَوَّلٰی الْاَلْبَابِ﴾ سویند بی، ئیمه‌ نامه‌ی ئاسمانی و پیغه‌مبه‌رایه‌ تیمان به‌ موسا به‌خشی، ته‌ورات نه‌حکامی شهرعی و یاسای ژیاننی تیدا بوو، پرتنمویی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیلی له‌خۆگرتبوو، موعجیزه‌ی جۆراو جۆرمان پیدا بوو بۆ نه‌وه‌ی بینه‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌ تیه‌که‌ی، نه‌جار دوا له‌دونیا ده‌رچوونی موسا له‌ ژیان ته‌وراتمان بۆ کردنه‌ که له‌پور و چین له‌دواچین بۆیان مایه‌وه، داهاتوو له‌پابوردو وهریان گرت و پرتنموی بسو بۆ خواهن ئاوه‌زان، هیدایه‌تده‌رو یادخه‌ره‌وه بو بۆ نه‌وانه‌ی خاوه‌ن عه‌قل و فامن، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ناماژہ به‌وه‌ کاو دهنه‌فرموی: ﴿اِنَّا اَنْزَلْنٰ التّٰوْرَةَ فِیْهَا هُدٰی وَنُورٌ یّٰحْکُمُ بِهَا النَّبِیُّوْنَ﴾ (المائدة/٤٤).

ئەمە نموونە یەکی یارمەتیدانی خودایە بۆ فرستادەکانی،
یارمەتیدانی (حسی) و مەعنەوی، نازلکردنی نامەی ئاسمانی و ھیدایەت،
بەکەلە پور گرتنی تەورات بۆ بەنوئسرا ئیلی چین لە دواي چین .

ئەجار لەروانگە یارمەتیدانی خودا بۆ پیغەمبەرائی فەرمان
بە پیغەمبەری ئیسلام دەکا: کەپشوو درێژ بێ لەبەرەمبەر ھەلس وکەوتی
موشریکەکان دا، خۆراگر بێ لەسەر بانگەواز یکردن، خۆراگر بێ لەسەر
بەدرۆخستنەوێ قورەیشیەکان، خۆراگر بێ لەسەر ئەزیەتدان، لەسەر
خۆفشکردنەوێ بەتال و ناحەق، لەسەر بالا دەستی ناحەق بۆ ماوہیەک،
خۆراگر بێ لەسەر مودارا کردن و ھەڵکردن لەگەڵ خەلک دا، دەفەر موی:

﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ، وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعُشِيِّ
وَالْأَبْكَارِ﴾ ئە ی پیغەمبەری خۆشەویست! پشوو درێژیە لەسەر
بانگەواز یکردن و خودا پەرستی لەبەرەمبەر ئەزیەتدانی قورەیشیەکان،
و ھەکو چۆن پیغەمبەرائی پشوو سەریان گرتوو و لەبەرەمبەر
ھەلویتستی ناشرینی گەلەکانیان دا پشوو درێژ بوون، سەبر بگرە، چونکە
ناکامی سەبر خێرو فەرە، خاتر جەم بە خودا یارمەتیت دەدا و لە
ناحەزانت دەتپاریزی.

وادە ی خودا بۆ یارمەتیدانی خۆشەویستانی پاشگەزبونەوێ تیدا نیە،
ھەمیشە تۆبە و ئیستیغفار لەتاوانت بکە - ئەگەر ھەبێ - یان تۆبە و
ئیستیغفار بۆ خۆیان تاعەت و خێرو ثواب زیاد دەکا، یان بۆ ئەوێ
موسوڵمانان چاوت لی بکەن، ئەگینا پیغەمبەر مەعسومە و خودا
لەتاوانی بەرو دواي خۆش بوو، یان لەروانگە ی (حسانات الابرار سینات
المقربین) ھو تەماشای دەکری، ھەروەھا بەردەوام بەلەسەر تەنزیھو
تەسبیحات و سوپاسکردنی پەرورەدگار لەسەرەتای پۆژو کۆتای دا،
بەیان ی و ئیوارە خەریکی تەسبیح و ھەمدو ئەنابە، مەبەستەکە ئەو یە

هەمیشە سەر گەرمی خودا پەرستی ولی پارانەووە و هەمدو سوپاس بە یان لەو دوو کاتەدا نوێژ بکە، یان مەبەست ئەوەیە پارێزگاری کردنی پێنج نوێژە کانت بکەو بەرێک و پێکی لە کاتی خۆیان دا ئەنجامیان بدە..

ئەجار هۆی دەمە دەمی و کێشە کاری موشریکەکان بەیان دەکا و دەفرموی: ﴿ان الذين يجادلون في آيات الله بغير سلطان آتاهم ، ان في صدورهم الا كبر ماهم بالغيه﴾ دلنایا بە ئەوانەى موحادەلەت لە گەڵ دەکەن دەربارەى نایەتەکانى قورئان و دەیانەوی بەشتى پڕو پوچ و بەتال بەرنگاری حەق بوەستن، هیچ بەلگەو نیشانەىەکی راستیان بە دەستەووە نیە، هیچ بەلگەىەکیان لەخوداوە بۆ نەهاتووە، کەچی بەر بەرەکانى پەيامەکت دەکەن، ئەوانە دلایان فیزو خۆبەزلزانی تێدا جێگیر بووە، لەئاستى حەق دا سەر رەق و دل پەشن، قبوڵى هیچ شتێکی حەق و راست ناکەن، تەنانت یو لە قبوڵکردنیشى ناکەنەو، بەتەمای ئەوەن بەسەر پێغەمبەردا سەر بکەون و بۆرى بەدن، خۆیان ببە گەورەو قسە رویشتوى ولات و پلەى پێغەمبەریان بدریتى! ولەلى دلنایان پێى ناگەن و ئەوەیان بۆ دەستە بەر نابى، چى بکەن و چەند هەول بەدن خودا ناینى خۆى سەردەخا و ئالای حەق بەرزو شەکاوە دەکا، قسەو کردووەى تاوانباران نرخى نابى و هیچیان بۆ ناکرى، ئاسنى سارد دەکوئن و سەریان دای لەبەرد، کەوابى ..

﴿فاستعذ بالله، انه هو السميع البصير﴾ ئەتۆ پەنا بگرە بەخودا لەفرت و فێلى ئەو چەقە چەناوانە، داوا بکە خودا لەشەرو نەگبەتى ئەوانە بتپارێزى، بێگومان خودا شەنەوايە بەقسەکانیان و بینایە بەکردهوە کانیان، هەرچى دەیلێن دەى بیسى و هەرچى دەیکەن دەى بینى، هیچى لى گوم نابى و ناهێلى بەسەریانەو بەجى.

برئ به لگه و نیشانه له سهر هه بوونی خوداو دهسه لات و

حیکمهت و کارامه ی

لَخَلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْثَرُ مِنْ

خَلْقِ النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا

الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

إِنَّ السَّاعَةَ لَأَيُّبَةٌ لَّارِيبَ فِيهَا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ

لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ

دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الَّيْلَ لَتَسْكُنُوا

فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ

وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾ ذَٰلِكُمْ

اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاَن تُوَفَّوْنَ

كَذَٰلِكَ يُوفَّى الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يُجَاهِدُونَ ﴿٦٢﴾

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَصَوِّرْكُمْ فَاَحْسَنَ صُوْرَكُمْ وَرَزَقْكُمْ مِّنَ
الطَّيِّبَاتِ ذٰلِكُمْ اِلٰهُكُمْ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اِلٰهُ رَبِّ
الْعٰلَمِيْنَ ﴿٦٤﴾ هُوَ الْحَيُّ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَادْعُوْهُ
مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٦٥﴾

نهم کۆمه‌له نایه‌ته زۆر په‌یوه‌ستن به نایه‌ته‌کانی پیش‌وویانه‌وه، درێژه
پێده‌ری ته‌وجیه‌اته‌کانی رابوردون، شه‌وه‌بوو له‌وه پیش ره‌دی شه‌وانه‌ی
دایه‌وه: که کیشه‌و جیدال ده‌رباره‌ی نایه‌ته‌کانی خودا به‌ریا ده‌که‌ن و به‌بی
به‌لگه‌و ده‌لیل نینکاری زیندو بوونه‌ویان کرد.

نه‌جار لهم کۆمه‌له نایه‌تانه‌دا (ده) به‌لگه‌و نیشانه له‌سه‌ر هه‌بوونی
خودا و توانا و ده‌سه‌لاتی په‌های هێنانه‌وه، بۆ شه‌وه‌ی بیانکاته به‌لگه
له‌سه‌ر رابوونی قیامه‌ت، دروستکردنی ئاسمانه‌کان و زه‌وه‌ی و گۆرانی
شه‌وورژو بوونی زه‌وی به‌شویی نیشته‌جی بوونی ئاده‌میزاد و دروستکردنی
ئاده‌میزاد به‌و شیوه‌ جوان و ڕێک و پێکه‌و رزق و ڕۆژی پێدانی پاک و
خاوێن و به‌تام و له‌زه‌ت، سه‌لماندنی تاك و ته‌نهای خودا و سیفه‌تی
حه‌یاتی نه‌زه‌لی و نه‌به‌دی بۆ خودا، ده‌فه‌رموی،

۱- ﴿اَخْلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ الْاَكْبَرِ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ، وَلٰكِنْ اَكْثَرُ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ﴾ بێگومان به‌دییه‌نانی ئاسمانه‌کان و زه‌وی و شه‌وه‌ی
تییان دایه له‌زینده‌وه‌رو عاله‌مه‌کانی شه‌فلاك و شه‌ملاك و ئاو و هه‌وا و
گه‌نجینه‌و كانزاكان گه‌وره‌ ترن له‌دروستکردنی ئاده‌میزاد چ له‌سه‌ره‌تاوه‌ چ
له‌دروستکردنه‌وه‌ی ڕۆژی قیامه‌ت دا، جا که‌سیك بتوانی شه‌و عاله‌مه
جو‌را و جو‌رانه به‌دی بێنی بێگومان ده‌توانی شتی له‌وه‌ بچو‌کتر دروست

بکا، نهمه له روانگه و دیدی ئاده‌میزاد خو‌یانه‌وه، شه‌گینا به‌نیسبه‌ت
خو‌واوه شتی‌ک نیه ناسان بی و شتی‌ک قورسی بی، به‌لکوو هه‌موو شتی‌ک
لای خودا چون یه‌که‌و ماندو بونی تیدانیه!

وه‌کوو له نایه‌تی‌کی تردا ئاماژه‌ی به‌مه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿او لیس
الذین خلق السموات والأرض بقادر علی ان یخلق مثلهم﴾ (یس/۸۱)
یان ده‌فه‌رموی: ﴿اولم یروا ان الله الذی خلق السموات والأرض، ولم
یعی بخلقهن بقادر علی ان یحیی الموتی، بلی انه علی کل شیئ
قدیر﴾ (الاحقاف/۳۳)، نهمه شتی‌کی حه‌قیقه‌ته‌و به‌لگه‌ی زۆر و جو‌راو
جو‌ری له‌سه‌ره وه‌لی زۆریه‌ی زۆری ئاده‌میزادان پی‌ی نازانن، نازانن خودا
چه‌ند خاوه‌ن ده‌سه‌لات و به‌توانایه، بیر له‌به‌لگه‌و نیشانه‌کانی خودایه‌تی
خودا ناکه‌نه‌وه.

ئه‌جار په‌روه‌ردگار ته‌مسیل و ته‌شبه‌یی‌کی په‌وان سازده‌دا، کیشه‌کاری
خاوه‌ن به‌لگه‌و بو‌ره‌هان به‌بیناو لی‌زان له‌قه‌لهم ده‌دا ده‌فه‌رموی :
﴿وما یتوی الأعمی والبصیر﴾ چون یه‌ک نین کو‌رو چاو ساغ، که‌سی‌ک
له‌سه‌ر بنه‌مای به‌لگه‌ی پوچ جیدال بکا که‌ی وه‌کوو نه‌و که‌سه
وایه به‌به‌لگه‌و نیشانه‌ی راست و به‌هێزه‌وه موجداله‌ده‌کا! هه‌رگیز
کافری به‌لگه‌ی پوچ و بیرنه‌که‌ره‌وه وه‌کو موسو‌لمانی خاوه‌ن
به‌لگه‌و بیرکه‌ره‌وه نیه.

﴿والذین آمنوا وعملوا الصالحات ولا المسیئ قلیلا ما تتذکرون﴾
هه‌روه‌ها چۆن یه‌ک نین نه‌و که‌سانه‌ی بو‌ونه خاوه‌ن باوه‌رو کرده‌وه‌یان چاکه
له‌گه‌ل خراپه‌کاران دا، چۆن موسو‌لمانی نا‌کار چاک وه‌کوو کافری په‌فتار
به‌د وایه؟ که‌ی به‌یه‌ک چاو سه‌یر یان ده‌کری؟ چه‌ند که‌ من نه‌و
ئاده‌میزادانه‌ی بیر ده‌که‌نه‌وه‌و به‌م ته‌شبه‌یه‌و ته‌مسیلانه‌ پەند ئامی‌ز ده‌بن!
زۆر ده‌گه‌ندن نه‌وانه‌ی موسو‌لمانی فه‌رمانبه‌ر دارو کافری سه‌ره‌پ‌چی‌کار.

لێك جیا ده‌كه‌نه‌وه، زۆر كه‌س هه‌یه وه دو‌كه‌سی‌كی كافر كه‌وتوو‌ه و به‌موسو‌لما‌نی ده‌زان‌ی، په‌یام‌ی كوفری پێیه و نهم به‌لایه‌وه په‌سند‌ه و خۆی له پێناو دا‌به‌خت ده‌كاو خۆی به‌شه‌هید ده‌زان‌ی.

دوای رانواندن‌ی به‌لگه له‌سه‌ر رابوونی قیامه‌ت، هه‌وال‌ی هاتنی راده‌گه‌یه‌ن‌ی و ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿ان الساعة آتیه لا‌ریب فیها، ولکن اکثر الناس لا‌یعلمون﴾ دل‌تیا‌بن قیامه‌ت راده‌ب‌ی و هه‌یج شك و گومان له هاتنی دانیه و حه‌تمه‌ن د‌ی و نزیکه، بروا تان پ‌ی‌ی هه‌ب‌ی و خۆتانی بۆ حازر بکه‌ن، وه‌ل‌ی زۆریه‌ی ئاده‌میزاد نه‌و راست‌ی‌یه نازانن و بروایان به‌هاتنی رۆژی قیامه‌ت نیه، چونکه نه‌فام و کورت بینن.

﴿وقال ربکم دعونی أستجب لکم، ان الذین یستکبرون عن عبادتی سید خلون جهنم داخرین﴾ په‌روه‌ردگار هه‌وال‌ی نه‌وه‌مان ده‌دات‌ی: كه هه‌ركات‌ی به‌نده‌کان‌ی هاواریان لی‌ کردو به‌ندایه‌تیا‌ن کرد به‌هانایانه‌وه د‌ی. ده‌فه‌رمو‌ی: نه‌ی به‌نده‌کانم هاوارم لی‌ بکه‌ن، لی‌م بپا‌رێنه‌وه دوعاتان گه‌را ده‌که‌م، چونکه دوعاو پا‌رانه‌وه بۆ خۆی عیباد‌ه‌ته، به‌ل‌کوو کاکله‌ی عیباد‌ه‌ته، دوعا بریتیه له‌وه‌ی له‌خودا بپا‌رێنه‌وه بۆ هه‌ینانی سودو لا‌برنی زیان، بۆ سه‌ر فرا‌زی دونیاو قیامه‌ت، بۆ به‌مراز گه‌یشتن و شاد بوون به‌به‌هه‌شت، نه‌وه‌شمان له‌یاد نه‌چی پا‌رانه‌وه له‌غه‌یری خودا بی‌سودو بی‌بایه‌خه ته‌نیا خودا ده‌توان‌ی دوعا قبو‌ول بکاو مه‌به‌ست بپێنێته ج‌ی.

فه‌رمانی به‌ به‌نده‌کان‌ی کرد‌وه: که‌ل‌ی‌ی بپا‌رێنه‌وه و واده‌ی داوه قبو‌ولی پا‌رانه‌وه که‌شیا‌ن بکا، واده‌و به‌ل‌ی‌نی خوداش حه‌ق و پا‌ستن و پا‌شگه‌ز بوونه‌وه‌ی تیدا نیه، بینگومان نه‌وانه‌ی له‌به‌رامبه‌ر خودا داخۆبه‌زل ده‌زانن و لی‌ی نا‌پا‌رێنه‌وه‌و یه‌کتا‌په‌رستی نه‌نجام ناده‌ن، له‌وه‌به‌ولاوه به‌زه‌لیلی و سه‌رشو‌ری ده‌چنه ناو دۆزه‌خه‌وه، نایه‌ته‌که ئاماژه به‌وه ده‌کا:

که په‌روه‌دگار رقی له‌وانده‌یه که دوعای ئاراسته ناکهن و لی‌ئی ناپارینه‌وه، داوای په‌حه‌مت و به‌خششی لی‌ ناکهن، داوای دابین کردنی پیوستتیا‌تی دونیاو قیامه‌تی لی‌ ناکهن.

ئیمام نه‌حه‌دو بوخاری و خاوه‌نانی کتیبه‌ حه‌دیه‌کانی وه‌کوو تیرمیزی و نه‌بو داودو نه‌سائی و ئیبنو ماجه‌و هی‌تریش فهرموده‌یه‌کیان له (النعمان) ی‌کوپری به‌شیره‌وه‌ ریوایه‌ت کردوه ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموی: (الدعاء هو العبادة) نه‌ج‌ار نایه‌تی ﴿أَدْعُونِي استجب لكم.. الآية﴾ خوینده‌وه، فهرموده‌یه‌کی‌تر هه‌یه‌ سه‌حیح و راسته حاکم له‌ ئیبنو عه‌بباسه‌وه‌ ریوایه‌تی کردوه ده‌فهرموی: (افضل العبادة الدعاء) گه‌وره‌ترین عیباده‌ت و دوعاو پارانه‌ویه‌ له‌خودا، هه‌روه‌ها ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمویه‌تی (من لم يدع الله غضب عليه) که‌سی‌ک له‌خودا نه‌پارێته‌وه‌ خودا رقی لی‌یه‌تی.

٢- به‌لگه‌ی دووه‌م و سییه‌م نه‌ویه‌یه: که‌ده‌فهرموی: ﴿الله الذي جعل لكم الليل لتسكنوا فيه والنهار مبصرا﴾ په‌روه‌ردگار خودایه‌کی وه‌هایه‌شه‌وو پوژژی به‌دهیه‌ت‌ناون و شه‌وی وادروست کردوه فی‌نک و تاریک و خاموش بی‌ بۆ نه‌وه‌ تی‌یدا ئارام بگرن و بجه‌ون، وزه‌و نیشات‌تان تازه‌ بی‌ته‌وه‌، ماندویی هه‌لسوپان و کار کردنتان بجه‌سی‌ته‌وه‌، زه‌ویشی‌ وا دروست کردوه پوناک و گونجاوه‌ بۆ ئیش‌کردن و تیدا هه‌لسوپان و هاتو‌چۆ، هه‌ول‌دان بۆ ده‌سته‌به‌ر کردنی پوژویی و پیداویستی ژیان و نه‌نجامدانی کارو پیشه‌و نه‌رکه‌کانی ژیان.

﴿ان الله لذو فضل على الناس، ولكن أكثر الناس لا يشركون﴾ بی‌گومان په‌روه‌ردگار به‌م نیعه‌ته‌ جو‌راو جو‌رانه‌ی: که‌ به‌خششیونی به‌ئاده‌میزاد خاوه‌ن‌ه‌زل و به‌خششه‌ به‌سه‌ر ئاده‌میزاد دا وه‌لی‌ زۆربه‌ی زۆری ئاده‌میزاد سوپاسی‌ نه‌و هه‌موو نیعه‌تانه‌ی خودا ناکهن و دانیان

پیدا نانین، جا یان کافرو بی‌پروان و نینکاری بوونی خودا و نیعمه‌ته‌کانی ده‌کهن، یان خاوه‌ن پروان به‌لام که‌مته‌رخه‌م و سپله‌و پینه‌زانن، نمونه‌ی نهم نایه‌ته له‌قورئان دا زۆرن وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿ان الانسان لکفور﴾ (الحج/٦١) یان ده‌فه‌رموی: ﴿وقلیل من عبادي الشکور﴾ (سبا/١٢) .

٤-٥- به‌لگه‌ی چواره‌م و پینجه‌م ﴿ذلکم الله ربکم﴾، خالق کل شیء لا اله الا هو فانی توفکون ﴿ته‌وه‌ی ته‌و شتانه‌ی به‌جی هیناوه‌و به‌دی‌هیناوه ﴿الله﴾ یه‌و خودای نی‌وه‌یه به‌دی‌هینه‌ری هه‌موو شتیکه، هیچ خودانین جگه له ته‌و، که‌س یاره‌مه‌تی نه‌داوه له‌دروستکردنیا دا، ته‌دی چۆن ئی‌وه سهر پی‌چی ده‌کهن له عیبادت بو کردنی دا، چۆن رو وهرده‌گی‌رن له‌یه‌کتاپه‌رستی و به‌ندایه‌تی بو کردنی دا؟

به‌ج عه‌قلێک بت و سه‌نهم ده‌په‌رستن، به‌ندایه‌تی بو شتیک ده‌کهن نه‌سودی هه‌یه نه‌زیان، هی‌چی پی دروست ناکری و بو‌خوی دروستکراوه !! سهرنجدانیک‌کی سهر پی‌یسی له‌بوونه‌وه‌ر، ئاده‌میزاد سهر سام ده‌کا، خه‌یالی‌ش په‌ی پی ناباو پی‌ی کۆنترۆل ناکری، نهم زه‌وپی‌ه‌ی ئیمه له سهری ده‌ژین به‌شتیکه له ملیۆن به‌شی قه‌واره‌ی خۆر واته: خۆر ملیۆنێک جار له‌زه‌وی گه‌وره‌ تره، خۆریش بو‌ خوی یه‌کی‌که له‌ نزیکه‌ی سه‌د ملیۆن خۆری نزیکترین مه‌جه‌ره لی‌مانه‌وه، تائیتستا زانیاری ئاده‌میزاد نزیکه‌ی سه‌د ملیۆن مه‌جه‌ره‌ی ده‌رخستوه، که له‌بو‌شایی به‌رفراوانی له ته‌ندازه به‌ده‌ردا بلاو بوونه‌وه، ده‌ی ته‌مه به‌شی‌کی زۆر زۆر که‌می بوونه‌وه‌ره، به‌نیسبه‌ت بونه‌وه‌ره‌وه ههر باسی ناکری! به‌لام وێ‌پرای که‌می ته‌و به‌شه پی‌زانراوه‌ی بوونه‌وه‌ر، که‌چی بیر لی‌گه‌ردنه‌وه‌ی سهر سو‌رمان په‌یدا ده‌کا و هه‌ست و خه‌یالی‌ش له‌کار ده‌خا چونکه وه‌کوو ده‌لێن: مه‌سافه‌ی نی‌وان زه‌وی و خۆر نزیکه‌ی نه‌وه‌دو سی ملیۆن میله.

به لّام نهو مه جه پیه ی: که خۆر له فه له کی داهه لده سوړی و بهر واته
خۆر تابیعیه تی، چونکه نهو قوتره که ی نزیکه ی سده هه زار ملیۆن سالی
روناکی (ضوئی)یه، سالی (روناکی) یش به شهش صده ملیۆن میل
مه زنده ده کری، چونکه خیرایی روناکی سدهو هه شتاو شهش هه زار میله
له چرکه یه ک دا. نزیکترین مه جه پهلیمان هه حهوت سدهو په نجا هه زار سالی
(روناکی)یه..

به لّی نوسین له و باره وه زۆری دهوی و تابیریشی لی بکه یه وهو خه یال
ههوا په روازیی ناگه یه نه نجام و ده بی به ناچار ی بر و به خاوه نی نهو
بوونه وه ره بکه ی!

له لایه کی تره وه سهیر بکهو بر وانه نه م ناسمان و زه مین و خۆرو مانگ و
ئاوو هه وایه چهند له گه ل ژیا نی ئاده میزادا ده گو نجین و چهند له خزمهت
نی مه دان!

بۆ غونه نه گهر زهوی له بهرام بهر خۆردا به ده وری خۆی دا هه لنه سوپایه
نه وه شه وو پۆژ دروست نه ده بون، نه مجار نه گهر زهوی به خیرایی تر به ده وری
خۆی دا هه ل سوپایه هیچ خانوو به رهو بینای بهرز خۆیان نه ده گرت و
یه ک بهر ده بونه ته پ و تۆزی ناو بۆشای، خۆ نه گهر سوپانه وه که ی
به ده وری خۆی دا هی دی تر بوایه، هه رچی ئاده میزاد هه یه یان به گهر ما یان
به سهر ما له ناوده چوون، که و ابو نه م هه ل سوپانه ی نیستای زهوی
هه ل سوپانی کی گو نجاوو له باره له گه ل ژیا نی زینده وه ره کان و پیگه یشتنی و
گه شه کردنی پوه و دره خت دا، نه گهر زهوی به ده وری خۆی دا
هه لنه سوپایه هه موو ده ریاو ده ریا لووشه کان ئاو یان تیدا نه ده ما.

خۆ نه گهر تو یه ک لی زهوی چهند مه تر یکی تر نه ستور تر بوایه ثانی ئوکسی دی
کار بۆن هه موو ئوکس جینه که ی هه لده مژی! ئیتر نه وده م ژیا ن نه ده بوو.
خۆ نه گهر ههوا له و ناسته ی نیستای بهرز تر بوایه واته: له جیات ی

ئەوێ ٢١% بێ، ٥٠% و زیاتر بوايە، ئەوێ ھەموو شتیکی شیاو بۆ
گەرگرتن گری تیبەر دەبوو، بەجۆریک وی دەچوو بە یەكەم پرشکی برو
سکەو چەخماخە: کە پیتی درەختیک دەکەوی گەر لە دارەستانیک بەربوایە،
خۆ ئەگەر پێژەوی ئۆکسجین لەھەوادا دابەزیایە بۆ ١٠% زۆر شتی پێویست
بۆ ژیان و ژیار و پیشکەوتن کەمتر دەستە بەر دەبوون .

ئەجار پەرەردگار ئەوێ رادەگەینێ: کە گومرای و پرو وەرگێران لە
ئایینی ھەق و راست نەخۆشی یەکی کۆنی ئادەمیزاد، و زۆربەیی زۆری
گرتوونەو، دەفەرموی: ﴿کَذٰلِکَ یُؤَفِّکُ الذِّیْنَ کَانُوْا بِآیٰتِ اللّٰهِ
یُجْحَدُوْنَ﴾ بە تەرزو شیوەی ئەمان، گومرا بون و سەریان لی تێکچوو
ھەموو ئەوانەیی نیکاری ئایاتی خودایان کردو و ھاوێیان بۆ بەرەوا زانیو و
لەریبازی راست لایان داو، ھیچ بەلگەو دەلیلیکیان پێنە، بەلگەو
بەنەقامی و نەزانی و ھەواو ئارەزو پەیرەوی ئەو رێبازە چەوتەیان کردو .

٦- بەلگەیی شەشەم و ھەوتەم لەسەر بەتوانایی خوداو کارزانی و
حیکمەتی ئەوێ: کە دەفەرموی: ﴿اللّٰهُ الذِّیْ جَعَلَ لَکُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا
وَالسَّمَاءَ بَنَاءً﴾ پەرەردگار خودایەکی وەھایە زەوی بۆ ئێوێ کردو
بەنشیمەن، ئاسمانیشی لە سەربەرز کردوونەو، زەوی وەھا بۆ بەدیھێنان
دەتوانن تێدا جێگیرین و لەسەری بژین و بیناو بالە خانەیی تێدا دروست
بکەن، بەناو شیو دۆل و ساراو پەناو پاساری دا بگەرێن، ئاسمانیشی بۆ
کردن بەسەقفیکی قائم و تۆکمەو رازاو، بەئەستێرەیی زۆرو پرشنگدار،
پاگیری کردو و ناهێلێ تێک برۆخی و کون و قەوارەیی تێبکەون، بەراستی
خودای ھەق ئەو خودایە: کە ئەوێ کارو صنەعیەتی، ئەوێ تواناو
دەسلاتیەتی.

ئەجار دواي ئاراستە کردنی ھەندێ بەلگە لە بونەوێرو دیاردەکانی،
چەند بەلگەییەکی تر دەھێنێتەوێ لە چۆنیەتی خودی ئادەمیزادەکان

خۆیانوه و ده‌یانکاته نیشانه‌ی خودایه‌تی و تواناو ده‌سه‌لاتی، ئه‌وانه‌ش بریتین له دروستکردنی ئاده‌میزاد و جوانکردنی شیوه‌ی روخساری و گونجانی ئه‌ندامه‌کانی بۆ جۆره‌ها کارو کرده‌وه‌ی پێویست بۆ ژیان، هه‌روه‌ها فه‌راهه‌م هه‌ینانی رزق و روژیی بۆی

٨-٩ - به‌لگه‌ی هه‌شته‌م و نۆیه‌م ئه‌وه‌یه: ده‌فه‌رموی: ﴿وَصَوَّرَكُم فَحَسَنَ صُورَكُمْ، وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ ئیوه‌ی له جوانترین شیوه‌ی روخساردا دروستکردوه، قامه‌تی راست و ده‌ستو قاجی گونجاو بۆ دابینه‌کردنی پێداویستی‌یه‌کانی ژیان، ئه‌بجار خۆشترین خواردن و خواردنه‌وه‌ی بۆ ره‌خساندن.

﴿ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ، فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ ئا ئه‌و خودا خاوه‌ن ده‌سه‌لات و به‌توانایه (الله) یه‌و خودای ئیوه‌یه، هه‌ر ئه‌و خودایه و که‌سی‌تر به‌که‌له‌کی خودایه‌تی نایه، به‌رزی و پیرۆزی بۆ خودایه که به‌دییه‌نه‌ری بوونه‌وه‌ره، ده‌ی هه‌مووتان ئه‌ی به‌ره‌ی ئاده‌میزادو جندۆکه هه‌میشه خودا به به‌رزو پیرۆز بگرن، هه‌یج که‌م و کورپیه‌کی بۆ به‌په‌وا مه‌زانن، بێ هاوه‌ل و مه‌ندال و خه‌زانه، موحتاجی به‌که‌س نه‌وه‌هه‌موو که‌س موحتاجی ئه‌وه.

١٠ - به‌لگه‌ی ده‌یه‌م ئه‌وه‌یه: ده‌فه‌رموی: ﴿هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ ئه‌و خودایه‌ی ئاوا بوئه‌وه‌ری هه‌یناوه‌ته‌دی، زیندوه‌و قه‌ت نامری، نه‌زه‌لی و نه‌به‌دی‌یه، هه‌یج خودا نین جگه له ئه‌و، ده‌ی که‌وايه: به‌دلسۆزی عیبا‌ده‌تی بۆ بکه‌ن و یه‌کتا په‌رستی بکه‌ن دان به‌خودایه‌تی و په‌روه‌ردگاریه‌تی دابینه‌ن، چونکه هه‌ر ئه‌و شیاوی خودایه‌تییه.

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ هه‌مد و سه‌ناو سوپاسی بێ‌پایان هه‌ر بۆ خودایه و هه‌ر ئه‌و شیاوی خودایه‌تییه، هه‌ر ئه‌و خودای بوونه‌وه‌ره.

جله و گیری له عیباده نکردن بو غهیری خودا

قُلْ

إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِي
 الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾
 هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ
 يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لَتَكُونُوا
 سُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُنَوِّفُ مِنْ قَبْلِ طُ وِلِّبْلُغُوا أَجَلاً مُسَمًّى
 وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا
 قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

لهوه پيش بهلگهی بهتوانای و تاك و تنهایی خودای راناندن،
 سیفتای جهلال و گهوهربی خودای بهیان کردن، نه مجار بهتوسلوپیکی
 نهرم و نیان جلوهگیری لهبتپهرستی کرد، نه مجار بهلگهی جلوهگیری بهکانی
 له بتپهرستی نمایش دهکا، بهلگهکان له بوونهوهر و خودی
 نادهمیزادهکان خویان دا ههیه، بهلگهکانی ناو بوونهوهر چوارن، شهرو
 رۆژ و ئاسمان و زهوی، نه مجار سی بهلگهشی له خودی نادهمیزادهکان
 خویانهوه خستنه رو، دروستکردن و رێك و پیکی جهستهو رزق و رۆزی
 پاك و خاوین..

ئەجار لیڤەدا دروستبوونی ئادەمیزادو چۆنیەتی قۆناغەکانی ژیان ھەر
لە کۆرپەلەیی یەوہ تا لە دایکبون و مندالتی و گەنجی و کاملی و پیری و
پاشان مردن.

دەفەرموی: ﴿قُلْ اِنِّیْ نَهِیْتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذِیْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ،
لَمَّا جِئْتُ بِالْبَیِّنَاتِ مِنْ رَبِّیْ﴾ ئەو پیڤەمبەری خۆشەویست
بە موشریکەکانی گەلە کەت بلی: من جلەو گیریم لی کراوہ: کە عیبادەتی
غەیری خودا بکەم، ھەرگیز خودا رازی نابێ ھاوالتی بۆ دابنری و لە
جیاتنی ئەو بت و صەنەم بپەرستن، ئەم جلەو گیرییەم کاتیکی لی کراوہ کە
بەلگەی نەقلی و بەلگەی عەقلیم بۆ ھاتن، ئایاتی قورئان و ئەو ھیزو
توانایەتی خراوەتە ناو عەقلی سەلیمەوہ بۆ دۆزینەوہی خودا و
بەیەکناسینی، فەرمانم بێ کراوہ: کە گەر دنکەچ و پابەندی فەرمان و
جلەو گیرییە کاف پەرورەدگاریم، بە دڵسۆزی پەرستشی بۆ بکەم.

﴿هُوَ الَّذِیْ خَلَقَکُمْ مِنْ تَرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُّطْفَةٍ، ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ، ثُمَّ یُخْرِجُکُمْ
طِفْلًا، ثُمَّ لَتَبْلُغُوا أَشُدَّکُمْ، ثُمَّ لَتَکُونُوا شِیْوًا، وَمِنْکُمْ مَنْ یَتَوَفَّى مِنْ
قَبْلِ، وَلَتَبْلُغُوا أَجْلًا مُّسَمًّى، وَلَعَلَّکُمْ تَعْقِلُونَ﴾ پەرورەدگار خودایەکی
وہایە باوہ گەورەتیوہ: کە ئادەمە، لەقورپ دورستی کردوہ، پاشان
تیوہی لە دلوپە مەنی یەک دروستکردوہ، پاشان کردونی بەخۆتێنپارە و
گۆشتیپارە، پاشان دەتانییتتە دەر بەزاروکی و ئەجار بە خۆتان دادین و
ھیزو توانا پەیدا دەکەن و دەگەنە ھەرپەتی تاقەت، پاشان دەگەنە قۆناغی
پیری و کامل بون، ھیندیکتان بەر لەوہ پیر ببن دەمرن و ئەو مەرگ و
ئەجەلەتی بۆتان دیاری کراوہ پێی دەگەن و توشتان دی. تا لە ئاکام دا
فام بکەنەوہ، لەسەرنجامی خۆتان وردبێنەوہ.

دروستکردنی ئادەم لە خۆل راستییە کەو پێش وەدی ھاتنی
ئادەمیزادە، گل بنەمای ژیانەو ژیاننی ئینسان لەو پەیدا بووہ، جگە

له‌خودا کهس نازانی چۆن ژيانه سەر سورپه‌ینه‌ره په‌یدا بووه، چۆن ئهم روداوه گرنگ و گه‌وره‌یه له‌میژووی زه‌وی دا هاتۆته کایه‌وه؟

ئه‌جار دوا‌ی په‌یدا‌بون‌ی ئاده‌م و حه‌وا به‌و شیوه سهرسورپه‌ینه‌ره، ئیتر ئاده‌میزاد له‌په‌نگه‌ی زاو زیوه زۆر بون و گه‌شه‌یان کرد، ئه‌مه‌ش له‌ئاکامی به‌یه‌ک گه‌یشته‌نی تۆمی نی‌ر به‌هیل‌کۆکه‌ی میینه‌وه‌و جی‌گیر بوونیان له‌ره‌حمی میینه‌که‌ دا، ئه‌جار که قۆناغی خوینپاره‌و گۆشتپاره‌و کۆرپه‌له‌می ده‌په‌ی دیته‌ گۆرپه‌پانی ژيانه‌وه ئه‌مه‌ش دوا‌ی تیپه‌رو بوونی چه‌ند قۆناغی‌کی جۆراو جۆرو چروپه‌ر، که ئه‌گه‌ر به‌وردی سه‌یری بکه‌ین و لی‌ی ورد بینه‌وه بۆمان ده‌ر ده‌که‌وی: که ئه‌و قۆناغانه‌ی به‌سەر ئاده‌میزاد دی‌ له‌سکی دایکی دا زۆر گرنگ ترو سەر سورپه‌ینه‌ر ترن له‌و قۆناغانه‌ی دوا‌ی له‌دایک‌بوون به‌سه‌ری دا دی.

قۆناغه‌کانی ناو په‌حه‌م قۆناغی سەر سورپه‌ینه‌رو سه‌یرو سه‌مه‌ره‌ن، هه‌تا زانیاری پزیشکی به‌گشتی و (علم‌الاجنه) به‌تایبه‌تی پێش بکه‌وی و گه‌شه‌ بکا، باشت ده‌ستی قودره‌تی خودا ده‌رده‌که‌وی، به‌ل‌ی کاروانی کۆرپه‌له‌، هه‌ر له‌ نوتفه‌یی‌یه‌وه تاله‌دایک‌بوون کاروانی‌کی سه‌رنج پاک‌یشه‌و به‌هۆی پێشکه‌وتنی زانیاری پزیشکی‌یه‌وه زۆرمان لی‌ زانیوه، به‌تایبه‌تی به‌هۆی زانیاری ده‌رباره‌ی حه‌مل و له‌دایک‌بون و چۆنیه‌تی جیناته‌کانه‌وه زۆر لایه‌نی قۆناغه‌کانی ژيانی کۆرپه‌له‌مان بۆ ده‌رکه‌وتوه، وه‌لی ئاماژه‌ کردنی قورئان بۆ ئه‌و قۆناغانه‌ به‌و شیوه‌ ورده‌ کارییه‌ پێش هه‌زارو چوراسه‌دو ئه‌وه‌نده‌ ساله‌، کاری‌که‌ پێویسته‌ هه‌ل‌ویسته‌ی له‌سەر بکه‌ین ناب‌ی خاوه‌ن عه‌قل و فام هه‌روا به‌لام سه‌ر‌لایی به‌سه‌ری دا تیپه‌رن و بی‌ری لی‌ته‌که‌نه‌وه، بۆیه له‌کۆتای ئایه‌ته‌که‌دا فه‌رموی: ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾.

نه مجار به لگه یه کی تر له سمر هه بوونی خوداو تاک و تنهایی و
 به ده سه لاتی زاتی پاکی راده نوینی، بویه دوا به دوا ی پانواندنی نهو به لگه
 گۆرانکار یانهو قوناغه جیا جیا نهی له بوونهو مرداو له خودی ژبانی
 ناده میزاد دا همن، وه کوو گۆرانی شهو و پۆژو قوناغه کانی ژبانی
 ناده میزاد، به لگه یه کی تر لهو گۆران و گواستنوه سمر له بهریه ناراسته
 ده کاو ده فرموی:

﴿هو الذي يحي ويميت، اذا قضى أمرا فانما يقول له كن فيكون﴾
 پهرو مردگار خودایه کی و هه یه، ژبان ده به خشی و وهی ده گرتنهوه،
 ده ژینی و ده مرینی، ژبان و مردن به ده ست خویه تی، که سی تر دارای
 نهو ی نیه، همر کاتی ویستی کاریک نه نجام بدا، همر نهو نه ده پی
 ده لی ببهو ده بی، به ویستی نهو له کاتی دیاری کارودا دیته دی هیچ
 پیوه ی مانلو نابی.

تۆله ستانننهوه لهوانه ی به ناحق ده یاره ی نایه ته کانی خودا
 کیشهو جیدا یانه

الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى الَّذِينَ
 يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنِّي يُصْرَفُونَ ﴿٧١﴾ الَّذِينَ كَذَبُوا
 بِالْكِتَابِ وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ
 ﴿٧٠﴾ إِذَا الْأَغْطُلُ فِي أَعْتَقِهِمْ وَالسَّالْسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾
 فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَنْ

مَا كُنتُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ
 نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يَضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾
 ذَلِكَ بِمَا كُنتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ
 تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فِئْتَسَ
 مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

دوابه‌دوای رانواندنی چۆنیه‌تی په‌یدا بوونی ژیانې ناده‌میزاد و له‌ژیر
 تارمای دیمه‌نی ژیان و مردن دا، له‌بهر پږشنای حه‌قیقه‌تی به‌دییه‌تیا و
 ده‌ستړه‌نگینی په‌روهردگاردا، دیاره بهر پاگردنی کیشه‌و جیدال له نایاتی
 خودا دا جینگای په‌خنه‌یه و قیژه‌ونه، به‌درؤخستنه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ران کاریکی
 خراب و ناپه‌سه‌نده، بویه له‌روانگه‌ی دیمه‌نیک له‌دیمه‌نه‌کانی پوژی
 قیامه‌ته‌وه هه‌ره‌شه‌ی ترسناکی لی‌کردن و فهرموی:

﴿ألم تر الى الذين يجادلون في آيات الله أنى يصرفون﴾ نه‌وه سه‌رت
 سوږ نامینې نه‌ی موحه‌مه‌د؛ له‌و موشریکه سه‌رپه‌قه کیشه‌کارانه‌ی
 به‌ناحق و به‌ناپه‌وا، به‌بی به‌لگه‌و شایه‌تی پرواپیکراو موجداله له‌باره‌ی
 نایه‌ته‌کانی خودا ده‌که‌ن و ده‌یانه‌وی به‌فوو چرای پرشنگذاری نیسلام وه‌کو
 ژیتن، سه‌یر بکه نه‌و گه‌وج و نه‌فامانه چۆن پو له‌گومپایی ده‌که‌ن و به‌و
 هه‌موو به‌لگه‌و نیشانانه هیدایه‌ت وهرناگرن!

به‌لگه‌کان به‌هیژن و نایه‌ته‌کان ناشکران و داخوازی نه‌وه‌ن قه‌ناعه‌تیا
 پی بکه‌ن و بینه گه‌واهی‌ده‌ر له‌سه‌ر تاك و ته‌نهایی خودا، که‌چی نه‌وان
 هاوه‌لی بۆ به‌ره‌وا ده‌زانن و بتپه‌رستی ده‌که‌ن.

﴿الذین کذبوا بالکتاب و بما أرسلنا به رسلاً﴾ نهو موشریکه
نه‌فامانه نه‌وانه‌ن قورئان به‌درۆ ده‌خه‌نه‌وه، بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ری ئیسلام
بۆیه‌کتاپه‌رستی ر‌ه‌ت ده‌که‌نه‌وه، نایانه‌وی به‌دلسۆزی عیباده‌ت بۆ خودا
بکری، مل که‌چ ناکه‌ن بۆشه‌ریعه‌ت و یاسای هه‌لبژاردی خووا،
شه‌ریعه‌تی گونجاوو به‌خته‌وه‌ر نامیز پاشگۆی ده‌خه‌ن، ئای: که‌نه‌فام و
که‌وده‌نه‌ن؟! چه‌ند لاسارو بیگۆین!!

﴿فسوف یعلمون﴾ له‌وه به‌ولاوه بۆیان ده‌رده‌که‌وی سزای کوفرو
بتپه‌رستیان چه‌ند به‌ئیشه‌و چه‌ند سامناک و ریسوا که‌ره!! هه‌رچه‌نده نه‌وان
پیغه‌مبه‌ریکیان به‌درۆخستۆته‌وه، په‌یامیکیان ر‌ه‌ت کردۆته‌وه، وه‌لێ
له‌راستی‌دا هه‌موو پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆخستونه‌ته‌وه و په‌یامیکی
ناسمانییان ر‌ه‌ت کردۆته‌وه، چونکه په‌یامی ئیسلام هه‌موو ئایینه
ناسمانیه‌کانی تیدا کۆ بوونه‌وه‌و پوخته‌ی هه‌موو ئایینه‌کانه، که‌وابوو
که‌سێک په‌یامی ئیسلام ر‌ه‌ت بکاته‌وه‌و وه‌کو نه‌وه‌و وایه هه‌موو په‌یامیکی
ناسمانی ر‌ه‌ت کردیته‌وه، هه‌موو پیغه‌مبه‌ریکی به‌درۆ خستییته‌وه.

ئه‌جار ناوه‌رۆکی هه‌ره‌شه‌که‌ روون ده‌کاته‌وه‌و ده‌فه‌رموی :
﴿إِذْ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ، وَالسَّلَالُ يُسْحَبُونَ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ﴾،
له‌وه به‌ولاوه نه‌و به‌درۆخه‌ره‌وه سه‌ره‌قانه ئاکامی کرده‌وه‌کانی خۆیان
ده‌زانن: کاتیک: تۆقیان له‌ مل ده‌کری و به‌زنجیر ر‌اده‌کیشرین به‌ناو. ئاوی
کول‌اتودا پیستیان داده‌ پلۆخی گۆشتیان داده‌پزی و هه‌ل‌ده‌وه‌ری ئه‌جار به
ناگر ده‌سوتیندرین.

وه‌کو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌م مانایه‌ ده‌کاوه‌فه‌رموی: ﴿هذه
جهنم التي يكذب بها المجرمون، يطوفون بينها وبينها﴾ بین حمیم آن
(الرحمن/٤٣-٤٤) یان ده‌فه‌رموی: ﴿خذوه فاعتلوه الى سواء الجحيم،

ثم صلبوا فوق رأسه من عذاب الحميم ذق انك انت العزيز الكريم ان
هذا ما كنتم به تمترون ﴿الدخان/٤٧-٥٠﴾.

ئەمجار پرسیاری سەرکوتانەووەو ریسوا بوونیان ئاراستە دەکری و
سەرزنەشتیان دەکری لە سەر هاوەڵدانان بۆ خوداو بپەرستیان.
دەفەرموی: ﴿ثم قيل لهم: اين ما كنتم تشركون من دون الله؟ قالوا:
ضلوا عنا، بل لم نكن ندعو من قبل شيئا، كذلك يضل الله الكافرين﴾
واتە: ئەم جارە لە لایەن فریشتەووە پێیان دەگوتری: کوان ئەوانەى ئێوە
دەتانکردن بە هاوەڵاتی خوداو لە جیاتی خودا پەرستشتان بۆ دەکردن؟ لە
کوێن ئەو بت و سەنەمانەى بەندایەتیا بۆ دەکرا؟ بۆچی لەم سزاسەختە
پرزگارتان ناکەن؟ ئەمڕۆ بۆچی فریاتان ناکەون؟!

وہ لām دەدەنەووە دەلێن: لیمان ورن، نایان بینین، خۆ ئێمە لەدونیاش دا
هیچمان نەدەپەرست، واتە: بۆمان دەرکەوت ئێمە شتێکمان نە پەرستووە
سودی ھەبێ، ئەو شتانەى ئێمە پەرستشمان بۆ کردون نەسودیان ھەبەو نە
قازانج نەدەبیسن و نەدەشنەون. بەم جوۆرە خودا کافران گومراوہ کاو
سەریان لی دەشیوینێ، چونکە عیبادەتی شتێکیان کردوہ شیایوی سزای
دۆزەخی کردون.

ئەمجار پەروەردگار ھۆی عەزابدانیا برون دەکاتەووە دەفەرموی:
﴿ذٰلَکُمْ بِمَا کُنْتُمْ تَفْرَحُوْنَ فِی الْاَرْضِ بِخَيْرِ الْحَقِّ، وَمَا کُنْتُمْ تَفْرَحُوْنَ﴾
سائەمە گۆری گیانتان بێ! باش بزائن ئەم گومراکردن و عەزابدانەتان بە
ھۆی ئەووەوہیە: کە ئێوە لە دنیا دا لەسەر زەوی بە تاوانکردن کەیف و
دەھاتی دلتان بەوہ خۆش دەبوو: کە سەرپێچی فەرمانی خوداتان دەکردو
پەيامی پیغەمبەرانتان پەتدەکردەوہ، شانازیتان بە کوفرو بیدینی
خۆتانەوہ دەکرد و بادى ھوار بووون. دەيسا کەوابی ﴿ادخلوا ابواب
جهنم خالدين فيها، فبئس مشوى المتکبرين﴾ لەدەرگاگانى دۆزەخەوہ

بچنه نهو دیوو بو هه‌تا هه‌تایه تی‌یدا بپننه‌وه، ئای که جینگه‌ی
خۆیه‌زلزانه‌کان جینگایه‌کی ناخۆشه! هاوار بۆیان و کهس به‌حالیان نه‌بی.

خۆ راگرتن و پشوو درێژی سه‌رکه‌وتن وه‌دی دینی

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَكَيْمًا
نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ
وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ
بِنَاصِيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ
هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

له‌سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که‌وه تا ئی‌ره قسه ده‌رباره‌ی پوچی مه‌نه‌ج و
رێبازی کێشه کاران بوو: که به‌نا‌ره‌وا ده‌رباره‌ی ئایه‌تی خودا
موجاده‌له‌ده‌که‌ن، نه‌جار لی‌ره‌دا فه‌رمان به‌ پێغه‌مبه‌ر ده‌کا: که‌له به‌رامبه‌ر
ئه‌زیه‌تدان و سه‌ر په‌قی موشریکه‌کاندا پشوو درێژی، دل‌نیای ده‌کاله‌سه‌ر
سه‌رکه‌وتن و زالبون به‌سه‌ر ناحه‌زانی دا ده‌فه‌رموی:

﴿فاصبر ان وعد الله حق﴾ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست! دان به‌خۆتا
بگه‌وه پشوو درێژه به‌رامبه‌ر هه‌لوێستی نامه‌ردانه‌ی هه‌ندی له‌گه‌له‌که‌ت،
گویی به‌ هاش و هۆشی نه‌وان مه‌ده‌، چونکه خودا واده‌ی سه‌رکه‌وتنی
پیداوی، واده‌ی خودایش پاشگه‌ز بوونه‌وه‌ی تی‌دا نیه هه‌ر دێته‌ جی.

﴿فاما نرينك بعض الذي نعدهم أو نتوفينك فإلينا يرجعون﴾
 نه‌گه‌ر هه‌ندیک له‌و هه‌ره‌شانه‌ی لی‌مان کردون وه‌کوو کوشتن و دیل کردنی
 رۆژی به‌در نیشانت بده‌ین، یان مه‌رگت به‌سه‌ردا بی‌نین پی‌ش عه‌زابدانیان،
 هه‌رچۆنیک بێ هه‌ر بۆلای ئیمه‌ ده‌گه‌رینه‌وه‌، هه‌موو لایه‌ک بۆلای خۆمان
 ده‌هینینه‌وه‌و حیساب و کیتابی‌ان له‌گه‌ل ده‌که‌ین، نه‌وسا به‌گویره‌ی کردار و
 هه‌لس و که‌وتیان سزایان ده‌ده‌ین، نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌:
 که‌ده‌فه‌رموی: ﴿فاما نرينك بعض الذي نعدهم فانا منهم منتقمون او
 نرينك الذي وعدنا هم فانا عليهم مقتدرون﴾ (الزخرف/۴۳).

ئه‌جار په‌روه‌ردگار دل‌خۆشی پی‌غه‌مبه‌ری خۆی ده‌داته‌وه‌و ده‌فه‌رموی:
 ﴿ولقد أرسلنا رسلا من قبلك، منهم من قصصنا عليك ومنهم من لم
 نقصص عليك﴾ دل‌نایه‌ له‌پیش تۆش دا گه‌لی پی‌غه‌مبه‌رمان ناردن بۆ
 سه‌ر گه‌له‌کانیان، سه‌رگۆزه‌شته‌ی هه‌ندیکیانمان بۆ گێ‌راوێته‌وه‌، هه‌یشه‌ن
 با‌سمان نه‌کردون سه‌رگۆزه‌شته‌و ژباننامه‌یانمان بۆ نه‌گێ‌راوێته‌وه‌، له‌سوره‌تی
 (النساء/۱۶۴) دا هه‌مان مانای هێ‌ناوه‌و ده‌فه‌رموی: ﴿ورسلا قد
 قصصناهم عليك من قبل ورسلا لم نقصصهم عليك﴾.

به‌گویره‌ی فه‌رموده‌ی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ئه‌و پی‌غه‌مبه‌رانه‌ی سه‌ره‌هوردی‌ان
 نه‌گێ‌ردراوه‌ته‌ زۆر زۆر ترن له‌وانه‌ی سه‌ر گۆزه‌شته‌یان گێ‌ردراوته‌وه‌. ئیمامی
 نه‌حمه‌د له‌ ئه‌بوزه‌ره‌وه‌ رپوايه‌ت ده‌کا: که‌ ده‌فه‌رموی: وتم: ئه‌ی پی‌غه‌مبه‌ری
 خودا! ژماره‌ی (نی‌گا بۆ کراوه‌کان) پی‌غه‌مبه‌ران چه‌نده‌؟ پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ
 فه‌رموی: (مائة الف واربعة وعشرون الفاء الرسل من ذلك ثلاث مئة
 وخمسة عشر، جمعا غفيرا) ژماره‌ی نی‌گا بۆ کراوان سه‌دو بیست و چوار
 هه‌زاره‌، له‌وانه‌ سی‌ده‌دو پا‌زده‌یان ره‌وانه‌ کراون، واته‌: ره‌سولن پی‌‌ر‌تی‌کی
 زۆرن، له‌م کۆمه‌له‌ زۆره‌ نه‌وانه‌یان: که‌ له‌ قورئان دا ناویان هاتوه‌و
 بیست و پینج پی‌غه‌مبه‌رن.

﴿وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ هیچ کامی لهو پیغه‌مبه‌رانه بۆی نه‌بووه و نه‌یتوانیوه به‌بی‌تیزی خودا موعجیزه‌یه‌ك پاست بکاته‌وه و نیشانی نه‌ته‌وه‌که‌ی بدا، هر موعجیزه‌یه‌ك که‌نواندویانه به‌فرمانی خودابوه و خودا بۆی نه‌نجام داو.

نه‌مه مه‌وزوعیتی کۆن و چه‌سپاوه، تایبته نیه به پیغه‌مبه‌ری ئیسلامه‌وه، به‌لکوو پیش پیغه‌مبه‌ری ئیسلام پیغه‌مبه‌ران زۆر بوون. خودا چیرۆکی مه‌ندیکانی بۆ گێراوینه‌وه و زۆریانی بۆ باس نه‌کردوین، هر پیغه‌مبه‌ریك هاتبیتته سهر گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ك روه‌پوی به‌درۆخستنه‌وه و ره‌تکردنه‌وه‌ی په‌یامه‌که‌ی بۆته‌وه، هه‌موویان داوایان لێ کراوه موعجیزه بنۆین هه‌موویان ئاواته خوازی نه‌وه بوون خودا موعجیزه‌ی وایان له‌سهر ده‌ست ئاشکرا بکا خیرا نه‌ته‌وه‌که‌ی ئیمانی پی‌ بینن، پی‌ی خۆشبووه سه‌رکه‌وتوو بی‌ی له‌په‌یامه‌که‌ی دا..

به‌لام په‌روه‌ردگار ویستویه‌تی فروستاده‌کانی واپه‌روه‌رده‌بکا سه‌بری ره‌هایان هه‌بی، بزائن: ئه‌رکی ته‌وان پیغه‌مبه‌ریتی و په‌یام گه‌یاننده، په‌یدابوونی موعجیزه به‌ده‌ست خودایه‌و به‌ویستی ته‌و ده‌بی، هه‌روه‌ها بۆ ته‌وه‌ی ئاده‌میزادان به‌گشتی له‌وه‌هالی بن: که‌ سروشتی خودایه‌تی و سروشتی پیغه‌مبه‌ریتی لێك جیابکه‌نه‌وه، بزائن پیغه‌مبه‌ران ئاده‌میزادن و خودا هه‌لبێژاردون بۆ ته‌و ئه‌رکه‌ پیرۆزه، ته‌وان ناتوانن له‌سنوری خۆیان ده‌ربچن و ناشیانه‌وی ده‌رچن، هه‌روه‌ها بۆ ته‌وه‌شه ئاده‌میزادان بزائن: که‌ دوا که‌وتنی موعجیزه‌و داواکارییه‌کانیان له‌ پیغه‌مبه‌ران ره‌حه‌ته، چونکه‌ خودا بریاری داوه هه‌رکاتی له‌سهر داواکاری و په‌لپ گرتنی گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ك موعجیزه له‌سهر ده‌ستی پیغه‌مبه‌ریك ده‌رکه‌وت و دوا‌یی ئیمانیان پی‌ته‌هینا ته‌وه‌یه‌که‌سه‌ر خودا غه‌زه‌بیان لی‌ده‌گری و سزایان بۆ نازل ده‌کا، که‌وابی دواکه‌وتنی موعجیزه‌و وه‌غرانی ره‌حه‌تی خودایه‌ بۆیان.

﴿فاذا جاء امر الله قضي بالحق، وخسر هنالك المبطلون﴾ هدر کاتی وه‌ختی دیاریکراو بۆ عه‌زابدانیان هات له‌دونیا دا یان له‌قیامت دا نیتر خودا به‌عه‌دالته‌ت حوکم و بریاری خۆی ده‌رده‌کاو کیشهی نیوان خودا په‌رستان و کافران یه‌کالا ده‌کاته‌وه، پیغه‌مبه‌ران و شوینکه‌وتوانیان به‌مرازده‌گه‌یه‌نی و کافرو سهر‌پیچیکاران گیروده‌ی عه‌زایی سه‌خت ده‌بن، ده‌ی که‌وابی تۆ ته‌ی موحه‌مه‌د دان به‌خۆتا بگه‌رو پشوو درێژ به‌، چاو له‌ پیغه‌مبه‌رانی پیش خۆت بکه‌و چاره‌روانی حوکم و بریاری خودا به‌ .

چهند به‌لگه‌و نیشانه‌ی تر له‌سه‌ر هه‌بوونی خوداو
تا‌ک و ته‌نهای زاتی پاک‌ی .

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ
لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَكُمْ فِيهَا
مَنْفَعٌ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى
الْفَلَاحِ تَحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَأَيَّ آيَاتِ
اللَّهِ تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾

له‌وه‌و پیش به‌دورو درێژی و ته‌وه‌نده‌ی پیتیست بی هه‌ره‌شه‌ی له‌کافره
سه‌ر په‌قه به‌درۆخه‌وه‌کان کرد، ته‌جار لی‌رده‌ا سه‌ر له‌نوی ده‌ست ده‌کاته‌وه
به‌به‌لگه‌ هیتانه‌وه له‌سه‌ر هه‌بوونی خوداو تا‌ک و ته‌نهایی زاتی پاک‌ی،
نیعمه‌ته‌ جو‌راو جو‌ره‌کانی به‌سه‌ر به‌نده‌کانی دا راده‌نوینی و ده‌فه‌رموی:
﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا، وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾ واته‌(الله)

خودایه‌کی وه‌هایه ناژه‌لی بۆ سودی ئیوه دروست کردون، وشترو ره‌شه ولاخ و مه‌رو بزنی وه‌ها دروست کردون: که ئیوه بتوانن به‌ویستی خۆتان سودیان لی‌ وەرگرن، بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ندیکیان به‌کار بێنن بۆ کالاً گواستنه‌وه‌و سواری و شیر لی‌خواردن و سه‌رپرینیان و گوشت خواردنیان بۆ نمونه وه‌کوو حوشت: که هه‌موو ئه‌م سودانه‌ی لی‌ ده‌بینری، ره‌شه ولاخ گوشتی ده‌خوری و شیری ده‌دۆشری و جوتیشی پی‌ ده‌کری، بزنی و مه‌ر گوشتیان ده‌خوری و شیریان ده‌دۆشری و هه‌مووشیان زاوو زی‌ ده‌که‌ن، مه‌رو بزنی خوری و مه‌ره‌زو موو کۆلک و به‌رگنیان لی‌ وهرده‌گیری و که‌لوپه‌لی پی‌ویستیان لی‌ دروست ده‌کری، بۆیه ده‌فه‌رموی:

﴿ولکم فیها منافع، ولتبلغوا علیها حاجة فی صدورکم، وعلیها وعلی الفلک تحملون﴾ ئیوه له‌و ناژه‌لانه گه‌لی‌ که‌لی‌ تر وهرده‌گرن و پی‌داویستی خۆتانیان لی‌ ئه‌نجام ده‌ده‌ن، خوری و موومه‌ره‌زه‌و به‌رگن و کولکیان لی‌ ده‌برنه‌وه، پۆن و ماست و په‌نیرو که‌شکیان لی‌ ده‌گرن، هه‌روه‌ها بۆ ئه‌وه‌ی بارو بارگه‌نه‌تانی پی‌ بگوێزنه‌وه، کالأتان له‌ ولاتی‌که‌وه بۆ ولاتی‌کی تر به‌رن، به‌ ئاسانی له‌وشکانی دا به‌پشتی هه‌ندی‌که‌ له‌و ناژه‌لانه‌و له‌ده‌ریادا له‌سه‌ر گه‌می ئیوه‌ی ئاده‌میزاد به‌خۆتان و کالأتانه‌وه هه‌لده‌گیرین و سوار ده‌کری‌ن له‌ولاتی‌که‌وه بۆ ولاتی‌کی تر ده‌بری‌ن و مه‌به‌ستی خۆتان دیننه‌ دی.

بی‌گومان ئه‌و مه‌به‌ستانه‌ی له‌دلی ئاده‌میزاد دا هه‌ن و کاتی‌ خۆی به‌هۆی ئه‌و وه‌سائیلانه‌وه پی‌یان گه‌یشتوه مه‌به‌ستی گرنگ و سه‌ره‌کی بوون، پی‌ش داهینانی ئامی‌ری گواستنه‌وه‌ی ئه‌م‌پ‌رۆ: که ترومبیل و قه‌تار و فرۆکه‌و که‌شتی جو‌راو جو‌رن، جگه‌ له‌و که‌شتیه سه‌ره‌تاییانه‌و پشتی ئه‌و ناژه‌لانه وه‌سائیلی تر نه‌بوه، ئیستاش و پ‌رای ئه‌و پی‌شکه‌وتن و داهینانه‌ی له‌وه‌سائیلی گواستنه‌وه‌و گه‌شت و گوزاردا په‌یدا بووه، هه‌ندی شوین و

شیوو دولّ و ریگاو بان هەن بەهۆی پشتی ئەو نازەلانی وەنەبی ئادەمیزاد
پێیان ناگاو کالایان بۆ نابری، چونکە ریگاو بانەکانیان هیندە تەسک
وتروسکن هەرجی پێی ئەو و لاخانەیان تێدا دەبیستەو .

نومە ئەم ئایەتە ئایەتیکی ترە کە دەفەرموی ﴿والانعام خلقها لكم
فيها دفاء ومنافع ومنها تأكلون، ولكم فيها جمال حين تريحون وحين
تسرحون، وتحمل أثقالكم الى بلد لم تكونوا بالغيه الا بشق الأنفس،
ان ربكم لرؤوف رحيم﴾ (النحل/٥-٧) .

ئەجار دوا بەدوای ئەو هەموو بەلگانی رابووندن دەربارەى دەسەلات و
بەتوانایی خودا، دەفەرموی: ﴿ویریکم آیاتە، فای آيات الله تنكرون﴾
بێگومان پەروەردگار نیشانی خودایەتی و دەسەلاتی خۆی نیشانی
بەندەکانی دەدا، هەموو بەلگەکان ناشکراو نمایان، هەموو یان گەواهی
ئەو دەدەن: کە خودایەکی تاک و تەنها و خاوەن حیکمەت و دەسەلات
بەدی هیناون و خاوەنیانە، دەی گەوايە، ئیوە چ ئایەتیکی خودا ڕەت
دەکەنەو! دان بە کامەیان دانائین؟!

خۆ نیشانیەکان هیندە ناشکران هەركەسیك تۆز قالیك عەقلى هەبی
ئینکارییان ناکا، چونکە ئینکاری کر دنیان نەفامی و گەوجی یە،
هەركەسی ئینکاری ئایەتەکانی خودا بکا خۆی هەلە خەلە تیئنی، یان
لاسابی دەکاتەو و بەبەتال موجدەلە دەکا، هەموو کائیناتیکی ناو
بوونەو وەر تاکە تاکەو بەکۆمەل گەواهی دەرن لەسەر هەبوونی خودایەکی
بالادەست و کار دروست:

لەدیباجەى کیتابی حوسنی عالم هەرورەق لادەم
دەبینم مەبجەسى وەسفت لەهەرفەصلی لەهەر بابی (بیتوشی)
شاعیری عەرەبیش دەلی:

وفي كل شيء له آية تدل على أنه واحد

هه‌ره‌شه له‌سه‌ر که‌شی و کیشه‌کاران ده‌باره‌ی نایاتی خودا، کاتی‌ک
هه‌ره‌شه‌کان دینه‌جی، نیمان ده‌هینن به‌لام بی سووده

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرُ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ
قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾
فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ
مِّنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨٣﴾ فَلَمَّا
رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ
مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سُنَّتَ
اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَا لِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

ئهم سوره‌ته پیکهاتوو له دووبه‌ش، به‌شیک ده‌باره‌ی تولوهیه‌ت و
قودره‌ت و حیکمه‌تی خودا، به‌شیکیش ده‌باره‌ی هه‌ره‌شه کردنه له‌کافرو
سته‌مکاره‌کان، ئهم کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌ی ئیره: که کۆتای سوره‌ته‌که‌یان پی
هینراوه په‌یوه‌ندی هه‌یه به‌به‌شی دووه‌مه‌وه: که هه‌ره‌شه له‌وانه ده‌کا
کیشه‌و جیدال به‌ریا ده‌که‌ن ده‌باره‌ی نایه‌تی خودا، ئه‌وانه‌ی پیغه‌مبه‌ر
به‌درۆده‌خه‌نه‌وه، به‌مال و مندالتی دونیایان بۆ غرابون و له‌خۆیان بایی
ده‌بن، ئه‌وانه کاتی عه‌زابی خودا به‌خه‌یان ده‌گری نیمان ده‌هینن به‌لام

ئیمانیه‌ئانی کاتی تهنگانەو غەغەرەیه بی سوده ودادیان نادا.
 ده‌فەرموی: ﴿أَقْلَمُ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ، فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ
 مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرُ مِنْهُمْ وَاشْدُ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ، فَمَا
 أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ نایا ئەو جەدەلچیانە بەو لاتان دا
 نەگەپاون سەیری شوینەوارو کە لاوە کۆنی نەتەو یاخێ بوو کانی رابووردیان
 نەکردوو، لەو گەشت و گوزارانەیان دا بیریان لە ناکامی ئەو گەل و نەتەو
 بەدرۆخەرەوانە نەکردۆتەو؟ شوینەواری گەلە یاخێ بوو کانیان نەدیو چۆن
 بەسەریەک دا رمباون و دیمەنی سامناک و سەرنج راکێشیان ئەو
 دەگەیه‌نی: کە بەهۆی سەری پێچیکردن و بە درۆخستنەوی پێغەمبەرەان
 خودا بە عەزابی سەخت خۆی لەناوی بردون.

باقورەیشیەکان دلتیابن ئەو گەل و نەتەوانە زۆر لەوان بەشان و
 شەو کەت تریبون، مال و سامانیان لەوان زیاتر بوو، شۆرەو قەلاو
 سەنگەرەو بەربەستیان لەقورەیشەکان تۆکمەترو پتەو تر بوون. پێشەسازیو
 ئاوەدانی و فەنن و زانیاریان لەوان پتر و پێشکەوتوتر
 بوو، کاتێک عەزابی خودا یەخە ی گرتن هیچ شتێک دادی نەدان و هیچ
 شتێک فریایان نەکەوت، شۆراو بالەخانە ی دەستکردو قایم و قۆلیان،
 ئەشکەوتی لەشاخ دابراویان لەعەزابی خودا نەپیاراستن، رەنجەرۆ
 خۆیان، ئەوەبوو:

﴿فلما جاءتهم رسلهم بالبينات فرحوا بما عندهم من العلم، وحاق
 بهم ما كانوا به يستهزئون﴾ کاتێک فروستادەکانی خودا یەک بەدوا
 یەک دا هاتنە سەریان بەبەلگە ی ئاشکراو موعجیزە ی گەورەو،
 بانگەوازیان کردن بۆ ئیمانیه‌ئان و خودا پەرستی، ئەوان هیچ گوتیان پێ
 نەدان و پرویان تێ نەکردن، بەوزانیاریە تێکەل و پێکەلە ی خۆیان بۆ
 غرابون و سەریان لێ شێوا، ئەو ئەفسانەو گومان و بیرو بۆ چۆنە

بی‌بناغانه یان^(١) لی بوون به زانیاری و دلّیان پی خوش کردو کردیانه په پیره وو پرژگرمی خوځیان و شوینی که وتن، کاتیکیان به خوځانی عه زابی خدا دهره ی دان و له هه موولایه که وه گیروده بون و نه وه ی گالته یان پی ده هاتی و بدلایانه وه نه فسانه بوو دو چاری بون و تیکیه وه پیچان، نه وه موو بانگه وازیسه کران و موعجیزانه یان نشان دران هیچ گوئیان پی نه دان، که چی..

﴿فلما راوا بأسنا، قالوا امنا بالله وحده وكفرنا بما كنا به مشركين﴾ کاتیک عه زابی سه ختی ئیمه یان بینی ئیمانیان به خودا هیئاو که وتننه تویه و په شیمان بوونه وه، وتیان: تنها خودا شیاوی په رستش بوکردنه و نه و بت و صه نه مانه ی ئیمه ده مان په رستن هیچ نین و به که لکی خودایه تی نایه ن.

به لām ﴿فلم ينفعهم ايمانهم لما راوا بأسنا﴾ ئیمانیه یان که یان بی سود بوو له وکاته دا که عه زابی ئیمه یان دی، چونکه ئیمانیه یان کاتی غه رغه ره و سه ره مه رگه، ئیمانیه یان کاتی ناوا نرخ ی نیه، ئیمانی ناعیلاجی و بی دهره تانی یه ئیمانیه یان قه ناعت و ئیختیاری نیه، بو نمونه فیرعه ونی میصر کاتیک تینی بو هات و که و ته خنکان و غه رغه وه وتی: ﴿آمنتُ انه لا اله الا الذي آمنت به بنو اسرائيل، وانا من المسلمين﴾ (یونس/٩٠) یه کسه ر خودا وه لām ی دایه وه وتی: ﴿آلآن وقد عصيت قبل وكنت من المفسدين﴾ (یونس/٩١) ئیمانی لی قبول نه کرا چونکه کاتیک ناده میزاد به و حاله ده گا ئیتر ما وه ی ته کلیفی له سه ر نامی نی و هیچ نرخیک بو ئیمانیه یان نابی.

١- بو نمونه ده یانگوت: ﴿وما يهلكنا الا الدهر﴾ (الجماعه/٢٤) یان: ﴿لو شاء الله ما اشركنا ولا آباؤنا﴾ (الانعام/١٤٨) یان: ﴿من يحيي العظام وهي رميم﴾ (يس/٧٨).

﴿سنة الله التي قد خلت في عباده، وخسر هنالك الكافرون﴾ ئەمە
 بپاریکی گشتی و هەمیشەیی پەرەدگەر، دەربارەی هەموو ئەو
 ئادەمیزادانەی کاتێ غەرغەرەو دیتنی عەزاب ئیمان دەهێنن، ئەو
 جۆرە ئیمانەینانە بایەخی نیە قبول ناکرێ، ئەمە داب و نەڕیتیکی
 هەمیشەیی پەرەدگەر دەربارەی هەموو گەل و نەتەوێکانی
 رابردو، لەوکاتەدا: کە کافرو بێدین عەزابی خودا دەبینن و ئەجەل
 یەخەیان دەگرێ، خەسارەتەندی خۆیان بۆ پۆن دەبێتەووە دەزانن: کە کار
 لەکار ترازاوە.

لەفەرموودەی صحیح و چەسپاودا هاتوو: پێغەمبەر فەرموویەتی:
 (ان الله تعالى يقبل توبة العبد ما لم يغفر) خودا تۆ بەی بەندەیی خۆی
 وەر دەگرێ بەمەر جێک نەگاتە حالەتی سەرە مەرگ و غەرەغەرە، کاتێک
 گیان بگاتە بینە قاقای و فریشتەیی گیانکیشان ببینێ نێتر تۆبە وەر ناگیرێ
 و پەشیمانی بێ سوو، کەوابێ باکافرو تاوانباران بترسن و پێش وەخت
 فریاخۆیان بکەون، کاتێک ئیمان بهێنن سودی هەبێ، وەختی: پەشیمان
 ببنەووە لێیان وەر بگیری هەل لەکیس خۆیان نەدەن و فرسەت بپۆزنەووە.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی (فصلت)

ئەم سوره‌تە بەو ناوێ ناوێ نراوە، چونکە لەسەر تەئای سوره‌تە کەدا
 دەفەرمووی: ﴿كتاب فصلت آية..﴾

ئەم سوره‌تە چارەسەری چۆنیەتی بیرو باوەر و بنەماکانی بیرو باوەر
 دەکا، باسی تاک و تەنهای خودا دەکا، باسی ژيانی قیامت دەکا،
 باسی نیگا و پێغەمبەریتی دەکا، باسی چۆنیەتی بانگەوازیکردن بۆ

خوداپه‌رستی و شیوازه‌کانی ده‌کا، سوره‌ته‌که سهر له‌بهر توژیینه‌وه و رونکردنه‌وه‌ی بنه‌ماکانی عه‌قیده‌یه، به‌لگه هینانه‌وه‌یه له‌سهر ئه‌و بنه‌مایانه.

نیشانه‌کانی تاك و ته‌نهای خودا راده‌نوینی، هه‌په‌شه له‌سته‌مكارو سه‌رپێچیکاران ده‌کا، تێکشکاندنێ مله‌پوو بو‌ غرا بووه‌کانی میژوو مان بو‌ ده‌گیریتته‌وه دیمه‌نی ریسوا‌بوون و گیرۆده‌بوونیان له‌پژژی قیامت دا راده‌نوینی، ئه‌وه پون ده‌کاته‌وه که ته‌نها به درۆخه‌ره‌وه‌ی پێغه‌مبه‌ران له ئه‌جنده‌و ئاده‌میزاد پڕوا به‌و حه‌قیقه‌ته‌ ناشرایانه‌نا که‌ن و گه‌ردنکه‌چی فه‌رمانی خودا نابن، له‌کاتێک دا ئاسمان و زه‌وی و مانگ و خۆرو فریشته هه‌موویان سوژده بو‌ خودا ده‌به‌ن و گه‌ردنکه‌چی فه‌رمانی په‌روه‌ردگارن.

په‌یوه‌ندی ئه‌م سوره‌ته به‌هه‌ی پێشه‌وه له‌دوو‌خاڵی سه‌ره‌که‌دا په‌نگ ده‌داته‌وه:

یه‌که‌م: هه‌ردوو سوره‌ته‌کان به‌وه‌صفی قوتانی پیرۆز ده‌ست پێ‌ده‌که‌ن.
دووه‌م: هه‌ردو سوره‌ته‌که هه‌په‌شه له‌کافرو جه‌ده‌له‌جیه‌کان ده‌که‌ن، سه‌ره‌نشت و لۆمه‌یان ئا‌راسته ده‌که‌ن، ئه‌وه‌تا له‌کو‌تای سوره‌تی پێشه‌و‌دا هه‌په‌شه‌و لۆمه‌ی ئا‌راسته‌ی کافره‌کان کردو فه‌رمو‌ی: ﴿اَفَلَمْ یَسِیْروْا فِی الْاَرْضِ... الْاَیَۃُ﴾ (٨٢) له‌به‌شی یه‌که‌می ئه‌م سوره‌ته‌ش دا جا‌ریکی‌تر هه‌په‌شه‌ی لی‌کردن و فه‌رمو‌ی: ﴿فَاَنْ اَعْرِضُوْا فَقُلْ: اَنْذَرْتُکُمْ صَاعِقَۃً مِّثْلَ صَاعِقَۃِ عَادٍ وَثَمُوْدٍ﴾ (١٣).

ده‌رباره‌ی حه‌قیقه‌تی تاك و ته‌نهایی خودا فه‌رمو‌ی: ﴿قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُکُمْ یُوْحٰی اِلٰی اِنَّمَا الْهَکْمُ اِلَهِ وَاحِدٌ فَاسْتَقِیْمُوْا لَہٗ وَاسْتَغْفِرُوْهُ وَوِیْلٌ لِّلْمُشْرِکِیْنَ﴾ یان ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿قُلْ اِنَّکُمْ لَتَکْفُرُوْنَ بِالَّذِی خَلَقَ الْاَرْضَ فِی یَوْمِیْنٍ وَتَجْعَلُوْنَ لَہٗ اَنْدَادًا؟ ذٰلِکَ رَبُّ الْعٰلَمِیْنَ﴾.

دەربارە ی مەوزوعی قیامە تیش دە فەرموی: ﴿وَلِلْمُشْرِكِينَ الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ، وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾ .

دەربارە ی مەوزوعی نیگا و پیڤه مبه رایە تیش: کە دە تواترئ بە مەوزوعی سەرە کئ سورە تە کە حیساب بکری: دە فەرموی: ﴿وَحَمَّ تَنْزِيلَ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ كِتَابَ فَصَّلَتْ آيَاتِهِ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ، بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ، وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكْثَرِ مَا تَدْعُونَا إِلَيْهِ، وَفِي أَذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنَكَ حِجَابٌ، فَاغْمِلْ إِنَّا عَامِلُونَ، قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ...﴾ .

دەربارە ی چۆنیە تی بانگە وازی کردن و ڕەوشتی بانگخوازانی نیسلام دە فەرموی: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ، ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ، فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ...﴾

کۆتای سورە تە کە شئ بە وە هینا وە: کە پەر وە ردگار وادە ی داوہ بە ئادە میزادە کان: کە لە هەموو سەردە م و ڕۆژگارێک دا هەندئ لە نەهینی بوونە وەر یان نیشان بدا، نیشانە ی تاک و تەنهای خودایان لە بونە وەرو خودی خۆیان دا نیشان بدا.

موشریکە کان رولە قورئان وەردە گیرن و پێیان سەیرە

پیڤه مبه ر ئادە میزاد بئ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ ۝ تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝ كِتَابٌ فَصَّلَتْ ۝ آيَاتُهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝ بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ

أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾ وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ
 مِّمَّا نَدْعُونَآ إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ
 فَأَعْمَلْ إِنَّا عَمِلُونَ ﴿٥﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَىٰ
 أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ فَاستَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوا ۗ وَوَيْلٌ
 لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾ الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ
 هُمْ كَافِرُونَ ﴿٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
 أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾

﴿حم﴾ = حامیم نهم پیتہ پچر پچرانہ وہ کوو لہ سہرتای سورہ تی
 (البقرة) و سہرتای ہندی سورہ تی تریش دا ناماڑہ مان بؤ کرد ناگادار
 کردنہ وہی نادرہ میزادہ لہ سہر سہر ناسایی قورٹان و تہ حددا کردن و
 بؤردانی ٹینس و جیننہ لہ سہرئہ وہ: کہ ناتوانن نمونہی قورٹان
 بخندہ پرو: ناماڑہ بہ وہش دہ کا: کہ تہو رستہ و نایہ ت و وشانہی لہ دوا تہو
 پیتہ پچر پچرانہ دہ خویندرینہ وہ زؤر گرنگ و بایہ خدارن و پتویستہ
 بہ ہہندیان بگرین .

﴿تنزيل من الرحمن الرحيم﴾ نهم قورٹانہ گرنگہ بایہ خدارہ و
 موعجیزہ گہورہیہ لہ لایہن خودای خاوەن رەحم و بہ زہیبی یہ وہ نازل کراوہ،
 تہو خودایہی نهم قورٹانہ یان نهم سورہ تی بہ نیگا بؤ پیغہ مبہری خوئی
 ناردو وہ خاوەنی رەحمەت و بہ زہیبی بہر فراوان و رہ ہایہ بؤ بہ ندہ کانی،
 لہ دونیادا بؤ ہہ موو کەس بە لکوو بؤ ہہ موو زیندہ وەر ان بہ گشتی و

له‌قیامت دابؤ موسولمانان به‌تایبه‌تی، ئەم قورئانه شیفا به‌خشه. بؤ هه‌موو گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک به‌تاک و کۆیان‌ه‌وه، ره‌حه‌ته بؤ هه‌موو عالهم به‌ئاده‌میزاد و غه‌یری ئاده‌میزادیشه‌وه، ره‌حه‌ته بؤ ئەوانه‌ی په‌یره‌وی ده‌که‌ن و شوینی ده‌که‌ن، ره‌حه‌ته بؤ هه‌موو زینده‌وه‌ران، چونکه قانون و یاسایه‌کی له‌خۆگرتوه‌ خیری هه‌موو که‌سی تێدایه، کاریگه‌ره له‌بیرو بؤ چون و هه‌لس و که‌وتی ئاده‌میزاددا، نه‌ک هه‌ر بؤ موسولمانان به‌لکوو بؤ هه‌موو عالهم! ئەوانه‌ی به‌ویژدانه‌وه سه‌یری می‌ژوو ده‌که‌ن و له‌پروانگه‌ی مرۆفایه‌تیه‌وه ده‌پواننه‌ پۆلی قورئان له‌بواری ژبانی ئینسان دابه‌گشتی هه‌ست به‌م حه‌قیقه‌ته ده‌که‌ن و دان به‌م راستی‌یه‌دا ده‌نێن.

له‌ شوینیکی تردا قورئان بؤ خۆی جه‌خت له‌سه‌ر ئەم حه‌قیقه‌ته ده‌کاته‌وه‌ ده‌فه‌رموی: ﴿وما ارسلناک الا رحمةً للعالمین﴾ (الانبیاء/۱۰۷)

په‌یامی تۆ ئەم موحه‌ممەد ره‌حه‌ته بؤ گشت عالهم!

﴿کتاب فصلت آیاته قرآنا عربیا لقوم یعلمون﴾ ئەم قورئانه په‌راویکی ناسمانیه، نایه‌ته‌کانی شیکراونه‌وه، ماناکانی پرون و ناشکران، به‌زمانی عه‌ره‌بی نێردراوه‌ته‌ خوار بؤ ئەوه‌ی لی‌ تێگه‌یشتنی ئاسان بی، ماناکانی گری‌ کوێر که‌یان تێدانه‌وه، وشه‌ ورسته‌ کانی ره‌وان و شیرین، ئەوانه‌ی زاناو تێگه‌یشتون له‌ره‌وانی و به‌لاغه‌تی قورئان حالێ ده‌بن.

﴿بشیرا و نذیرا، فاعرض أکثرهم، فهم لا یسمعون﴾ ئەم قورئانه مژده‌ به‌خشه‌ به‌موسولمانان و خۆشه‌ویستانی خودابه‌به‌ه‌شت، له‌پادا‌شتی په‌یره‌وی کردنیان به‌ قورئان و کاریتکردنیان پێی، هه‌ره‌شه‌ له‌کافره‌کان ده‌کا به‌دۆزه‌خ چونکه‌ پێچه‌وانه‌ی فه‌رمانی ^{هو}جله‌و گیریه‌کانی قورئان هه‌لس و که‌وت ده‌که‌ن، سورن له‌سه‌ر به‌درۆخسته‌وه‌ی په‌یامی خودا، وه‌لی زوربه‌ی زۆری ئەوانه‌ پرویان له‌هه‌ره‌شه‌ی قورئان و بانگه‌وازییه‌کانی وه‌رگێپراوه، ئەوانه‌ گوی بیستی نامۆژگاری و په‌یامی قورئان نین،

به‌دلسۆزی و بیرو فامه‌وه گویّ له نایه‌ته‌کانی ناگرن، قبوولی حوکم و برپاره‌کانی ناکهن و دلی خۆیانی بۆ ناکه‌نه‌وه. زۆربه‌ی زۆریان پشتیان تێکردو گۆیان لیّ نه‌گرت، هه‌ولیان ده‌دا، قورئان کاریان تیّ نه‌کا، به‌لکوو هه‌میشه له‌هه‌ول و ته‌قه‌للای ئه‌وه‌دا بوون: که جه‌ماوه‌ر هه‌لبنێن بۆ ئه‌وه‌ی گویّ بۆ قورئان نه‌گرن، ئه‌وه بوو به‌جه‌ماوه‌ریان ده‌گوت:

﴿ لَا تَسْمَعُوا هَذَا الْقُرْآنَ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴾ جاری واده‌بوو گۆیان لیّ بوو به‌لام خۆیان لیّ بیّ ناگا ده‌کرد . ﴿ وَقَالُوا: قُلُوبُنَا فِي اكْثَرِ مَا نَدْعُونَآ إِلَيْهِ، وَفِي آذَانِنَا وَقْر، وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنَكَ حِجَاب فاعمل اننا عاملون ﴾ ده‌یانگوت دلّمان له‌ناوپه‌رده‌یه‌کی قایم و پته‌ودایه، نایه‌ته‌کانی قورئانی تیّوه ناچن و پیّی ناگهن، گویچکه‌مان قورقوشمی تێکراوه و هیچ نابیسّی، له‌نیوان ئیّمه‌و تۆدا په‌رده‌و به‌ربه‌ست هه‌یه، په‌یوه‌ندیان نابیّ. لیّمان گه‌رپّی بانئیشی خۆمان بکه‌ین و به‌کاری خۆمانه‌وه خه‌ریک بین.

یان مه‌به‌ستیان ئه‌وه‌یه: بلێن: ئیّمه هیچ بایه‌خێک به‌قسه‌و کردارت ناده‌ین هه‌ره‌شه‌و واده‌ت به‌هیچ نازانین، چیت پیّ‌ده‌کریّ بیکه‌و رامه‌وه‌سته: ئه‌وه‌ی هه‌ره‌شه‌مان پیّ لیّ‌ده‌که‌ی به‌یینه‌ دی و ئه‌نجامی بده‌ بیّ منه‌ت به‌و ئیّمه هیچ منه‌ت لیّ‌نازانین، ئه‌تۆ چیت له‌ده‌ست دی بیّیکه، ئیّمه سه‌رگه‌رمی کاری خۆمانین، دوا‌ی ئه‌وه‌ی باسی هۆکاری ئیمان نه‌هێنانی کافره‌کانی کرد، ئه‌جار فه‌رمان به‌پیّغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا: که پیّیان بلّی: ئه‌و ئاده‌میزادیکه وه‌کوو ئه‌وان و ناتوانی به‌زۆره‌ ملیّ موسوّلمانیان بکا.

ده‌فه‌رموی: ﴿ قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ اِلَىٰ اَنَّمَآ اَلْهَكُم وَاحِدٌ فَاَسْتَقِيمُوا اِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ ﴾ ئه‌ی پیّغه‌مبه‌ر! ولامی قه‌ومه‌که‌ت بده‌ره‌وه‌و پیّیان بلّی: من ئاده‌میزادیکم وه‌کوو ئیّوه، ته‌نها جو‌داوازی نی‌وان من و ئیّوه ئه‌وه‌یه نیگام بۆ کراوه‌و په‌یامم بۆ هاتوه‌ به‌ئاده‌میزادی بگه‌یه‌نم، ئه‌من ناتوانم به‌زه‌خت ئیّوه بجه‌مه‌ سه‌ر ریگای خودا په‌رستی، ئه‌من

ئه‌وه‌نده‌م له‌سه‌ره په‌یامی خوداتان پی‌ بگه‌یه‌م، پوخته‌ی ئه‌و په‌یامه‌ش بریتیه له دووشتی سه‌ره‌کی: زانیاری و کرده‌وه بنه‌مای زانیاری یه‌کته‌په‌رستی‌یه، چونکه خودای حه‌ق یه‌کیکه و نابیی به‌ دوو، (الله) خۆی خودایه‌و خاوه‌نی بوونه‌وه‌ره، که‌س هاوه‌لی نیه‌و بئ شه‌ریکه، بت و سه‌نده‌م و مله‌پور و چه‌وسینه‌ره‌وه کان خودا نین، وه کیلی خوداش نین و هیچیان شیاوی په‌رستش بۆ کردن نین.

بنه‌مای کرده‌وه‌ش (استقامه) و تۆبه‌و په‌شیمان بوونه‌وه له تاوان و کوفه، به‌ندایه‌تی‌کردن و دلسۆزییه له‌خودا په‌رستی دا داوای لی‌خۆش‌بون له‌تاوانه، بنه‌مای تاوانیش هاوه‌لدانانه بۆ خودا، بۆیه ده‌فه‌رموی: ﴿وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ، وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾ هاوارو شیوی دۆزه‌خ بۆ ئه‌و موشریکانه: که له ته‌ک خودادا شتی‌تریان قوت کردۆته‌وه‌و کردویانن به‌ هاوه‌لی خودا، و یژدانیان نیه‌و مرۆف دوستی نازانن، یارمه‌تی هه‌ژارو بئ نه‌وایان ناده‌ن، مال و سامانی خۆیان له‌ پێگه‌ی خودا داخه‌رج ناکه‌ن، بپروایان به‌پڕۆژی به‌ری نیه‌و زیندو بوونه‌وه به‌درۆ ده‌زانن.

په‌روه‌ردگار شیوی وه‌یل: که شیویکه له‌دۆزه‌خ دا یان (وه‌یل) به‌مانا هاوارو بابه‌رۆ بئ، دایناوه بۆ نه‌وانه‌ی سئ ره‌وشتیان تێدان:-

١- هاوه‌لدانان بۆ خودا: که پێچه‌وانه‌ی یه‌کته‌په‌رستی‌یه.

٢- نه‌دانی زه‌کات: که نیشانه‌ی بئ ویژدانیه‌.

٣- بپروا نه‌بون به‌پڕۆژی قیامه‌ت.

به‌لام ئه‌وه‌ی که لی‌ره‌دا ده‌مانه‌وی ئاماژه‌ی پی‌ بکه‌ین ئه‌وه‌یه: ئه‌م نایه‌ته (مه‌ککيه) واته له مه‌ککه نازل بووه. زه‌کاتیش: که پایه‌یه‌که له‌پایه‌کانی ئیسلام، له‌سائی دووه‌می کۆچی دا فه‌رز کراوه، که‌وابئ ده‌بی بلێن: بنه‌مای زه‌کات و زه‌کاتدان له‌سه‌ر ده‌می پێش کۆچیش دا هه‌بوه،

نہوہی لہ سالی دووہمی کوچی نازل بوو چہسپا، دیاریکر دنی بہشہکانی
زہکات بووہ.

ہندی لہ موفہسرین پییان وایہ، مہبہست بہ زہکات لیڑہدا
نیمانیہن و خوپاککردنہوہیہ لہاوہلدانان و بتپہرستی.

﴿ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم أجر غير ممنون﴾ بیگومان
نہوانہی نیمانیان ہیناوہ کردہوہی باشیان نہنجام داوہ، بہگویرہی
فرمانی خوداو جلدو گیرییہ کانی ہہلسو کہوتیان کردوہ، نہوانہ لای
خودا پاداش و پاساوی بی منہتیان ہدیہ، قت نابریتہوہ وکوٹای نایہ.

بہلگہ لہسہر ہہبوونی خودا و کہمالی دہسہلات و

دانایی ذاتی پاکی

قُلْ أَبِئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ

الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي

أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سِوَاءَ لِلسَّابِلِينَ ﴿١٠﴾ ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ

فَقَالَ لَهَا وَالْأَرْضَ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾

فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَى فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا

وَزَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ

الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار فەرمانی کرد به‌بنده‌کانی: که‌یه‌کتاپه‌رستی بکن، خودا به‌تاک و تهنه‌ها بناسن، له‌ئولو هیئت و ربوبیئت دا، نه‌جار به‌لگه‌ ده‌ینیت‌ه‌وه‌ له‌سەر هه‌بوونی زاتی پاک‌ی و ده‌سه‌لاتی په‌هاو حیکمه‌ت و دانایی له‌هه‌موو کاریکی دا.

به‌شیک له‌و به‌لگانه‌ به‌دییه‌نانی ئاسمانه‌کان و زه‌وییه‌ له‌ماوه‌یه‌کی کورت دا، ده‌ی خودایه‌ک نه‌وه‌ صیفه‌ته‌کانی بن، چۆن ده‌کری بت و سه‌نه‌م بکریته‌ هاوه‌ل و هاوشانی ده‌فرموی:

﴿قُلْ أَنتُمْ لَكُمْ كُفْرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا؟ ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست له‌روی سه‌ر زهنشته‌وه‌ به‌گه‌ل و نه‌ته‌وه‌ به‌تپه‌رسته‌که‌ت بلی: نه‌وه‌ ئیوه‌ چۆن و به‌ج عه‌قلێک برپا به‌و خودایه‌ ناکه‌ن: که‌ زه‌وی له‌ماوه‌ی دوو‌پوژێک دا به‌دییه‌نانه‌، واته‌: به‌دوو قۆناغ دروستی کردوه‌، قۆناغێک به‌ شیوه‌ی کوریه‌کی گازی به‌دییه‌نانه‌ قۆناغی دووه‌م له‌ کوریه‌ی گازییه‌وه‌ کردویه‌تی به‌و ماده‌و پیکه‌هاتانه‌ی ئیستا له‌سه‌ریه‌تی.

ده‌ی خودایه‌ک نه‌وه‌ توانا و ده‌سه‌لاتی بی، چۆن ئیوه‌ رینگه‌ به‌خۆتان ده‌ده‌ن که‌ نه‌و په‌یکه‌رو دارو به‌رده‌ بی‌ گیانه‌، یان فریشته‌و جندوکه‌و شتی‌تر بکه‌نه‌ هاوه‌لێ خودا؟ به‌ج عه‌قلێک نه‌وانه‌ ده‌که‌نه‌ هاوشانی خودای بونه‌وه‌ر؟ نه‌و خودایه‌ی نه‌وه‌توانا و ده‌سه‌لاتیه‌تی نه‌وه‌ خودای بونه‌وه‌ر، به‌خێو که‌رو رزق و پوژیده‌ری ئاده‌میزاد و جندوکه‌و هه‌موو گیانه‌به‌رانه‌ به‌دییه‌ننه‌رو خاوه‌نیانه‌، نه‌و هه‌لیان ده‌سوپێنی. خودایه‌ک نه‌وه‌ صیفاتی بن، چۆن ئیوه‌ هه‌ندی له‌ دروستکراوانی خۆی ده‌که‌نه‌ هاوشانی؟!

بیگومان خودای مه‌زن زه‌وی له‌دوو‌ماوه‌و دوو قۆناخ دا دروست کردوه‌، نه‌جار به‌دوو قۆناغی‌تر (دوو‌ماوه‌ی‌تر) باقی مه‌صالیحه‌کانی‌تری سه‌رزه‌وی وه‌کو ئاو و هه‌وا و نه‌و شتانه‌ی پێویسته‌ت بۆ ژیان تییدا به‌دی هێناون،

ئەجار ئاسمانەکانی لە دوو قۆناغ (دووماوە)ی‌تردا دروست کردووە و هینانیه کایەووە. ئەجار ئەو شتانەی کە بۆ خوشگوزەرانى ئادەمیزادو گیانلەبەرانى‌تر پێویستن خولقاندنى، ئەوەش لەسێ شتى سەرەکی دا خو دەنوینن:-

۱- دەفەرموی: ﴿وَجَعَلَ فِيهَا رِوَاْسِي مِّنْ فَوْقِهَا﴾ پەرورەدگار کێوەکانى لەسەر زەوى وەکوو گۆلمیخ بەدى هینان، ئەو کێوانە تەوازونى زەوى دەپاریزن و ناهیتلن وەشەقشەقە بکەوى و گیانلەبەرانى سەرى راتلەقینى. هەرۆهە ئاویان تێدا کۆ دەبیته‌وه و دەبنە عامباراوە‌کان و کانزایان تێدا یەو ئادەمیزاد سوودیان لى دەبینن، دەکرێنە دیاردەو نیشانەى رێگاویان، ئاوو هەوا لەپێسى دەپاریزن. پارێزگارى هەرۆه‌کان دەکەن.

۲- ﴿وَبَارِكْ فِيهَا﴾ زەوى پر خێرو فەر کردووە، گل و خۆلەکەى بوو تە سەرچاوەى رزق و پۆزى، سەرۆت و سامانى کانزای جوراو جورى تێدا فەراهم هیناوە.

۳- ﴿وَقَدَّرْ فِيهَا أَقْوَاتَهَا﴾ رزق و پۆزى زیندەو‌ەرانى سەرى مەزەندە کردووە، هەموو کون و کەلەبەرێکى زەوى واگونجاندووە: کەبەکە‌لکى جورە زیندەو‌ەریک بى.

﴿فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلنَّاسِ لِيْن﴾ پەرورەدگار، بەدی‌هینانى زەوى و رێک و پێک کردنى بۆتێدا ژيان و پەخساندنى بژێو بۆ هەموو گیانلەبەرۆ درەخت و پو‌ەکى لەچار پۆژدا (لەچار قۆناغ دا) ئەنجام داوە بۆ هەموو ئەوانەى هەول و تەقە‌للای پەیدا کردنى بژێو دەدەن.

یان هەموو ئەو پێداویستیانهى ژيانى لەچار پۆزى تەواو بى کەم و زیاد دا بەدی‌هیناوە، ئەمە ولامە بۆ هەموو ئەوانەى بەسروشت پرسیار دەکەن و دە‌ئین: زەوى و ئەو‌ەى تێدا یە لەچەند ماوە‌دا دروست کراوە؟!

بیگومان هم رۆژانه رۆژانیکی تاییه تین و خودا ده زانی ماوه که یان چه نده، له رۆژانی ناسای سهر زهوی نین. چونکه هم رۆژو شهوه ناسای یانه ی سهر زهوی دوا ی دروستکردنی زهوی پهیدا بوون .

جاوه کوو چۆن زهوی شهوو روژی ههیه، نهستیڤه کانی تریش شهو روژی
 حۆیان ههیه و له شهوو روژی گوێ زهوی جودان، ههندیکیان دريژترو
 ههندیکیان کورتترن، نهو روژانهی سه رهتا زهوی تیدا دروستکراوهو دوايی
 کيئوکه ژي تیدا کراون به له ننگه رو بژیوی بۆ زینده وهران تیدا دیاری کراوه،
 روژی ناسایی ئیستا نه بون و به پیوه ریکی تر مه زهنده کراون و ئیمه چیان
 لی نازانین، وهلی نه وه مان لا ناشکرایه که له روژو شهوه ناسایی یه
 ئیستای زهوی دريژترن.

نزیكترین شتیک: كه نیمه بتوانین ته‌صه‌وری بکه‌ین و زانیاریمان په‌ی پئی به‌ری شه‌ویه: شه‌و پوژانه بریتین: شه‌و ماهه دورو دريژانه‌ی چاخ شه‌وای چاخ به‌سه‌ر زه‌وی‌دا تپیه‌ریون، تازه‌وی شه‌و قوناغی گرو گروگان و بلیسه‌وه به‌وه‌ته ماده‌یه‌کی ره‌ق و توپکله‌که‌ی پته‌و بسو، وای لی‌هات به‌که‌لکی تیدا ژیان بی، شه‌م ماهه ئینتقالیه به‌گویره‌ی شه‌و تیوره‌ زانستیانه‌ی ئیستا زانایان به‌ده‌ستیان هی‌ناوه‌و بروایان پی‌یانه به‌نزیکه‌ی دوه‌زار ملیون سالی ناسایی سه‌رزه‌وی مه‌زه‌نده ده‌کرین.

ئەو ەشمان لەياد نەچى ئەو تىئورانە مەزەندەو بىرو بۆچونى راستىن و لەئاکامى لىكۆلەينەو لەشاخ و داخ و توپۆلەينەو لە توپۆلەكانى زەوى و مەزەندە كردنى تەمەنى گۆزى زەوى سەريان ەلداو ە خراونە رو، كەوابوو ئىمە لەتەفسىر كردنى ئايەتەكانى قورئان دا ئەو تىئورانە ناكەينە سەنگى مەك و سەودەر سەد بەراستىيان نازانين و نايانكەينە تەفسىر بۆ ئايەتەكانى قورئان، ئەو تىئورانە ەيشتا نەبوونە حەقىقەتى زانستى و لەقۇناغى تەعدىل و قبولكردن و ورەتكردنەو ەدان، لەوانە بەراستىن و ببنە حەقائىقى

زانستی و متمانه‌یان پی‌بکری، له‌وانه‌شه هه‌له‌بن وره‌ت بکرینه‌وه. ئه‌وه‌ی: که ئیستا به‌لای زانایانه‌وه په‌سهنده‌و وی چوه ئه‌و تیتۆره‌یه: که ده‌لی: زه‌وی کوره‌یه‌کی ئاگرین بووه گرگانیک بووه وه‌کوو حالێ ئیستای خۆر، به‌لکو هه‌ر پارچه‌یه‌ک بووه له‌ خۆرو له‌به‌ر هۆیه‌ک له‌هۆیه‌کان لی‌ی جیابۆته‌وه، ئه‌وه ماوه‌یه‌کی زۆر دورو درێژی گه‌ره‌ک بووه تا توێکله‌که‌ی ساردبوته‌وه وه‌ر ق بووه، ئیستا ناوه‌رۆکی زه‌وی گرکانیکه به‌رد ده‌توێتته‌وه!!

جا هه‌ر به‌گوێره‌ی ئه‌و تیتۆرانه: که زه‌وی له‌ حاله‌تی گرکانی‌یه‌وه ورده ورده سارد بووه توێکله‌که‌ی ره‌ق بوو، سه‌ره‌تا بووه چه‌ند توێژه شاخیکێ زۆر سه‌خت و ره‌ق و کهوتنه سه‌ریه‌ک، هه‌رزۆر زوو ده‌ریاکانی لی‌په‌یدا بوون، نه‌مه‌ش به‌هۆی به‌یه‌ک‌گه‌یشتنی ئیدرۆجین به‌پێژه‌ی (۲) و ئۆکسجین به‌پێژه‌ی (۱).

ئه‌جار ئاوو هه‌وا به‌یه‌که‌وه کاریگه‌ری خۆیان نواند بۆ وردو هه‌رکردنی شاخه‌سه‌خته‌کان و ورده‌به‌ردو ئاوه‌لۆکه‌که‌ی گلی لی‌په‌یدا بوو گونجا بۆ ئه‌وه‌ی کشت و کالێ تیدا بکری، ئیتر باو باران پێکه‌وه شیوو دۆلیان تیدا په‌یدا کردون و چال و که‌له‌به‌ریان پڕ کردنه‌وه، هینده‌یان ئه‌مدیوو ئه‌و دیو کردو ته‌رووشکیان کرده‌وه، وای لی‌هات بگرنجی بۆ کشت و کال تیدا کردن، هه‌موو شتیکی ئه‌م سه‌ر زه‌وییه له‌ ئاکامی پوخان و بنیاتنانه‌وه په‌یدا بووه!

بینگومان توێکلی گۆی زه‌وی هه‌میشه له‌گۆران و جم و جۆل دایه، ده‌ریاشه پۆل ده‌هاوی کاری تی ده‌کا، ئاوی ده‌ریا ده‌بیسته هه‌لم و به‌رز ده‌بیسته‌وه هه‌ورێ لی‌په‌یدا ده‌بی و ئاوی شیرینی لی‌ده‌باری و کانی و کانیاو هه‌له‌ده‌قۆلێن چۆم و شیوه‌کان لافاو دروست ده‌که‌ن، به‌ناو زه‌وی دا جه‌ره‌یان ده‌که‌ن و پۆلی خۆیان له‌ گۆرانی شاخ و به‌ردی زه‌وی دا ده‌گپن،

وردو هاریان ده‌کهن، دیانگویتزنه‌وه، په‌نگی سورو په‌ش و سپی و زهردیان لی‌په‌یدا ده‌بی، به‌تیپه‌ر بوونی هه‌زاران و ملیونه ها سال به‌سه‌ر ئه‌م گۆران و گۆرانکاریانه‌دا زۆر عه‌مه‌لییاتی کیمیای له‌ناو ماده‌کانی زه‌وی دا دروست بوون، به‌فرو سه‌هۆل به‌ندان، باوو بۆران، گهرماو خۆره‌تاو روناکی و تاریکی، ته‌روو وشکی هاتوو چۆی گیانلبه‌ران و خواردن و خوراکیان، هه‌ناسه‌دان و هه‌لمژینیان، پیسای وزیل و زالیان، نه‌مانه هه‌موویان رۆلی خویان ده‌گێرن له‌گۆرانکاری ماده‌کانی زه‌وی دا.

ئه‌گهر گوی بۆ زانستی (جیۆلۆجیا) و زانازه‌وی ناس و به‌ردو شاخه‌سه‌کان رابگرین شتی سه‌یر و سه‌مه‌ره ده‌ییسین، به‌سه‌دان و به‌هه‌زاران نمونه‌مان ده‌خه‌نه‌به‌ر چاو بۆ نمونه ده‌لێن: کاتی: زه‌وی به‌ره‌و سارد بوونه‌وه چوو توێکله‌که‌ی په‌ق بوو ته‌نها به‌ردی ناگرین هه‌بوو، دوایی ئاوو هه‌واو باو باران، خۆره‌تاو گهرما سه‌هۆل به‌ندان و سه‌رما، رۆلی خویان تیدا گێران و سروشتی ئه‌و شاخ و به‌ردانه یان گۆپی و هه‌ندی نه‌رمیان کردن بۆ نه‌وه‌ی بتوانی پارچه‌ پارچه‌ بکری و بۆ دروستکردنی خانوبه‌ره سودیان لی‌وه‌ریگیتی، هه‌ندیکی تر له‌و شاخ و داخانه‌ی والی کردوه کان و کانزایان لی‌ده‌ریه‌یتری و ببنه‌کان و مه‌کۆی ماده به‌نرخه‌کان، له‌وانه هه‌مووی گرنه‌گر تر نه‌وه‌یه: که له‌م به‌رده ناگرینه په‌قانه: که به‌که‌لکی له‌سه‌ر ژیان نایه، گلێکی به‌دییه‌تاوه بۆ ژیان گونجاو و پیشوازیکردن له‌زینده‌وه‌ران.

ئاهه‌م کاروانه دورو درێژه‌ی که‌به‌سه‌ر زه‌وی دا هاتوو و زانیاری تازه مه‌زنده‌ی ده‌کا، یارمه‌تیمان ده‌دا بۆ تیگه‌یشتن له‌مانای (ایام) له‌ نایه‌تی ﴿وَجَعَلْ فِيهَا رِوَاسِي مِّنْ فَوْقِهَا، وَبَارِكْ فِيهَا، وَقَدَّرْ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ﴾ دا: که نازانین کورتی و درێژیان چه‌نده و چۆن؟ ته‌نها ئه‌وه‌نده ده‌زانین ئه‌و رۆژانه رۆژی ئاسایی سه‌رزه‌وی نین.

﴿ثم استوی الى السماء، وهي دخان، فقال لها وللأرض ائتيا طوعا أو کرها، قالتا ائینا طائعين﴾ واته: پاش دروستکردنی زهوی، روی کرده به‌دیہینانی ئاسمان وویستی به‌گویره‌ی حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی ته‌واوی بکاو بیہینیتته سەر حالی ئاسایی ئیستای..

له‌و قۆناغدا ئاسمان بریتی بوو له‌ کیتله‌ گازیکی تاریک و شیوه‌ دوکهل، یان هه‌لم و (سه‌دیم)بوو، خودا فرمانی پیکرد: که پیک بی و بیته‌ کایه‌وه، خو‌رو مانگ و نه‌ستیره‌کانی بینهدی، وه‌کوو چۆن فرمانی به‌زه‌وی کرد: که شیوو دۆل و چۆم کانیاو و گژوگیاو دره‌خت و پیداو‌یستی به‌کانی‌تری ژبانی: تیدا بیته‌دی، به‌ته‌واوی خولقاو هاته‌کایه‌وه، ئیتر ئاسمان و زه‌وی پیکه‌وه ملکه‌چ و به‌گویره‌ی ویستی خودا هاتنه‌ دی و حالی ئاسایی ئیستایان به‌خۆیان‌وه بینی.

لی‌ره‌دا پرسیاریک دیتنه‌ پیشه‌وه، نه‌ویش نه‌وه‌یه:-

ئایا کام له‌ ئاسمان و له‌زه‌وی له‌پیش به‌کتر دا دروستکراون؟ چونکه‌ به‌گویره‌ی ئایه‌تی ﴿ثم استوی الى السماء..﴾ ده‌بی زه‌وی له‌پیش ئاسمان دا دروستکرا‌بی، به‌گویره‌ی ئایه‌تی ﴿والأرض بعد ذلك دحاها﴾ (النازعات/۳) ده‌بی ئاسمان له‌پیش زه‌وی دا به‌دی هینرابی.

ئیمامی رازی بۆ وه‌لامی ئەم جۆره‌ پرسیاره‌ و ته‌وفیق خستن له‌نیوان ئایه‌ته‌کان دا ده‌فه‌رموی: په‌روه‌ردگار له‌سه‌ره‌تا دا له‌ماوه‌ی دوورپۆژ (قۆناغ) دا زه‌وی به‌دی‌هیناوه‌ پاشان ئاسمانی دروست کردوه، ئەجار زه‌وی هینایه‌ سەر ئەم حاله‌ی ئیستا و گونجاندی بۆ تیدا ژبانی گیانله‌به‌ران، به‌م جۆره‌ دژایه‌تی له‌نیوان ئایه‌ته‌کان دانامینی^(۱) زه‌وی ملکه‌چ و فه‌رمانبه‌ر داره‌، به‌رده‌وام له‌گه‌ردایه‌و به‌گویره‌ی یاسای کیشنده‌ی زه‌ویانه‌ی خو‌ی (الجازیة الارضیة) له‌ هه‌ل‌خولان دایه‌، خو‌ر ما‌که‌که‌یه‌تی و بۆ لای

خۆی کیشی ده‌کا، له‌هه‌مان کات دا خۆریش به‌ده‌وری خۆی دا هه‌لده‌خولی،
به‌هه‌لخولانیکی به‌ده‌وام، زه‌وی دوجۆر هه‌لخولانی هه‌یه، هه‌لخولانیکی
به‌ده‌وه‌ری خۆی دایه و هه‌لخولانیکی، به‌ده‌وری خۆردایه، خۆریش دوو
جۆر هه‌لخولانی هه‌یه، هه‌لخولانیکی به‌ده‌وه‌ری خۆی دایه و هه‌لخولانیکی
به‌ده‌وری ئه‌و خۆرانه‌دایه: که له‌خۆی زه‌به‌لاح ترن!

ئه‌جار په‌روه‌ردگار باسی دروستکردنی زه‌وی کرد، باسی پیکه‌یتانی
ناسمانه‌کان و یاساو نیزامیان ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ
فِي يَوْمٍ، وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا﴾ واته ناسمانه‌کانی پیک هینان
له‌دوو قۆناغ دا یان به‌دوو ماوه (دو‌پۆژ) پیک خستن، ئه‌مه جگه له‌و چوار
قۆناغ (چوار پۆژه‌ی: که زه‌وی تیدا دروستکردوه، که وابوو ماوه‌ی
دروستکردن و به‌دییه‌یتانی ناسمانه‌کان و زه‌وی شەش رۆژ (شەش ماوه)
شەش قۆناغی پێ‌چوو، وه‌کو له‌نایه‌تیک تیدا ئاماژه به‌وه ده‌کا و
ده‌فه‌رموی: ﴿خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ (الاعراف/ ۵۴) هه‌ر
واله پینج سوره‌تی تیدا ئاماژه به‌و راستیه کراوه^(۱).

موجاهید ده‌فه‌رموی: هه‌ر پۆژی له‌و شەش پۆژه به‌ئەندازه‌ی هه‌زار
سالی ناسایی ئیمه‌ بوون، که ده‌فه‌رموی: ﴿وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا﴾
واته: ئه‌ویاساو نیزامه‌ی: که پێ‌هه‌لده‌سوپین ئه‌نجامی دان و پیک خستن.
قه‌تاده: ده‌فه‌رموی: واته مانگ و خۆر و ئه‌ستیره‌کانی تیدا به‌دییه‌تان،
فریشته‌ی دروست کردن، ده‌ریاو چۆم و ئاوو هه‌وای تیدا هینانه دی.

ماوه‌ته‌وه بزانی مه‌به‌ست به‌(السما) چیه؟ له‌ راستی ئیمه به‌ته‌حدید
نازانی مه‌به‌ست به‌(سما) چیه. وێ ده‌چی ئه‌ندازه‌یه‌ک له‌ دووری بی،
وێ ده‌چی هه‌ر مه‌جهره‌یه‌ک ناسمانیک بی، له‌وانه‌یه شتی تر بی، خودا بو
خۆی ده‌زانی!

۱- یونس/ ۳، هود/ ۷، الفرقان/ ۵۹، السجده/ ۴، ق/ ۳۸.

﴿وَزِينَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظٍ﴾ ناسمانی دونیامان به‌ئه‌سستیڤه
 رازاندۆته‌وه، له‌هه‌مان کات دا ئامیڤی پارێزگارین و په‌رژینن بۆ ئه‌وه‌ی
 شه‌یاتینی توخن ناسمان نه‌که‌ون، هه‌روه‌ها ئه‌سستیڤه‌کانمان له‌لیکدان و لێک
 خشاندن پاراستن، هه‌موو یان به‌رێک و پێکی دێن و ده‌چن و ڤێی خۆیان
 لی تێک ناچی، هه‌موو ئه‌وه‌ قه‌باره‌ بچوک و زه‌به‌للاحانه‌ هه‌ر له‌زه‌ره
 تامه‌جه‌ره‌ له‌ بۆشایی به‌ر فراوان دا ده‌ستی قوده‌ره‌ت ده‌یانیه‌تی و
 ده‌یانباو جه‌رو مه‌نگه‌نه‌و ماکینه‌یان ناسوین، وزه‌و توانایان لی نابری، به
 شیوه‌ی دیاریکراو ناکاتی و دیاریکراو له‌گه‌ردا ده‌بن،
 ﴿ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ ئه‌و یاسا و نیظامه‌ رێک و پێکه
 نه‌خشه‌کێشان و ده‌ست ره‌نگینی خودای بالا‌ده‌ست و زانایه .

هه‌ره‌شه‌ کردن له‌ موشریکه‌کان به‌عه‌زابێک له‌شیوه‌ی

عه‌زابی عادو سه‌مود

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ
 عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾ إِذْ جَاءَتْهُمْ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ
 خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً
 فَإِنَّا لِنَايِمًا أَرْسَلْنَا بِهِ كُفْرُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا عَادُ فَاسْتَكْبَرُوا فِي
 الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً أَوَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ
 الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ
 ﴿١٥﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ لِنَنْذِرَهُمْ

عَذَابَ الْآخِرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾ وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمُ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾

له‌وه‌پیش باسی پشت هه‌لکردنی بته‌رسته‌کانی کرد، که له‌به‌رنه‌فامی و سه‌رره‌قی خو‌یان و‌یرای به‌لگه‌ی هه‌بوونی جو‌راو جو‌ر له‌سه‌ر هه‌بوونی خودای تا‌ک و‌ته‌نها و خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی ره‌ها ئیمان ناهینن، ئیت‌ر فه‌رمانی به‌ پیغه‌مبه‌ری خو‌ی کرد: که کافره‌کان بترسی‌نی له‌عه‌زابی پرئیش و سامناکی وه‌ها که تووشی قه‌ومی عاد و سه‌مود هات.

ده‌فه‌رموی: ﴿فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ: أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادَ وَثُمُودَ﴾ ته‌ی پیغه‌مبه‌ر! به‌ته‌رسته‌سه‌ر ره‌قه‌کانی قوره‌یش بلی: نه‌گه‌ر ئیوه و‌یرای نه‌و هه‌موو به‌لگه‌ ئاشکرایانه له‌سه‌ر راستی په‌یامه‌که‌م، پشت هه‌لبکه‌ن و به‌پیر بانگه‌وازییه‌که‌مه‌وه نه‌یه‌ن و ئیمان به‌تا‌ک و ته‌نهای خودا نه‌هینن، بیر له‌بونه‌وه‌ر نه‌که‌نه‌وه، نه‌وه من له‌عه‌زاییکی کوشنده ده‌تانترسی‌نم، عه‌زاییک بشوبه‌یته‌ نه‌و عه‌زابه‌ کو‌کو‌زو ریشه‌ کیشکه‌ره‌ی تووشی قه‌ومی عاد و سه‌مود هات و له‌ناومان بردن، هه‌ره‌شه‌ که ترسناکه‌و گونجاوه له‌گه‌ل سه‌ر ره‌قی و بوغ‌رابی موشریکه‌کانی قوره‌یش، که‌وه‌یرای هه‌بوونی نه‌و هه‌موو به‌لگانه‌ ملیان نه‌ده‌دا بو ئیمان‌هه‌ت‌نان و گالته‌یان به‌بانگه‌وازییه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر ده‌هات.

ئیب‌نو ئیسحاق ده‌ریاره‌ی نه‌م هه‌ره‌شه‌یه چی‌روکی‌ک ده‌گیرته‌وه ده‌لی: رۆژێک عوتبه‌ی کو‌پی په‌بیعه‌ که به‌ریش سپی و پی‌او ما‌قول ده‌ژمی‌ردرا

له‌دیوه‌خانی قوره‌یش دا دانیشتبوو، له‌و کاته‌دا پیغه‌مبه‌ریش ﷺ به‌ته‌نیا
له‌مزگه‌وتی کابه‌دا بوو، عوتبه‌گوتی: ئه‌ری خزمینه! بۆچی نه‌چم بۆلای
موحه‌مه‌د هه‌ندی و وویژی له‌گه‌ل دا بکه‌م، سا به‌لکوو به‌قسه‌م بکاو
واز له‌ بانگه‌وازیه‌که‌ی بهیئنی و ئه‌وکاته‌چی بوی ئاماده‌ین بیده‌ینی
ئه‌مه‌ش کاتیك بوو حه‌مزه موسولمان بوبوو خه‌لکی تریش په‌یوه‌ندیان به
پیغه‌مبه‌روه‌ده‌کرد و موسولمان ده‌بوون.

هه‌موو دانیشتوانی دیوه‌خان وه‌لامی عوتبه‌یان دایه‌وه‌و وتیان ئه‌ی
(ئه‌بوله‌لید) ته‌گبیره‌که‌ت په‌سه‌نده‌هه‌لسه‌ بچۆ بزانه‌به‌لکو و سه‌رکه‌وتوو
بی، عوتبه‌هه‌لسا چوو بۆلای پیغه‌مبه‌ر و پی‌ی‌گوت: ئه‌ی برازای شیرینم!
تۆ بۆ خۆت ده‌زانی ئیمه‌ چهند ریزت لی‌ده‌گرین و چهند خاوه‌ن پله‌و پایه‌ی
له‌ناو هۆزدا!!

ئیسته‌یش تۆ به‌م بانگه‌وازی و په‌یامه‌ت نا‌زاوه‌یه‌کی گه‌وره‌ت بۆ
گه‌له‌که‌ت دروست کرده‌، دووبه‌ره‌کیت ناوه‌ته‌وه: گالته‌به‌عه‌قل و
بیروبو‌چونیان ده‌که‌ی، ره‌خنه‌له‌ خوداکانیان ده‌گری، باوک و باپیرانی
پیشوویان به‌گومرا ده‌زانی بنج و بناغه‌ی هۆزو عه‌شیره‌تی قوره‌یشت
روخاندوه و به‌رده‌وامیشی له‌روخاندن، گوێ رابگره‌ بادووسی قسه‌و
نامۆزگاری هه‌یه‌ پیت بلیم..

پیغه‌مبه‌ر ﷺ قهرموی: ئه‌ی (ئه‌بوله‌لید) قسه‌ی خۆت بیژه‌ گویم
گرتوه‌، عوتبه‌وتی: ئه‌ی برازای خۆم ئه‌گه‌ر تۆ به‌م بانگه‌وازی و
په‌یامه‌ت مه‌به‌ستت مال و سامانه‌، وه‌ره‌وازیینه‌، شه‌رتی پیاوان بی
ئه‌وه‌نده‌ت مال و سامان بۆ کۆیکه‌ینه‌وه‌ بیه‌ ده‌وله‌مه‌ندترین که‌سمان،
ئه‌گه‌ر ده‌ته‌وی پله‌و پایه‌ت به‌رزبیته‌وه‌، ئه‌وه‌ ده‌تکه‌ینه‌ گه‌وره‌و قسه‌
رویشتوی قوره‌یش و بی تۆکه‌س نه‌توانی په‌نجه‌به‌ناودا بکا، ئه‌گه‌ر
ده‌ته‌وی بیه‌ پاشاو فرمانه‌وا، ئه‌وه‌ هه‌ر له‌ ئیستاوه‌ ده‌تکه‌ینه‌ مه‌لیکی

خۆمان و هه‌موو مان فەرمانبەر دارت دهبین! ئەگەر ئەو حالەى هه‌ته
خه‌ون و خه‌ونکارییه‌و به‌ده‌ست خۆت نیه و ناتوانی لسه‌دلتی دهره‌هاوی ی
ئه‌وه پزیشکی جیهانت لی‌گۆده‌که‌ینه‌وه‌و مال و سامانی خۆمانت تیدا
خه‌رج ده‌که‌ین تاچاک ده‌بیته‌وه و له‌و حاله‌ پرزگارت ده‌بی، به‌م جوړه عوتبه
قسه‌کانی خۆی ته‌واو کردن.

پێغه‌مبه‌ر ﷺ فەرمووی: تو قسه‌ی خۆت ته‌واو کردن؟ عوتبه وتی:
به‌لێ: نه‌جار پێغه‌مبه‌ر ﷺ فەرمووی: گویم لی‌بگره، نیت پێغه‌مبه‌ر ﷺ
فەرمووی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم: حم: کتاب فصلت اياته قرآنا
عربياً لقوم يعلمون بشيرا ونذيرا فاعرض اکثرهم فهم لا يسمعون...﴾
نیت پێدا پۆیی و درێژه‌ی به‌قورئان خویندنه‌که‌ی دا، عوتبه‌ش گویتی خۆی
بۆ کردبوونه‌وه، تا گه‌یشه‌ ئایه‌تی (السجده) سوژده‌ی برد پاشان که
له‌سوژده‌که‌ی هه‌لسایه‌وه فەرمووی: ئە‌ی ئە‌بوله‌لید گویت لی‌بوو، ئە‌وه
په‌یامی منه‌و تۆش که‌یفی خۆته.

نیت عوتبه ملی خۆی کوزو کردو پۆیشه‌وه بۆ لای هاوه‌لانی،
که‌چووه‌وه هه‌ندیکیان به‌هه‌ندیکیان ده‌گوت سویند مان وابی و وابی،
ئه‌بوله‌لید که‌ هاته‌وه په‌نگی ته‌واو گۆرا بوو.

نیت: که‌لایان دانیش و تیان: ئە‌وه چیته ئە‌بووه‌لید؟ وتی: سویندم وابی
که‌لامیکم گوی لی‌بوه هه‌رگیز شتی وام نه‌بیستوه، نه‌سیحردو نه‌کوڵه‌وه
نانییه و نه‌شيعره، ئە‌ی هۆزی قورئه‌یش به‌قسه‌م بکه‌ن و ئە‌و پیاوه
گۆشه‌گیر بکه‌ن و مه‌هیلن تیکه‌لاو تان بی، سویندم به‌خودا ئە‌و که‌لامه‌ی
من بیستم کاریگه‌ریه‌کی سه‌ر سوپه‌ینه‌ری ده‌بی، ئە‌گەر عه‌ره‌ب به‌سه‌ری
دا زال بوون ئە‌وه باشه، ئە‌گەر ئە‌وه‌یش به‌سه‌ر عه‌ره‌ب دا زال بوو، ئە‌وه
پاشایه‌تی ئە‌و پاشایه‌تی ئیوه‌یه، بالاده‌ستی ئە‌و بالاده‌ستی ئیوه‌ئه‌و کاته
ئیه‌و به‌خته‌وه‌ر ده‌بن، و تیان به‌خوا وادیاره موحه‌مه‌د به‌زوبانی لوسی

هه‌لی خه‌له تاندوی! عوتبه وتی: وه‌للا که یفی خۆتانه، ته‌وه رای منه و ئیوه‌ش چی ده‌که‌ن بیکه‌ن!^(١).

ته‌جار شیوه‌ی عه‌زابه هه‌ره‌شه پی‌ لی‌کراوه‌که به‌یان ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿اِذَا جَاءَتْهُمْ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ اَیْدِهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ اَلَا تَعْبُدُوا اِلَّا اللّٰهَ﴾ ته‌و گه‌ل و نه‌ته‌وانه، عه‌زایی خودا یه‌خه‌ی گرتن کاتی‌ک پی‌غه‌مبه‌رانیان هاتنه سه‌ریان و په‌یامی خودایان پی‌ گه‌یاندن و فره‌مانیان پی‌ کردن به‌یه‌کناپه‌رستی، گه‌ل و نه‌ته‌وه‌کانیان به‌درزیان خسته‌نه‌وه، وتیان: پی‌غه‌مبه‌ر نابی‌ ئاده‌میزاد بی، به‌لکوو ده‌بی‌ فریشته‌ بی.

﴿قَالُوا: لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً، فَاِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ﴾ به‌ پی‌غه‌مبه‌ره‌کانیان گوت، ته‌گه‌ر خودا بی‌ویستایه پی‌غه‌مبه‌ر بنی‌ری‌ فریشته‌ی ده‌ناردن، ئاده‌میزادی نه‌ده‌کردنه پی‌غه‌مبه‌ر ئیوه‌ی ئاده‌میزاد چ ری‌زو نرخی‌کتان به‌سه‌ر ئیمه‌وه هه‌یه؟ ئیمه‌ بر‌وا به‌ ئیوه‌ ناکه‌ین و شوینتان ناکه‌وین.

ته‌جار به‌دوو‌رو در‌ژی‌ی باسی چۆنیه‌تی له‌ناو چونی گه‌لی عادو سه‌مود ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ اَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً؟﴾ گه‌لی عاد له‌سه‌رزه‌وی ته‌که‌ببورو خۆسه‌زلزانیان نواند، ئیمانیان به‌خوا نه‌هیناو پی‌غه‌مبه‌رانیان به‌پاست نه‌زانین، خۆیان به‌سه‌ر خه‌ل‌کی تر‌دا هه‌ل‌ده‌نایه‌وه و بو غرا بوون و له‌خۆیان بایی بوون، وتیان: کی‌ له‌ ئیمه‌ به‌هیز تره؟ کی‌ ده‌توانی‌ ئیمه‌ به‌ه‌زی‌نی؟ ئیمه‌ بالا به‌رزو ده‌ست و مه‌چه‌ک قه‌وی شان و مل پانین، هه‌چ شتی‌ک ناتوانی‌ ئیمه‌ بو ویستی خۆی مل که‌چ بکا، مه‌به‌ستیان ته‌وه بوو: ته‌وه عه‌زابه‌ی بو‌یان دی‌ ده‌توانن پوچی بکه‌نه‌وه ئیتر په‌روه‌ردگار به‌شی‌وه‌ی سه‌ر زه‌نشتر‌کردنه‌وه په‌دی

١- فی ظلال القرآن ج ٧/ ٢٣٣، ته‌فسیری (المنیر) له‌م باره‌وه چی‌رۆکی‌کی‌تری هیناوه‌ ناوه‌پۆکیان لیک‌ جودایه .

دانه‌وه و فەرموی : ﴿أولم يروا أن الله الذي هو أشد منهم قوة؟ وكانوا بآياتنا يجدون﴾ نایا نازانن و بیر ناکه‌نه‌وه، له‌گەڵ کێ دا بەربەرەکانی دەکەن، ئەو کەسە ئه‌وان بەربەرەکانی له‌گەڵ دەکەن خودای بونه‌وه‌ره، به‌دییه‌نهری مه‌خلوقاته، خاوه‌نی هه‌موو هیژو توانایه‌که، هه‌لمه‌ت و عه‌زابی توندو تیژه، ده‌توانی سامناکترین سزایان به‌سه‌ردا بدا، هه‌ر چی بیه‌وی ببی ده‌بی، ئەوان ده‌زانن نایاتی ئیمه‌ حق و چه‌سپاوو ناشکران، وه‌لی له‌خت و خۆپایی ئینکاری ده‌کەن، موعجیزه‌ی گه‌وره‌و بی‌وینه‌ی وه‌کوو قورئان په‌ت ده‌کەنه‌وه، بی‌گومان ئەو خودایه‌ی ئه‌وانی دروست کردوه له‌وان به‌هیژتره، ئەو ئەوتۆزه هیژو توانایه‌ی پی به‌خشیون، وه‌لی مله‌پوو بوغراپووه‌کان بیر ناکه‌نه‌وه.

ئەجار په‌روه‌ردگار جو‌ری سزاکه‌ی عا‌دو سه‌مود روون ده‌کاته‌وه و ده‌فەرموی: ﴿فأرسلنا عليهم ريحا صرصراً في أيام نحسات، لنذيقهم عذاب الخزي في الحياة الدنيا، ولعذاب الآخرة أخزى، وهم لا ينصرون﴾ په‌شه‌بایه‌کی توندو ساردمان ناردنه‌ سه‌ر، تا بلی‌تی ساردو ده‌نگ گه‌وره‌و وێرانکه‌ر، به‌سه‌ر هه‌رچی دا برۆیشتایه‌ ده‌پرواندو تیکی ده‌دا، ده‌یکرده وێران‌ه‌و کەس تێدا نه‌ماو، ئەمه‌ش له‌پۆژانیتکی شوم و نه‌گه‌تدا وه‌کو له‌نایه‌تیکی تر‌دا ماوه‌ی پۆژو شه‌وه‌کان دیاری ده‌کاو ده‌فەرموی: ﴿سخرها عليهم سبع ليال وثمانية أيام حسوما﴾ (الحاقة/۷).

ناکامی ئەو عه‌زابه‌ش ئەوه‌بوو له‌دو‌نیادا عه‌زابی پيسواکه‌رو تێک شکێنه‌رمان پی چه‌شتن له‌پاساوی خو به‌لزان و فیزه‌ونیان پيسوامان کردن، با دلنیاش بن له‌قیامه‌ت دا عه‌زابی توندوتیژترو پيسواکه‌رتریان پی ده‌چیژین، کەس نیه‌ یارمه‌تیده‌ریان بی، کەس عه‌زابی خودایان لی ناگێڕێته‌وه، کێ ده‌توانی به‌ره‌نگاری ویستی خودا بیته‌وه؟

نه‌بجار تاوانی سه‌مود باس ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ
فَاسْتَجَبُوا أَمْرِي عَلَى الْهُدَى﴾ هۆزی سه‌مودیش ریگای حق و راستیمان
بو پروونکردنه‌وه، حق و به‌تالمان بو لیك جیا کردنه‌وه، پیغه‌مبه‌رمان بو
ناردن، موعجیزه‌مان له‌سه‌ر ده‌ستی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان نیشان دان،
سه‌رنجمان راکیشان بو نه‌وه‌ی له‌به‌لگه‌ که‌ونی‌ه‌کان ورد ببینه‌وه، پروو بکه‌نه
خودا ناسی و یه‌کتابه‌رستی، که‌چی نه‌وان کوفرو بی‌دینیان هه‌لبژارد،
روی‌ان کرده سه‌رپیچی و یاخی بوون، پیغه‌مبه‌ره‌کانیان به‌درۆ خستنه‌وه،
پشتیان له‌بانگه‌وازییه‌که‌یان هه‌ل‌کردو موعجیزه‌کانیان به‌بی‌نرخ سه‌یر کرد،
ته‌نانه‌ت نه‌و حوشره‌ که‌ موعجیزه‌ی راستی پیغه‌مبه‌ریتی هه‌زهره‌تی
صالح بوو پیزیان لی نه‌گرت و سه‌ریان بری.

نیتەر ﴿فَأَخَذْتَهُمْ صَاعِقَةً الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ گرمه‌و
ناله‌و بوومه‌له‌رزه‌ی عه‌زابی ریسواکه‌ر گرتنی و تیکیه‌وه پیچان، به‌لایه‌کی
که‌وره‌و سامناک یه‌خه‌ی گرتن.

﴿وَنَجِّنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ صالح و نه‌وانه‌ی ئیمانیان پی
هینابوو رزگارمان کردن، نه‌و عه‌زابه‌ سه‌خته‌ نه‌ی‌گرتنه‌وه!

جووری عه‌زابی کافره‌کان له‌قیامه‌تدا

وَيَوْمَ يُحْشَرُ

أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ

عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَرُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

وَقَالُوا الْجُلُودُ دِهَمٌ لَّمْ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا فَاَلَوْ أَنَّا نَطْقَانَا اللَّهُ الَّذِي

أَنطِقُ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾
وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَن يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَرُكُمْ
وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِّمَّا تَعْمَلُونَ
﴿٢٢﴾ وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرَدْتُمْ فَأَصْبَحْتُمْ
مِّنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ وَإِنْ
يَسْتَعْجِلُوا فَمَآ هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾ * وَقَيِّضْنَا لَهُمْ
قُرْنَاءَ فَرَيَنُوا لَهُمْ مَّآبِئَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ
الْقَوْلُ فِي أُمُورٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْغَنِّ وَالْأَنسِ إِنَّهُمْ
كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾

ده باره ی سه به ب نزولی نایه تنی ﴿وما کنتم تستترون...﴾ نیمام
نه حمده و بوخاری و موسلیم و تیرمذی له نیبنو مه سعوده وه ریوایه تیان
کردوه ده فهرموی:

دهستم به پهرده ی کابه وه بوو، سی کهس هاتن؛ کابرایه کی قورپه یشی
دوو زاوای که له خیتی ثقیف بوون، یان کابرایه کی ثقه فی و دوو زاوای
قورپه یشی، هرسیکیان گه دهو گیپال گه وره بوون، کهم عه قل و نه فام
بوون، دهستیان کرد به قسه ی وا، تا نیستا شتی وه هام نه بیستبوو،
یه کیکیان وتی: نیوه پیتان وایه خودا قسه ی نیمه ده بیسی؟ یه کیکی
تریان وه لامی دایه وه، وتی: نه گهر دهنگ بهرز بکه ینه وه گوئی لیمانه،

نه‌گهر به‌نزمی ناخاوتنی خوْمان نه‌نجام بدهین گوئی لیْمان نیه، سیّیه‌میان
وتی: نه‌گهر گوئی له‌هه‌ندیکی بی، گوئی له‌هه‌مووی ده‌بی. منیش چومه
خزمدت پیغه‌مبه‌رو نه‌م قسانه‌م بۆ گێرایه‌وه ئیتر په‌روه‌ردگار نایه‌تی
﴿وما کنتم تستزّون أن یشهد علیکم سمعکم ولا أبصارکم ولا
جلودکم﴾ هه‌تا ﴿من الحاسدین﴾ نازل کرد.

په‌به‌هه‌ندی نه‌م کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌ به‌هه‌س پیشه‌وه له‌م پوهه‌وه‌یه:

که له‌ نایه‌ته‌کانی پیش‌ه‌ودا په‌روه‌ردگار ده‌سه‌لّاتی خوئی له‌سروش‌تی
بوونه‌وه‌ردا راگه‌یاند، هه‌روه‌ها ده‌سه‌لّاتی خوئی له‌میژووی ئاده‌میزادا
پوون کرده‌وه، ئیستا ده‌سه‌لّات و توانای خوئی له‌سه‌ر خودی ئاده‌میزاده‌کان
دیاری ده‌کا، نه‌وه‌ نهایشت ده‌کا که بوونه‌وه‌ر به‌گشتی و نه‌فرادی ناوی
به‌تایبه‌تی به‌گیاندارو بی گیانیه‌وه، به‌لکوو هه‌موو نه‌ندامیکی جه‌سته‌و
هه‌موو خانه‌و زه‌ریه‌کی ناو بوونه‌وه‌ر ملکه‌ج و پابه‌ندی فه‌رمانی خودایه،
ته‌نانه‌ت چاوو گوێچکه‌و پیست و ده‌ست و قاچ به‌فه‌رمانی خودا له‌خۆدی
خاوه‌نی خوْیان ده‌ده‌ن، ده‌فه‌رمووی:

﴿وایوم یحشر أعداء الله إلى النار فهم یوزعون﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر!
پوداوی نه‌و پۆژه بۆ قوره‌یشیه‌کان باس بکه‌و بیانترسیته بۆ نه‌وه‌ی
به‌خوْیاندای بچنه‌وه‌و واز له‌سه‌ر ره‌قی خوْیان بیتن؛ نه‌و پۆژه‌ی دووژمنانی
خودا له‌سارای مه‌حشه‌ردا کۆ ده‌کرینه‌وه بۆ نه‌وه‌ی حق و حیسابیان
له‌گه‌ل بکری و نه‌جا به‌پاله‌په‌ستۆ بۆ دۆزه‌خ به‌پری بکری، پیشیان
پاده‌گیری بۆ نه‌وه‌ی پاشه‌تایان پیتیان بگه‌ن و یه‌کتر بگره‌وه‌و بلاو نه‌بنه‌وه،
به‌کۆمه‌ل به‌ره‌و دۆزه‌خ راپیچ بکری.

﴿حتى إذا ما جاؤوها شهد علیهم سمعهم وأبصارهم وجلودهم بما
كانوا یعملون﴾ هه‌تا ده‌گه‌نه‌ لای دۆزه‌خ و پاده‌وه‌ستیتیرین پرسیاریان
لی‌ده‌کری له‌ تاوانه‌کانیان، جا نه‌گهر دانیان به‌تاوانه‌کانیان دا نه‌هینا،

گوئچکه یان چاویان و پیستیان شایه تییان لی دده دن، هر تاوانیک به ده ست کردیه تی ده ست ده بیته شایه ت به سهریه وه، به قاج بوی چوبی قاجی لی دهبی به شایه ت، نه گهر به پیستی کردییتی پیستی شایه تی له سهر دده دا. مه وقیفیکی هر یچه و تا بلی جیگای سهر سورمانه ..

بوی به حه به سانه وه ده که ونه پرسیار کردن له گوئچکه و چاوو پیستیان ﴿وقالوا جلودهم لم شهدتم علينا؟﴾ نه ندانه کانی جهسته یان به پیستیان دیزن نه وه بوی شایه تیتان لی داین؟

﴿قالوا: أنطقنا الله الذي أنطق كل شيء﴾ نه ندانه کانی جهسته یان وه لامیان دده نه وه ده لئین: به ده ست خومان نیه، خودا وه زمانی هیناوین، نه و خودایه ی هه موو شتیکی وه زمان هیناوه ئیمه شی وه زمان هیناوه، بیگومان نه و خودایه ی له دونیادا نامیری زمانی وه قسه هیناوه، ئیمه ی خستوته حاله تی ناخاوتن، بوی ناچارین شایه تیتان له سهر بده یین، وه کو له نایه تیکی ترده ده فرموی: ﴿اليوم نختم على اقواهم، وتكلمنا ایدهم وتشهد ارجع لهم بما كانوا يكسبون﴾ ریس/ ۶۵ .

نه مجار پهروه ردگار ده فرموی: ﴿وهو خلقکم اول مرة والیه ترجعون﴾ یه که مجار خودا دروستی کردوون و هر بۆلای نه وه ده گهرینه وه^(۱).

نیمامی موسلیم له صه حیجی خوی داو به زرازو هی تریش له نه نه سی کوری مالیکه وه ریوایه تیان کردووه، ده لی: ئیمه له خزمه ت پیغه مبه ر بووین و که وته پیکه نین، دواپی فرموی: ده زانن بوی پیکه نینم دی؟ ئیمه ییش وتمان خودا پیغه مبه ری خودا باش ده زانن، فرموی: به گوفت و

۱- ئیستا که سه عات و هه شت و نیوی شهوی ۸/۱۰/۲۰۰۱ ی ز هه واله کان رایانگه یان که ولاته یه کگرتووه کان هیژی خوی بۆ سهر نه فغانستان ده ست پیکرد و شاری کابول و قنده هار و جلال ناباد بۆردومان کران .

گۆی بهنده له گهڵ خودادا پێ ده که نم، بهنده به خودای خۆی ده لێ: نه ری
پهروهردگارم تۆ له ستم نامپاریزی؟ وادهت نه داومی که ستمم لی
نه که ی؟ پهروهردگار ده فهرموئ: به لێ. بهنده که ده لێ: ده سا من که سیکم
به شایهت قبووله: که له خۆم بێ، پهروهردگار پێی ده فهرموئ: کیفایه ته
تۆ نه مرۆ بۆ خۆت شایه تی له خۆت بدهی.

فریشته کرده وه نووسه کان شایه تی بدهن، نه مجار ده می مۆر ده کری و
به نه ندامه کانی جهسته ی ده گوتری بکه ونه قسه و کرده وه کانی باس بکه ن،
نیتر نه ندامانی له شی ده که ونه شایه تیدان له سه ری.

نه مجار پێی ده گوتری: ده بۆ خۆت حساب بۆ خۆت بکه و پرپار له سه ر
خۆت بده، نه ویش به نه ندامه کانی جهسته ی ده یه ژێ کوره مالتویران و
به فتاره بچن نه من بۆ نیۆم کرده و له پینا و نیۆه دا تووشی نه م ده رده
سه رییه بووم.

﴿وما كنتم تستترون أن يشهد عليكم سمعكم ولا أبصاركم ولا
جلودكم﴾ نه م فهرمایشته یان له فهرمایشتی پهروهردگاره، یان که لامی
فریشته کانه، یان له و ته می (جلود) ه یان قسه ی هه ندیکیان به هه ندیکیان،
واته: له و ده می دا که تاوانتان ده کردن نه تانده کرد به دزی نه ندامه کانی
جهسته تانه وه نه نجامیان بدهن، له وه نه ده ترسان: که نه ندامه کانی
جهسته تان شایه تیتان لی بدهن، به لکوو شانازی تان به کوفرو بیدینییه وه
ده کردو به ناشکرا ملتان لی ده نا، یان ناتوانن تاوانه کانتان په رده پۆش
بکه ن، چه ندیک به دزییه وه بیانکه ن خودا ناگای لییه.

﴿ولكن ظنكم أن الله لا يعلم كثيراً مما تعملون﴾ وه لی گومانتان
وابوو: که خودا زۆر له و تاوانانه ی نیۆه ده تانکردن ناگای لی نیه، بۆیه پر
کیشیتان کردن و خۆتان له کوفرو تاواندا نوغرو کرد. ﴿وذلك ظنكم الذي
ظننتم برکم أرداكم فأصبحتم من الخاسرين﴾ ئاه و گومانه هه له یه تان:

که پیٚتان و ابوو خودا بیٚ ناگایه له‌زۆر له‌و تاوانانه‌ی ده‌یانکه‌ن، ئی‌وه‌ی هه‌لٚنا بۆ ئه‌وه‌ی مل له‌تاوان نیٚن، هه‌ر ئه‌وه‌ش بوو ئی‌وه‌ی توشی ئه‌و عه‌زابه سه‌خته کردو به‌فه‌تاره‌ی بردن.

﴿فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ، وَإِنْ يَسْتَعْتَبُوا فَهُمْ مِنَ الْمُتَعَبِينَ﴾
 نه‌گه‌ر دان به‌خۆیاندا بگرن و ئارام بگرن ئارامگرتن بیٚ هوده‌یه، نه‌گه‌ر سه‌بریشیان نه‌بیٚ ئه‌وه دۆزه‌خ جی‌گایانه‌و خۆشیان بیٚ و ترشیان بیٚ له‌دۆزه‌خ پزگاریان نابیٚ، خۆ نه‌گه‌ر بیانه‌ویٚ پاساو بۆ تاوانه‌کانیان به‌یٚننه‌وه‌و بیانوو بدۆزنه‌وه، ئه‌وه تازه ده‌رگای تۆبه‌و په‌شیمانبوونه‌وه داخراوه، عوزرو پاساو که‌لکیان نه‌ماوه.

ئیمام ئه‌حمه‌دو ئه‌بو داودو ئیبنو ماجه له‌جابه‌روه‌و ریوایه‌تیان کردوه ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: (لَا يَمُوتُن أَحَدُكُمْ إِلَّا وَهُوَ يَحْسِنُ بِاللَّهِ الظَّنَّ فَإِنْ قُومًا قَدْ أَرَادَهُمْ سُوءُ ظَنِّهِمْ بِاللَّهِ) با هه‌رکه‌سی له‌ئیه‌ ده‌مری نیازی به‌خودا باش بیٚ، به‌ته‌ما ره‌حه‌ت و به‌زه‌بی په‌روه‌ردگاری بیٚ. چونکه‌ بی‌گومان گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌که به‌هۆی به‌دگومانیانه‌وه به‌فتاره‌ چوون، دونیا گۆڤه‌پانی کرده‌وه‌یه، قیامه‌ت خانه‌ی پادا‌شت و سزایه، که‌وابیٚ له‌قیامه‌ت دا بیانوو عوزر هی‌نانه‌وه بیٚ جییه، چه‌ندیک عوزر به‌یٚننه‌وه لی‌یان وه‌ر ناگیرئ.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار هۆی مانه‌وه‌یان له‌سه‌ر کوفرو بی‌دینی را‌ده‌گه‌یه‌نی و ده‌فه‌رموی: ﴿وَقِضْنَا لَهُمْ قَرْنَاءَ فَرَيْنَا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾
 له‌ناکامی دل‌ره‌قی و خراپه‌کاری سروشته‌ی خۆیان، شه‌یاتینی و گومرا‌که‌ری جندۆکه‌و ئاده‌میزادمان به‌سه‌ردا بالا ده‌ست کردوون، کرده‌وه‌ی را‌بردوو دا‌هاتوویان له‌پیش چاو جوان کردوون و ده‌که‌ن، هه‌رچی خراپه‌کاری و بیر و باوه‌ری پوچ و بیٚ بناغه‌یه له‌به‌ر دل‌یان شیرینی ده‌که‌ن، بۆ ئه‌وه‌ی پتر له‌زه‌لکاوی گومرا‌یی‌دا نو‌غزو‌یان بکه‌ن، کاری ناشیرینیان

له لا جوان ده‌کهن، وا سهرقالتی ژبیانی دونیایان ده‌کهن هه‌موو کرداریکی به‌دو خرابی خویان له‌لا په‌سه‌نده، نه‌مه‌ش کوشنده‌ترین دهر‌دو به‌لایه، ئاده‌میزاد وای لی بی چاک و خراب لیک جیا نه‌کاته‌وه، هه‌ست به‌ریگا لی تیک‌چون و سهر لیشی‌واوی خوی نه‌کا، هه‌رجی ده‌یکا به‌لایه‌وه راست و په‌سه‌ندبی، به‌راستی نه‌م حاله‌ته حاله‌تیکی خه‌ته‌رناکه‌و هه‌ر که‌سی گه‌یشته نه‌و ئاسته مال‌وێران و به‌فتاره چوه.

﴿وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ﴾ بریار دراوه بۆیان و له‌سه‌ریان چه‌سپاوه که عه‌زابی دۆزه‌خ بیان‌گریته‌وه، له‌گه‌ل نه‌و گه‌ل و نه‌ته‌وه کافرو گوم‌رایانه‌دا: که له‌پیشیان‌وه به‌کافری مردوون، له‌جندۆکه‌و ئاده‌میزاد، چونه‌تونی نه‌مانه‌وه، عه‌زابی سه‌خت و دژوار یه‌خه‌ی گرتوون و پرزگاریان نابێ، هه‌موو گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌کی گوم‌را به‌ئینس و جیننه‌وه، به‌پاردوو حازرو داهاتووه‌وه، هه‌موویان خه‌ساره‌مه‌ندو به‌فتاره چوو دور له‌په‌حه‌تی خودان.

له‌مپه‌ر دروست‌کردن له‌به‌رده‌م قورئاندا

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا هَذَا الْقُرْآنَ
وَالْغَوَافِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾ فَلَنَذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا
شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٧﴾ ذَلِكَ جَزَاءُ
أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءُ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ
﴿٤٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذِينَ أُضْلُوا مِنَ الْجِنِّ
وَالْإِنْسِ نَجْعَلَهُمُ مَتَحَتَّ أَقْدَامِنَا لِيَكُونُوا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٤٩﴾

له‌وه پیش نه‌وهی پاگه‌یاند که شه‌یتانی جندۆکه‌و ئاده‌میزاد کرده‌وهی به‌دو ریگای خراب له‌پیش چاوی کافرو خرابه‌کاران جوان ده‌کهن، لی‌ره‌شدا نه‌وه پروون ده‌کاته‌وه: که هه‌ندی له‌و خراب جوانکردنه‌یان هه‌لئانیانه بو کافره‌کان: که به‌ریه‌ره‌کانی قورئان بکه‌ن و نه‌هیلن بگاته به‌ر گوچکه‌ی خه‌لکی و مه‌نعی بلاو بوونه‌وهی بکه‌ن، کۆسپ و ته‌گه‌ره بخه‌نه به‌رده‌م هه‌لگرانی و بانگخوازان و جوژه‌ها ناو ناتۆره‌ی لی‌ بدۆزنه‌وه.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا: لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ﴾ هه‌ندی که له‌کافره‌کان به‌هه‌ندیکی تریانیان ده‌گوت: کورینه ده‌خیلتان بین گوئ بو ئه‌م قورئانه مه‌گرن، له‌کاتی‌کدا که گویتان لی‌یه‌و ده‌خویندریتته‌وه بیکه‌نه هه‌راو هوریاو ژاوه ژاو، با که‌س لی‌ئی حالی نه‌بی، بیکه‌نه فاک و فیک و چه‌پله‌لیدان و گۆرانی گوتن، به‌لکو ده‌نگی ئیوه زال بی، یان فه‌رمانبه‌رداری فه‌رمان و جله‌و: گیریه‌کانی ئه‌م قورئانه مه‌بن به‌شیعرو سیحرو هه‌لبه‌ستراوی له‌قه‌له‌م بده‌ن، به‌لکو قسه‌که‌تان سه‌ر بکه‌وی و که‌س شوینی نه‌که‌وی.

ریوایه‌ت کراوه: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌مه‌که‌ به‌ده‌نگی به‌رز قورئانی ده‌خوینده‌وه بو نه‌وهی کافره‌کان گوئیان لی‌بی، به‌لکو ئیمانی پی‌ به‌یتن، قوره‌یشیه‌کان ده‌یانکرده‌ گال و بوغل و چه‌پله‌لیدان و فیکه‌ فیک و شیعر خویندنه‌وه، وایان ده‌کرد گوئگره‌کان لی‌ئی تی نه‌گه‌ن.

ئیبنو عه‌بباس ده‌فهرمووی: نه‌بو جه‌هل خه‌لکی پاده‌سپارد و ده‌یگوت: که موحه‌مه‌د قورئانی خویند ئیوه به‌قوله‌ قول و گاله‌ گال به‌رویا بچنه‌وه بو نه‌وهی نه‌زانی چی دیژی، ئه‌مه به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر نه‌وه: که قوره‌یشیه‌کانیش وه‌کو گه‌لی عادو سه‌مود پیغه‌مبه‌ری خودایان به‌درۆ خستۆته‌وه. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی توندیان ئا‌راسته ده‌کاو ده‌فهرمووی:

﴿فلنذيقن الذين كفروا عذاباً شديداً ولنجزينهم أسوأ الذي كانوا يعملون﴾ سهخترين سزای دۆزهخ به کافره کان ده چيژين، تۆله ی کرده وه ی به دو به دره فتاريان لی ده ستينين، تۆله ی ره تکر دنه وه ی قورئان و له مپهر دانان له بهرده م نهوانه ی ده يانه وي موسولمان بين لی ده ستينين و به سهر يانه وه ناچی، سزای خراپترین کرده ويان ده ده ينه وه، کام کرده ويان ناشيرين و به ده نه ويان بۆ حسيب ده که ين، کرداره باشه کانيان پاشگويی ده خه ين و بۆيان حسيب ناکه ين، چی کرداری باشيان هه بی وه کو صيله ی ره حم و پيژگرتن له دراوسی و ميوان و يارمه تی هه ژارو بی نه ويان له قيامه ت که لکی لی وهر ناگرن هه ره له دونيادا جيگايان بۆ پر ده کریتته وه و پاساويان ده دریتته وه.

به راستی نه مه هه ره شه يه کی سهخت و دژواره له هه موو کافرو بی برويان به گشتی، به شيويه کی ناراسته وخوش هه ره شه له هه موو نهوانه ی به بيستنی قورئان دليان را ناچله کی و گوێچکه يانی بۆ ناکه نه وه، له کاتی خویندنی قورئاندا بی دهنگ نابن، فهرماني پهروهردگار ده شکينن، که فهرماني پی کردون گوی بۆ قورئان بگرن و له ماناکانی ورد ببنه وه، وه کو له نایه تيکی ترده ده فهرموي: ﴿واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون﴾ (الاعراف/ ۲۰۴).

نه بجا پهروهردگار چۆنيه تی نه وه عه زابه ديارى ده کاو ده فهرموي: ﴿ذلك جزاء أعداء الله النار، لهم فيها دار الخلد جزاء بما كانوا بآياتنا يحدون﴾ نا نه و سزا سهخته ی که پييان ده چيژين له سه ره خراپترین کرده ويان: که هاوه لدانانه بۆ خودا، سزای دووژمنانی خودايه، سزای نهوانه يه: که پيغه مبه رانيان به درۆ خستونه وه، له ناستی به ندایه تی کردن بۆ خودا لوتبه رزيان نوانده، هاوه ليان بۆ به ديهيته ري خويان داناوه، بۆ نهوانه له ناو دۆزه خدا مالي هه ميشه يی هه يه، بۆ هه تا هه تايه نه وه

جیڭاو نشینگه‌یانه، ساته وه‌ختیک لی‌ئی دهر ناچن و نهو سزایه‌یان له‌کۆل نابیته‌وه، نه‌مه‌ش پاداشی نه‌وه‌یانه: که ده‌یان‌گوت: قورئان که لامی خودا نیه و له‌خوداوه نه‌هاتوره!

ئەبجار کافره‌کان له‌دۆزه‌خ دا وه‌زمان دین هاوار ده‌که‌نه په‌روه‌ردگاریان: که گومراکه‌رانیان نیشان بدا بو‌ئوه‌ی تو‌له‌یان لی‌ئ بسیننه‌وه... ده‌فرموو: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا: رَبَّنَا أَرْنَا اللّٰذِينَ أَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ نَجْعَلُهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْأَسْفَلِينَ﴾ کافره‌کان داوایان کرد (داوا ده‌که‌ن) وتیان: خودایه! نه‌وانه‌ی له‌دو تاقمه‌ی ئاده‌میزادو جنۆکه ئیمه‌یان گومرا کردوه نیشانمان بده با بیانخه‌ینه ژیر قاچمانه‌وهو بیانساوینه‌وه، تو‌زیک داخی دلی خو‌مانیان پی‌ بریژین، بیانکه‌ینه بنکلی ناو ئاگرو بکه‌ونه (نه‌سفه‌له سافیلینه‌وه) ژیر هه‌موانمان بکه‌ون، توندترین سزایان بدری.

په‌روه‌ردگار وه‌لامیان ده‌داته‌وه ده‌فرموو: هه‌مویان عه‌زایی دوو چهندانه‌یان هه‌یه، عه‌زایی گومرایی خو‌یان و گومراکردنی خه‌لکانی تپش وه‌کو له‌نایه‌تیکێ تردا ئاماژه به‌وه ده‌کاوه ده‌فرموو: ﴿لِكُلِّ ضَعْفٍ وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ الاعراف/۳۸.

شه‌یتان و گومراکه‌ر وا ده‌بی ئاده‌میزاده وا ده‌بی جن‌دۆکه‌یه وه‌کو له‌نایه‌تیکێ تردا ده‌فرموو: ﴿وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِیْنَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ﴾ (الانعام/۱۱۲). یان ده‌فرموو: ﴿الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ﴾ (الناس/۶).

هه‌ندی له‌ موفه‌سسرین پی‌یان وایه مه‌به‌ست به‌شه‌یاتینی ئینس و جین ئیبلیس و قابیل، چونکه نه‌و دوانه به‌ناحق کوفرو کوشتنیان داهینا، شه‌یتان فرمانی خودای شکاندو قابیلیش ئاده‌میزاد کوشتنی ناره‌وای داهینا، فره‌مووده‌یه‌کی (مرفوع) هه‌یه تیرمیزی پیاویه‌تی کردوه

پشتگیری نهم ته‌فسیره ده‌کا، ده‌فهرمووی: (ما من مسلم یقتل ظلماً الا كان على ابن آدم الاول كفل من ذنبه لأنه اول من سن القتل) همر موسلمانیک به‌ناحق بکوژری، به‌شیک له‌تاوانه‌ک‌هی له‌ته‌ستوی قاییلی کوری ناده‌مه، چونکه نهو یه‌که‌م که‌س بوو: که‌کوشتنی به‌نار‌ه‌وای داهینا.

واده‌و به‌لینی خودا بو نئه‌وانه‌ی به‌رده‌وامن له‌سه‌ر خودا‌په‌رستی

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ
الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ
الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ نَحْنُ أَوْلَىٰ أَوْلِيَاكُمْ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَىٰ أَنْفُسُكُمْ
وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾ نَزَّلْنَا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ﴿٣٢﴾

ده‌بار‌ه‌ی سه‌به‌ب نزولی نایه‌تی ژماره (۳۰) ئیبنو عه‌بباس ده‌فهرمووی: له‌شه‌تنی هه‌زه‌تی ته‌بویه‌کری (صدیق) دا نازل بووه، نه‌وه‌بوو موشریکه‌کان گوتیان: (الله) به‌دییه‌نه‌رمانه، فریشته‌کان کچی نه‌ون، نه‌م بتانه‌ش لای‌خودا شه‌فاعه‌تمان بو ده‌که‌ن، هه‌زه‌تی ته‌بویه‌کر وتی: (به‌دییه‌نه‌رمان خودایه‌و بی‌هاوه‌ل و ژن و منداله، تاک وته‌نهاو بی‌تا‌تاجه‌ موحه‌مه‌د به‌نده‌و پی‌غه‌مبه‌ریه‌تی، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر نهم بیرو بار‌ه‌ره‌...

په‌بویه‌ند‌ی نهم که‌مه‌له‌ نایه‌ته‌ به‌ه‌ی پی‌شه‌وه‌ له‌م په‌وه‌وه‌یه‌:

که‌ له‌پی‌شه‌وه‌ باسی حال و چۆنیه‌تی موشریکه‌کانی کرد، سه‌ره‌نجام و سزایانی دیاری کرد، نه‌جار باسی حال و چۆنیه‌تی موسولمانان ده‌کا،

سهره‌نجامیان دیاری ده‌کا، بۆ نه‌وه‌ی کافرو موسولمان لیك جیا بکاته‌وه،
پاك و پیس لیك هه‌لاویری، نه‌مه‌ش داب و نه‌ریتیکی قورئانه‌و ئوسلوبی
وه‌هایه: هه‌ر که باسی شتیکی کرد دژه‌که‌شی باس ده‌کا، باسی دوونیا
بکا، باسی قیامه‌تیش ده‌هیتی لی‌ره‌شدا، که هه‌ره‌شه‌که‌کافره‌کان کرد،
به‌شوین نه‌وه‌دا واده‌و به‌لینی پاداشی باش و هه‌رگیز نه‌براه‌ی
به‌موسولمانان داو فهرمووی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا: رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا﴾ بی‌گومان نه‌وانه‌ی وتیان
خودامان (الله) یه‌دان به‌خودایه‌تی خوداو به‌تاك و ته‌نهایی دا ده‌نین و
بروایان وایه: هه‌ر زاتی (الله) خودایه‌و هه‌ر نه‌و شیایوی خودایه‌تیه‌و
به‌رده‌وامیش بوون له‌سه‌ر نه‌و بیرو باوه‌ره‌و که‌سی تریان به‌خودا نه‌زانی،
پابه‌ندی فەرمان و نه‌هیه‌کانی په‌روه‌ردگار بوون و له‌سه‌ر نه‌و حاله‌ش
مردون، نه‌وانه‌..

﴿تَنْزِلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا، وَأَبْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي
كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ فریشته‌ی تاییه‌ت به‌یارمه‌تیدانی موسولمانان دینه
سه‌ریان و دلایان خوش ده‌که‌ن، ترس و خو‌فی داهاتوویان لی‌ده‌ره‌ویننه‌وه،
له‌سی حاله‌تی ته‌نگانه‌دا فریایان ده‌که‌ون مژده‌یان پی‌ده‌ده‌ن، له‌کاتی
مردندا، له‌گۆردا، له‌کاتی زیندوو بوونه‌وه‌دا.

وایان لی‌ده‌که‌ن ترسی داهاتوویان نه‌بی، به‌په‌رۆش نه‌بن بۆ نه‌و ژیان و
مال و حاله‌ی له‌دوونیا‌دا هه‌یانبووه‌و به‌جیان هیشتوه، مزگینی چوونه
ناو به‌هه‌شتیان پی‌ده‌ده‌ن، به‌مه‌ش مرازیان حاصل ده‌بی و دل‌نیایی و
دل‌تارامی پرویان تی‌ده‌کا.

فریشته‌کان: که ده‌چنه‌لای موسولمانان دل‌خۆشیان ده‌که‌ن پێیان ده‌لین:
﴿لَنَحْنُ أَوْلَىٰ بِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾ ئی‌مه‌راسپی‌رراوین: که
له‌ژیانی دوونیا‌تانداو له‌ژیانی قیامه‌ت‌تاندا پارێزگاری‌تان بکه‌ین، له‌ژیانی

دوونیاتاندا یارمه‌تیتان بدهین بۆ کاری خیترو به‌فرمانی خودا بتانپاریزین
له هه‌موو ناخۆشی و ته‌نگ و چه‌له‌مه‌یه‌ک، له‌ژیانی دواژیانی دونیا‌شتان
دا له‌گه‌لتان دا ده‌بین، له‌ژیانی به‌رزه‌خدا ته‌نیس و هاوده‌متان ده‌بینن
له‌کاتی زیندوو بوونه‌وه‌دا ترس و بیمتان لی ده‌ره‌وینینه‌وه، له‌پردی سیرات
ده‌تان په‌رتینینه‌وه، هاوپرتیتان ده‌که‌ین بۆ ناو به‌هه‌شت..

جا نه‌وکاته ﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ﴾
نَزْلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ﴿بۆ ئیوه هه‌یه له به‌هه‌شتدا هه‌رچی ئاره‌زو بکه‌ن،
هه‌رچی بتانه‌وی و داوای بکه‌ن، ده‌ست له‌عاست بۆتان ئاماده‌یه، ئه‌م
هه‌موو نازو نیعمه‌تانه بۆ ئیوه به‌یده‌ست کراوه و دابینکراوه له‌لایه‌ن
خودای لیخۆشبوو له‌تاوان و خاوه‌ن په‌حم و به‌زه‌یی.

بانگه‌وازیکردن بۆ رییازی خوداپه‌سه‌ندو شیوه‌ی بانگه‌وازیکردن

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ
إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ
أَدْفَعُ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ
وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِيهَا
إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾ وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ
فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

له‌م کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌دا په‌روه‌ردگار وینیه‌ی بانگخوازانی ئیسلامان بۆ
ده‌کیشی و نه‌رکه‌کانیان دیاری ده‌کا، هه‌لس و کهوت و په‌فتارو گوفتاری

موسولمان رُون ده‌کاته‌وه، ره‌وشته‌کانی داعی ده‌ست نیشان ده‌کاو
پیغه‌مبهر ﷺ ته‌وجیه ده‌کا بۆ پابه‌ند بوون پییانه‌وه و موسولمانانیش
هه‌لده‌نی بۆ چاو لی‌کردنی، ده‌فهرموی:

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مَنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا، وَقَالَ أَنِّي مِنَ
الْمُسْلِمِينَ ﴾ ئیبنو عه‌بیاس ده‌فهرموی: مه‌به‌ست به ﴿مَنْ﴾ له‌ نایه‌ته‌که‌ دا
پیغه‌مبهره ﷺ هه‌روه‌ها هه‌ر که‌سی: به‌رنامه‌ی ته‌و په‌یره‌و بکا..

خاتوعانیشه‌و عی‌کریمه‌ و موجاهید ده‌فهرمون نایه‌ته‌که‌ ده‌رباره‌ی
بانگی‌ژه‌کان نازل بووه، به‌لام لی‌رده‌ا ئیشکالیک دیته‌ پی‌شه‌وه‌و نه‌ویش
نه‌وه‌یه‌ بانگ له‌مه‌دینه‌ دا‌هیتراوه‌و سوره‌ته‌که‌ مه‌ککيه‌! نه‌بو حه‌ییاف
ده‌فهرموی: پی‌ویسته‌ بۆ ده‌فعی ته‌و ئیشکاله‌ بگوتری: نایه‌ته‌که‌ بانگ‌ده‌ره
کانیش ده‌گریته‌وه، نه‌ک ده‌رباره‌ی بانگ‌ده‌ر نازل بووه، ﴿مَنْ﴾ ئیستیفهامی
ته‌قیری ده‌گه‌یه‌نی‌ واته‌: که‌س له‌و که‌سه‌ باشتر نیه‌: که‌ ته‌وسی ره‌وشته‌ی
تیدابن:

۱- بانگه‌وازی‌کردن بۆ یه‌کتا‌په‌رستی و به‌ندایه‌تی‌کردن بۆ خودای بونه‌وه‌ر،
به‌راستی بانگه‌وازی‌کردن بۆ خودا په‌رستی و یه‌کتا په‌رستی باشترین
قسه‌و گو‌فتاره‌ که‌ ناده‌میزاد ئاراسته‌ی برای ناده‌میزادی خۆی ده‌کا،
ده‌قه‌که‌ گشتی‌یه‌، هه‌موو بانگه‌وازی‌کاریک ده‌گریته‌وه‌ هه‌ر له‌
پیغه‌مبهر ﷺ خۆیه‌وه‌ تا ده‌گاته‌ ئاخه‌مه‌ین که‌سیکی ئومه‌تی ئیسلام:
که‌ بانگه‌وازیی ته‌نجام ده‌دا، به‌و ته‌و نووسین.

۲- کرده‌وی چاک و په‌سند، ته‌مه‌ش بریتییه‌ له‌ته‌نجامدانی هه‌موو ته‌و
فه‌رمانانه‌ی خودا فه‌رمانی به‌ته‌نجامدانیان کردوه‌، خۆبه‌ دوورگرتن
له‌و شتانه‌ی جلوه‌گیری لی‌کردوه‌.

۳- پابه‌ند بوون به‌ نایینی ئیسلام و کردنی به‌ به‌رنامه‌ی ژیان، واته‌
پابه‌ند بوون به‌ ئیسلامه‌وه‌، وه‌کو بیرو باوه‌ر و په‌یره‌وو پرۆگرام،

به‌راستی ئەم سێ خالە بنەمای بانگەوازیکردن بۆ خودا پەرستی،
کەسێک بەدل ئەوە باوەڕی بێ، بەکرده‌وه‌ش ئەو پەفتارو گوشتاری
بێ بەناشکرا خۆی بە موسوڵمان پۆلێن بکاو بلی من لە پیڕی
موسوڵمانانم، دەبێ کێ لەو کەسە باشتربێ کێ لەو خودا پێداوه
بەختەوهرتر بێ؟ دیاره کەس لەو باشت نیه و ئەو پەری خێرو بیڕی
بۆ خۆی دەستەبەر کردوه..

ئەجار دواي بەیانکردنی بنەماکانی بانگەوازیکردن بۆ خودا پەرستی،
پەفتاری بانگەوازیکه‌ران دیاری دەکاو پەوشتی جوان و ناشیرین لێک
هەڵدەهاوێرێ و دەفەرموی:

﴿ولا تستوی الحسنة ولا السيئة، ادفع بالتي هي أحسن﴾ هەر گیزاو
هەرگیز کرداری چاک و پەوشتی بەرزو جوان وەکوو پەفتاری بەدو کرده‌وه‌ی
ناشرین نین، ناچنەریزی یەکتەرەوه‌و وەکوو یەک حیسابیان بۆ ناکرێ، چۆن
کرده‌وه‌یه‌کی جوان: کە بێتتە هۆی پەزامەندیی خودا و پاداشتی باشی
لەسەر وەر بگیری و سود بەخش بێ بۆ ئادەمیزاد خۆشی، وەکوو
کرداریکی بەدوناشرین وایە: کە جێگای ناپەزامەندیی خودایەو سزای
لەسەر دەدرێ؟!

کەوابێ ئەو بانگەوازیکه‌ر پەوشتی پەسەند پەیرەو بکەو بەچاکە خراپە
دوور بخەرەوه، لەبەرەمبەر خراپەکاران دا چاکە پەیرەو بکە، بەلکوو
شەرمەزارین و بەخۆیان دا بچنەوه‌و واز لەخراپەکاریی خۆیان بێنن!
جا کە تۆ لەبەرەمبەر خراپە خەڵک دا چاکەت کرد، لە هەڵەو تاوانیان
بوردی، لە شوێنی رق هەڵسان دانت بەخۆتا گرت و چاوت لەهەڵەو
خراپەیان پۆشی .

﴿فاذا الذي بينك وبينه عداوة كأنه ولي حميم﴾ نێتر لەگەڵ ئەو
کەسەدا: کە لەنێوان تۆ ئەودا دوژمنایەتی هەیە دۆستایەتیەک پەیدا

دهبى هدر دهلى تى خوشه ويستىكى نزيك و دلسوز، دوزمن دهبيته دوست،
 ناي كه ناكامىكى باش و به نرخه، دوزمن ببيته دوست و برادره!
 ﴿وما يلقاها الا الذين صبروا، وما يلقاها الا ذو حظ عظيم﴾ قبوللى
 ئهم ناموزگاربه ناكاهه گهر كه سىك خوراگرو پشوو دريژ بى، بتوانى
 به چاكه خراپه بپوچينيته وه، خو بو ناخوشى و ناره حه تى رابگرى، كه سى:
 ده توانى به چاكه خراپه بپويينيته وه: كه خاوه نى به خته وه رى دنيا و
 قيامه ت بى، به شىكى باشى هه بى له خپرو چاكه.

ئيبنوعه بباس له ته فسيري ئهم نايه ته دا ده فسه رموى: په روه ردگار
 فهرمانى به موسولمانان كرده، كه له كاتى رق هه لسان دا خوراگرو پشوو
 دريژ بن له گه ل نه فامان دا به حيلم و حه و سه له بن، كه خراپه يان له گه ل
 كرا لي بورده بى به كار بيئن، هه كاتيك وابوون خودا له شه رى شه يتان
 ده يان پاريزى و دوزمن بزيان ده بيته بسراو خوشه ويستى دلسوز، نه مجار
 په روه ردگار ريگاي چاره سه ر كردنى وه سوه سهى شه يتان پون ده كاته وه و
 رينمويى ئاده ميزاده كان ده كا كه په نابگرن به خودا له وه سوه سه و هه لداشتنى
 شه يتان و داروده سته كانى.

ده فهرموى: ﴿واما ينزغك من الشيطان نزغ فاستعذ بالله انه هو
 السميع العليم﴾ نهى ئاده ميزاد! هه كاتيك شه يتان وه سوه سهى
 خسته دلته وه ويستى له ريگه ي چاكه كارى لات بدا و نه هيللى له به رامبه ر
 خراپه كارى خه لكى دا چاكه ي بكه ي، په نا بگره به خودا له شه رى نه گبه تى،
 داوا بكه خودا له شه رى فرت و فيلى نه و نه گريسه بتپاريزى.

بيگومان خودا شنه وايه به پارانه وه په ناگرتنى تو، زاناو ئاگاداره
 به وه سوه سه و ختوكه ي شه يتان و عه زم و جه زمى ئاده ميزاد له سه ر
 كرده وه و بپرو باوه رى و دلسوزى و راستگوئى له هه لويستى دا.

نیام ته حمده و تیرمیزی له نه بو سه عیدی خودریه وه ریوایه ده که نه ده لی: هه کاتی پیغه مبهه ﷺ هه ل سایه بو نویت نه م دو عایه ده خوینده ده یفه رموه: (اعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم من همزه ونفخه ونفثه) .

نونه ی نه م نایه ته نایه تی کی تره، که ده فه رموی: ﴿خذ العفو وامر بالعرف واعرض عن الجاهلین، واما ینزعنک من الشیطان نزع فاستعذ بالله انه سميع عليم، ان الذین اتقوا اذا مسهم طائف من الشیطان تذکروا، فاذا هم مبصرون﴾ (الاعراف ۱۹۹-۲۰۱).

به لگه ی جوړاو جوړ له سهه هه بوونی خوداو له سهه
تاک و ته نهایی و تواناو حیکمه تی

وَمِنْ ءَايَاتِهِ

الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ
وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ
إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾ فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ
رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿٣٨﴾
وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنك تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ
أَهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّا الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتِ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

له وه پيش نه وهى رپونكرده وه كه چاكترين كردارو گوftar
بانگه وازيكرده بو نايى خودا، نه بچار ليژده دا پهروه دگار هه ندى به لگه
له سر و جود و قودره ت و حيكمه تى خوئى نمايش ده كا، ده فهرموى:

﴿ومن آياته الليل والنهار والشمس والقمر﴾ له به لگه و نيشانه ي
هه بوونى خودا و تواناو ده سه لاتيه تى، كاتى شه وورؤژ، تاريكى نه وو
رپوناكى نه م به شوين يه كدى دا هاتنيان و زياد بوونى نه م له سر حيسابى
نه وو به پيچه وانه شه وه، ههروه ها دروست كردنى خوئى پرته و به خش و
مانگى نورانى، به شوين يه كدا هاتنيان و هه ر يه كه يان له دائيره ي خوئى دا
هاتو چويانه ..

بو هه ر يه كه يان ريژه ووقوناغى خوئى ديارى كراوه، خيرايى روشتنيان
به جور يكه گونجاوو له بار به هاتوو چوئى خوئو مانگ نه ندازه ي شه وو روژ
حه فته و مانگ و سال ده زانري، كاتى حه ج و نويزو روژو گرتن و كاتى
قه رزو مامه له وه ورزه كانى سال ده زانري، مانگ و خوئو
نه ستيره كان و زه وي و ناسمانه كان هه موو نه ندامى جه سته ي بونه وه رن،
هه ميشه له گه ردان بو خزمه ت كردن، هه ر نه نداميتكى نه م بونه وه ره
به نه ندازه ي خوئى نرخى هه يه وه له خزمه تى راستى و عه داله تكارى دايه:
كه واته: نيوه ..

﴿الا تسجدوا للشمس ولا للقمر﴾ سوژده بو خوئو بو مانگ مبه ن،
سوژده بو نه ستيره ي گه ش و گاي ره ش مبه ن ﴿و اسجدوا لله الذي
خلقهم ان كنتم اياه تعبدون﴾ به لكوو سوژده بو نه وه خودايه به رن، كه
نه وانه ي دروست كردون، هه ر نه و شياوى عيباده ت بو كردنه، نه گه ر راست
ده كه ن نيوه به ندايه تى هه ر بو نه وه ده كه ن.

﴿فان استكبروا فالذين عند ربك يسجدون له بالليل والنهار وهم
لا يسأمون﴾ جا نه گه ر كا فره كان سوور بوون له سر كوفرو بيتدينى و

دەمارگرتنی و خۆیان بەگەورەزانی و سوژدەیان بۆ خودا نەبردو یەکتا
پەرستییان نەنجام نەدا، هەندیکیان فریشتەیان پەرست و بریکیان
نەستیتەرە یان پەرست و کۆمەڵیکیان بوونە پارەپەرست و گروپەکیان
بەپەرست بوون بەشیکیشیان هاوێڵیان بۆ خودا دانا.....هتد.

ئەو بەهەموو یان بزانی: فریشتە: کە لەخودا نزیکن و لەئادەمیزاد
باشترن تۆزقالتیک لەناستی بەندایەتیکردن بۆ خودا لوتبەرزی نانۆین..
بەلکوو هەمیشە سەرگەرمی خوداپەرستی و بەندایەتی کردن، ماندو
نابن و چان نادەن، ئەوان چەندیک لەخودا وە نزیک بن و خاوەن هیرو توانا
بن لەخۆیان بایی نابن و بۆغراپی رویان تێتاکا، ئەوان بەهەموو هیرو
توانایەکیانەو خالصانەو دلسۆزانە بەندایەتی بۆ خودا دەکەن.

ئەجار دواى پانواندن بەلگەى دەسلالتى خودا لەجیهانى بالادا،
نیشانهى دەسلالتى خودا لەزهوى دا غايش دەکاو دەفەرموی: ﴿ومن آياته
أنك ترى الارض خاشعة فإذا أنزلنا عليها الماء اهتزت وربت﴾ هەندى
لە بەلگەونیشانهى دەسلالتى خودا لەسەر زیندوبوونەو هاتنى قیامەت
ئەوێه: کە تۆ کاتى واهدیە زهوى دەبینى سوتەمەرۆو زەرد هەلگەراو، بى
شینایی و بى نیشات، کەچى: کە پەرەردگار، باران بەسەر زهوى دا
دەبارینى، ئیتر ئەو خاکە مردووە بى گیانە سوتەمەرۆیە وەجم و جول
دەکەوێ و فەشل دەبێ و گژو گیا دەپوینى و جۆرەها گول و پوڤ دەپوێ،
بەجۆرەها پەنگ و شێوێ پەنگا و پەنگ خۆی دەنوینى.

﴿ان الذي أحياها يحيي الموتى انه على كل شيء قدير﴾ هێگومان ئەو
کەسەى ئەو زهویە سوتەمەرۆیە زیندو کردۆتەو مردوانیش زیندو
دەکاتەو، قیامەت هەلدەستینى و حەشر بەرپا دەکا، یێگومان ئەو
خودایە خاوەن دەسلالتە بەسەر هەموو شتیک دا خاوەن هیرو توانایەو
هیچی لى یاخى نابێ.

هه ره شه له خودانه ناسان و به دوور گرتنی قورئان

له تانه و کهم و کوری

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا أَفَمَنْ
يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِيَّ آمِنًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ
إِنَّهُمْ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ
وَإِنَّهُمْ لَكَاثِبٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ
خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾ مَا يَقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ
لِلرُّسُلِ مِن قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾

له وه پیش بانگه وازی خه لکی کرد بو خودا په رستی، ئوسلوب و داب و
نه ریتی بانگه وازی کردنی به بیان کرد، به لگهی له سهر رابوونی قیامت و
زیندو بونه وه هینایه وه.

نه مجار لیږده هه ره شه له هه موو نه وانده ده کا: که گوی بو بانگه وازی
یه که ناگرن و له نایه ته کانی بوونه وهر وردنابنه وه هه ول ددهن شوبهه و
گومان بخه نه ناو نایه ته کانه وه کاریگه رییان پوچ بکه نه وه. نه مجار قورئان
وه صفی ده کاو دلته وای پیغه مبه ر ده داته وه بو نه وه به هه لویستی
ناشیرینی نه ته وه که ی دلته نگ نه بی، فره مانی پی ده کا: که پشوو در یژی بی
له بهرام بهر نه زیه تدانیان دا، بهرو وهر گیترا نیان ته نگه تاونه بی، چونکه
نه وه عاده ت و هه لویستی گهل و نه ته وه کانی پیشوو بووه، بهرام بهر
پیغه مبه ره کانیان ده فره موی:

﴿ان الذين يلحدون في آياتنا لا ينفون علينا﴾ بیگومان نه‌وانه‌ی پرو له‌حق وهرده‌گیژن، قورئان له‌پله‌و پایه‌ی خو‌ی دا ده‌به‌زیتن و گۆرپانکاری تیډا ده‌که‌ن، پروا به‌ حیکمه‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا له‌بونه‌وهردا ناکه‌ن، نه‌وانه له‌ ئیمه‌ شاراره‌ نین، پییان ده‌زانین، ناگامان له‌ هه‌لس و که‌وتییانه، تۆله‌یان لی‌ده‌ستینین، ناهیلن ئاوا بۆیان سه‌ربچی.

نه‌جار جو‌ری تۆله‌ستانده‌که‌و سزادانه‌که‌یان دیاری ده‌کا، ده‌فه‌رموی: ﴿أفمن يلقي في النار خير أمن ياتي آمنا يوم القيامة﴾؟ ئایا که‌سی: رو‌ژی قیامه‌ت^١ تۆپزی تورپدریته‌ ناو دۆزه‌خه‌وه و له‌تۆله‌ی به‌درۆخسته‌نه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ردا سزابدی، حا‌لی باشته‌ریان نه‌و که‌سه‌ی رو‌ژی قیامه‌ت دیته‌ سارای مه‌حشه‌ره‌وه‌و دل‌نیایه‌ له‌سه‌رنجامی خو‌ی و نه‌مین له‌عه‌زاب؟ بیگومان چۆن یه‌ک نین و ناخرینه‌ تایی ته‌رازوی یه‌کتره‌وه! مه‌به‌سته‌که‌ نه‌وه‌یه‌ بی‌ پروا یان رو‌ژی قیامه‌ت ده‌خرینه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌و موسو‌لمانان نه‌میتن له‌عه‌زاب و نا‌ره‌حه‌تی‌ده‌ی ئیوه‌ بۆ خو‌تان حوکم بده‌ن کام پی‌ر حا‌لی باشته‌ ده‌بی؟

ده‌ی که‌وابی ﴿اعملوا ما شئتم انه بما تعملون بصير﴾ به‌ویستی خو‌تان چی ده‌که‌ن بیه‌کن، دل‌نیابن خودا به‌کردارو ره‌فتارتان ناگا دارو بینایه‌و هیچی لی‌گوم نابی، به‌گویره‌ی کرده‌وه‌کانتان پاداش و سزاوهرده‌گرنه‌وه، چاکه‌ به‌ چاکه‌ خراپه‌ به‌خراپه‌.

﴿ان الذين كفروا بالذكر لما جاءهم﴾ بیگومان نه‌وانه‌ی کافرن و پروا به‌قورئان ناکه‌ن: که‌ بۆیان نی‌راوه، به‌نا‌ره‌وا په‌یامه‌که‌ی ره‌تدکه‌نه‌وه، نه‌وانه به‌ده‌خت و چاره‌ش و به‌فتار چوون، له‌ پاساری کوفرو بی‌دینی خو‌یان دا تۆله‌یان لی‌ده‌سه‌ندری.

نه‌جار سی‌صیغه‌تی قورئان به‌یان ده‌کا:

ده‌فه‌رموی: ﴿وانه لكتاب عزيز لا يأتيه الباطل من بين يديه ولا من

خلفه تنزيل من حكيم حميد ﴿ بىگومان ئەو قورئانەى ئەوان پىروايان پىئىدە رەتى دەكەنەو، بەرزو پىرۆزەو بەرپەرچى نادىتەو، ھى ئەوئەنە تانەى لىئەدى، كەس ناتوانى پوچى بىكاتەو، لەھىچ رويەكەو بەدرۆ ناخرىتەو، ھىچ نامەيەكى ئاسمانى نىبە بەدرۆى بختەو، پارىزراو لەھەموو كەم و كورپىيەك، خودا نازلى كىردەو و ھەر ئەوئەش دەپارىزى وەكوو لەئايەتتىكى تردا دەفەرموى: ﴿ انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون﴾ (الحجر/۹) .

نامەى خوداىو كەتەلۆكى بوونەوەرە، ھەرچى تىئىدايە لەفەرمان و نەھى، لەئەحكام و ئامۆژگارى، لەسەر گورشتەو دىرۆك ھەموو پىرە لەھىكمەت و دانايى، جىگاي ھەمدو سوپاسە، بەلكو گەورەترىن نىعمەتى خودايە بۆ ئادەمىزاد، باشتىن دىارى ئاسمانە بۆ زەوى، رۆشنىكەرەوئەى رىيازى ھەق و راستىيە!

ئەجار تەسەللەي پىغەمبەرﷺ دەداتەو ئازارى رەتكەنەوئەى پەيامەكەى لەلايەن نەتەوئەكەيەو لەسەر لادەباو ھەئىدەئى بۆ ئەوئەى بەھەئوىستى ئالەباريان دلتەنگ نەبى، فەرمانى پى دەكا بەصەبرو پشوو درىژى و بەردەوامبوون، لەسەر بانگەوازي يەكەى، دەفەرموى:

﴿ ما يقال لك الا ما قد قيل للرسل من قبلك، ان ربك لذومغفرة و ذو عقاب أليم﴾ ناگوتى بەتۆ لەلايەن ئەو موشرىك و بىپەرستانەو جگە لەوئەى بەپىغەمبەرانى پىش تۆ گوتراو، ئەوئەى دەربارەى تۆ دەگوتى: كەساحىرى، دۆزنى، شاعىرى، شىتى. ھتە بەپىغەمبەرانى پىشوو گوتراو، ئەوانىش وەكوو تۆ لەلايەن نەتەوئەكانىانەو بەدرۆخراونەو: گالتەيان پىكراو، بوختانىان بۆ ھەلبەستراو، ئەوان لەبەرامبەر ھەئوىستى ئاپەسەندى گەلەكانىان دا خۆراگرو پشوو درىژ بوون توئىش وابەو چا و لەوان بىكە.

بیگومان خودای تو تهی موحده! خاوه‌ن لیخوشبون و چاوپوشی‌یه بو
ته‌وانه‌ی تویه ده‌کمن و له‌تاوانه‌کانیان په‌شیمان ده‌بنه‌وه، هه‌روه‌ها خاوه‌نی
سزای توندو دژواره بو ته‌وانه‌ی سورن له‌سهر کوفرو بی‌دینی و په‌یامه‌که‌ی
به‌درژ ده‌خه‌نه‌وه.

نونه‌ی ته‌م نایه‌ته نایه‌تیکی‌تره: که ده‌فرموی: ﴿كَذٰلِكَ مَا اَتٰی الَّذِیْنَ
مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا قَالُوْا: سَاحِرٌ اَوْ مَجْنُوْنٌ﴾ (الذاریات/۳۹)
نیبنو نه‌بی حاتم له‌سه‌عیدی کوری (المسیب) هوه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی:
که‌نایه‌تی ﴿اِنَّ رَبَّكَ لَذُوْ مَغْفِرَةٍ...﴾ نازل بوو، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی:
(لولا عفو الله وتجاوزه ما هنا أحد العیش، ولولا وعیده وعقابه لإتكل كل
أحد) ته‌گهر عه‌فوو لی‌بورده‌ی خودا نه‌بویه که‌س له‌ززه‌تی له‌ژیان نه‌ده‌کرد،
خۆ ته‌گهر هه‌ره‌شه و سزاشی نه‌بویه هه‌موو که‌س پالی لی‌ده‌دایه‌وه.

جه‌ختکردنه‌وه له‌سهر نه‌وه: که قورئان به‌زمانی عه‌ره‌بییه

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُۥٓ ؕ اِنَّهُۥٓ ؕ اَعْجَمِيٌّ
وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِيْنَ ؕ اٰمَنُوْا هُدًى وَّ شِفَاءٌ ۖ وَالَّذِيْنَ
لَا يُؤْمِنُوْنَ فِيْ ؕ اٰذَانِهٖمْ وَقُرُّوْهُوْ عَلٰیهِمْ عَمًى ۚ اُولٰٓئِكَ
يُنَادُوْنَ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيْدٍ ﴿٤٤﴾ وَلَقَدْ ؕ اٰتَيْنَا مُوسٰٓى الْكِتٰبَ
فَاٰخُتْلَفَ فِيْهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَّبِّكَ لَقُضِيَ
بَيْنَهُمْ وَاِنَّهُمْ لَفِيْ شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾ مِّنْ عَمَلٍ صٰلِحًا
فَلِنَفْسِهٖ ۖ وَمِنْ اَسَآءَ فَعَلَيْهَا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِظٰلِمٍ لِّلْعٰبِيْدِ ﴿٤٦﴾

له‌م کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌ی ئیڤه‌دا په‌روه‌ردگار نیعمه‌تیکی تری خۆی به‌سه‌ر
قوره‌یشیه‌کان دابه‌یان ده‌کا: که‌ قورئانی به‌زمانی عه‌ره‌بی نازل کردوه،
بیانوی بریون، چونکه‌ نه‌گه‌ر به‌زمانی غه‌یری عه‌ره‌بی قورئانی بناردایه
ئه‌و کات عه‌ره‌به‌کان بیانویان به‌ده‌سته‌وه‌ ده‌بوو، ده‌یانگوت تی‌ی
ناگه‌ین و نازانین چی‌ تێدایه‌، به‌لام: که‌ زمانی خۆیان به‌ بیانوه‌یان
بپاوه، ده‌فه‌رموی:

﴿ولو جعلناه قرآنا أعجميا لقالوا لولا فصلت آياته أأعجمي
وعربي؟﴾ واته: له‌فه‌رزیك دا ئیمه‌ ئهم قورئانه‌مان به‌ غه‌یری زمانی
عه‌ره‌بی نازل بکردایه: کافه‌کانی قوره‌یش گه‌زافیان ده‌کیشاو ده‌یانگوت:
ئه‌وه‌ بۆ به‌زمانی ئیمه‌ نایه‌ته‌کانی نه‌هاتونه‌ خوارئ و شی نه‌کراونه‌وه، بۆ
ئه‌وه‌ی لێی حالئ بین و بزانی چئ تێدایه‌ و باسی چی‌ ده‌کا، ئیمه‌ عه‌ره‌بین و
له‌ زمانی عه‌جهم حالئ نابین هه‌روه‌ها ده‌یانگوت: چۆن که‌ لامی ناعه‌ره‌ب
بۆ عه‌ره‌ب ده‌نی‌ردری؟ مه‌به‌سته‌که‌ ئه‌وه‌یه‌ قورئان عه‌ره‌بییه‌ بۆ تی‌ی
ناگه‌ن؟ نه‌گه‌ر به‌زمانی ناعه‌ره‌ب بنی‌ردرایه‌ بیانویان به‌ده‌سته‌وه‌ ده‌بوو،
ده‌یانگوت چۆن ده‌بی‌ نامه‌ به‌زمانی ناعه‌ره‌ب و نامه‌ بۆ نی‌ردراو عه‌ره‌ب؟!
چۆن لێی حالئ بین و چۆن په‌یره‌وی بکه‌ین؟

جا له‌ کاتیک قورئان هه‌مووی عه‌ره‌بییه‌و ئیمانی پی‌تاهیتن،
تی‌ی ده‌گه‌ن و پشتی لێ هه‌لده‌که‌ن، دیاره‌ ئه‌وانه‌ کوفه‌که‌یان زۆر قولوه‌و زۆر
سه‌ره‌رق و دل‌ه‌قس، قورئان به‌زمانی خۆیان بۆیان نی‌ردراوه‌
که‌ چی‌ ده‌لێن:

﴿قلوبنا في اكنة مما تدعونا اليه﴾ یان ده‌لێن: ﴿وفی آذاننا وقر﴾
حه‌قیقه‌ت و راستی یدک که‌له‌ناو ئهم که‌لامه‌ ئاسمانی دا هه‌یه‌ ئه‌وه‌یه‌:
﴿قل﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د! به‌و موشریکانه‌ بلێ: ﴿هو للذين آمنوا هدى
وشفاء﴾ ئه‌و قورئانه‌ هیدایه‌تده‌ری موسوڵمانانه‌، ڕێبازی حه‌ق و ڕاستیان

نیشان ددها شیفای دل و ده‌رونیانه، گومان و شوبه‌و پراپیان تیدا
ناهیلی، ریبازی ژانیان بۆ رۆن ده‌کاته‌وه، رینگایه کیان نیشان ددها
به‌په‌په‌ویکردنی سهر‌فرازی دونیاو قیامه‌تیان بۆ ده‌سته‌به‌ر ده‌بی، هه‌ست
به‌سروشت و حه‌قیقه‌تی قورئان ده‌که‌ن و پێی به‌هه‌رمه‌ند ده‌بن.

﴿والذین لا يؤمنون في آذانهم وقر، وهو عليهم عمی﴾ نه‌وانه‌ی بپروا
به‌هه‌بون وتاک و ته‌نهایی خوداو پێغه‌مبه‌ریتێ موحه‌مه‌دو په‌یامه‌که‌ی
ناکه‌ن، قورقوشم له‌گوێچکه‌یان دا هه‌یه‌و که‌لامی حه‌ق نابیس‌ن و لی‌ی
حالی نابن، نایانه‌وی تی‌ بگه‌ن، ترسی نه‌وه‌یان هه‌یه‌ به‌رژوه‌ندیه‌کانیان
له‌ده‌ست بچن، بۆیه ئامۆژگاری یه‌کتریان ده‌کرد: که‌ له‌غوه‌و هاش و
هۆشی بجه‌نه‌ سه‌رو له‌کاتی خوێندنه‌وه‌ی دا ژاوه‌ژاوه‌ مه‌راو مه‌ریا به‌رپا بکه‌ن بۆ
نه‌وه‌ی که‌س تی‌ نه‌گا و نه‌زانن چی تیدا‌یه‌. نه‌بجار په‌روه‌ردگار جه‌خت
له‌سه‌ر ئاماده‌ نه‌بونیان بۆ حالی بوون له‌قورئان ده‌کاته‌وه‌و ده‌فه‌رموی:

﴿أولئك ينادون من مكان بعيد﴾ حال و وه‌زعی نه‌و نه‌فامانه‌ له‌
تینه‌گه‌یشتن و حالی نه‌بوون وه‌کوو حالی که‌سیک وایه‌ له‌ شویتیکێ
دووره‌و بانگی لی‌ بکری، گوئی له‌ده‌نگیک هه‌یه‌ به‌لام تی‌ ناگا.
نه‌بجار نه‌وه‌ رۆن ده‌کاته‌وه‌: که‌ره‌تکردنه‌وی نامه‌ی ئاسمانی داب و
نه‌ریتیکێ کۆنی ئاده‌میزاده، گه‌ل و نه‌ته‌وه‌کانی رابوردوش پێغه‌مبه‌رانی
خۆیان به‌درۆخستۆته‌وه‌..

ده‌فه‌رموی: ﴿ولقد آتينا موسى الكتاب فاختلف فيه﴾ نه‌ی پێغه‌مبه‌ر!
به‌هه‌لویتستی قورپه‌یشیه‌کان دل‌گران مه‌به‌و به‌لاته‌وه‌ عه‌جایه‌ب نه‌بی، که‌
په‌یامه‌که‌ت ر‌ه‌ت ده‌که‌نه‌وه‌، چونکه‌ نه‌وه‌ داب و نه‌ریتیکێ کۆنه‌، گه‌ل
ونه‌ته‌وه‌کان په‌په‌وه‌ییان کردوه‌ به‌رامبه‌ر پێغه‌مبه‌ره‌کانیان، بۆ نمونه‌ ئیمه‌
موسامان کرده‌ پێغه‌مبه‌رو ته‌وراتمان پێداو ئاردمانه‌ سه‌ر فیرعه‌ون و
نه‌ته‌وه‌که‌ی و نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل، هه‌بوو ئیمانی پێ هیتاوه‌به‌بوو

په‌یامه‌که‌یان ره‌تکرده‌وه، موسایان به‌درؤ‌خسته‌وه، نه‌زه‌یه‌تیا‌ن دا، که‌وابی
نه‌ی موحه‌مه‌د نه‌تؤ دلت به‌خؤنه‌می‌نی و به‌ره‌تکرده‌وه‌ی په‌یامه‌که‌ت
له‌لایه‌ن نه‌وانه‌وه دلت‌ه‌نگ مه‌به، خؤرا‌ب‌گره‌ پشت به‌خودا بیه‌سته، وه‌کوو
له‌نایه‌تی‌کی تر‌دا ده‌فر‌موی: ﴿فاصبر کما صبر اولوالعزم من الرسل﴾
(الاحقاف/٣٥).

نه‌جار هؤ‌ی دوا‌که‌وتنی عه‌زاب بؤ‌سر کافره‌کانی قوره‌یش به‌یان ده‌کاو
ده‌فر‌موی: ﴿ولولا کلمة سبقت من ربك لقضي بينهم﴾ نه‌گه‌ر له‌به‌ر
نه‌وه نه‌بوا‌یه که‌ له‌پیش دا بریاری خودا به‌وه ده‌ر‌چووه: که‌ به‌عه‌زابی
کؤ‌کؤ‌ز کافره قوره‌یشیه‌کان له‌ناو نه‌باو ناسه‌وا‌زیا‌ن نه‌بر‌سته‌وه وه‌کوو گه‌لی عا‌دو
سه‌مود، زوو عه‌زابی بؤ‌ ده‌ناردن و له‌ناوی ده‌بردن، به‌لام حیکمه‌تی خودا
واها‌تووه: که‌تا‌رؤ‌ژی قیامه‌ت عه‌زاییا‌ن دوا‌بخاو نه‌وکاته‌ تؤ‌له‌ی
سه‌ر‌پ‌چی و سه‌ر‌ه‌قیان لی‌ب‌ستی‌نی، وه‌کوو له‌چهند نایه‌تی‌تر‌دا ئاما‌ژه به‌وه
ده‌کاو ده‌فر‌موی: ﴿بل الساعة موعدهم﴾ (القمر/٤٦) یا‌ن ده‌فر‌موی‌ت:
﴿ولکن یؤخرکم الی اجل مسمى﴾ (النحل/٦١).

نه‌گه‌ر له‌به‌ر نه‌و بر‌پاره خودایی‌یه پیشینه نه‌بوا‌یه وه‌کوو
گه‌له‌پیشینه‌کان کؤ‌کؤ‌زی ده‌کردن، چونکه هؤ‌کاری به‌هیلا‌ک‌بردنیا‌ن تیدا‌یه،
پیغه‌م‌به‌ر به‌درؤ‌ده‌خه‌نه‌وه په‌یامی قورئان ره‌تده‌که‌نه‌وه ﴿وانهم لفي شک
منه مریب﴾ بی‌گومان کافره‌کانی قوره‌یش له‌گومان دان به‌را‌م‌به‌ر قورئان و
په‌یامه‌که‌ی ره‌ت ده‌که‌نه‌وه.

نه‌جار په‌روه‌رد‌گار یاسای سزاو پاداش دیاری ده‌کاو ده‌فر‌موی: ﴿من
عمل صالحا فلفنفسه ومن اساء فعليها، وما ربک بظلام للعیبد﴾
هر که‌سی له‌دونیا‌دا کاری‌کی باش نه‌نجام بدا سوده‌که‌ی بؤ‌ خؤیه‌تی،
که‌سی‌ک‌یش خراپه‌ی کرد زیان‌ه‌که‌ی له‌سه‌ر خؤیه‌تی، هه‌موو که‌سی:
به‌گویره‌ی کرده‌وه‌کانی سزاو پاداش وهرده‌گر‌سته‌وه ئیمان و باوه‌ری

پەسندی ھەبێ و کردەوێ چاک بکا بۆ خۆی قازانجەو دەبیته ھۆی
بەختەوێی خۆی، ئەگەر لەخودا یاخی بێ و پەفتاری بەدبێ زیانەکی بۆ
خۆیەتی وەکوو لەنایەتییکی تردا دەفەرموێ ﴿وان لیس للانسان الا
ماسعی﴾ (النجم/٣٩) .

سوپاس بۆ خوا تەفسیری جوژنی بیست و چوار تەواو بوو .

پی‌رستی باب‌ته‌کان

لاپه	بایسته
۳	هه‌ره‌شه له‌وانه‌ی پی‌غه‌مبه‌ران به‌درۆده‌خه‌نه‌وه و مرگینی بۆ له‌وانه‌ی شوپینان ده‌که‌ون
۷	بۆردانی بته‌رسته‌کان و هه‌ره‌شه لی‌کردن
۱۱	دیاردەکانی به‌توانایی خودا و زانیاری ره‌های
۱۹	په‌روه‌ردگار به‌ سی‌شپوه هه‌ره‌شه ئاراسته‌ی موشریکه‌کان ده‌کا
۲۰	ئاده‌میزاد سه‌له‌و پینه‌زانه له‌کاتی ته‌نگانه هانا بۆخودا ده‌باو له‌فه‌ره‌جی‌دا خودا نانه‌سی
۲۳	خودا له‌تواناوه‌ی خوش‌ده‌بی نه‌گه‌ر تاوانکار تۆبه‌بگاو به‌دلسۆزی نه‌رکی سه‌ره‌شانی نه‌نجام بدا
۲۸	په‌روه‌ردگار لی‌خۆشبوونی خۆی پابه‌ند کردوه به‌ دوومه‌رج
۳۰	وه‌زعه و حاڵی موشریکه‌کان و خوداپه‌رستان له‌ رۆژی قیامه‌ت دا
۳۳	به‌لگه‌ی تاک و ته‌نه‌ایی و خودایه‌تی په‌روه‌ردگار
۳۹	رابوونی قیامه‌ت و به‌کالا‌کردنه‌وه‌ی کیشه‌کان و سزاو پاداش وه‌رگرتنه‌وه
۴۳	حال و وه‌زعی خوداپه‌رستان و کافران له‌ رۆژی قیامه‌ت دا دیمه‌نی به‌ه‌ری‌کردنی به‌هه‌شتیان و رای‌بجکردنی دۆزه‌خیان
۵۰	سوره‌تی (غافر)
۵۲	سه‌رچاوه‌ی قورئان و حال و وه‌زعه و هه‌لۆیستی بی‌پروایان له‌ناستی‌دا
۵۹	فریشه هه‌لگه‌ره‌کانی یاره‌گای نه‌قه‌ده‌س (حملة العرش) موسولمانانیا خۆش ده‌وین و..
۶۴	کافره‌کان رۆژی قیامه‌ت دان به‌توانی خۆیان دا ده‌نین و خۆیان به‌شیای سزادان ده‌زانن
۷۱	نایه‌ته‌کان به‌گه‌شتی و به‌ج‌ری نه‌م خالته‌یان له‌خۆ گرتوون
۷۳	هه‌ندێ له‌دیاردە ترسانه‌که‌کانی رۆژی قیامه‌ت
۷۷	جیروکی چه‌زده‌تی موسا له‌گه‌ڵ فیرعه‌ون و هه‌مان دا
۸۲	جیروکی پیاوه موسولمانه‌که‌ی قه‌ومی فیرعه‌ون و دا‌کوکی‌کردنی له‌چه‌زه‌ده‌تی موسا
۸۴	کابرای خاوه‌ن باوه‌ر شه‌ش به‌لگه‌ ئاراسته‌ی فیرعه‌ون و کاربه‌ده‌ستانی ده‌ربار ده‌کا
۹۱	فیرعه‌ون قه‌ه‌س ده‌بی و گالته به‌په‌یامی موسا ده‌کات
۹۲	نالمۆزگاری پیاوه ئیمانداره‌که‌ بۆ گه‌ل و نه‌ته‌وه‌که‌ی
۹۹	ده‌مه‌ده‌می نیوان سه‌رانی کوفرو شوینکه‌وتوانیان له‌ناو دۆزه‌خ دا
۱۰۴	یارمه‌تیدانی خودا بۆ پی‌غه‌مبه‌رانی له‌دو‌نیاو قیامه‌ت دا
۱۱۴	بری به‌لگه‌و نیشانه له‌سه‌ر هه‌بوونی خودا ده‌سه‌لات و حیکمه‌ت و کارامه‌یی

لایه	بابته
۱۲۳	جلو گیری له عیادهتکردن بۆ غیری خودا
۱۲۶	تۆلستاندهوه لهوانهی بهناحق دهربارهی ئایهتهکانی خودا کیشهو جیدالیانه
۱۳۰	خۆراگرتن و بشوو دریزی سهرکهوتن وهدی دینی
۱۳۳	چهند بهلگه و نیشانهی تر لهسهر ههبوونی خودا و تاک و تهنهایی زاتی پاکی
۱۳۶	ههردشه لهسهرکهشی و کیشهکاران دهربارهی ئایاتی خودا، کاتیک ههردشهکان دینهجی، ئیمان دههینن بهلام بی سووده
۱۳۹	سهرهتی (فصلت)
۱۴۱	موشریکهکان روله قورئان وهردهگیرن و بییان سهیره پیغمبهه نادهمیزاد بی
۱۴۶	بهلگه لهسهر ههبوونی خودا و کهمالی دهسهلات و دانایی زاتی پاکی
۱۵۴	ههردشه کردن لهموشریکهکان بهعهزاییک لهشیوهی عهزایی عادو سهمود
۱۶۰	جۆری عهزایی کافرهکان لهقیامهتدا
۱۶۶	لهمههر دروستکردن لهبهردهم قورئاندا
۱۷۰	وادهو بهئینی خودا بۆ نهوانهی بهردهوامن لهسهر خوداپهروستی
۱۷۲	بانگهوازیکردن بۆ رییازی خوداپهسهندو شیوهی بانگهوازیکردن
۱۷۶	بهلگهی جۆراوجۆر لهسهر ههبوونی خودا و لهسهر تاک و تهنهایی و تواناو حیکمهتی
۱۷۹	ههردشه لهخودانهناسان و بهدوور گرتنی قورئان لهتانه و کهم و کوری
۱۸۰	سیهیفهتی قورئان بهیان دهکا
۱۸۲	جهختکردنهوه لهسهر نهوه: که قورئان بهزمانی عهدهبییه
۱۸۷	پیوستی بابتهکان

